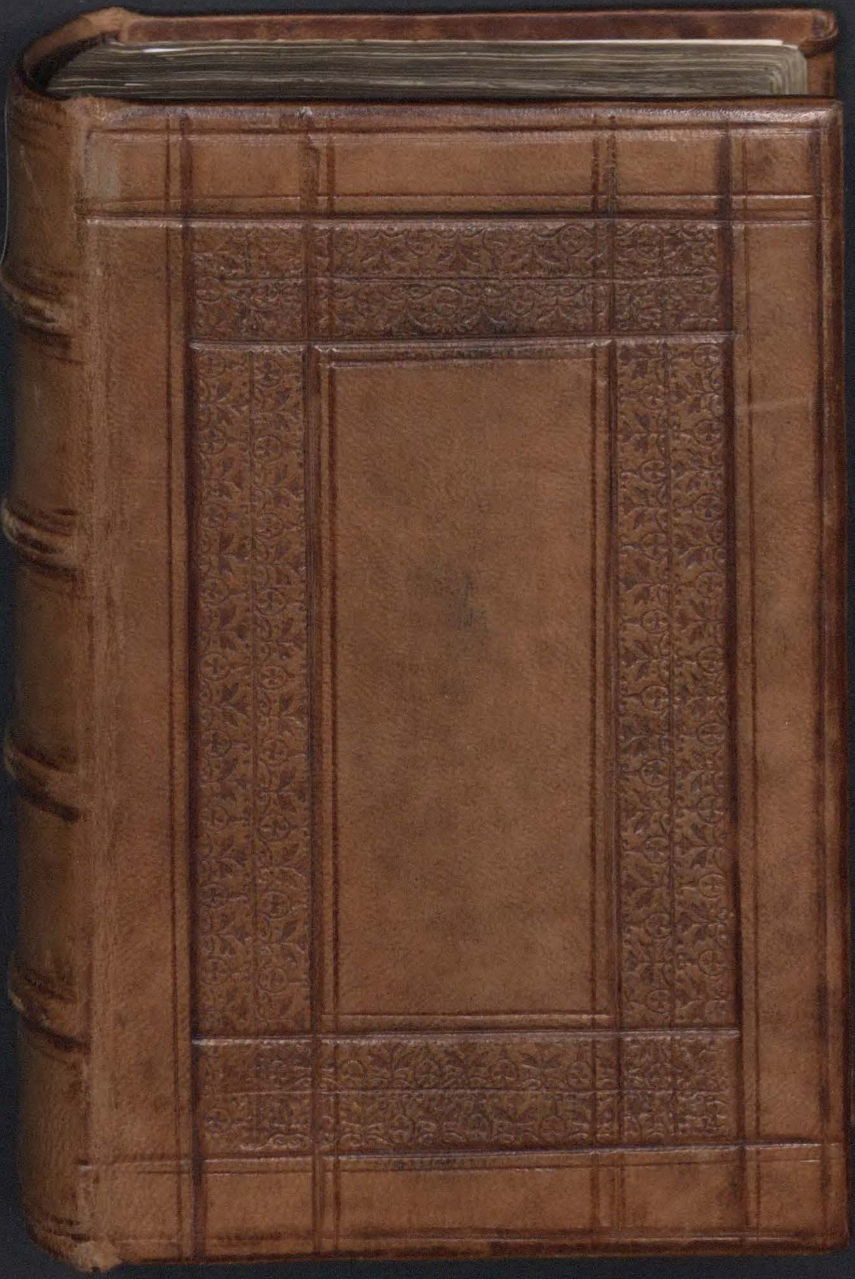
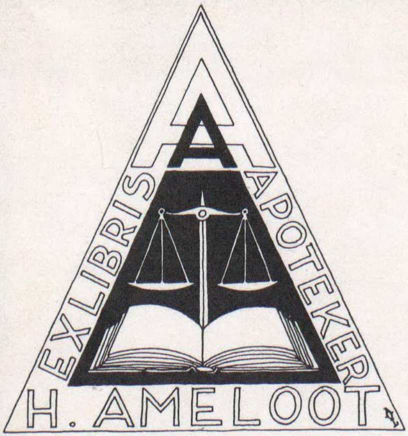
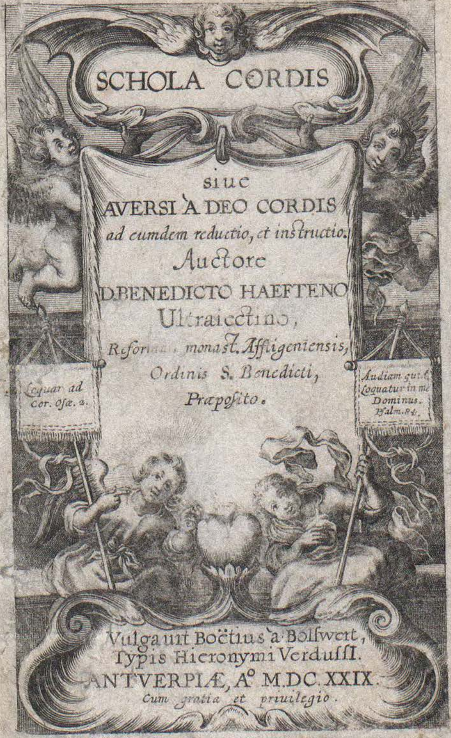

EX LIBRIS
APOTEKER
H. AMELOOT

SCHOLA CORDIS
siue
AVERSI A DEO CORDIS
ad eumdem reductio, et instructio.
Auctore
D.BENEDICTO HAEFTENO
Ultraiectino,
Reformati monast. Affligeniensis,
Ordinis S. Benedicti,
Præposito.
Loquar ad
Cor. Osæ. 2.
Audiam quid
Loquatur in me
Dominus.
Psalm. 84.
Vulgauit Boetius a Bolswert,
Typis Hieronymi Verdussi.
ANTVERPIÆ, A° M.DC.XXIX.
Cum gratia et priuilegio.

ILLVSTRISSIMO
ET
REVERENDISSIMO
DOMINO

D. IACOBO BOONEN,

ARCHIEPISCOPO
MECHLINIENSI,
BELGICÆ PRIMATI,
ABBATIÆ AFFLIGENIENSIS
PRÆLATO.

SCHOLAM hanc CORDIS, quam tumultuario opere, & velut aliud agens ſcripſi; lubens meritoque ILLVSTRISSIMO nomini Tuo, PRÆSVL AMPLISSIME,

inſcripſi. Debebam ſanè, neque vna ex cauſa; ſed inter varias, illæ mihi principes, quæ ipſum COR ſpectant. Quid enim in arcano ſermone COR, niſi Templum Dei viui, ſed à Pontifice dedicandum: Altare diuini amoris igne iugiter ardens, ſed à Sacrorum Antiſtite conſecrandum: debitum ſummo Numini ſacrificium, ſed à Sacerdote offerendum? Tu verò, ILLVSTRISSIME & REVERENDISSIME DOMINE, Princeps Paſtorum, & Animarum noſtrarum Epiſcope, hiërarchicas has functiones Cordi meo, ſi dignaberis, impendes. Neque eſt cur addubitem. Reſtauraſti iam pridem egregio, regioque animo, magniſque

niſque impendiis AFFLIGENIENSE Templum; ipſum, Araſque in eo plures dedicaſti; ſolemne Sacrificium, gratulantibus nobis, non ſemel in eo obtuliſti: quídni confidam eadem Libello huic meo abs Tuâ benignitate exhibenda?

DIVINA lege ita olim ſancitum fuit: Tolles de cunctis frugibus tuis primitias, & pones in cartallo, pergeſque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, vt ibi inuocetur nomen eius: accedeſque ad Sacerdotem, qui fuerit in diebus illis; ſuſcipienſque cartallum de manu tua, ponet ante Altare Domini; & dimittes eas in conſpectu Dei tui. Præceptum hoc, quâ

Deuter. 26.2.

licet, adimplere CORDI mihi est. Primum quod in homine nascitur, primum quod ab homine poscitur, COR est: primus renouati AFFLIGENII Tui fructus, hæc SCHOLA CORDIS. Has igitur primitias, Volumine hoc, velut vimineo inclusas calatho, iuxta præceptum Domini, ad Te, ILLVSTRISSIME & REVERENDISSIME PRÆSVL, adfero; vt eas ante Altare Dei sistas, eidemque pro me offeras. Canistri vilitatem, & malè textam orationis structuram ipse ego non parùm erubesco; sed fiduciam suggerit COR non malum. Illam si despicias, hoc quæso respice; quod vilissimis etiam rebus pretium con-

conciliat. Euangelica illa vidua æra minuta duo in gazophylacium misit; at æterno Christi elogio tenue hoc munus commendatum fuit. Non in victimis (ait Seneca) licet opimæ sint, auroque præfulgeant, Deorum honos est; sed piâ ac rectâ voluntate venerantium. Artaxerxi obequitanti Paganus, nescio quis, è præterfluente Cyro flumine cauis manibus lympham obtulit. Donum hoc, exiguum licet, aureâ phialâ exceptum, & in pretiosissimis habitum fuit. Galliarum Regem Ludouicum Vndecimũ Conon agricola prægrandiore donauit rapâ: munus fuit & hoc longè gratissimum, auroque repensum. Quis verò vndis, aut

Luc. 21. 2.

Sen. lib. 1. de benef. cap. 6.

Aelian. lib. 1. variar. hist. cap. 32.

 rapis

rapis hoc pretium posuit, nisi CORrectum? Et hoc ipso dumtaxat ILLVSTRISSIMÆ GRATIÆ Tuæ fœtum meum probari desidero.

LAVDVM Tuarũm præconia vt hîc prætermittam, facilè permittes; qui honorifica hæc flabella, cum S. Martyre Ignatio flagella arbitraris. Nec Solem ego totâ Belgicâ prudentiæ, pietatis, misericordiæ, magnanimitatis, aliarumque virtutum radiis longè lateque coruscantem, accensâ faculâ illustrare conabor. Manent cælo reposita, quæ celari pro Tuâ modestiâ desideras, innumera amplissimaque merita. Numerabit illa, remunerabitque CORDIVM inspector Deus. Nos

Nos interim in laude quoque Tua gloriamur; & quidquid alij meritissimæ cõmendationis in Te conferunt, nostrum id arbitramur; quia tanti Parentis, Filij. Sed iniquus beneficiorum Tuorum æstimator iure habear, si vnum illud silentio inuoluero, cuius vel sola recordatio nobis est gratissima. Prudenti nempe gubernatione, & industriâ Tuâ, CORDATISSIME PRÆSVL, id effecisti; vt non muros tantùm, sed & mores nostros erigeres; & potiorem CORDIVM, quàm corporum curam Te habere demonstrares. Te enim cum primis Auctore, Te Directore (ad quod auidè hactenus aspirabamus) primæua illa Benedictinæ Regulæ ob-

obseruantia AFFLIGENIO Tuo restituta fuit: quo nomine priscam loci famam, & nos ad pietatem pariter excitasti. Immò bis Tuos fecisti. Patrem enim iam antè exhibueras, nunc etiam Matrem; cùm Filiolos Tuos iterùm parturis, donec formetur Christus in eis.

Galat. 4. 19.

MACTE hac laude ANTISTES MAXIME! & porrò etiam perge Spiritum illum resuscitare, cui B. BENEDICTVS seruiuit. Id, inquam, consilio, & precum Tuarum, quo vales auxilio effice, vt per IESVM CHRISTVM, quem similem nobis foris agnouimus, intùs, & in CORDE reformari mereamur. Eumdem ego submisissimè rogo,

go, ILLVSTRISSIMAM & REVERENDISSIMAM TVAM GRATIAM efficacissimâ suâ gratiâ ita prosequatur, nulla vt ei, siue in spiritualibus, siue in temporalibus desit benedictio; & in extremo illo Iudicij die, cum grege sibi credito audire valeat, VENITE BENEDICTI.

Quod CORDE, Animoque voueo,

Illustrissimæ & Reuerend. D. T.

Hum:l:s Filius, & Seruus in Domino,

F. BENEDICTVS HAEFTENVS.

REGI SÆCVLORVM IMMORTALI, ET INVISIBILI; CORDIVM SCRVTATORI, ET AMATORI; DEO CORDIS MEI, COR MEVM,

Et hæc quæ de eo, & cum eo meditatus sum,

Dico, Consecroque.

CVI enim COR, nisi ei qui finxit singillatim CORDA hominum? qui ea creauit, redemit, expurgauit? cui alteri COR, quàm ei, qui tam seriò ait: Præbe fili mi COR tuum mihi? Hæc autem quæ de CORDE congessi noua & vetera, cuinam offeram, nisi ei qui nouit abscondita CORDIS: & in cuius conspectu meditatio CORDIS mei semper? Tibi igitur, ô Deus CORDIS mei, & pars mea Deus in æternum, Tibi, dixit COR meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Ne auertas faciem Tuam à seruo tuo; sed sicut respicere dignatus es ad Abel puerum tuum, & munera eius: ita, quæso, respice in me, & suscipe debitum Tibi tributum CORDIS mei & hoc, quod cum eo Diuinæ Maiestati Tuæ dedico Opusculum. Vtrumque, fateor, admodum exile, nec dignum cui apponas COR Tuum. Illud enim vitiis, eheu! quàm plurimis coinquinatum; istud simplici sermone nimis incultum. Sed scio, Deus meus, quòd probes CORDA, & simplicitatem diligas; vnde & ego in simplicitate CORDIS mei hæc

Psal. 32. 15. Prouerb. 23.26. Psal. 43. 22. Psal. 18. 15. Psal 72. 26. Psal. 26. 8. Genes. 4. 13. 1. Paral. 29. 17.

qua-

qualiacumque lubens meritóque offero.

Votum mihi fuit, peccatores (quorum primus ego sum) reuocare ad COR suum; & ad Te Deum CORDIS sui. Verùm, inanis est sermo meus, nisi Tu Deus, ei tribuas virtutē, quæ CORDA penetret. Frustrà hæc legētur, nisi Tu, qui solus habes claues CORDIS, illud aperire digneris. Quare rogo Te, ô Dilecte votorū meorum, voto huic benignus aspira; vt dum verba auribus percipiūtur, Tu intùs ad COR loquaris, illúdque immutes, & conuertas ad Te Creatorē & Redemptorem suum. Complaceant, oro, dulcissimo CORDI tuo, eloquia oris mei, & meditatio CORDIS mei, diligere Te satagentis. Quæcumque verò in hisce Libris dixi de Tuo, agnoscas Tu, agnoscant & tui: si quæ de meo, ignoscas Tu, ignoscant & tui; quibus, vt minus valui, prodesse saltem volui.

Psal. 18. 15.

Aug. 15. de Trin. in calce.

IN

IN SCHOLAM CORDIS

Reuerendi in Christo Patris ac Domini D. BENEDICTI HAEFTENI, Monasterij AFFLIGENIENSIS Præpositi dignissimi.

COR Animæ sedes, rapidi COR furnus amoris,
Vnde tot enatæ, tela timenda, faces;
Quàm vario, incōstans COR, sæpè ardore calescis;
Raro Christe tuo, Cypria sæpè tuo:
Non sic excussas, venti ludibria, naues
Hippotadæ, quasso, ventilat ira, salo.
Aestuat, & propriis COR mobile fluctuat auris;
Nec potis adductâ sistere vota manu:
Nunc placet oppanso malè splendida gloria fuco,
Spiculaq; obtruso calcare subdit honos:
Nunc iuuat horrifico taratantia classica bombo,
Martiaq; egregio sub Duce signa sequi.
Nunc magis aurato cistas cumulare metallo,
Et grauidâ extremos findere puppe sinus:

** Nec

Nec satis est; proprio sidunt hæc pondere vota;
Grandior exciso germine turba subit.
Ancipiti trahitur studia in contraria mente;
Vt pila ab aduersa pulsa, repulsa manu:
O COR, *cælestis*, COR, *floscule, lectule Sponsi;*
O COR, *ô Animæ pars quotacumque meæ!*
Quid te errabundum discrimina mille viarum
Ad portum impediunt sistere vota tuum!
E cælo es: cælum votorum meta tuorum;
Quid cælo natum, turpiter hæret humo?
In cælo tuus est thesaurus; scandite vota;
Scande COR, *in cælo vitaq́, speśq́, tua est.*
Mitte graues curas, diuisæ retia mentis;
Multiplicis valeat vana libido spei.
Disce vno cæli, meliori ardore calere;
Disce vno vnius igne flagrare Dei:
Exige distractum, diuini ad CORDIS *amussim,*
Illud habet formæ multa imitanda tuæ.
Ne dubites, hanc volue SCHOLAM, *Liber iste docebit,*
Prototypo, inconstans te, stabilire Cruce.

AD AVCTOREM SYNCHARMA.

INtima nosse sui CORDIS *penetralia, & eius*
Imposito motus flectere nosse iugo:
Nosse errabundum rectam ad rationis amussim,
Atque ad prototypon COR *reuocare suum,*
Sanctorum est diuina scientia, tutior omni
Siue tuâ Plato, siue Licurge tuâ.
Hanc BENEDICTE *docet* CORDIS SCHOLA, *vitaq́; vestra:*
Perge, manet tantum dogma perenne lythrum.

Applaudebat

F. BENEDICTVS RVTEAV,
Monasterij S. Dionysij Religiosus Benedictinus.

ORDO,
ET
INDEX
LIBRORVM, CLASSIVM,
ET
LECTIONVM.

LIBER PRIMVS.

Præuia ad Doctrinam Cordis Introductio.

Lect. X.

LIBER SECVNDVS.

Auersi Cordis ad Deum Conuersio, & Directio.

PRIMA CLASSIS.

SECVNDA CLASSIS.

Lect. X.

TERTIA CLASSIS.

LIBER TERTIVS.

Dei erga Cor humanum beneficia.

QVARTA CLASSIS.

QVINTA CLASSIS.

LIBER QVARTVS.

Exercitatio Cordis in Christi Passione.

PRÆFATIO.

SEXTA CLASSIS.

AV-

AVCTORVM

Qui in his Libris citantur SYLLABVS.

Ber-

P

Q

R

S

T

V

X

FINIS.

LAETETVR
COR
QVÆRENTIVM
DOMINVM.

Psalmo 104. 3.

SCHO-

SCHOLÆ
CORDIS
LIBER PRIMVS.

Præuia ad Doctrinam Cordis introductio.

LECTIO PRIMA.

Argumentum huius Scholæ.

CORDI tuo, Lector Cordate, Gymnasium Cordis aperimus; in quo de Corde tuo, ad Cor tuum loquimur. Quidquid enim hoc qualicumque Opusculo pertractatur, eò potissimùm spectat, vt quale Cor hominis esse, quomodo ad Deum dirigi, illi aptari, eidemque vniri debeat, edoceamus. Multi enim multa sciunt, & seipsos nesciunt: Corpus curant, & Cor negligunt. Et tamen nihil tam nobis Cordi esse debet,

 quàm

quàm ipſum COR noſtrum, à quo vita procedit. Caloris ac ſpirituum vitalium, ſine quibus nec motus, nec ſenſuum functio obiri poteſt, officina & ſcaturigo eſt COR. Quare Heraclitus, vt aſſerit Ariſtoteles, ſentiebat animam eſſe calidam exhalationem ſemper è CORDE fluentem. Quam ſententiam etiam ſacra Scriptura expreſſit, cùm ait: Sermo ſcintilla ad cõmouendum COR noſtrũ, quâ extinctâ cinis erit Corpus noſtrũ, & Spiritus diffundetur tamquam mollis aër. Quod ita exponit Ianſſenius: Vita noſtra nihil aliud eſt, quàm igniculus viuax in Corde noſtro, quod cùm mouetur, à ſe emittit iaculaturque ſcintillas, (verba ſcilicet quæ loquimur) & fumum, nempe ſpirationem: non ſecus atque ignis motus eadem euomit. Proinde quemadmodum ignis, cùm ſcintillæ deficiunt, redigitur in cineres: ita vbi deſinit in nobis ſermo, & CORDIS motus; Corpus etiam noſtrum in cinerem abit. Totius igitur Corporis conſeruatio à CORDE pendet. Sed & in Anima eodem modo agitur: habet enim ipſa ſpirituale quoddam COR, à quo ipſius vita, non minùs quàm Corporis à CORDE materiali procedit. Nam Spiritus Sanctus diuini caloris officinam in CORDE noſtro conſtituit; vnde ait Apo-

Prouerb. 4.23. *Lib. de anima cap.2.* *Sapient. 2.2.* *Chriſt. à Caſtro in Sap.*

Apoſtolus: Charitas Dei diffuſa eſt in CORDIBVS noſtris per Spiritũ Sanctum, qui datus eſt nobis. Ex hoc autem fonte in omnes humanas actiones deriuatur calor ſpiritualis; qui tamquam ſcintilla quædam emicat in verbis, in factis, in cogitationibus. Extinctâ verò charitatis ſcintillâ, Anima prorſus friget, & omnes actiones viuaci calore deſtituuntur; itaque Anima ipſa, læſo eius CORDE, vitâ gratiæ priuatur. Quare quod in cæleſtibus illis orbibus eſt primum mobile; quod in vniuerſo hoc, Sol; quod in plantis, radix; quod in circulo, centrum; quod in Paradiſo fuit fons ille qui irrigabat vniuerſam faciem terræ; hoc in homine eſt COR, à quo omnis lux, omnis calor, omnis motus, omniumque operationum principium in reliqua membra deriuatur. Ex quibus liquidò iam apparere poteſt, quàm neceſſaria ſit huius Scholæ Doctrina; quæ omnia illa tradit, & explicat; quibus CORDIS vita conſeruari, & cuſtodiri queat. Hinc quale vniuſcuiuſque COR eſt, talis & ipſe eſt. Superbus, COR habet elatum; Humilis, depreſſum; Durus, lapideum; Compatiens, emollitum; Benignus, manſuetum. Qui fraudes doloſque meditatur, duplici CORDE eſt: Sincerus & verax, ſimplici. Ambitioſi

Rom. 5. 5. *Geneſ. 2. 10.*

tiosi COR vanum est; Voluptuarij graue: deniq; in brutum homo migrat, si ei COR bruti inseratur; Pecus in hominem transit, si ei COR humanum addatur. Optimo id exemplo sacra confirmat Scriptura: Nabuchodonosorem regem voluit Deus fieri bestiam, & inter illas velut vnam ex illis agere, ideòque iussit: COR eius ab humano commutetur, & COR feræ detur ei. Sed voluit bonus Deus vt hæc bestia denuò in hominem mutaretur: factum est, & super pedes suos quasi homo stetit, & COR hominis datum est ei. Ecce mutato CORDE, mutatus & homo est. Magna igitur solicitudo CORDI nostro adhibenda est, ne in belluinum fortè degeneret; quotidieque hæc Schola frequentanda, quæ CORDIS directionem docet. CORDI, quod à cura sic dictum Isidorus tradit, diligentissima adhibenda est cura, si totos nos saluos velimus. Fuit id Romanis, & Ægyptijs in primis CORDI; apud hos enim bulla è collo in pectus dependere solebat, quo significabant; verba, quæ ore proferebant, CORDI respondere oportere. Apud Romanos, vt Pierius ex Macrobio refert, bulla CORDIS effigiem habebat, eratque pueritiæ ornamentum; quo indicabatur ingenuis pueris, se tum demùm

Dan.6. 13.

Isidorus lib.11. Ety.c.1.

Pierius Hierogli. lib.41.

Macrob. lib. Saturn.6.

demùm homines futuros cogitarent, si CORDE præstarent. Quòd si Gentiles hæ nationes tantam CORDIS curam habendam putauerint, vt eam externo symbolo ab ipsa infantia pueris commendare voluerint; quid non deceat Christianos, qui certissimâ fide credunt Christum Dominum eâ gratiâ de cælis in terram descendisse, hominem assumpsisse, vt ijs CORDIS Scholam aperiret, in qua ab eo discerent mites esse, & humiles CORDE? Quinimmò ideò Sanguinem suum fudisse, vt illo CORDA nostra lauaret, atque emundaret? Ideò, vt cum S. Iob loquar, viri CORDATI audite me; & nolite abijcere Doctrinam Scholæ huius: sed diligenter auscultantes, ponite eam in CORDIBVS vestris.

Matth. 11.29.

Iob.34. 10.

LECTIO II.

Instituti nostri ratio.

CVM ad cuiuscumque tractationis materiam ritè intelligendam, nõ parùm conducat totius Operis formam, & structuram agnoscere; opportunũ fuerit in huius Libri fronte nonnihil

nihil de eius ſyntaxi, methodo, ac ſcopo præfari: ne quid Lectorē remorari poſſit.

ET primus quidē hic Cardiogogiæ noſtræ Liber, apparatum quemdam ad reliquos, & Prolegomena exhibet; quibus de ipſo CORDE, eiuſque, vt vocant, PRINCIPALI, de Scholæ CORDIS Magiſtro, Diſcipulis, excellentiâ, amplitudine, prerogatiuis, ſimilibuſq; tractatur. Sequentibus deinde tribus Libris Doctrinam eam quæ ad CORDIS directionem pertinet, expendimus: in qua explicanda primùm varias, quæ de humano CORDE in Sacris litteris habentur ſententias, in certas Claſſes ac titulos Ordine quodam digeſſimus: ſingula deinde lemmata copioſiùs expendentes, SS. in primis Patrum, aliorumque cuiuſcumque ordinis Scriptorum verbis illuſtramus. Cùm enim vix quidquam dici poſſit, quin dictum iam illud ſit priùs; placuit ipſos Auctores ſuis verbis loquentes potiùs audire, quàm rudi noſtro ſtylo eorum conceptus Lectoribus repræſentare. Habent enim SS. Patres, vetereſque Scriptores plurimum roboris, auctoritatis, atque elegantiæ, quibus animus hominis efficaciſſimè conuincitur.

SECVNDO, tametſi ea quæ ad ſingulos titulos attulimus, per modum conſiderationum

tionum ferè tradiderimus; placuit tamen Lectionum potiùs, quàm Meditationum nomine inſignire: cùm quòd Scholæ nomine id magis congruere videretur: tum vt varij Auctores, (qui paſſim in hoc Opuſculo citantur, interque illos ſubinde etiam Poëtæ, Ethnicique Scriptores) meliùs ſuâ phraſi loquerentur: quod Meditationum forma non ita cōmodè forſitan admiſiſſet.

LECTIONIBVS porrò ſingulis Diſtichon vnum præfiximus: vt ita rei ſummam breuiſſimè, & nō ſine aliquâ voluptate exhiberemus. Ipſe enim carminum flexus & numerus, vt animum allicit, ſic memoriæ firmiùs hæret, variâque iucunditate mentem permulcens, facit ne penè vmquam ea, quæ rectè percepit, obliuiſcatur. Quare non malè quidam cenſuerunt, Poëſin adoleſcentis animi nutricem & alumnam vocandam. Cùm verò ea ſit inter Poëſin & Picturam ſocietas, vt quod illa verbis, tropis, aliiſque dictionum luminibus præſtat; hæc coloribus, lineamentis, atque vmbris repræſentare conetur: vtraque item, quidquid in quouis genere præſtantiſſimum reperit, id è multis in vnum, quod ſibi propoſuerit, transferat; vt non tam à Perſonis, aut à natura diſcere, quàm potiùs his leges præſcribere videatur:

Anton. Poſſeuin. biblioth. ſelect. lib. 17.

Non leue operæ pretium me facturum arbitratus sum, si geminas has sorores in hoc Opusculo vtcumque coniungerem: & quæ breuibus istis Distichis comprehenduntur, eadē etiam Iconibus expressa oculis obiicerem. Vt ita vtilitati sancta quædam ac salutaris voluptas, quæ ex Imaginum aspectu capi posset, sociaretur. Habent siquidem pictæ Imagines, præter delectationem quam adferunt, quamdam energiam ad hominum CORDA suauiter permouenda. Verissimum enim est quod Venusinus vates olim cecinit:

Horat.

Segniùs irritant animos demissa per aurem,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradet spectator.

August. Ep. 119.

Cui quidem consentiens Hipponensis Præsul, ait: quòd ipse animi motus, quàm diu rebus adhuc terrenis implicatur, pigriùs inflammatur; si verò feratur ad similitudines corporales, & inde ad spiritualia, quæ illis similitudinibus figurantur, ipso quasi transitu vegetatur; & tamquam in facula ignis agitatus accenditur, & ardentiore dilectione rapitur ad requiem & quietem. Hæc Augustinus.

VT igitur compendio dicam, Scopus mihi in hoc Opere non alius fuit; quàm Imaginibus, oculos; versibus, aures; ipsis denique

denique Lectionibus, animum & COR oblectare, instruere, & permouere. Id verò assecutusne sim, aliorum esto iudicium. Equidem affirmare non verebor, me afflictâ ferè valetudine hoc, quidquid est Libri, vni Confratrum meorum properè admodum, ideoque (vt ingenuè agnosco) minùs prosperè, dictasse; & iam exaratum vix ipse mihi satisfacere potuisse: vt proinde leuiùs omninò laturus sim, si aliorum exactissimo iudicio non vsquequaque probetur. Stylo enim hîc vsus sum planè vulgari ac obuio, & verè cum S. Prospero dicere mihi licebit: De accuratione dictionis elaboratæ non satago; nec mihi pudori est, si disputatio mea, quæ fortè probatur in rebus, aliquos inanium verborum sectatores horrore incomptæ Orationis offendat. Nam si Demosthenes clarissimus Oratorum, negauit in eo positas esse fortunas Græciæ hoc an illo verbo vsus esset: quantò magis nos verba negligere debemus, qui sermonis vtilitatem potissimùm spectamus? Neque admodum erubesco, quòd ex varijs Auctorum, quos adfero, verbis, polymita existat Orationis nostræ vestis: quia præsens Opus (vt de suo aiebat Macrobius) non eloquentiæ ostentationem; sed noscendorum & agen-

S. Prosp.

Macrob. lib. 1. Saturn. c. 5.

agendorum congeriem pollicetur. Et boni consulat Lector oportet, si præcepta morum, modò meis non obscurè, modò ipsis antiquorum & recentium verbis recognoscat, prout quæque se vel enarranda, vel referenda suggesserint.

LECTIO III.

Quid CORDIS *nomine significetur.*

QVANDOQVIDEM continuus nobis de CORDE futurus sit sermo, rationi omninò consentaneum videtur, vt varias, quas in sacra Scriptura habet significationes, hîc aperiamus.

PRIMO autem significat notissimam illam in animalibus partem, quæ in medio iuxta pulmones sita est, vt per ipsum vita toti corpori vndique subministretur: & vt spiritus vitalis, velut à centro, ad membrorum circumferentiam deferatur. Est autem COR membrorum omnium nobilissimum, primum quod Natura format; præcipuum inter viscera, & vitæ ipsius sedes; arteriarum & caloris natiui, quo animal regitur, quasi fons quidam & domicilium.

SECVN-

SECVNDO, desumptâ hinc similitudine, COR medium locum significat; sic COR Maris, est profunditas illius: & COR terræ, centrum. Ita Ionas ad Dominum clamat: Et proiecisti me in profundum in CORDE Maris. Et Christus Dominus: Sicut fuit Ionas in ventre Ceti; sic erit Filius hominis in CORDE terræ tribus diebus, & tribus noctibus. Vbi COR terræ pro limbo Patrum accipitur, in quem Christus post mortem descendit. Is autem est circa infernum & circa centrum mundi, de quo D. Hieronymus ait: Sicut COR est in medio animalis; ita infernus in medio terræ esse perhibetur.

Ion. 2. 4.
Matth. 12. 40.
Hieron.

TERTIO, significat COR omnia interiora Corporis, id est viscera; vt Psalmo 21. Factum est COR meum tamquam cera liquescens in medio ventris mei. Et: Gladius eorum intret in CORDA ipsorum. Et Oseæ 13. vbi nos legimus, dirumpam interiora iecoris eorum; in Hebræo est, interiora CORDIS eorum.

Psal. 21. 15.
Psal. 36. 15.
Oseæ. 13. 8.

QVARTO, COR ipsam Animam significat, vnde Psalmista ait: COR meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum; id est, Anima & Corpus gaudio gestierunt in Deo suo. Sic etiam accipitur illud Ieremiæ: Laua à malitia COR tuum.

Ps. 83. 3.
Ier. 4. 14

QVINTO,

QVINTO, mentem quoque significat, vt apud Prophetam: Et factus est Ephrem quasi columba seducta nō habens COR; id est, factus est demens, stolidus & amens. Et alius Propheta: Audi popule stulte, qui non habes COR. Sic etiam intelligitur illud in Oratione Salomonis: Dabis ergo seruo tuo COR docile, vt populum tuum iudicare possit. Similiter illud Saluatoris intelligi potest: Beati mundo CORDE, quoniam ipsi Deum videbunt. Atque illud Psalmistæ: Innocens manibus, & mundo CORDE. Et à CORDE pro mente dicti sunt vecordes, socordes, & excordes. Et contrà, CORDATI, vt Auctor est Cicero. Et Nasica ille Sapiens dictus est CORCVLVM. Et S. Hieronymus in Matth. scribens nomen Lebbæi, quod à CORDE deducitur, CORCVLVM interpretatur.

Osea 7. 10. *Ier. 5. 21* *3. Reg. 3. 9.* *Matt. 5. 8.* *Ps. 23. 4.* *Cicero 1. Tusc.* *Hiron.*

SEXTO, accipitur aliquando pro iudicio & intellectu; vt apud eumdē Psalmographum: COR meum dereliquit me. Et apud D. Paulum: Obscuratum est insipiens COR eorum. Iterumque: Deus det vobis illuminatos oculos CORDIS vestri, vt sciatis quæ sit spes vocationis vestræ. Cui affinis est significatio ea, quâ COR sententiam significat. COR enim conuerti dicitur, cùm sententia mutatur: Conuertit COR

Ps. 39. 13 *Rō. 1. 21.* *Ephes. 1. 18.* *Ps. 104. 25.*

COR eorum, vt odirent populum eius. Et 3. Regum 18. Et tu conuertisti COR eorum iterùm. Vnde de non mutaturo sententiam dicitur: Confirmatum est COR eius, non commouebitur. Ponere autem COR in aliqua re, vel, ponere aliquid in CORDE, aut super COR, idem est quòd diligenter meditari, considerare, & recogitare. Isaiæ 47. Non posuisti hæc super COR tuum, nec recordata es nouissimi tui. Et Ezechielis 40. Fili hominis vide oculis tuis, & auribus tuis audi, & pone COR tuum in omnia quæ ostendam tibi. Et Aggæi 1. Ponite CORDA vestra super vias vestras.

3. Reg. 18. 37. *Ps. 111. 8.* *Isa. 47. 7.* *Ezech. 40. 4.* *Aggæi. 1. 5.*

SEPTIMO, COR pro voluntate sæpissimè ponitur, vnde dicimus desideria CORDIS; atque ita accipitur cùm Dauid ait: Paratum COR meum Deus. Et cùm de Dauide Dominus ait: Inueni Dauid filium Iesse, virum secundùm COR meum. Et Samuel: Quæsiuit Dominus virum iuxta COR suum. Ita intelligendum est præceptum Domini: Diliges Dominum Deum tuum ex toto CORDE tuo. Atque ita intelligendus est Christus, cùm dixit: Quòd omne extrinsecus introiens in hominem, non possit eum coinquinare: quia non intrat in COR eius. Nihil enim hominem

Ps. 56. 8. *Act. 13. 22.* *1. Reg. 13. 14.* *Matth. 22. 37.*

minem coram Deo abominabilem & coinquinatum facit, niſi peccatum. Peccatum autem niſi ſit voluntarium, peccati rationem non habet. Sic quoque accipitur illud Eccleſiaſtici: COR ingrediens duas vias, non habebit ſucceſſus; hoc eſt, voluntas propenſa ad vitia, eaque amplectens, virtutem fingens, & ſcelera honeſtatis ſpecie tegens, ambulans coram Deo per viam flagitiorum, & coram hominibus per viam virtutum, infelicem habebit ſucceſſum. Externi quoque Scriptores in eadem ſignificatione COR accipiunt, cùm aiunt aliquid alicui CORDI eſſe, vt Virgilius:

Eccli. 3. 28.

cui carmina ſemper
Et cytharæ CORDI, *numeriſq; intendere neruos.*

9. Æneid.

ATQVE hæ ſunt potiſſimæ CORDIS ſignificationes in ſenſu literali: Myſticas enim hîc præterimus, quas magnâ copiâ haurire licet ex Silua Allegoriarum noſtri Hieronymi Laureti.

LE-

LECTIO IV.

Quid ſit PRINCIPALE CORDIS.

NON infrequens apud SS. Patres loquendi forma eſt, vt principem animæ partem, PRINCIPALE CORDIS appellent: quod Platonici τὸ Ἡγεμονικὸν nominare ſoliti ſunt; de quo Cicero ait: Principatum autem dico, quod Græci Ἡγεμονικὸν vocant: quo nihil quoquo in genere nec poteſt, nec debet eſſe præſtātius. Tertullianus verò idē definiens ait: eſſe ſummum in Anima gradum, vitalem & ſapientialem. Idipſum verò S. Hieronymus contra Iouinianum ſcribens, PRINCIPALE CORDIS vocat: Fratruelis, inquit, meus, mihi, & ego illi, in medio vberum meorum cōmorabitur; in PRINCIPALI CORDIS, vbi ſermo Dei habet hoſpitium. Et ante eum Origenes ex eiuſdem Sancti Hieronymi interpretatione: Quis, inquit, ita beatus, vt habeat hoſpitem in PRINCIPALI CORDIS, in medio vberum, in pectore ſuo ſermonem Dei. Didymus verò in Libris de Spiritu Sancto

Cicero lib. 2. de Nat. Deor.

Lib. 1. cap. 17.

Homil. 2. in Cant.

Lib. 3.

Sancto eâdem voce vtitur, quam etiam *Adytum* CORDIS appellat: Respondendum, inquit, ad id quod scriptum est: Quare impleuit Satanas COR tuum? quòd Satanas mentem alicuius, & PRINCIPALE CORDIS impleat, non ingrediens in eum, & in sensum eius; atque vt ita dicam, *Adytum* CORDIS introiens; (siquidem hæc potestas solius est Trinitatis) sed quasi callidus quidam, & nequam, ac fallax, fraudulentusque deceptor, in eos animam humanam malitiæ affectus trahit per cogitationes & incentiua vitiorum, quibus ipse plenus est. Ita Didymus. Quem imitatus videtur Sanctus Bernardus, qui PRINCIPALE *Pectoris*, & *Adytum Pectoris* interpretatur id, quod Sponsa dicit: Inter vbera mea commorabitur. Cassianus quoque ita loquitur, cùm Domini verba, quibus Diabolo præcepit, vt animam Sancti Iob custodiret, ita explicat: Tantùmmodò eum amentem non facias, debilitato animæ domicilio, & intellectu inuaso, aut rationis organo, per quam eum tibi resistere necesse est, sauciato: neque obruas intellectum ac sapientiam resistentis, PRINCIPALE scilicet CORDIS eius tuo pondere præfocans. Quid autem sit CORDIS PRINCIPALE explicat Origenes: Potest, inquit,

Homil. 43. in Cant.

Collat. 7. cap. 32.

inquit, intra se agere pars illa, quæ in eo est pretiosissima omnium, quod quidam PRINCIPALE CORDIS appellant, alij rationalem sensum, aut intellectualem substantiam, vel quomodocumque appellari potest in nobis, portio nostri illa, per quam capaces esse possimus Dei. Et S. Augustinus ait: PRINCIPALE nostrum, nempe partem Animæ rationalem, Spiritum dici. Mens igitur ac Spiritus, PRINCIPALE CORDIS appellatur. Verùm vlteriùs quæritur, quo in loco sedem habeat? Philosophi enim hîc in varias & monstrosas opiniones abierunt, quas recēset & explodit Tertullianus: qui & Ἡγεμονικὸν esse, & certo in Corpus recessu ei locum consecratum, ex compluribus Scripturis probat. Si enim, ait, scrutatorem & Dispectorem CORDIS Deum legimus: si etiam Prophetes eius occulta CORDIS traducendo probatur: si Deus ipse recogitatus CORDIS in populo præuenit. Quid cogitatis in CORDIBVS vestris nequam! Si & Dauid: COR mundum conde in me Deus. Et Paulus: CORDE, ait, credi in iustitiam. Et Ioannes: CORDE, ait, suo vnumquemque reprehendi. Si postremò, qui viderit feminam ad concupiscendum, iam adulterauit in CORDE: Simul vtrumque dilu-

Hom. 9. in Exod.

Lib. de fide & symb. c. 10.

Lib. de anima cap. 15.

Sap. 1. 6.

Prou. 23

Ps. 138.

Mat. 9. 4

Ps. 50. 12

Rō. 10. 10

1. Ioā. 3. 20.

Matt. 5. 28.

cet, & esse PRINCIPALE in Anima, quòd intentio diuina conueniat, id est vim sapientialem atque vitalem: quod enim sapit, viuidum est; & in eo thesauro Corporis haberi, ad quem Deus respicit. Eadem docet de resurrectione Carnis: cui etiam consentiunt, vt Pamelius annotauit, Philo Iudæus, Opusculo, de eo quòd deterius potiori insidietur. B. Hieronymus, libro secundo super Matthæum, capite decimoquarto. Theodoretus, sermone tertio de Prouidentia. Gregorius Nyssenus, Oratione prima de Resurrectione Christi. Solus Lactantius dubiū relinquit, an in CORDE, an verò in cerebro sit sedes mētis. Et in posterius hoc magis inclinat. Verùm Sanctus Hieronymus eum refutat; ad Fabiolam enim scribens, ait: Quæritur vbi sit Animæ PRINCIPALE? Plato in cerebro, Christus monstrat in CORDE: Beati mundo CORDE, quoniam ipsi Deum videbunt. Et, de CORDE procedunt cogitationes malæ. Hinc quoque Sanctus Ambrosius ait: COR tuum cogitationum tuarum est scaturigo. In eadem sententia est Aristoteles libro de sensu & sensibili, vt annotauit quoque Alardus Gazæus; & Lucretius, qui libro tertio ita cecinit:

Lib. de resurrect. Carn. c. 15.

Lib. de opif. Dei cap. 16.

Mat. 5. 8

Serm. 11 in Psal. 118.

Alard. ad col. 7. Cas. c. 12

Con-

Consilium, quod nos animum, mentemq; vocamus;
Idq; situm media regione in pectoris hæret.

ATQVE hæc quidem eâ gratiâ à nobis allata sunt, vt humani CORDIS dignitatem, & singularem eam, quâ alijs membris præcellit, eminentiam ostenderemus. Nam etsi Anima sit tota in toto corpore, & tota in singulis eius partibus; in CORDE tamen, velut in Arce quadam, & regali Solio, principem locum sibi consecratum habet. Nihil proinde mirum est, si cogitare, reminisci, velle, desiderare, aliaque similia, quæ superiore capite attulimus, ipsi CORDI tribuantur: licet enim Anima per suas potentias istos actus eliciat; tamen, quia in CORDE præcipuè residet, ideò CORDI rectè asscribuntur. Ex quo capite & COR nostrum, & Doctrinam illam, quâ illud ad omnem perfectionem instruitur, magni facere, atque æstimare debemus.

LECTIO V.

Scholæ CORDIS *Encyclopædia.*

DIGNITAS huius Scholæ ex eo capite cum primis elucet, quòd non angustis vnius scientiæ limitibus eius Doctrina comprehendatur, sed latissimè per omnes ferè artes euagetur. Nō enim triuialis hæc Schola, sed amplissima quædam Academia cēsenda est: in qua Encycliâ Doctrinarū omnium disciplinâ COR instruitur. Apparere id facilè poterit ex singulis propemodum Lectionibus: verùm vt tam Lectori voluptatem, quàm Scholæ nostræ commendationem adferamus, non inutile fuerit, Encyclopædiam hanc breuiter explicare.

ORDIOR à GRAMMATICA, quæ tres huius nominis, COR, literas ex spiritualium quorumdam Doctorum sensu ita explicat, vt sit; Custodia omnium rerum: vel, vt alijs placet; Cubiculum Omnipotentis Regis.

Lib. 11. Ety. c. 1. ETYMOLOGIA verò CORDIS, ex Isidori mente, deducitur à cura, quòd omni curâ custodiendum sit, in eo omnis sollicitudo

tudo & scientiæ causa maneat. Hîc porro docetur anima declinare COR vanum, graue, insatiabile, durum. Comparare verò COR contritum & humiliatum, COR mundum & rectum, in quo Deus velut in tabula legem suam scribat. Traditur hîc etiam COR nomen esse simplex, non compositum; quia diuidi omninò nequit: vult enim Deus totum COR sibi dari.

OPTIMA verò CORDIS SYNTAXIS est, si construatur cum his verbis; dare, sacrificare, custodire, vigilare, vnire, & à solo nomine & numine Dei regatur.

QVOD POESIN spectat, non malè obseruatum, COR ideò ancipitem esse syllabam, & modò produci, modò corripi posse, vt denotaretur COR nostrum ad prospera & aduersa indifferens esse debere, aptumque vt quouis loco à Deo collocetur. Siue enim illud in camino tribulationis malleo aduersitatis, velut laminam quamdam, crebris ictibus longiùs producat, cum Dauide respondere debet: Paratum COR meum Deus: siue illud corripiat & reprehendat; itidem respondere debet: Paratum COR meum. *Ps. 56. 8.*

QVID verò de RHETORICA & DIALECTICA dicemus, cùm Cardiogogus noster non in persuasibilibus humanæ sapientiæ *1. Cor. 2. 4.*

 pientiæ

pientiæ verbis, ſed intùs in CORDE ſine ſtrepitu verborum multò copioſiùs dicat quouis Demoſthene aut Cicerone? multò efficaciùs COR conuincat, quàm acutiſſimi Philoſophi ſuis ſyllogiſmis & argumentis? Nam vt rectè dixit Gregorius: Mutum eſt omne os quod loquitur, ſi Deus interiùs in CORDE non clamet: qui etiam aſpirat verba, quæ audiuntur.

Greg. li. 11. Mor. cap. 5.

IAM verò vt ad MATHEMATICAS diſciplinas deſcendamus, ARITHMETICA docet Deum, ſicuti vnus eſt, ita vnicæ columbæ ſuæ vnum COR deſiderare. Diſplicent enim ei qui in CORDE & CORDE loquuntur: qui duplices ſunt animo, & multicordes. Diligit verò ſimplicitatem, & vnitatem CORDIS. Rectè ait Auguſtinus: Sicut omnia ab vno in multa proceſſerunt: ſic cuncta quæ ad illud vnum redire conantur, neceſſe eſt exuere multitudinem: feliciter ergo Anima non diligit, donec ad vnum & ſummum bonum per amoris deſiderium ſe conuertat. Hanc porrò CORDIS monadem adeò Deus amat, vt cùm in amante & amato duo ſint CORDA, velit ea in vnum coire, & colliqueſcere. Ternarius verò numerus in litera huius vocabuli COR apparens, eiuſdem perfectionem deſignat. Perfectiſſimus enim numerorum

Pſ. 11. 3.

Auguſt.

rorum ternarius cenſetur; quia in ſe vnitatem & numerum complectitur: cui & hoc contigit, vt inter duo ſumma, medium quo vinceretur acciperet. In numero enim ternario eſt principium, medium, & finis: vnde tria ſunt omnia. Quamobrem Ariſtoteles affirmauit: nihil perfectum eſſe niſi Trinitatem. Quia igitur

Numero Deus impare gaudet;

COR humanum, ternis atque imparibus deſcriptum literis, illi in primis charum eſt.

Macrob. 1. de ſō. Scip. Georg. vē. cāt. 1. to. 3. c. 2. Ariſt. lib. 1. de cæl. & mundo c. 1.

IN eâdem ferè conſideratione hæret GEOMETRIA; quæ Pyramidis formam ſua figura COR referre, ac triangulare eſſe expendit, atque hinc concludit, non niſi trigono illud impleri poſſe. Tantam enim nobis Deus Optimus Maximus contulit CORDIS latitudinem, vt toto mundo repleri nequeat. Sola enim eſt ſanctiſſima Trinitas, quæ adæquatè totam CORDIS amplitudinem ſuâ maieſtate occupet. Omitto alios conſiderare inueniri in voce COR

Dimidium ſpheræ, ſpheram, cum principe Romæ.

ASTROLOGIA verò ad ſidera COR euehens, illud ſurſum tendere, in cælum ſcandere, & in Deo quieſcere facit. Scalam

 verò,

verò, & aſcenſiones, quibus gradatim tam ſublime nititur in CORDE diſponit; quinimmò quod in cælo eſt Sol, hoc in Corpore humano eſt COR ſcilicet, fons lucis & vitæ. Vnde Stoïci mundum arbitrantes eſſe animal magnum, ſenſu & ratione præditum, Solem propriè COR mundi eſſe cenſebant. Hinc Plutarchus ait: Stellæ ſunt oculi lucentes in facie vniuerſi; Sol vi præditus CORDIS, vt hoc ſanguinem & Spiritum, ſic Sol diffundit ex ſe vegetantem calorem & lucem. Terrâ & Mari Mundus quaſi ventre & veſicâ vtitur. Luna, inter Solem & terram, vt inter COR & ventrem, velut iecur, aut aliud molle viſcus eſt. Habet quoque COR magnam cum ipſo cælo ſimilitudinem: vt enim cælum numquam quieſcit; ita continuò COR mouetur: & ſicuti ceſſante motu cælorum, motus generationis & corruptionis, atque etiam alterationis omninò ceſſaret; ita quoque ſi CORDIS motus intermitteretur, vita animalis deficeret. Eadem quoque eſt ratio de interiori CORDE Animæ, ſiue voluntate; quæ itidem quietis eſt expers, & ſuo imperio omnes alias potentias mouet: atque ita primo mobili aptè comparari poteſt. Quemadmodum enim illud ſuo motu omnes inferiores orbes rapit: ita COR &

Tract. de facie in orb. Lun.

S. Anton. 1. par. Sū. theolog. tit. 4. c. 13.

& voluntas, omnibus alijs facultatibus imperant, eaſque ſuo nutu mouent.

QVAM ſuauis verò eſt ac ſonora CORDIS MVSICA! quæ concordi harmoniâ dulciſſimè ſonat in auribus diuinæ maieſtatis. Mutæ enim ſunt omnes MVSICORVM voces, niſi Spiritu CORDIS animentur. Nam vt quidam dixit:

Non vox, ſed votum; non MVSICA *chordula, ſed* COR;
Non clamor, ſed amor pſallit in aure Dei.

HINC ſpiritualis Phonaſcus nos admonet: Impleamini Spiritu Sancto, loquentes vobiſmetipſis in Pſalmis, & Hymnis, & canticis ſpiritualibus; cantantes & pſallentes in CORDIBVS veſtris Domino. Fecit id ſanctiſſima Virgo Cæcilia, quæ cantantibus Organis ſoli Deo decantabat: Fiat COR meum & Corpus meum immaculatum. Canticū hoc nouum (vt ait Pariſienſis Cancellarius) rationabiliter appellatur Canticordū, id eſt, Canticū CORDIS, vel CORDIVM. Suum quippe ſubiectum, ſuum inſtrumentum, ſua chorda, quæ dicitur à CORDE, ſuus auditus, ſua vox, ſuum os, ſua modulatio eſt introrſùs, vel in CORDE mentis, vel in mente CORDIS. Has verò CORDIS modulationes, etiam tacente voce, ſolus Deus audit & intelligit; vnde

Ephes. 5. 19.

Breuiar. Rom.

Ioā. Gerſō 3. par. tract. 2. de Cant.

vnde Moysi nulla verba proferenti, dixit: Cur clamas ad me. Clamabat enim CORDE, qui tacebat ore. Hunc verò clamorem, & incensum CORDIS desiderium percipiebat Dominus, de quo Psalmista canit: Desiderium pauperum exaudiuit Dominus; præparationem CORDIS eorum audiuit auris tua. Quis melior, quæso, concentus auribus percipi possit, quàm si COR & voluntas nostra velut Bassus quidam, æquabili tenore respondeat Superiori; CORDI, scilicet & voluntati Dei? Scribit Cardanus: si duæ testudines æquali sono temperentur, alterique earum stramen imponatur, eumdem eam prorsus sonum, sine vllo attactu, edituram, quæ in altera manu pulsata resonat. Quid quæso hoc est aliud, quàm dulcisona illa symphonia diuini & humani CORDIS? Hoc enim si cum illo per omnia consentiat, qualemcumque sonum diuinæ voluntatis audierit, eumdem statim repræsentabit, & æquali prorsus voce respondebit. Nouerat hanc Musicam Iudas Machabæus, qui dicebat: Sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat. Nouerat & Sanctus Iob, qui ærumnis planè obsitus, lætus decantabat: Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit,

[*Exod.* 14. 15.] [*Ps.* 10. 17.] [*Hieron. Card. lib.* 8. *de subtilit.*] [1. *Mach.* 3. 60.] [*Iob* 1. 21]

cuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.

LECTIO VI.

De alijs scientijs quæ in hac Schola explicantur.

PRÆTER septem illas, quas vocant Artes liberales, quas in hac Schola explicari iam vidimus, superiores etiam scientias, Ethicam, Physicam, Medicinam, Iurisprudentiam, Theologiam, & quasdam etiam Mechanicas Artes suo ambitu eadem Schola complectitur. Quod breuiter Lectione hâc declarabimus.

ET quidem Moralem PHILOSOPHIAM hîc tradi, nihil opus est demonstrare: cùm omnia penè, quæ hoc Opusculo explicantur, Ethicen sapiant, & ad mores componendos referantur.

QVAM multa verò ex MEDICINA petita de CORDIS situ naturali, figurâ, & colore, de præcordijs, alijsque hîc inseruntur? Quid quòd ea quæ de carnali CORDE Hippocrates, Galenus, & post eos tota Medicorum Schola tradunt, illa ipsa in

in voluntatem nostram (quæ Animæ COR est) aptissimè conuenire demonstrentur? Sicut enim COR est officina Spirituum, quos toti Corpori subministrat, per eosque est principium & causa omnis motus, & actionis animalis; ita voluntas est officina virtutis & vitij, meriti & demeriti, omnisque actionis bonæ vel malæ.

Cornel. in c. 36. Ezech.

TRADVNT Physici quatuor partes esse vitales, quibus maximè vita constat, & conseruatur; COR, Cerebrum, Hepar, Pulmonem. COR enim calorem & Spiritus Corpori subministrat; Hepar sanguinem, quo Corpus nutritur; Cerebrum Spiritus animales, quibus sensatio, intellectio, & motio localis conficitur; Pulmo quasi follis, CORDI dat refrigerium. Ita vita spiritalis constat rectâ voluntate, quasi CORDE; prudentiâ, quasi cerebro; iustitiâ, quasi Hepate, sanguinis decorisque effectore; continentiâ, quasi pulmone, affectus moderante, & refrigerante.

NE quid verò spiritualis MEDICINÆ desit; COR graue hîc alleuiatur, durum emollitur, superbum & vanum deprimitur, & compungitur; denique à malis humoribus COR expurgandum & euacuandum docetur, cùm velut aqua iubetur effundi. Si quæ verò tubera, distorsiones, aut vlce-

Thren 2. 19.

ra CORDI fortè adnata fuerint, circumcidendum COR præcipitur, vt sanies effluat. Quid verò pijssimus Animarum nostrarum Medicus CORDI non facit, vt illius valetudinem aut tueatur bonam, aut corrigat malam? In sacro enim sudore suo, ægroto balneum; in Sanguine pretiosissimo, sordido CORDI lauacrum præparauit. Vino etiam torculari Crucis è sacro latere eius expresso, COR hominis lætificat: quin & in eodem lateris thalamo, mollissimum CORDIS lectulum strauit. Ipse siquidem MEDICVS est sanans omnem languorem & omnem iniquitatem; qui & ad hoc se missum testatur, vt mederetur contritis CORDE. Atque hæc de MEDICINÆ scientia.

Matt. 4. 23.

Isa. 61. 1

IAM verò si IVRISPRVDENTIAM, & legum cognitionem adire iuuat; inueniemus in hac Schola exactam tradi iustitiæ formam, quæ est vnicuique ius suum tribuere. Proinde COR nostrum non mundo, non carni, non diabolo; sed vni Deo, cui soli iure debetur, totum ita dari mandatur, nulla vt pars, quantumcumque parua alteri cedat. COR verò sic Deo donatum, æquissimâ lance expenditur, an statutum à legibus diuinis pondus habeat. Quid verò de ipsis legibus dicemus, quas æter-

nus Legislator digito suo in tabulis CORDIS carnalibus inscribit? *2. Cor. 3.3.*

DE sacra verò THEOLOGIA superuacaneum foret, probare illam hoc quoque Opusculo includi, cùm potissimus eius scopus sit auersum à Deo COR ad eum reducere, iuxta diuinum eius COR, nostrum rectum facere, diuinæ illud maiestati in sacrificium offerre, illi COR vnire, vt in eo tandem felicissimè quiescat. Diuinus verò amor, Scholæ huius Gymnasiarcha, COR illuminat, accendit, sursumque subleuat, vt diuinas affectiones recipere possit; quæ omnia ad Theologiam Mysticam spectant. Lubens autem pertranseo, plurima sacræ Scripturæ loca & Theologiæ arcana hoc Libello recludi.

NEQVE verò aliæ Mechanicæ Artes ab hoc Athenæo prorsus exulant. Agit enim hic cælestis Doctor Negotium Christianum, atque ad spiritualem militiam COR instruit; siue dum illud instar Fortalitij, & Castri cuiusdam munitissimi, ense diuini amoris tuetur, & velut excubias ante illud agit; siue dum scuto laboris sui, & vniuersa Passionis suæ panoplia COR protegit aduersus ignita iacula inimici. Habet & Vitruuius hîc suas partes; vt, tamquam optimus Architectus, CORDIS domicilium *Thren. 3. 65.*

lium construat, quod spatiosissimum fiat Spiritus Sancti habitaculum; in quo, vt Bernardus dixit, spatia & deambulatoria distinguat, ad opus diuinæ maiestatis. Quin & scalas, & ascensiones in CORDE disponit, quibus ad cælum Deumque ipsum conscendat. Sed & columna Christi labantem CORDIS domum, dum opus est, opportunè fulsit, totum denique ædificium, titulo Crucis inscriptum, Deo dedicat, consecratque. Si pictura animum oblectat, ipsum COR hîc pro tabula est, aut potiùs pro telâ, in qua acu coronæ spineæ Dilecti facies depingitur. *Bernard. serm. 27 in Cant. Ps. 83.6.*

DENIQVE nec de re rusticâ, atque agriculturâ diuinus amor Animam instruere neglexit. Vis spiritualem videre Varronem? attende Scholæ huius Magistrum velut hortulanum quemdam, nunc aratro Crucis terram CORDIS proscindere, mox semina verbi Dei in COR iacere, deinde COR irrigare, ac flores colligere. Aliàs Crucis arborem CORDI inserit, mustum torculari Crucis exprimit, quod CORDIS vase recipiatur. Totum denique CORDIS hortulum spineæ coronæ sepe circumdat, atque munit. Ex quibus omnibus liquidò patet, amplissimè sese Academiæ CORDIS disciplinas extendere, & omnium

omnium Artium Encyclopædiam in hoc Gymnasio aliquousque edoceri.

LECTIO VII.

De Magistro & Discipulis Scholæ CORDIS.

Ambros. lib. 2. de Virgin.

CVM, iuxta Sancti Ambrosij assertionem, primus discendi ardor nobilitas sit Magistri; dignissimum omninò est, vt præcellentiam Magistri huius Scholæ accuratiùs expendamus. Non est autem alius CORDIS Magister, quàm ille ipse, qui finxit singillatim CORDA hominum; qui scrutatur CORDA & renes, omnesque Discipulos suos vult esse eruditos CORDE in sapientia. Fingit enim Deus CORDA hominum, non tantùm secundùm substantiam; sed etiam secundùm pietatis affectum. Sicut enim Deus COR mundum creat in homine innouatione iustitiæ, sic COR innouatum fingit confirmatione Doctrinæ, idque singillatim; quia alteri datur Spiritus sapientiæ, alteri scientiæ, alteri fidei. Quamuis autem omni tempore diuina bonitas hominum CORDA salutari instruxerit Doctrinâ, id tamen

Ps. 32. 15
Ps. 89. 12.
Iansson. in prim. expos. Ps. 32.

tamen luculentiùs per Vnigenitum Dei Filium Iesum Christum in Nouo præstitit Testamento; ita enim olim de eo promiserat Pater: Et feriam vobiscum pactum sempiternum, misericordias Dauid fideles. Ecce testem populis dedi eum, Ducem ac Præceptorem gentibus. Quàm sedulò autem hoc Doctoris munus Messias noster obiturus esset, idem Propheta alibi docet, dicens: Erunt oculi tui videntes Præceptorem tuum, & aures tuæ audient vocem post tergum monentis: hæc est via, ambulate in ea. Quis enim non miretur hanc diligentiam? non enim expectat vt Discipuli ad Scholam veniant; sed proteruos & fugitiuos ponè subsequitur, & blandissimè reuocat à via perditionis. Propheticas autem has promissiones in Nouo Testamento adimpletas esse, Apostolus testis est, qui ait: Multifariàm multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula. Quid nobilius hoc Doctore? quem cælestis Pater in monte Thabor ad Magisterium promouit, & hoc ei testimonium dedit: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ip-

Isa. 55. 3
Idē 30. 21.
Heb. 1. 1
Mat. 13. 17.

Baruch. 3.37. ſum audite? Hic, vt Baruch teſtatur, adinuenit omnem viam diſciplinæ, & tradidit illam Iacob puero ſuo, & Iſraël dilecto ſuo. Hic ille eſt Magiſter, in quo re- *Col.2.3.* conditi ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei. Hic eſt, qui docuit ſapientiam *1.Cor.2. 8.* quamdam cæleſtem, quam nemo Principum huius ſæculi cognouit, quam prædeſtinauit Deus ante ſæcula in gloriam no- *1.Cor.1. 31.* ſtram. Quis igitur non glorietur in Domino, ſe talem nactum eſſe Magiſtrum? Non *Pſ. 147. 20.* enim fecit Deus taliter omni nationi, & iudicia ſua non manifeſtauit eis. Quis hîc *Deut. 4. 7.* non vſurpet illud: Non eſt alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes ſibi, ſicut Deus noſter adeſt cunctis obſecrationibus noſtris? Quæ eſt enim alia gens ſic inclyta, vt habeat ceremonias, iuſtaque iudicia, & vniuerſam legem? Me- *Ioel. 2. 23.* ritò igitur hortatur Propheta: Filiæ Sion exultate in Domino Deo veſtro, qui dedit vobis Doctorem iuſtitiæ. Felices prorſus *Pſal. 93. 12.* Diſcipuli tali Doctore ac Magiſtro! Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum! Ex quibus iam facilè videre eſt, quo honore hic Magiſter proſequendus, quâ auiditate audiendus, quanto ſtudio & animi propenſione illi in omnibus obediendum ſit: quantam

quantam deinde diligentiam Diſcipulos adhibere par ſit, vt omnes huius Magiſtri Lectiones, quas non verbis modò, ſed & opere docuit, ediſcant, & factis ſeſe didiciſſe oſtendant. Hoc enim eſt quod benigniſſimus Magiſter voluit, cùm dixit: Diſci- *Matth. 11.29.* te à me quia mitis ſum, & humilis CORDE. Itemque: Si ego laui pedes veſtros, *Ioan. 13. 14.* Dominus & Magiſter, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.

IAM verò quinam ſint huius Scholæ Diſcipuli, non admodum difficile explicatu eſt: omnes enim qui COR habent, & quibus ſanitas CORDIS CORDI eſt, ad hanc Scholam pertinent, quibus Magiſter noſter illud Iob dicere poteſt: Viri COR- *Iob. 34. 10.* DATI audite me.

SED nec illi omninò excluſi ſunt qui indigent CORDE, æterna enim Sapientia volens omnes Doctrinæ ſuæ participes facere, mittit præcones ſuos ad mœnia ciuitatis, qui clament: Si quis eſt paruulus, ve- *Prouerb. 9.4.* niat ad me. Et inſipientibus locuta eſt: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis. Relinquite infantiam, & viuite; & ambulate per vias prudentiæ. Omnis igitur ætas, omnis ſexus ad

hanc

hanc Scholam inuitatur & admittitur; Iuuenes, & virgines, ſenes cum iunioribus, ſimul in vnum diues & pauper in hoc Gymnaſio reſident: ſoli illi ab huius Doctrinæ participatione ſecernuntur, qui rebelles lumini, nec poſt terga monentem præcepta audire dignantur, ſed ſponte in deuia & præcipitia ruunt.

Pſ. 148. 12.
Pſ. 48. 3.
Iſa. 30. 21.

LECTIO VIII.

Quàm ſuauiter ad Scholam CORDIS *Magiſter inuitet.*

DVLCISSIMVS Gymnaſiarcha noſter non ſatis habet publicè ludum aperire, omnes paſſim admittere, illiſque abſque argento & auro, aut vllo pretio Doctrinam ſuam communicare; ſed tenerrimè etiam omnes Diſcipulos (quos Filiorum loco habere non dedignatur) ad diſcendum inuitat & allicit; idque voce tam ſuaui, & flexanimâ, vt non niſi à duro & lapideo CORDE reſpui poſſit. Molliti ſiquidem ſunt ſermones eius ſuper oleum; & ipſi ſunt iacula, quibus intima CORDIS penetrantur & compunguntur. Viuus

Pſal. 54. 22.

Viuus eſt enim ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad intima compagum & medullarum, conuertens Animas, & intellectum dans paruulis. O quàm magna multitudo dulcedinis eſt in verbis diuini huius Magiſtri! lac & mel ſub lingua eius, & labia illius lilia ſtillantia Myrrham primam, id eſt, electam, perfectiſſimam, inſigni odore fragrantem. In lilijs, ſi colorem ſpectes, puritatem: ſi odorem, ſuauitatem: ſi aureas intùs virgulas, diuinitatem intellige. Perinde eſt igitur ac ſi dicat: Verba quæ Sponſus meus profert, omni candore ac puritate conſpicua ſunt, omnimodis odoribus, ac ſuauitatibus referta: denique talia, qualia eſſe decet quæ ab homine-Deo proferuntur, ſimul habentia candorem, & iucunditatem amœniſſimam, à lilijs; ſimul ſalubritatem mirificam, & vim arcendæ corruptionis, à Myrrhâ. Sed quanta gratia diffuſa ſit in labijs Magiſtri noſtri, quæ verborum ipſius energia, nullus meliùs explicare poterit, quàm qui expertus eſt. Dilecta Sponſa clamat: Anima mea liqueſacta eſt, vt Dilectus locutus eſt. Duo Diſcipuli qui cum Magiſtro ibant in Emmaus ignito eloquio accenſi, interrogant: Nónne COR noſtrum

Hebr. 4. 12.
Pſ. 118. 130.
Claud. Aquar. in Pſ. 44.
Pſ. 44. 3.
Cant. 5. 6.
Luc. 24. 32.

nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis Scripturas? Et qui missi fuerant à Pontificibus & Pharisæis vt apprehenderent eum, cùm audissent eius sermones, dixerunt: Hic est verè Propheta. Hic est Christus. Numquam sic locutus est homo, sicut hic homo. Cùm autem in Synagoga doceret in Nazareth, omnium oculi erant intendentes in eum. Et omnes testimonium illi dabant, & mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius. Et cùm in Capharnaum doceret Sabbatis, stupebant in Doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipsius. Meritò ergo Sanctus Petrus (cùm abeuntibus quibusdam Discipulis interrogasset Christus: Numquid & vos vultis abire?) respondit omnium nomine: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Hunc igitur cælestem Magistrum, dulcissimis atque efficacissimis verbis Discipulos suos ad hauriendam salutarem Doctrinam inuitantem & exhortantem, sedulò audiamus: Venite, inquit, filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Audite filij disciplinam Patris, & attendite vt sciatis prudentiam, donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis. Sed pulcherrimam prorsus Con-

Ioan.7. 40.

Luc.4. 22.

Ibid.v. 32.

Ioan.6. 68.

Psal.33. 12.

Prou.4.1

Concionem, quam Magister noster sub nomine Sapientiæ ad Discipulos suos habuit, Salomon in Prouerbijs proponit: Numquid, ait, non Sapientia clamitat, & prudentia dat vocem suam? In summis excelsisque verticibus supra viam, in medijs semitis stans, iuxta portas ciuitatis, in ipsis foribus loquitur, dicens: O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum. Intelligite paruuli astutiam, & insipientes animaduertite. Audite, quoniam de rebus magnis locutura sum: & aperientur labia mea, vt recta prædicent. Veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis prauum quid, neque peruersum, recti sunt intelligentibus, & æqui inuenientibus scientiam. Accipite disciplinam meam, & non pecuniam: Doctrinam magis, quàm aurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis pretiosissimis: & omne desiderabile ei non potest comparari. Quibus verbis eximia Scholæ suæ emolumenta, vtilitatesque omninò maximas declarat, quod in suauissima illa conclusione, quâ, nonnullis interiectis, sermonem concludit, magis etiam facit, dum ita perorat: Nunc ergo filij audite me: Beati qui custodiunt vias meas. Audite disci-

Prouerb. 8. 1.

disciplinam, & estote sapientes, & nolite abijcere eam. Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino. Ne autem tantùm vtilem esse Sapientiæ Scholam, & derelinquentibus illam nullas manere pœnas, putaremus; subiungit damna & supplicia, quæ desertores Sapientiæ incurrunt: Qui autem in me peccauerit, ait, lædet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem. Hoc autem faciunt vecordes & negligentes Discipuli, qui salutem & vitam æternam despiciunt, de quibus Ecclesiast. ait: (*Eccli.6. 21.*) Quàm aspera est nimiùm Sapientia indoctis hominibus, & non permanebit in illa (*Os.4. 14*) excors. Sed non feret id impunè, populus (*Prouerb. 10.13.*) enim non intelligens vapulabit. Et, virga in dorso eius qui indiget CORDE. Audi igitur quisquis huius Scholæ Discipulus, quisquis CORDATVS es audi, & time hanc Do- (*Ier.6.8.*) mini comminationem: Erudire Ierusalem, ne fortè recedat Anima mea à te. Quid autem est Animam Præceptoris nostri recedere à Discipulo suo, nisi eum non ampliùs diligere? Vnde Scriptura dicit: (*Sap.7. 28.*) Neminem diligit Deus, nisi eum qui cum Sapientia habitat. Vnde infelix & miser est,

est, quisquis talis est, cuius etiam misericors (*Ps.110. 4.*) & miserator Dominus non vult misereri. Nam vt Isaias ait: Non est populus sa- (*Isa.27. 11.*) piens, propterea non miserebitur eius qui fecit eum; & qui formauit eum, non parcet ei. Diligentes igitur Discipuli vigilate in Doctrina CORDIS; & apprehendite (*Ps.2.12*) disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.

LECTIO IX.

De modo docendi, quo Scholæ CORDIS *Magister vtitur.*

CELSITVDO & dignitas Magistri nostri facilè arguit longè aliam esse ipsius docendi methodum, quàm sapientium huius mundi: Filij (*Baruch. 3.23.*) enim Agar qui exquirunt prudentiam huius sæculi, iuxta desideria sua coaceruant sibi Magistros prurientes auribus, curiosi- (*2.Tim. 4.3.*) tatis scilicet, & nouitatis auidi. His verò Magistri ex æquo respondentes, in persua- (*1.Cor. 2.4.*) sibilibus humanæ sapientiæ verbis, in ornatu sermonis, & dictionum phaleris, Auditorum pruritui satisfacere student. At ve- (*Ioan.6. 69.*) rò Doctor noster verba vitæ habens, intùs ad

Osea.2. 14. ad COR loquitur, illudque virtute diuini verbi sui penetrat, immutat, & ad quodcũque voluerit inflectit. Omnia Ecclesiæ Ma- *August. Tract. 3. in Epist. Ioan.* gisteria, ait Augustinus, forinsecùs sonant, Cathedram habet in cælo, qui intùs docet in CORDE. Nisi hic Magister adsit CORDI audientis, otiosus est sermo cuiuscumque Doctoris. Nam, vt Gregorius ait, mu- *Lib. 11. Moral. in Iob c. 5.* tum est os omne quod loquitur, si Deus interiùs in CORDE non clamet: qui etiam aspirat verba quæ audiuntur. Qualiacumque autem verba exteriùs proferantur, nihil omninò proderunt, nisi Dominus aurem CORDIS adaperire dignetur. Quemadmodum autem qui equo aut curru vehitur, vsque ad limen domus tantùm peruenit, nec equo aut curru in conclaue ingredi potest, quod qui pedes incedit, & clauem domus habet, facillimè præstat: ita verbum vocale vsque ad aures, scriptum verò vsque ad oculos tantùm pertingit, quod autem Deus loquitur, in ipsum COR ingreditur, illudque ad omnem Dei voluntatem disponit, & inflectit; cuius virtutem Bernardus expertus, hæc ait: *Serm. 74 in Cant.* Viuum & efficax est Dei verbum, moxque vt intùs venit, expergefecit dormitantem Animam, mouit, & molliuit, & vulnerauit COR meum, quoniam durum, lapideumque

que erat, & malè sanum; cœpit quoque euellere, & destruere, ædificare, & plantare, rigare arida, tenebrosa illuminare, clausa reserare, frigida inflammare, nec non & mittere praua in directa, & aspera *Is 40.4.* in vias planas, ita vt benediceret anima *Ps. 102. 1.* mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Hæc Bernardus.

SED lubet particulariùs expendere sublimem illum, & internum docendi modum, quo cælestis Magister noster vtitur, quem non ab alterius, sed ex ipso sacro eius ore depromemus: ipse enim de fideli Anima ita apud Prophetam loquitur: Ecce *Osea 2. 14.* ego lactabo eam, & ducam eam in solitudinem: & LOQVAR AD COR eius. Ac si dicat: suauissimo modo suadebo, & alliciam Animam mihi desponsatam, & ducam eam in solitudinem, vbi separata ab huius sæculi tumultu, & hominum ac negotiorum turba, solum me audiet loquentem: amat enim secretum & secessum diuinus Sponsus, nec in publico arcana sua communicat. Quare Sponsam ita mellifluus Doctor admonendam censuit: O sancta Anima sola esto, vt soli omnium serues *Bernard. Serm. 40 in Cant.* teipsam, quem ex omnibus elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos. An nescis te verecundum habere Sponsum, & qui

qui nequaquam ſuam velit tibi indulgere præſentiam, præſentibus ceteris? Verùm, modum quo ad COR loquitur Sponſus CORDIS, alibi magis explicat, cùm ait: Ecce ego ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Quanta verò hæc eſt benignitas & clementia, quòd ipſe Dominus inueniens oſtia CORDIS noſtri clauſa, foris ſtet, & perſeueret pulſans, & expectans donec aperiatur illi. Quis autem hic pulſus ſit, ipſe Dominus aperit cùm ait: Si quis audierit vocem meam, ſignificans ſe internâ allocutione, & voce oſtium CORDIS pulſare. Quod explicatiùs etiam Sponſa declarauit, cùm pulſum hunc, & vocem explicans, ita ait: Vox Dilecti mei pulſantis: Aperi mihi ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium. Quaſi dixiſſet: dum ego dormio, vigilante tamen CORDE, en Dilectus meus pulſat ad oſtium, & clamat: Aperi mihi ſoror mea, rogans & exhortans, vt omnibus intermiſſis ianuam CORDIS illi pandam.

Apoc. 3. 20.

Cant. 5. 2.

HIC autem animaduertendum eſt, ſingula Sponſi verba totidem eſſe rationes,

nes, quibus Animam vrget, vt portam CORDIS aperire velit.

PRIMO ergo ait: Aperi mihi. Ac ſi dicat: aperuiſti ianuam CORDIS tui diabolo, qui tuum ſitiebat interitum, & æternam condemnationem: cur ergo non aperies mihi Creatori, Redemptori ac Protectori tuo, qui tuam cupio ſalutem, & æternam quæro ſaluationem? Aperuiſti tyranno & adultero, aperi legitimo Domino & Sponſo. Aperuiſti lupo, qui intrauit vt perderet & mactaret, aperi proprio Paſtori, qui intrare cupit, vt te paſcat & tueatur.

Lud. de Ponte in Cant. li. 8. Exhortat. 8. §. 2.

SECVNDO, valdè intromitti poſtulat, ex eo quòd Sponſam quartò SVAM appellat, dicens: Soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea. Quaſi ſic loqueretur: mille titulis MEA es, & non aliorum, ideoque aperire mihi meritò teneris: non enim pulſo ad ianuam alienæ domus, ſed propriæ, quam ego creaui, feci, refeci, & plurimùm exornaui.

TERTIO, ſingula hæc nomina apertionem vrgent. Aperire mihi debes, quia de Incarnatione mihi Soror es; de Paſſione, Amica; de miſſione Spiritus Sancti, Columba; de Sacramentorum perceptione, Immaculata. Immò in ipſa iuſtificatione, quæ per Baptiſmum & Pœnitentiam fit, per

per gratiam, quâ diuinæ efficeris particeps naturæ, Soror mea es: per charitatem, quâ mutua inter nos initur familiaritas, Amica: per infusionem Sancti Spiritus qui requieuit super te, Columba: per expurgationem ab omni peccato, Immaculata.

QVARTO, clariores causas ipse Sponsus adducit, dicens: Quia caput meum plenum est rore, & cincinni capitis mei guttis noctium. Indicans se per multas noctis horas stetisse ad fores pulsando, adeò vt ex morâ tam longâ caput repletum fuerit rore, & cincinni guttis pluuiæ; cùm tamen ad primum pulsum aperiendum fuisset, si non quia frater & amicus eram; saltem propter improbitatem, quia diu perseuerauì pulsans, ita vt totus immaduerim. O mira Dei benignitas! ô stupenda charitas! non suo, sed nostro commodo ostium CORDIS pulsat, nec illius interest aperiamus, nec ne, sed nostra: & tamen patiens & multæ misericordiæ Dominus perstat ante ostium pulsans, & longanimiter expectans donec tandem aperiamus ei.

Psal. 85. 15.

QVINTO denique valdè hîc ponderandum est, quòd Sponsus hic insinuet, se nudo capite ad ostium CORDIS stetisse, nulla

la hîc tegumenti mentio est, & ros ac guttæ in cincinnos decidisse dicuntur. Solent autem captiui nudato capite incedere. Quid igitur est Sponsum ad fores CORDIS venire nudato capite, & rore & glacie pleno? nisi venire quasi captiuum, non ab alio quàm ab amore ipsius, propter quem immensos pertulit labores. Ac si dicat: En ad ianuas tuas sto tamquam captiuus, & seruus tuus, quia charitas mea erga te, me fecit tuum seruum, vt te à malis & miserijs tuis liberarem. Sic enim ait per Isaiam: Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis: nam propter te formam serui accepi, & humiliaui me vsque ad mortem, mortem autem Crucis. Propter te caput meum spinis coronatum, plenum fuit sanguineo rore, & cincinni mei purpureis guttis mei cruoris. Intuere igitur hoc caput mei erga te amoris summum signum, & aperi mihi COR tuum. O stupenda diuinæ charitatis dignatio! ô incredibilis hominum obduratio! qui tam amanti Sponso aperire renuunt, vel pigrescunt. Væ illis, & millies væ, qui per mentis obstinationem, CORDIS fores Deo fortiter occludunt, nec eius pulsationi & inspirationi vllum dant locum.

Isa. 43. 24.

Phil. 2. 8.

LE-

LECTIO X.

De officio Discipuli CORDIS *Scholam frequentantis.*

VIDIMVS docendi modum à cælesti Magistro vsurpatum: superest iam indagemus, quâ ratione Discipulus hanc Lectionem excipere, eamque Magistro reddere debeat. Tria autem notare possumus, quæ ad hoc Discipuli officium spectant. Primum, vt loquentem Doctorem audiat. Secundum, vt surgat ad aperiendam CORDIS ianuam. Tertium, vt expectanti foris Magistro, fores pandat, eumque ad intima CORDIS penetralia intromittat. Exemplum autem tam boni Discipuli Sponsa in Cantico præbuit; illa enim diligentissimè attendit ad vocem Sponsi, vnde dicebat: Vox Dilecti mei pulsantis. Nisi enim attentis auribus auscultasset, sine dubio vocem Dilecti sui non agnouisset.

Cant.5.2.

DILIGENS quoque Præceptoris huius Auditor fuit Regius Vates, qui canebat: Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Hoc igitur primum munus est Discipuli

Ps.84.9.

scipuli huius Scholæ, vt nimirùm se subducens à tumultuante vitæ huius inquietudine, sedeat solus, & tacens suscipiat venas diuini susurri. Non enim in turba audire loquentem Dominum poterit; ducit enim Animam ad solitudinem, vt ibi ad COR illius loquatur. Hæc autem locutio ad COR directa, primùm in aures incidit, ideòque illæ diuino verbo aperiendæ sunt. Auris enim bona torcular est, vinacea verborum retinens, & vinum spiritualis intelligentiæ ad cellarium CORDIS transmittens. Quare ad Discipulum spectat, canalem auditus sui diuino eloquio excipiendo apponere, vt ita pretiosus liquor in CORDIS vasculum influere possit.

Iob 4.12

SECVNDO, auditâ primâ Præceptoris sui voce, quâ intromitti postulat, & veluti audientiam petit; statim exurgere debet, vt pulsanti aperiat. Hoc ab eadem Sullamitide discere poterit, quæ ait: Surrexi, vt aperirem Dilecto meo. Ignaui enim est vocem quidem pulsantis audire, sed dissimulare, alijs intendere, aut stertere; nec vel semel se leuare, vt Dilecto aperiat. Excitata itaque Anima diuinâ voce alacriter surgat, &, præeuntis Sponsæ vestigia subsequens, tertium quoque officium diligenter impleat, Aperiat, inquam, Magi-

Cant. 5. 6. stro: Pessulum ostij mei, ait Sponsa, aperui Dilecto meo. Quid autem hoc est, nisi omnia impedimenta, quæ obstabant quò minùs Dilectus ingredi posset, pariter remoui, ita vt ne minimum pessulum reliquerim, quod non abstulerim? Plerumque enim accidit, vt in homine etiam pio aliqua passio, aut praua affectio prædominetur, quæ instar pessuli obicem præstet venienti Sponso, quam proinde auferre necesse sit. Benè ad hanc rem dixit Richardus de Sancto Victore: *Cap. 35. in Cant.* Sera cùm parua sit & angusta, latitudinem tamen ostij concludit; vt, nisi illâ reseratâ, patere non possit: ita hæc minima peccata venialia nisi rescindantur, non dignatur Dilectus ita venire ad Animam, vt perfectè ad eam intret, & perfectâ gratiâ eam repleat. Fuisse autem non magnum quid, sed exiguum quod ostium obseratum retinebat; vel inde patet, quòd non dicat se vectem abstulisse; sed tantùm pessulum. *Cap. 5. Cant.* Pessulum autem ostio facimus, vt Magnus Gregorius dixit, cùm per voluptatem carnis aditum CORDIS contra Sponsum obseramus. Pessulum verò aperimus, cùm remotis voluptatibus fluxis COR nostrum in amorem Christi, quod priùs durum fuerat, soluimus, & Sponso pulsanti ad ostium introitum

introitum liberum facimus. Quanto autem labore constiterit, ostium CORDIS reserare, & pessulum reducere, ipsa Sponsa satis declarauit, cùm ait: Manus meæ stillauerunt Myrrham, & digiti mei pleni Myrrhâ probatissimâ; *Cant. 5. 5.* quod Psello interprete ita sonat: *Psellus.* Pessulis omnibus reductis, fores aperui; id est, carnis meæ membris mortificatis, Animæ meæ sensus omnes patefeci. Cui Nyssenus Gregorius consonat, *Homil. 12.* qui ita Sponsam loquentem facit: Accepi vim resurrectionis ex eo, quòd membra mea terrena mortua reddiderim, eamque membrorum mortificationem sponte meâ instituerim: non ab alio Myrrha mihi in manus data, sed defluente illa, certo meo arbitratu. Quid enim per manus, nisi operationes? quid per Myrrham, nisi mortificatio carnis accipitur? Sponsa igitur, vt Ambrosius loquitur, *Lib. de Isaac, cap. 6.* surrexit aperire, & opera eius, & facta mortificata sunt mundo: talis enim debet esse Anima, quæ verbum est receptura; vt moriatur mundo, & consepeliatur in Christo, sic enim Christus inuenitur, & tale sibi quærit hospitium.

SED notanda est hîc triplex Discipulorum differentia. Quidam enim stupidi & vecordes, ne quidem auscultant vocem

Præceptoris, parùm curantes loquatur nec ne. Alij audiunt quidem vocem; ſed præ deſidiâ ad illam non ſurgunt. Tertij & audiunt, & ſurgunt; ſed peſſulum non reſerant, nec oſtium aperiunt.

QVEMADMODVM enim dum Citharœdi aliqui de nocte per plateas Citharam tangunt, quidam ſomno preſſi non audiunt; alij etſi audiant, non tamen è lecto ſe proripiunt; alij verò dulcedine cantus illecti, ad oſtium vel feneſtram accedunt, vt Muſicam Harmoniam audiant, ſed ſtatim lectum repetunt: ita quoque contingit quoſdam Dei vocem non audire; alios verò audire quidem, ſed negligere; alios deinde auditu diuini verbi plurimùm delectari, illique cum voluptate attendere; ſed illo nihil ampliùs commoueri, quàm ſi Muſicam quamdam Cantilenam audiuiſſent, de quibus Dominus conqueritur apud Ezechielem, cùm ait: Dicunt vnus ad alterum; venite, & audiamus quis ſit ſermo egrediens à Domino. Et veniunt ad te, quaſi ſi ingrediatur populus, & ſedent coram te populus meus, & audiunt ſermones tuos, & non faciunt eos, quia in Canticum oris ſui vertunt illos, & auaritiam ſuam ſequitur COR eorum. Et es eis quaſi Carmen Muſicum, quod ſuaui dulcique ſono

Ezech. 33. 30.

ſono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea.

QVARTVM Diſcipulorum genus, eſt eorum qui auditâ Præceptoris voce, ſtatim ſurgunt, peſſulum remouent, oſtium aperiunt, & Dei præcepta opere exequuntur. De his Bernardus ait: Veram ſcientiam ſoli Chriſti Diſcipuli, id eſt, mundi contemptores, Dei munere aſſequuntur. Nec enim hanc Lectio docet, ſed vnctio; non litera, ſed Spiritus; non eruditio, ſed exercitatio in mandatis Domini. Diſcendi igitur cupidus huius Scholæ Diſcipulus, nihil magis deſideret, quàm vt omnibus creaturis tacentibus, vnus Deus loquatur ſecum, ad quem ſe conuertat & dicat: Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. Nec ad oſtium eum morari permittat, ſed cum Sponſa dicat: Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ, ibi me docebis. Quænam autem hæc domus, niſi ipſum COR, quod diuinus Magiſter ingreſſus, Doctoralem ſibi Cathedram in eo conſtituit, & velut in ampliſſimo Gymnaſio ſedentem ad pedes ſuos, cum Magdalena, Sponſam erudit atque inſtruit. Propterea, vt Bernardus monet, quoties ſuggeſtionem boni ſenſeris in CORDE tuo, da honorem Deo; & age reuerentiam Spiritui

Epiſt. 108.

1. Reg. 3. 10.

Cant. 8. 2.

Luc. 10. 39.

Serm. 1. de Pentec.

ritui Sancto, cuius vox ſonat in auribus tuis.

LECTIO XI.

Monita quædam, Diſcipulo Scholæ CORDIS *tradita.*

VT maiore cum fructu in hoc Lycæo verſeris, & faciliori negotio omnem eius Doctrinam aſſequaris, Monita quædam ab ipſo Magiſtro tradita hîc inculcanda erunt: quæ non ad hanc modò, ſed ad quamcumque aliam Scientiam acquirendam, opportuniſſima inuenientur.

PRIMVM autem ſit magna diſcendi cupiditas, nam, vt in prouerbio eſt,

Si fueris cupidus diſcendi, plurima diſces.

Ioann. Nieſſ. in Alph. Chriſt.

Hinc ingenioſè quidam ait: Qui diſcit DISCIPVLVS rectè appellatur, velut à quo DISCI-PLVS debeat. Hoc verò ſciendi deſiderium Cardiogogus noſter ita commendat: Concupiſcite ſermones meos, diligite illos, & habebitis diſciplinam. Clara eſt, & quæ numquam marceſcit Sapientia, & facilè videtur ab his qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui quærunt illam. Præ-

Sap. 6. 12.

occupat qui ſe concupiſcunt, vt his ſe prior oſtendat.

SECVNDVM Monitum ſit, vt qui in hac Schola proficere deſiderat, ab omni peccato abſtineat, & mandata Dei diligenter cuſtodiat. In maleuolam enim Animam non introibit Sapientia, nec habitabit in Corpore ſubdito peccatis. Audi verò Magiſtrum præceptum hoc inculcantem: Fili concupiſcens Sapientiam, conſerua iuſtitiam, & Deus præbebit illam tibi. Et cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius maximè aſſiduus eſto, & ipſe dabit tibi COR, & concupiſcentia Sapientiæ dabitur tibi.

Sap. 1. 4. *Eccli. 1. 33.* *Eccli. 6. 37.*

TERTIA Admonitio eſt, quam tradit Sanctus Iacobus his verbis: Si quis autem veſtrûm indiget Sapientia, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: & dabitur ei. Meritò autem Orationis ſtudium commendat, quia, vt Salomon ait: Si ſapientiam inuocaueris, & inclinaueris COR tuum prudentiæ, intelliges timorem Dei, & Scientiam inuenies. Hinc de ſtudioſo & diligente Diſcipulo ſcriptum eſt: COR ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conſpectu Altiſſimi deprecabitur. Aperiet os ſuum in Oratione, & pro delictis

Iac. 1. 5. *Prouerb. 2. 3.* *Eccli. 39. 6.*

delictis suis deprecabitur. Si enim Dominus magnus voluerit, Spiritu intelligentiæ replebit illum. Neque verò dubitandum est, an Deus scientiarum Dominus exaudire orantem velit, ipse enim (vt iam audiuimus) dat omnibus affluenter. Et vel testis esse potest Salomon, qui scripsit: Optaui, & datus est mihi sensus: & inuocaui, & venit in me Spiritus Sapientiæ. Vis alterum? audi Siraidem: Cùm adhuc iunior essem, priusquàm oberrarem, quæsiui Sapientiam palàm in Oratione mea. Ante Templum postulabam pro illa, & vsque in nouissimis inquiram eam. Et effloruit tamquam præcox vua. Lætatum est COR meum in ea.

1. Reg. 2. 3. — *Sap. 7. 7.* — *Eccli. 51 18.*

His accedat QVARTVM Monitum, vt Orationi coniungat sedulum laborem. Fili, inquit Ecclesiasticus, à iuuentute tua excipe Doctrinam, & vsque ad canos inuenies Sapientiam. Quasi qui arat & seminat, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus illius. Hæc aliaque Monita Spiritus Sanctus passim in Sacro textu tradit; quibus ego tria hæc adiunxero.

Eccli. 6. 18.

PRIMVM, vt quicumque hæc legerit, Christum Scholæ huius Magistrum intùs ad

ad COR loquentem audire sibi persuadeat: eius enim Doctrina hîc potissimùm traditur, licet Sanctorum Patrum, aliorumque Auctorum sententijs passim illustretur.

SECVNDVM, vt sedatè admodum legat, & instar mundi animalis lecta ruminet, eaque conseruet, & conferat in CORDE suo.

TERTIVM, nòn in sola Lectione aut Meditatione sistat, sed ad opus quoque se accingat, & factis, quam audiuit Lectionem, exprimere satagat. Præstitit id Parisiensis quidam Scholasticus, qui Theologicas Scholas ingressus, cùm ex Matthæo legi audisset: Diliges Dominum Deum tuum ex toto CORDE tuo, ille cunctis admirantibus subitò surrexit, recedere volens. Cùm verò interrogaretur à Magistro, quid esset sibi dictum vel factum, quare dimitteret Scholas suas? Ille respondit: Nihil; sed antequam plus audiam istud, volo opere complere; & egressus, Religionem intrauit. Dignissimum hoc Scholâ nostrâ exemplum vehementer exopto vt quàmplurimi Discipuli imitentur. Quare mi Lector, vade, & tu fac similiter.

Ioan. Iunior in scala cæli — *Matth. 22. 39.* — *Luc. 10. 39.*

LECTIO XII.

Priuilegia Scholæ CORDIS.

SOLENT Academiæ, illaque loca in quibus generale viget studium, plurimis Exemptionibus, Immunitatibus, & Priuilegijs condecorari: partim vt ad illa auidiùs Discipuli confluant; partim vt maiori animi tranquillitate, & pace studijs incumbant. Nemini autem dubium erit, quin Schola hæc CORDIS, quæ dignitate suâ alias omnes facilè superat, amplissimis gaudeat Prærogatiuis: Sicut enim exaltantur cæli à terra, sic Schola CORDIS, in qua ille Magister præsidet, cui omne COR patet, & omnis voluntas loquitur, exaltata est à Scholis filiorum hominum. Ex quo enim audita est in monte sancto vox Patris æterni dicentis: Hic est Filius meus Dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite; omnes Scholæ Philosophorum definientium, diuidentium, & sine fine disputantium, loco suo ceciderunt: & nulla Ægyptiorum, Græcorum, vel Latinorum Academia castis CORDIBVS amicorum Dei laude digna

Isa. 55. 9

Missal. Rom.

Matt. 3. 17.

gna visa est. Atheniensium & Romanorum affectata eloquentia perijt cum sonitu, & deputati sunt Sapientes eorũ cum descendentibus in infernum, quia dereliquerunt fontem Sapientiæ æternæ, & viam disciplinæ ignorauerunt, neque intellexerunt semitas eius. Non est audita in terra Chanaan, neque visa est in Theman. Filij quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra est, negotiatores Merrhæ & Theman, & fabulatores, & exquisitores prudentiæ & intelligentiæ, viam Sapientiæ nescierunt, neque commemorati sunt semitas eius. Solus Vnigenitus Dei Filius, Rex regum, & Dominus dominantium, qui propter nos homines in terris visus, & cum hominibus conuersatus est, hic adinuenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Et quis dubitet, quin hic tantus Doctor eximia prorsus Priuilegia Academiæ suæ indulserit? In hac enim nobilissima Schola non soluuntur tributa grauia dolorum, & afflictionum, quæ nascuntur ex desiderijs auaritiæ, ambitionis, voluptatis, & innumerabilium cupiditatum, quas à CORDE Magister noster resecat, & exterminat. Profectò dum peccatores, quasi diaboli iumenta, portant pondera iniquitatum

Baruch. 3. 12.

tatum suarum; Auditores Scholæ Iesu Christi vinculis peccatorum absoluti, gaudent libertate & immunitate filiorum Dei.

SED agedum Sacræ Scripturæ archiua discutiamus, vt inde Authentica Priuilegia Scholæ CORDIS depromere possimus. Etsi autem plurima inueniri queant, breuitati tamen studentes, quatuor aut quinque, eaque præcipua, enumerabimus.

PRIMVM igitur Priuilegium, sit eximia prorsus huius Scholæ vtilitas, quæ tanta est, vt meritò propter eam omnia huius mundi bona contemnantur. Hoc autem Priuilegium ipse Dominus, per manum Isaiæ Prophetæ, Discipulis suis largitus est, cùm ait: Hæc dicit Dominus Redemptor tuus Sanctus Israël: Ego Dominus Deus tuus docens te vtilia, gubernans te in via qua ambulas. [*Isa.48.17.*] Hîc enim COR à Deo Opt. Max. instruitur in verâ pietate, quæ ad omnia vtilis est, promissionẽ habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ. [*1.Timot.4.8.*] Sobrietatem insuper & prudentiam docet, & iustitiam, & virtutẽ, quibus vtilius nihil est in vita hominibus. [*Sap.8.7.*] Nouerat Priuilegij huius dignitatem æstimare ille, qui de vera CORDIS prudentia dicebat: Præposui illã regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius. [*Sap.7.8.*] Nec comparaui illi lapidẽ pretiosum quoniam

quoniam omne aurũ in cõparatione illius, arena est exigua, & tamquam lutũ æstimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem & speciem dilexi illam: venerunt autẽ mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius.

SECVNDVM Priuilegium, est multitudo pacis, quæ in CORDIS Gymnasio abundat: cùm enim hîc tradatur modus COR cum Deo & proximo vniendi; perfectissima hinc oritur concordia, ex qua sequitur pax illa, quæ exuperat omnem sensum. [*Phil.4.7*] In Scholis verò huius sæculi plurimæ vigent discordiæ, & quamuis clament: Pax, pax; [*Is.57.21*] non est pax impijs, dicit Dominus. [*Ps.75.6.*] Turbati enim sunt omnes insipientes CORDE; [*Ps.13.3.*] & viam pacis non cognouerunt. In hac verò Schola pax Christi exultat in CORDIBVS Discipulorum, in qua & vocati sunt. [*Col.3.15*] Pacificus enim Rex in CORDIBVS eorum, velut in Throno Salomonis, residens; efficit, vt in pace sint omnia quæ possident. [*Luc.11.21.*]

TERTIVM Priuilegium, titulo rectitudinis CORDIS impetratum, est gaudium in Spiritu Sancto, & inenarrabilis lætitia, [*Rom.14.17.*] quam Præceptor noster communicat ijs, qui recto sunt CORDE. [*Ps.35.11*] Priuilegij huius Authenticas literas expediuit Regius Vates, Calamus scribæ velociter scribentis, [*Ps.44.2.*] qui sæpiùs

Ps.18.9. sæpiùs huius prærogatiuæ meminit: Iustitiæ, inquit, Domini rectæ, lætificantes
Ps.104.3 CORDA. Et: Lætetur COR quærentium
Ps.96.11 Dominum. Iterumque: Rectis CORDE
Ps.31.11 lætitia. Ac rursus: Lætamini in Domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti CORDE. Nullus enim facilè explicare potest, quanto gaudio Deus eos repleat, in quorum CORDE intùs loquitur, docens
Ps.118.32. eos viam mandatorum suorum expeditissimè currere, cùm gaudio CORDA eorum dilatat. Hinc idem Dauid Domino dice-
Ps.118.111. bat: Testimonia tua exultatio CORDIS mei sunt. Quanta verò gaudij materia est, quòd intùs in CORDE habeamus Magistrum, qui iustitiæ viam demonstret, qui lumine vultus sui COR irradiet, & in eo suauissimam legem suam scribat: testatur
Ps.4.7. id idem Psalmographus, dicens: Signatum est super nos lumen vultus tui Domi-
2.Reg.23.2.& Act.4.25. ne, dedisti lætitiam in CORDE meo. Nec deest Priuilegio huic debitum Sigillum: Spiritus enim Sanctus per os Dauid locutus est, & sermo eius per linguam ipsius.

QVARTVM Priuilegium, est eximius honor Discipulorum Scholæ huius, quem consequuntur ex eo quòd huic Magistro subijciantur; sub Christo enim iacere (vt

(vt ait Sanctus Paulinus) supra mundum stare est; propter illum deijci, resurrectio est: qui honori suo implicans suos, propè omnia nobis nomina sua communicauit. *Paulin. Epist. 4. ad Seuerum.*
Dedit enim potestatem Discipulis suis filios Dei fieri; illisque, ad quos sermo eius factus est, ait: Dij estis, & filij excelsi omnes. *Ioã.1.12* *Ps.81.6.* Quantus porrò & ille honor est, qui mundis CORDE defertur, cùm summi Regis amici constituuntur? Qui enim diligit CORDIS munditiam, vt Scriptura ait, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum Regem. *Prouerb. 22.11.* Illum, inquam, Regem, qui magnificatus est super omnes reges vniuersæ terræ, qui est Rex regum, & Dominus dominantium, Rex magnus super omnes deos. *3.Reg.10 23.* *Apoc.19. 16.* *Ps.94.3.* Quid quæso honorabilius Sapientia CORDIS, quæ infinitus thesaurus est hominibus? quo qui vsi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei, propter disciplinæ dona commendati. *Sap.7. 14.* Nimis profectò honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. *Ps.138. 17.*

QVINTVM Priuilegium, ordine quidem hîc vltimum, sed excellentiâ summum, est æterna beatitudo, Auditoribus huius Scholæ promissa. Viuæ enim vocis oraculo ipse Gymnasiarcha ore suo sacro ac benedicto dixit: Beati mundo CORDE, *Mat.5.8* quoniam

quoniam ipsi Deum videbunt. In Dei autem Opt. Max. visione summum hominis bonum, summa creaturæ rationalis felicitas constituta est. Et quidem licet consummata beatitudo, Auditoribus Scholæ huius, non nisi post hanc vitam præmij loco tribuatur, habent tamen etiam in hac vita initia quædam, & prælibationes eius felicitatis, quam firmissimâ spe expectant. Vt enim omnis gloria filiæ Regis ab intus est, ita etiam regnum Dei intra nos est, & pretiosissimum hunc thesaurum portant Discipuli Christi in vasis fragilibus Corporum suorum. Qui enim mundo sunt CORDE in hac vita ad eminentissimam puritatem CORDIS, passionibus non inquinati, adeò eleuantur, vt quodammodo finitimi esse videantur candori cælestis Ierusalem. Hi purgato oculo per donum intellectus, à Spiritu Sancto infusum, Deum in speculo, & in ænigmate videre dicuntur. Et quidem felicitas hæc inchoata Discipulorum Christi multò maior est, quàm omnis beatitudo, quam fingunt sibi homines, qui extra CORDIS Scholam vagantur. Et tamen hæc qualiscumque beatitudinis inchoatio perficietur à liberalissimo remuneratore Deo cum tanta, & tam ineffabili affluentia bonitatis, vt eam nec oculus viderit, nec auris

Psal. 44. 14.

1. Cor. 2. 9.

auris audierit, nec in COR hominis ascenderit; soli enim eam nouerunt, qui accipiunt.

LECTIO XIII.

Hypotyposis totius Opusculi.

VT porrò vno intuitu totius huius Opusculi Argumentum Lectori velut in Tabula repræsentemus, non incongruum fuerit, singularum Lectionum Synopsim quamdam exhibere; ex qua earumdem inter se series, & connexio spectari ad oculum possit. Id autē vt lectu iucundius sit, pulchrâ quâdam, atque admodum eleganti ex veteri Testamento allegoriâ obuelabimus. Quemadmodū enim multa per vitrum, aut succina resplendent gratiùs, & plus caloris obtinet radius à speculo, aut ænea pelui reflexus: ita multò iucundiùs, ac vehementiùs animos nostros afficit veritas per allegoricos typos relucens. Figuram autem Libri nostri Argumentum vtcumque adumbrantem Spiritus Sanctus in Deuteronomio expressisse videtur; cùm ritum, quo alienigena mulier bello capta ad Iudæi coniugium admitti

Hieron. Lauret. in adit. ad Syl. alleg.

posset, ita describit: Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos Dominus Deus tuus in manu tua, captiuosque duxeris, & videris in numero captiuorum mulierem pulchram, & adamaueris eam, voluerisque habere vxorem, introduces eam in domum tuam: quæ radet cæsariem, & circumcidet vngues, & deponet vestem, in qua capta est: sedensque in domo tua, flebit patrem & matrem suam vno mense. Et posteà intrabis ad eam, dormiesque cum illa, & erit vxor tua. In quibus verbis quintuplicem mulieris illius, (siue Animæ, quam illa designat) statum considerare licet. Primus est gentilitatis, quo à veri Dei cultu auersa, seruit dijs alienis. Secundus, quo à Iudæo capta, à gentilitate expiatur, & ad futuras nuptias præparatur. Tertius est desponsationis, quo Iudæo, futura vxor, despondetur. Quartus status est nuptialis, quo initum matrimonium consummatur. Quintus denique est vitæ coniugalis, perpetuam atque indiuiduam vsque ad mortem societatem retinentis.

Deut. 21 10.

SED primò omnium dispiciamus quisnam sit iste Iudæus, qui tanto huius mulieris amore incensus fuit, vt pro ea in prælium descendere non detrectauerit. Hic autem alius non est, quàm Christus Dominus

nus Saluator noster, de quo Mysticè olim Iacob prophetauit: Catulus Leonis Iuda, ad prædam fili mi ascendisti. Quem namque (vt Gregorius ait) iste Leonis catulus designat, nisi Redemptorem nostrum Iesum, de quo in Apocalypsi legimus: Quoniam vicit Leo de tribu Iuda? Hic igitur mundum ingressus, vt fortem armatum superaret, & vniuersa spolia eius diriperet; inter ceteros captiuos vidit mulierem pulchram, cuius amore captus, eam in vxorem accipere statuit. Quæ enim est hæc mulier pulchra, nisi quælibet Anima ad pulcherrimam Dei imaginem & similitudinem creata: habens cum eodem immortalitatem, & constituta super omnia opera manuum eius? minorata paulò minus ab Angelis, omnique decore ac varietate exornata. Sed prô dolor, hæc tam speciosa, & venusta Anima declinans COR suum in vanitates & insanias falsas, recessit à Deo salutari suo: *recessit à* CORDE *suo*, & peregrè profecta in regionem longinquam, adhæsit creaturis; & commixta inter gentes, didicit opera eorum, colens & adorans simulachra gentium, argentum & aurum opera manuum hominum. Quot enim sunt ea, quæ Anima inordinato amore prosequitur; tot sibi idola fabricat, qui-

Genes. 49. 9. In Psal. 4. Pœnit. Apo. 5. 5 Luc. 11. 22. Ps. 8. 6. Ps. 39. 5. Lib. 2. Lectio 1. Luc. 15. 13. Ps. 105. 35. Ps. 113. 4.

bus debitum summo Numini cultum scelerattissimè impendit. Hinc Anima, quæ abijt *in vanitatem* Cordis *sui*, & nihil nisi honores consectatur, Ioui, & Beelzebub (quod muscæ idolum significat) sacrificium offert. Quæ verò affluentibus diuitijs *Auarum* Cor apponit, Mammonæ, Astaroth, & Plutoni litat. Quid enim aliud est Auaritia, Apostolo teste, quàm idolorum seruitus? Cuius verò Cor *crapula & ebrietate aggrauatũ* est, is pro Deo Asmodæum, Bacchum & Venerem deueneratur. Quinimmò huius Deus, venter est; Altare, mensa; Templum, culina; Sacerdos, coquus.

Lect.2. *Lect.4.* *Eph.5.5.* *Lect.3.* *Philip.3. 19.*

Qvid verò infelix, & præuaricatrix Anima ab hisce dijs gentium expectat, nisi vt *insatiabile* Cor aliquo modo saturare queat? sed nullâ aliâ omninò re infinita Cordis capacitas expleri potest, nisi Deo ipso infinito. Quocumque igitur se verterit, occupari potest; repleri non potest. Hinc miserum Cor in tot partes *diuiditur*, quot sunt ea quæ colit, & quibus seruit: atque ita tam variè diuisum interire necesse est. Quia cùm omnia salutis media spernat, sensim sine sensu efficitur, & in *durißimum* lapidem obrigescit. Et hic est miserandus ille status Animæ, dijs gentium seruientis. Videns verò miserator & misericors

Lect. 7. *Lect.6.* *Lect.5.*

ricors Dominus decoram hanc filiam Sion, quam alligauerat satanas, & vinctam detinebat; misericordiâ motus super illâ, non dubitauit pro eâ bellum suscipere, & in libertatem vindicatam sibi in coniugem assumere. Antequam verò eam ad thalami cõsortium admittat, vult eam priùs à Gentilitatis erroribus expurgari: quod vt faciat, supradictam illam ex Deuteronomio legem exactè obseruat. Primò enim, introducit eam in domum suam, dum eam monet, vt *ad* Cor *reuertatur*: domus enim Dei Cor nostrum est. Secundò, vult vt radat cæsariem suam, id est (vt exponit noster Berchorius) vt per pœnitentiam, & confessionem, omnem Cordis immundam cogitationem auferat; ideoque iubetur Anima, velut aquam, *effundere* Cor *suum* coram Domino: vt ita omnem peccatorum latentem fæcem in confessione Domino aperiat, simulque veræ pœnitentiæ testes lacrymas & preces effundat. Tertiò, præcipitur vt futura hæc Sponsa circumcidat vngues, id est, omnem superbiam, & mortuam operationem resecet: quamobrem exacta Cordis *circumcisio* in hac Schola ei commendatur. Quartò, Gentilitatis vestes, quibus induta erat, exuere debet: id est, omnem malam conuersationem, & sæculares mores

Luc. 13. 16. *Lect.8.* *Berchor. li.5. Moral. c. 8.* *Lect.9.* *Lect. 10.*

res deponere; quod per veram CORDIS contritionem, & firmum non ampliùs peccandi propositum fieri docetur. Quintò, requiritur vt sedeat in domo Sponsi, deflens vno mense patrem & matrem suam; quod fit dum conscientiæ domum ingressa, per CORDIS *humiliationem* sedet, considerans, & deflens patrem & matrem; id est, mundum & carnem, & omnem quam exinde contraxit maculam & infectionem, dicens cum Propheta: Væ mihi mater mea, quare genuisti me? Hisce porrò suspirijs & gemitibus, accedente diuini amoris radio, CORDIS durities sensim *emollitur*, ac tandem ab omni maculâ in Sanguine Agni *emundatur*.

Lect. 11. *Lect.* 12. *Ier.* 15. 10. *Lect.* 13. *Lect.* 14.

HIS verò expiationis officijs expurgata Anima, digna redditur cælestis Sponsi connubio: quare ad tertium statum transiens, Christo iam desponsanda, ei COR *suum* & se totam offert, atque in suauissimi odoris *sacrificium* immolat. Sponsus autem, qui scrutatur renes & CORDA, non sine multiplici examine hanc CORDIS oblationem admittit. Primò enim an iusti ponderis illud sit, ad libram & *bilances expendit*. Deinde, ne fortè reprobum sit, velut aurum in fornace illud *probat*. Tertiò, ne qua in imo CORDIS iniquitas delitescat,

Lect. 15. *Lect.* 16. *Ier.* 17. 9 *Lect.* 17. *Lect.* 18.

scat, profundum eius submissa bolide curiosissimè *scrutatur*. Quartò, num prauâ intentione distortum fortè COR sit, illud ad rectitudinem diuini sui CORDIS, ceu infallibilem regulam, *collineat & exigit*.

Lect. 19. *Lect.* 20.

POST hæc examina, & vitæ purgatiuæ exercitia, COR sincerum & sibi dignum Sponsus inueniens, Animam statim ad sublimiorem statum euehit: in quo COR illuminatur, & in Spiritu proficere edocetur. Atque hic est status quem diximus desponsationis, de quo per Prophetam Dominus promiserat: Et sponsabo te mihi in sempiternum, & sponsabo te mihi in iustitia, & iudicio, & in miserationibus, & sponsabo te mihi in fide. Vt igitur Sponsam hanc sibi desponset, eique vicem reddat, quemadmodum illa in arrham desponsationis COR suum ei obtulit, ita vicissim diuinus hic Sponsus COR *nouum*, COR, inquam, suum Sponsæ suæ tradit. Neque verò munera, & paraphernalia bona in hac desponsatione desiderãtur. Vt enim Assuerus mundum muliebrem, & omnem ornatum selectis virginibus, è quarum numero Sponsam sibi assumeret, præbebat: ita quoque Rex regũ, & Dominus dominantium, ipsemet comit, & ornat Animam, quam matrimonio suo destinauerit. Quare nouum

Osea 2. 19. *Lib.* 3. *Lectio* I. *Esther* 2. 9.

*Lect.*2. COR, quod Sponſæ ſuæ dedit, luce ſuâ *illuminat*: deinde legem ſuam, deſiderabilem *Pſ.*18.11 ſuper aurum & lapidem pretioſum, CORDI *inſcribit*. *Lect.*3. Ne verò ſterilis maneat tam ſpecioſa Sponſa, & optato fructu hoc careat; *Lect.*4. benigniſſimus Sponſus *agrum* CORDIS *aratro proſcindit*, diuini verbi *ſemine conſpergit*, *Lect.*5. & 6. gratiæ fluentis *irrigat*, &, exurgentibus ex hac cultura floribus, candidiſſima CORDIS *lilia colligit*. *Lect.*7. Ne quis autem eo inuito, hortum hunc ſubintret, & fructus diripiat; ipſemet peruigil excubitor *cuſtodit illum*: & ſcuto laboris ſui eumdem *protegit*. *Lect.*8. & 9. Docet deinde COR *ad ſuperna eleuare*, *Lect.*10. & aſcenſiones in eo diſponere: illiuſque ſpatia, ad vberiora chariſmatum dona recipienda, *dilatat*. *Lect.*11. Ornata monilibus his Sponſa, ingreditur nuptialem thalamum; & Dilecto votorum ſuorum copulatur, atque vnitur. Beatæ prorſus, ac ter beatæ nuptiæ! quibus Epithalamium canens Iſaias, dicebat: Gaudebit Sponſus ſuper Sponſam, & gaudebit ſuper te Deus tuus, quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur. *Iſa.*62.5 Habitabit enim Iuuenis cum Virgine, & habitabunt in te filij tui. Quare, *dilatato iam* CORDIS *ædificio*, inhabitatorem ei mittit Spiritum ſanctum: *Lect.*12. æternum ſcilicet amorem ſuum, vt eo Sponſu

ſum redamare diſcat; eumque, velut *ſignaculum* CORDI ſuo impreſſum, ſemper & vbique circumferat. *Lect.*13. Hinc porrò nouis amoris ſagittis COR vulneratur: nouo incendio magis ac magis *inflammatur*; adeò *Lect.*14. & 15. vt nec nocte, nec die quieſcere poſſit: ſed Corpore dormiẽte, COR *vigilet*. *Lect.*16. Cùm verò ignis ſurſum ſemper tendat, accenſum charitatis ardoribus COR, *ſurſum euolat*, cælumque petit: *Lect.*17. vt cum Dilecto ſuo ſeſe *vniat*; *Lect.*18. & in eo tandem feliciſſimè *quieſcat*. *Lect.*19.

ATQVE hæc ſunt diuini amoris exercitia, quibus COR in via vnitiua, velut thalamo Sponſi, vacat & ſuauiſſimè fruitur. Quia verò matrimonij vinculũ, omnium rerum, tam proſperarum, quàm aduerſarum communio conſequitur: hinc in Quarto Libro inſtruitur COR, communicare Christi paſſionibus, & cum eo dulciſſimè conuerſari. *1. Pet.*4.13. Non enim habet amaritudinem conuerſatio illius. *Sap.*8.16 Inſtituit ergo fidelis Anima cum patiente Sponſo peregrinationem, admodum ſibi vtilem; eumque ſequens ad montem Myrrhæ, & ad collem Thuris, *Cãt.*4.6. ingreditur hortum Gethſemani, ad Olïueti montem ſitum: *Luc.* 22.43. vbi videns Dilectum ſuum in agonia prolixiùs orantem, & ſanguineo ſudore perfuſum, *balneum* CORDI *ſuo* inueniſſe ſibi gratulans, *Lib.* 4. *Lectio* 1. in

in eodem illud abluit. Conſpiciens verò Dilectum ſuum in exitu horti à truculentiſſimis Iudæis capi, ligari, atque huc illuc immaniſſimè raptari; orat ijſdem funibus amori ſuo conſtringi, & *vinculis charitatis* trahi poſt illum, in odorem vnguentorum ſuorum. Alligata verò illi, eumdem per compita, & plateas vſque ad prætorium Pilati animosè ſequitur. Vbi dum marmoreæ columnæ illum alligari vidit, eamdem, iam Sacri Corporis illius contactu conſecratam, *ſuſtentaculum & fulcrum labanti* CORDI *ſuo* ſupponit. Quid verò ex flagellis, & virgis, quibus ſupra dorſum mitiſſimi Agni fabricauerunt peccatores, generoſa Sponſa facit? His ipſis, ſeu ſtimulis quibuſdam, tardum COR *impellit*, atque ad Dei ſeruitutem vrget. Nec ſpineæ coronæ conſortium abhorret: illam enim, velut *ſepem*, CORDIS *ſui horto* circumdat, & circumplectit; vt à feris, & à furibus tutus eſſe queat. Comitata deinde Sponſum exeuntem ciuitatem, & baiulantem ſibi Crucem: cùm in via animaduertit Dilecti faciem, in oblato à Veronica ſudario, ad viuum expreſſam; quid non ingenioſus amor hîc audet? proponit enim velut prototypon ſibi, Veronicæ illud velum; & artificioſâ acupicturâ *illud in* CORDE *ſuo exprimere*

Lect. 2.
Cāt. 1. 3.
Lect. 3.
Pſ. 128. 3.
Lect. 4.
Lect. 5.
Ioan. 19. 17.
Lect. 6.

mere conatur. Sitienti verò ante ipſam crucifixionem Dilecto, COR *ſuum, velut phialam* vino compunctionis plenam, offert. Dum verò Saluatoris manus, & pedes clauis perfodi cernit; optat & ipſa *clauo timoris Domini* COR ſuum configi. Immò & totum COR *in Cruce extendi*, & cum Chriſto crucifigi deſiderat. Quanta verò bona in Cruce Domini Ieſu Chriſti inuenit! in qua ſola gloriam ſuam, & honorem conſtituit. Hinc *arborem Crucis* CORDI *ſuo inſerit*. Hinc Titulo, Chriſti capiti ſuperpoſito, COR ſuum, *in æternum habitaculum, crucifixo Ieſu dedicat*. Hinc *vulnerari Longini lanceâ*; defluente è Crucis torculari *muſto potari* auidiſſimè concupiſcit. Nec ſatis hoc; ſed vltrà aſcendens ad COR altum, ad exaltatum COR Dei ſui, in latere vulnerato *azylum* CORDIS *ſui* conſtituit. Ne verò Speculum tam ſpecioſæ deſit Sponſæ, è ſacratiſſimis *quinque vulneribus pulcherrimum ei Speculum proponitur*. Sed nec mortuum quidem, ac ſepultum deſerit: verùm eodem quo amor eius tumulatur monumento, & ipſa COR ſuum velut thalamo *includit*: expectans cum eo glorioſam Reſurrectionem.

Lect. 7.
Lect. 8.
Lect. 9.
Lect. 10.
Lect. 11.
Lect. 12. & 13.
Lect. 14.
Lect. 15.
Lect. 16.

ATQVE hæc eſt totius Opuſculi noſtri Synopſis, & Anacephaleoſis.

LE-

LECTIO XIV.

Scholæ CORDIS *Compendium, eiusq; in Classes Distributio.*

QVOD Mercatoribus in vsu esse videmus, vt venditarum atque emptarum rerum pretia singulatim annotata in rationum Libros referant; atque omnia tandem, subductis calculis, ad vnam quamdam summam, quæ omnes alias complectatur, reducant: id diligentiores quoque Discipulos in Scholis imitari conspicimus. Quæ enim integris Libris, toto Anno à Magistris diffusè admodum tradi audierint, ea illi in breuissimum quoddam Compendium, ac Summarium redigere consueuerunt: vt ita memoriæ labilitati aliquoùsque succurrant; quæ plurium ac variarum rerum non adeò facilè reminisci potest. Ne verò hæc industria Scholæ nostræ deesset, visum mihi fuit operæ pretium, totius nostræ Cardiogogiæ quamdam Epitomen hîc Lectoribus exhibere; non tam nostrâ inuentione, quàm duorum peritorum huius Scholæ Discipu-

lorum

lorum ingenio compositam, atque elaboratam. Primum igitur Compendium, paucis verbis, nobis exhibet Angelicus Doctor Thomas Aquinas, quem quotidie flexis genibus ita, inter cetera, Domino supplicasse accepimus.

DA *mihi, dulcissime Iesu,* COR *peruigil, quod nulla abs te abducat curiosa cogitatio; da immobile, quod nulla deorsum trahat indigna affectio; da inuictum, quod nulla fatiget tribulatio; da liberum, quod nulla sibi vendicet violenta delectatio; & da rectum, quod nulla seorsum obliquet sinistra intentio.*

EX quâ precandi formulâ id discimus, sapientissimum hunc Doctorem totam CORDIS perfectionem in eo posuisse, vt illud cum Deo Creatore suo quàm intimè esset vnitum. Omnium enim rerum perfectio (vt idem docuit) in eo sita est, vt suo coniungantur principio. Quare, vt CORDIS perfectionem assequeretur, rogandum sibi Omnipotentem Deum putauit, vt omnia illa auferret, quæ CORDIS cum Deo vnionem impedire possent: qualia in primis sunt, quinque illa ab eo recensita; videlicet curiositas, peruersa affectio, tribulatio, in creaturis delectatio, & sinistra intentio. Contra quæ COR peruigil, immobile, inuictum, liberum, & rectum

S. Thom. in princip. lib. aduers. impugn. relig.

sibi

ſibi dari poſtulat. COR enim hiſcè qualitatibus præditum, non poteſt non eſſe cum Deo coniunctiſſimum. Quinimmò ſi rectè rem expendere voluerimus, quidquid de CORDIS bonitate, & perfectione dicere poſſumus; id totum COR *rectum* complectitur: & ideò fortè id vltimo loco Sanctus Thomas expetebat. Quare ſi vno verbo totam Scholæ noſtræ Doctrinam exprimere voluerimus; rectè dixerimus, eò omnia ſpectare, quæ hoc Opuſculo traduntur, vt COR hominis ſit rectum cum Deo ſuo: id eſt, vt humanum COR, diuino CORDI; humana voluntas, diuinæ voluntati per omnia, & in omnibus reſpondeat, atque conſentiat. Quod quidem fuſiùs explicabitur Lib. 2. Lect. 20. Hortor interim vniuerſos huius Scholæ Diſcipulos, vt ſuprà ſcriptam illam Sancti Thomæ precationem, pro CORDIS perfectione adipiſcenda, quotidie, atque etiam ſæpiùs, recitare non negligant.

ALTERVM ex Sancti Dominici Schola Compendium nobis offert pius, atque eruditus Pater Ludouicus Granatenſis: qui conſiderans ſummam Chriſtianæ perfectionis vno IVSTITIÆ nomine appellari; cuius proprium ſit, vnicuique dare quod ſuum eſt: Deo nimirùm, Proximo, &

& ſibiipſi; ex eo conficit, hominem qui triplici huic debito ſatisfecerit, omnem iuſtitiam & perfectionem, quam profitetur, adimpleuiſſe. Quòd ſi, ait, pauciſſimis verbis, & breui collatione velis diſcere, quomodo id fieri poſſit, dicam: triplici hac obligatione reddet homo perfectiſſimè omne ſuum debitũ; hoc eſt, ſi erga Deum habeat COR filij; erga proximum, COR matris; erga ſe verò, COR atq; Spiritum iudicis. Sunt autem hæ tres Iuſtitiæ partes, in quibus Propheta docet omnia noſtra bona conſiſtere, cùm dicit: Indicabo tibi, ô homo, quid ſit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium, & diligere miſericordiam, & ſollicitum ambulare cum Deo tuo. Ex his enim tribus officiorum generibus, primum quidẽ ſpectat ad nos, nempe facere iudiciũ; ſecũdum ad proximum, diligere miſericordiã; tertiũ verò ad Deum, quod ipſa Prophetæ verba declarant, cùm ait: Sollicitè ambulare cum Deo tuo. Singula verò hęc ita explicat. Cùm ordinata in homine charitas à ſeipſo incipiat, primò omnium attendere oportet officium illud, quod ſibi ipſi homo debet: id eſt, facere iudicium, & COR Iudicis aſſumere. Boni autem Iudicis eſt, benè compoſitam & reformatam habere Prouinciam. Et quia in

Granat. lib. 2. Duc. peccat. C. 14

Mich. 6. 8.

in homine, tamquam in parua Republica, duæ partes principales reformandæ sunt; Corpus scilicet, cum omnibus membris, & sensibus suis; atque Anima, cum omnibus affectibus, & potentijs: necesse est vt illæ partes reformentur, & benè ordinentur secundùm regulam virtutis.

Idem. Granat. Cap. 16. SECVNDO, debet homo proximo exhibere misericordiam, & COR matris erga eum gerere. Considera autem quomodo prudens, & pia mater amans filium, admonet eum, si quod immineat periculum, succurrit illi in necessitate, suffert eius delicta cum patientia, nunc castigans iustitiâ, nunc dissimulans, & tegens prudentiâ. Animaduerte quomodo eadem mater gaudet in bonis, & contristatur in malis sui filij: non aliter atque si propria illius essent; quanto cum zelo vtilitatem & honorem eius affectet; quàm piè, quamque diligenter Deo semper pro illo supplicet; denique quòd magis sollicita sit pro salute filij, quàm pro sua propria; & quòd in se crudelis sit, & seuera; vt clemens sit, & pia erga filium. Si eò itaque peruenire tibi liceat, vt tali CORDE diligas proximum, iam ad perfectionem charitatis peruenisti. Si, inquam, hæc sex officia charitatis proximo præstiteris: Amare, Consulere, Subuenire, Sufferre, Ignoscere, Bonis exemplis docere; iam muneri tuo erga illum perfunctus es.

Cap. 17. TERTIO, oportet hominem sollicitum ambulare cum Deo suo, & COR filij erga illum gerere, eumque illo CORDE diligere, quo filius solet patrem. Est enim vnum ex præcipuis Christi officijs, tale COR erga Deum homini immittere. Considera itaque nunc diligenter, quale sit COR filij erga patrem suum: quo sit in illum amore, quo timore, quâ reuerentiâ, quâ obedientiâ, quo zelo honoris illius, quomodo seruiat illi gratis, quantâ cum fiduciâ recurrat ad illum in omni suâ necessitate, quàm patienter ferat correptionem, & castigationem illius, cum reliquis omnibus. Tali quoque & tu esto in Deum CORDE & animo; & absolutè partem hanc Iustitiæ adimplebis. Ad parandum verò COR huiusmodi, nouem mihi præcipuè virtutes videntur esse necessariæ, quarum prima & principalis est amor: secunda, timor & reuerentia: tertia, fiducia: quarta, zelus honoris Dei: quinta, pura intentio in exercitio diuini cultus: sexta, Oratio & refugium ad Deum in omni periculo, & necessitate: septima, gratiarum actio pro diuinis beneficijs: octaua, obedientia, &

conformitas nostræ voluntatis, cum voluntate Dei: nona, humilitas & patientia in omnibus flagellis, & tribulationibus, quæ nobis Deus immittit, quæ omnia pluribus idem Auctor persequitur. Nobis verò sufficerit pro Epitome huius Libelli ostendisse, oportere vnumquemq; hominē habere

	SEMETIPSVM		IVDICIS.	
erga	PROXIMVM	COR	MATRIS.	
	DEVM		FILII.	

Sed nimis fortasse diu in primo limine hæsimus, & discendi auidos Discipulos in hoc vestibulo remorati sumus: quare postremò hoc tantùm adiungendum videtur.

QVEMADMODVM domus illa, quam Salomon scribit Sapientiam sibi ædificasse, in qua Auditoribus suis lautissimū exhiberet conuiuium, septem erat subnixa columnis: ita tota hęc Schola, in qua æterna Sapientia spirituale epulū CORDATIS proponit Discipulis, septē omninò cōstat CLASSIBVS; quarū singulæ plures continent Lectiones, velut diuersa fercula mystici huius cōuiuij. Nam vt Sapientia non modò prudentes, & eruditos; sed etiā rudes, & indoctos ad cœnā suam inuitabat, dicens: Si quis est paruulus, veniat ad me; & insipientibus locuta est: Venite, comedite panē meum, & bibite vinum quod miscui vobis: ita in sequentibus CLAS-

Prouerb. 9. 1.

CLASSIBVS nō Perfectorū duntaxat, sed & Incipientium, & Proficientium CORDA cibātur pane vitæ & intellectus. Quotquot enim triplicem illam vnius charitatis, siue perfectionis viam decurrunt; omnes ad hanc Scholam pertinent: omnes ad hanc mensam adhibentur. Prouidit siquidem sapientissimus Magister noster, vt singulis, pro diuersa conditione, & palato congruus esset cibus, & potus. PRIMA autem CLASSIS vecordes, vagosque habet Discipulos; qui necdum Scholā ingressi, necdum mensæ assidentes, ad vtramque adducendi sunt. In SECVNDA CLASSE viam ingredimur Purgatiuam, in qua Incipientibus subministramus panem subcinericium cognitionis propriæ, panem lacrymarum; & vinum compūctionis. His enim COR expurgatur, atq; enutritur: quod in TERTIA CLASSE purum, atque emundatum Deo in sacrificium offertur: vbi mox exactissimum subit examen, & an tantâ maiestate dignum sit, diligenti indagine disquiritur. QVARTA CLASSIS Proficientium est, qui Illuminatiuam viam perambulant: his, ne in via deficiant, panis mundus, candidus, & azymus exhibetur: qui CORDIS eorum illuminationem, & profectum in Spiritu Mysticè designat. QVINTA CLASSIS, ad

quam Perfecti admittuntur, viæ Vnitiuæ habet exercitia: in quibus misericors Pater filijs suis panem Angelorum de cælo præstat; manna, inquam, absconditum, quod nemo nouit, nisi qui accipit. Hoc pane enutriti ad cælum subuolant, Deo vniri, & in eo quiescere cibum sibi gratissimum, & delectabilissimam refectionem reputant. In SEXTA & SEPTIMA CLASSE, quædam Dominicæ Passionis exercitia, tribus istis vijs communia, continentur: è quibus nemini non gustare licet. Christus enim passus, est frumentum electorum; cibus viatorum in hoc sæculo peregrinantium, donec ad cælestem patriam perueniant. In opipara hac Passionis mensa, modò geniti infantes lac inueniunt: in hac, Adolescentibus panis COR hominis confirmans exhibetur: in hac, cibus grandium, solidus cibus perfectorum copiosissimè ab illo subministratur, qui omnes inuitans dicebat: Venite ad me qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

Apoc.2. 17.
Zach.9. 17.
1.Pet.2. 2.
Ps. 103. 15.
Matth. 11. 28.

SED hæc satis. Ite nunc Lectores, & Condiscipuli mei: quisque vestras ingredimini CLASES: & propositas à Magistro Lectiones ordine euoluite, & sedulò memoriæ mandate.

FINIS LIBRI PRIMI.

SCHOLÆ CORDIS LIBER SECVNDVS.

Auersi CORDIS *ad Deum Conuersio & Directio.*

PRIMA CLASSIS.

CORDIS *Auersio.*

DILECTAM *pacifico Salomoni Sponsam Agriculturæ operam dedisse, & custodiendis vineis præpositam, ex sacro Epithalamio satis constat. Christus quoque Dominus, verus Salomon, qui Patrem suum Agricolam; se verò vitem nominat, non aliam sibi Sponsam quærit, quàm quæ vineæ præfecturam suscipere, & tueri possit. Vineam autẽ hanc hominis esse Animam, Sancti Patres passim affirmant. Viua primùm vitis (inquit Ambrosius) radix defigitur: Anima fidei radice plantatur, vitis maritatur arboribus: ita*

Ambros.

Corpus Animæ, Anima Corpori coniugatur. Vitis dum ligatur, erigitur; & recisa non minuitur, sed augetur: ita sancta plebs dum ligatur, erigitur; dum humiliatur, attollitur; dum reciditur, coronatur. Vitis surculus veteri abscissus ab arbore, in alterius fœtu radicis inseritur: sic Animæ ligni noxialis cicatricibus enodatis, in nouo Crucis ligno, tamquam piæ parentis gremio, fouentur & conquiescunt. Nos verò vt huius Scholæ structuram per singulas Classes ostendamus, ea quæ Sponsa circa vineas in Cantico Canticorum egisse se narrat, Animæ, & CORDI sic applicabimus, vt singulos CORDIS nostri status, ordine quodam, ijs designari demonstremus.

PRIMVS igitur CORDIS status is est, quo à Deo auersum, abijt post honores, voluptates, & vanitates suas: qui à Sponsa adumbratur, dum se ignorans abijt vaga post vestigia gregum, pascens hœdos suos; & cùm ad mentem reuersa conqueritur: Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui. Quod Bernardus explicans, ait: Quanto tempore inculta iacuit & deserta, redacta in solitudinem? prorsus defecerat vinum ex ea, arefactis præ sterilitate fidei, virtutũ palmitibus. Erat fides, sed mortua. Quomodo enim non mortua sine operibus? Quantum nobis, ô vinea mea, furtiuis surreptum est machinamentis, eo ipso tempore, quo vigilantiùs intendere cœpimus curæ & custodiæ nostri? Quot, &

Cãt. 1. 7.

Cãt. 1. 5.

Bernard. Serm. 30 in Cant.

& quales piorum botros operum aut præfocauit ira, aut tulit iactantia, aut fœdauit inanis gloria? Quanta ab illecebra gulæ, quanta ab acediæ Spiritu, quanta à pusillanimitate Spiritus, & tempestate sustinuimus? Hæc Bernardus. Atque hic est status vecordis Animæ, in frigidissima quasi hyeme constitutæ, quæ vineæ culturam prorsus negligit, ac deserit. Nempe imitatur primum parentem suum, qui nec ipse vineam suam custodiuit; sed permisit subrepere sibi vulpeculam dolosam, quæ vineam suam deflorauit. Primus enim ille homo cùm in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Talis quoque est illa Anima, quæ tota hac Classe vaga, sine CORDE oberrat, & de vno, in aliud vitium sese imprudens præcipitat. Anima enim (vt Basilius obseruauit) quæ indulgenter ac remissè viuere sinitur, perinde atque vinea quæpiam neglecta, eluxuriat; & siluescit sarmentis, seq; effundens circa incommoda, nec vllam adferentia frugem; natiuo succo exhauritur. Sed eam ita fugientem, & oberrantem ponè insequamur, & considerationis oculo diligenter obseruemus.

Ps. 48. 13.

Basil. in cap. 5. Isaiæ.

CORDIS FVGA.

Columba seducta non habens COR. *Oseæ 7.11.*

Quam fugeret, fugitiua, tuum COR, *si* COR *haberes.*

Non meminisse mei, non meminisse sui?

1.

LECTIO PRIMA.

CORDIS *Fuga.*

Columba seducta non habens **COR.**
Oseæ 7. 11.

Quam fugeret, fugitiua, tuum COR, *si* COR *haberes*
Non meminisse mei, non meminisse sui?

SCHOLAM CORDIS ingredi cupiens, antequam in ipsa penetralia te inferas, hîc in limine nonnihil subsiste: atque, vt ordine procedas, priusquàm CORDIS tui qualitatem considerare incipias, diligenti indagine disquire, an reuera etiam COR habeas, & vbinam illud sit? Etsi enim nemini dubium videatur, quin omnis homo viuens COR habeat, illudque non alio loco sit, quàm in quo est ipsum animal: spirituali tamen loquendi modo, multi admodum inueniuntur CORDE prorsus destituti. Neque verò id paradoxum videri debet, cùm Spiritus Sanctus in Sacra Scriptura auersas à Deo mentes, sine CORDE esse, aut CORDE

 indigere

indigere pronuntiet. Quid enim est aliud quod Sapiens dicit: Qui Adulter est, propter CORDIS inopiam, perdet Animam suam. Itemque illud: Qui despicit amicum suum, indigẽs CORDE est: nisi quòd Adulteri, & amicorum contemptores, amentes, cæci, ac sine CORDE stolidi sint? Hinc insanos, stupidos, stultos, & ignauos; excordes, & vecordes Latinè dicimus: quasi sine CORDE. COR enim Sapientiæ sedes est. Nam vt Salomon dixit: In CORDE prudentis latet Sapientia. Sed alijs quoque Scriptoribus eadem phrasis vsitata est. Sic Plautus dixit de muliere: Cui pectus sapiat, nam COR non potest, quia nullum habet. Et Tertullianus contra Marcionem scribens, ait: Eum nec COR, nec cerebrum habere. Et Ausonius ludens in Rhetoricastrum quemdam quòd reminisco dixisset, ait:

Prouerb. 6. 32. *Prouerb. 11. 12.* *Tertull. l.4.c.10.*

Auson. Epig.47.

> *Reminisco Rufus dixit in versu suo*
> COR *ergo versus, immò Rufus non habet.*

Iterumque:

Epig.48.

> *Qui reminisco putat se dicere posse Latinè*
> *Hîc vbi* COR *scriptum est, legeret* COR, *si* COR *haberet.*

CONSIDERA ergo PRIMO, Peccatorem qui seductionem CORDIS sui sequitur, verè non habere COR, quia illud transtulit

stulit in illam rem, quam inordinatè nimiùm concupiscit, & amat. Sic Dauid dicebat: COR meum dereliquit me. Quod exponens S. Gregorius: COR nostrum, ait, nos derelinquit, quando sic à concupiscentijs carnalibus vincimur, vt intentionem CORDIS in terrenis, & carnalibus, atque corporeis; & non in cælestibus, & spiritualibus ponimus. Superbus, COR suum in honoribus, & vana gloria ponit; & ideò cum ipso non est. Vnde Ieremias increpans dicebat: Audi popule stulte, qui non habes COR. Luxuriosi, & Gulosi COR, totum immersum est carnis voluptatibus, crapulæ, & ebrietati. Vnde Oseas: Fornicatio, vinum, & ebrietas auferunt COR. Atque idem de alijs omnibus peccatis verè dici potest: Qui enim peccat, fornicatur à Domino, & recedit COR eius retrò, oblitusque Dei sui, declinat semitas suas, à via mandatorum eius. Quanto igitur studio vitandum est peccatum, quod COR, mentem, & Sapientiam aufert!

Ps.39.13 *Greg.l.4. in 9. c.1. lib.Reg. tom.2.* *Ier.5.21* *Oseæ.4. 11.* *Ps.43.19*

CONSIDERA SECVNDO, Peccatorem comparari Columbæ excordi, & seductæ; ita enim apud Prophetam legimus: Factus est Ephraim quasi Columba seducta, non habens COR. Nihil dici potuit de

Oseæ 7. 11.

Ribera ibid.

peccatore elegantius : verè enim est quasi columba seducta. Et cùm multa habeat Columba, quæ laudat Scriptura (vt quòd celerrimè volat, quòd felle & amaritudine caret, quòd limpidas aquas amat, quòd cadauerum pastum refugit) hoc solum in eâ peccator imitatur, quòd facilè seducitur; quòd non habeat COR. Fallaci quadam boni specie capitur, & breui caducaque voluptatulâ illectus, vltrò se in laqueos, & in ipsas crudelissimorum hostium manus conijcit. Spoliatur, laceratur, nec irascitur spoliantibus, aut lacerantibus: sed libenter ad easdem ædes reuertitur, in quibus mala hæc pertulit, & grauiter vulneratus est. Non habet profectò COR, vtinam saperet, atque intelligeret, & nouissima prouideret! vitaret certè laqueos paratos; & caueret, intelligeret sæpè se cecidisse, nec fortiorem esse nunc, quàm cùm caderet.

Deuter. 32. 29.

CONSIDERA TERTIO, Difficile admodum esse COR ita custodire, vt à nobis non fugiat. Petulantium enim puerorum more semper se domo proripit, vt vanitatibus & lusibus suis indulgeat. Est veluti canis venaticus, pruriens pedibus ad venationem, & ad prædam suam omni momento exire gliscens : quare cùm

cùm à sensuum oblectamentis nonnihil moueri cœperit, statim magno ardore in illa fertur; & ad ea, relicto Deo, cui adhærere deberet, exire festinat. Magna hæc est, prô dolor! CORDIS nostri miseria, quam agnouit, & deplorauit Sanctus Augustinus: Vix, inquit, stat COR ad Deum suum, & vult se tenere vt stet, & quodammodo fugit à se, nec inuenit cancellos, quibus se includat, aut obices quosdam, quibus retineat auolationes suas, & vagos quosdã motus. Diceret vnusquisque sibi hoc contingere, & alteri non contingere; nisi inueniremus in Scripturis Dei Dauidem orantem quodam loco, & dicentem: Quoniam inueni, Domine, COR meum, vt orarem ad te. Inuenisse se dixit COR suũ, quasi soleret ab eo fugere, & ille sequi velut fugitiuum; & non posse comprehendere, & clamare ad Dominum : Quoniam COR meum dereliquit me. Similis est Bernardi querela: Nihil est, inquit, in me CORDE meo fugacius, quod quoties me deserit, & per prauas cogitationes diffluit, toties Deum offendit: sibi non concordat, à se dissonat, à se resilit, voluntates alternat, consilia mutat, ædificat noua, destruit vetera, destructa reædificat, eadem iterùm, atque iterùm, alio & alio modo mutat, & ordinat:

August. in Psal. 85.

2. Reg 7. 27.

Ps. 39. 13

Bernard. in Medit: cap. 9.

ordinat: quia vult, & non vult; & numquam in eodem statu permanet. Et post pauca: COR meum dum futurum non curat gaudium, nec diuinum quærit auxilium, ab amore cælestium elongatur, & in amore terrestrium occupatur. Cumque elabitur ab illis, & inuoluitur in istis, vanitas illud recipit, curiositas deducit, cupiditas allicit, voluptas seducit, luxuria polluit, torquet inuidia, turbat iracundia, cruciat tristitia: sicque miseris casibus, submergitur omnibus vitijs, quoniam vnum Deum (qui ei sufficere poterat) dimisit. Per multa dispergitur, & huc illucque quærit vbi requiescere possit, & nihil inuenit quod ei sufficiat, donec ad ipsum redeat. Omni igitur custodia custodiendum est COR, ne à nobis recedat.

CONSIDERA QVARTO, Maximum omninò damnum esse, CORDE carere: quemadmodum enim ab ipso vita procedit, & eo læso vicina est mors Corporis; ita quoque in spiritualibus CORDIS inopia, vt dicebat Salomon, perdit Animam. Rem mirã narrat Appianus Alexandrinus de duplici victimâ excorde. Iulius Cæsar die quo in curiâ occubuit, Senatum ingressurus de more fecit: apertâ victimâ COR defuit. Extispice nescio quid vaticinante de Imperatoris obitu; irrisit Iulius, & aliam admoueri iussit; sed & hæc CORDE caruit. Quamuis verò id Cicero eludat, victima sine CORDE certus mortis nuntius est: nam Etheluio quoque Pertinace, eo die quo occisus est, sacrificante, negatur in hostia COR repertum. Sed quid hoc in Arcano Sermone designet videamus. Totos nos quanti sumus, Deo Optimo Maximo in sacrificium, & hostiam viuentem offerre debemus: verùm si CORDE destituta sit victima, non tantùm Deo displicebit; sed & certissimum mortis Animæ nostræ indicium erit. Omnibus igitur modis prouidendum est, ne COR nostrum derelinquat nos, sed illud Deo in holocaustum offerre possimus: cui accepta non est oblatio, quæ CORDE caret; vt enim Sapiens ait: Qui vanus & excors est, patebit contemptui. Opprobrium siquidem sempiternum dabit ei Dominus, nec euadet pœnas vitæ futuræ. Virga enim in dorso eius qui indiget CORDE. Virga autem in dorso (Bedâ allegoricè interpretante) est vindicta in posterioribus, id est, in sequenti vita. Vtinam hæc recogitet Anima, & horrore pœnarum perterrita, diligentissimè in CORDIS sui custodiam incumbat!

Prouerb. 6.13. *Plin. lib. 11. nat. Hist. cap. 37.* *Cicero li. 2. de Diuinat.* *Prouerb. 12.8.* *Ps. 77. 66.* *Prouerb. 10.13.*

CORDIS VANITAS.

Qui minoratur CORDE, cogitat inania. *Eccli. 16.23.*

Ambitio follis, vento distendit honorum

COR vanum ; hinc spirat nil, nisi grande NIHIL.

2.

LECTIO II.

CORDIS Vanitas.

Qui minoratur* CORDE, *cogitat inania.

Eccli. 16. 23.

Ambitio follis, vento distendit honorum

COR *vanum , hinc spirat nil, nisi grande* NIHIL.

SEQVERE etiam nunc Anima mea, vagi & aberrantis CORDIS tui vestigia ; & omnes auersiones eius, quibus reccedit à Deo Factore suo, attentè considera. Aliâ enim viâ CORDATVS, aliâ vanus & Excors incedit. Ille, quæ Dei sunt cogitat: huius tota cogitatio CORDIS intenta est ad malum; quam differentiam vt significaret Salomon, dixit: COR Sapientis in dexterâ eius, & COR stulti in sinistrâ illius. Quod explanans B. Salonius: COR, ait, Sapientis in dexterâ eius, quia intentio & cogitatio viri Sapientis ad hoc tendit, & ad hoc laborat, vt semper bona operetur, quatenus in die Iudicij ad dexteram Domini, id est, sortem iustorum stare mereatur ; & cum ipsis in æterna beatitudine gloriari. COR verò stulti in sinistrâ illius;

Eccles. 10. 2.

B. Salonius.

illius; quia & mala quæ cogitat, & malis operibus accumulat: in die Iudicij à sinistris, id est, in sorte reproborum ponetur, & cum eis in æternum punietur. Sinistrorsum ergo abit COR stulti, & viam perditionis perambulat. Sed nunc vade, Anima mea, & considera itinera eius: non vt ea sequaris; sed vt præcipitia, & pericula animaduertens, discas ea declinare. Prima autem semita quam ingreditur, vanitatis est, in quâ honoris fumo, & magni nominis vmbrâ præstrictos gerens oculos, gloriam dignitatis affectat, & primas salutationes in foro, primos recubitus in cœnis, primas in conuentibus concupiscit Cathedras. Vanum omninò est COR, quod miserrima ambitio, honorumque contentio occupauit: tumida omninò res est ambitus (inquit Seneca) vana, ventosa, nullum habens terminum; tam sollicita, ne quem ante se videat; quàm ne alium post se.

Seneca. Epist. 85.

AVDI Chrysostomum honorum vanitatem Graphicè depingentem: Nihil hominum gloriâ vilius. Nónne vides personas, quas in scena versantes induuntur, quàm sint pulchræ & splendidæ? potes mihi talem aspectum in veritate monstrare? Nequaquam. Numquid vmquam earum amore captus es? Non. Quare? Quia vacuæ sunt,

Chrysost. hom. 43. ad pop.

sunt, & imitantur pulchritudinem; pulchræ tamen non sunt. Similiter & gloria inanis est, & gloriam quidem imitatur, non tamen est gloria. Dic enim mihi quid habet boni à multis circumspici? sicut enim larua occultat veritatem hominis vsq; ad vesperam, dimisso autem theatro, vnusquisque apparet quod est: ita si post multas tuas laudes auditas domum reuertare, & solus sis, omnis gloria defluxerit. In forum processisti, præsentes in te conuertisti? quid ampliùs? nihil, extinctum est, & euanuit tamquam fumus diffusus. Quantæ sunt hæc quæso stoliditatis? quantæ dementiæ? ad vnum itaque spectemus, quomodo Deus nos laudet. Hæc Chrysostomus.

CONSIDERA quoque, comparari solere hanc gloriæ cupiditatē Chamæleonti, qui, vt Plinius ait, maximū habet pulmonem, & nihil aliud intùs: ita quoque vani homines, præter ostentationem, & ventosam iactantiam, nihil prorsus habent. Vtque idem Chamæleon non alio pascitur alimento, quàm aëris, ideoque ore est semper hiante: similiter quibus COR vanum est, nihil captant præter popularem auram, & inanem laudem, quâ se sustentant. Sanctus verò Anselmus honoris cupidos, pueris papiliones insequentibus, similes facit. Illi enim dum

Plin. lib. 11. cap. 32.

Anselm. lib. simil. cap. 72.

dum hos insequũtur, ſępè pedes offendunt; cùm alicubi reſediſſe viderint, cautè incedentes, & manibus ad inuicem plaudentes, latenter eos comprehendere ſatagunt: ſed cùm iam apprehendere voluerint, papiliones ſubitò auolant: ſi quando verò eos apprehenderint, exultant de nihilo, quaſi magnũ quid fuerint adepti. Ita quoq; gloriæ ſtudioſi, ſæpiùs in grauia crimina incidunt, quibus Animam vehementer lædunt: aliquando verò cùm viderint eos ſibi paratos, latenter accedunt, vt eos valeant obtinere, quò dũ appropiant vehementer gaudent & exultant: ſed cùm propiùs acceſſerint, eoſq; ſe poſſe iam apprehendere putauerint, honores de manibus eorum ſe excutiunt, & aliqua de cauſa ad alios aliquos ſe transferunt. Quos, ſi quando adepti fuerint gratulantur, quaſi aliquem verũ honorem fuerint aſſecuti; cùm ad veri honoris culmen peruenire non poſſint. Quid verò puerilius, aut vanius hoc ſtudio cõcipi poteſt? Quid autem eſt honor & gloria, niſi vapor quidã; &, vt ait Propheta, flos fœni, qui ſubitò exareſcit, & decidit? Totus enim, vt ait Auguſtinus, ſplendor generis humani, honores, poteſtates, diuitiæ, typhi, minæ, tumores, flos fœni eſt. Floret illa domus, & magna domus; floret illa familia, & quàm

Iſaiæ 40. 6.
Auguſt. in Pſal. 102.

quàm multis floret? aut quàm multis Annis viuunt? multi Anni tibi, breue tempus Deo, in comparatione longorũ, & longè viuentium ſæculorum, omnis flos cuiuſque domus, ſic eſt quomodo flos agri, vix eſt annua omnis pulchritudo Anni. Quidquid ibi viget, quidquid ibi candet, quidquid ibi pulchrum eſt, non perennat, immò per totum Annum duci non poteſt, ergo

Carpe nouos flores, dum flos nouus, & noua pubes;
Et memor eſto æuum ſic properare tuum.

Quouſque ergo filij hominũ ambulatis in vanitate CORDIS veſtri? vt quid diligitis vanitatem; & nõ quæritis veritatem? Quò enim tendunt cogitationes, quæ exeunt de CORDIBVS veſtris, niſi ad vanitatẽ, & inſanias falſas? nouit enim Dominus cogitationes hominũ, quoniam vanæ ſunt. Et, qui minoratur CORDE, cogitat inania. CORDIS veſtri paruitatem, vanitatis ſtudium arguit, & vecordes vos eſſe indicat. Quis enim CORDATVS illa tamquam delectabilia, & vera bona conſectetur, quæ nõ niſi vana ſunt, & verum dolorẽ adferunt? tale autem eſt honoris & gloriæ ſtudium. Vt enim qui tabaci vaporẽ bibit, quantumuis volupe id illi videatur, nil tamen niſi fumũ haurit, fædumque exhalat odorẽ. Quid verò inde conſequitur, niſi dolor? quem ſtillan-

Pſal. 4. 3
Pſ. 39. 5.
Pſ. 93. 1.
Eccli. 16 23.

ſtillantes ex oculis lacrymæ, capitis vertigo, anhela tuſſis ſatis ſuperque teſtantur? ita qui honores conſectantur, nihil ſolidi conſequuntur: ſed vt vanitatem auidè vorant, ita nil niſi vanitatis fumos emittunt, & magnum dedecus, pro quæſito decore, non rarò nanciſcuntur. Auertat Deus à CORDIBVS noſtris faſcinationem vanitatis huius, tribuens ei, vt non præualeat in vanitate ſua. Ego ſentio (inquiebat Auguſtinus) quàm multa figmenta pariat COR humanum: & quid eſt COR meum, niſi COR humanum? ſed hoc oro Deum CORDIS mei, vt nihil ex eis figmentis pro ſolido vero eructem.

Pſ. 51. 9. Auguſt. lib. 4. de Trinit. cap. 1.

CONSIDERA deinde COR noſtrum eſſe înſtar thuribuli, aut cuiuſdam foculi prunis referti, cui quidquid inieceris illud recipiet, & quemadmodum ſi thuribulo imponas aromaticos paſtillos, tota domus ſuaui replebitur odore & ſuffitu; ſin autem immiſeris ſulphur, tota horribili fætore contaminabitur. Ita prorſus CORDI noſtro accidit: ſi ſalutaribus illud occupetur Meditationibus; de Chriſti Paſſione, de diuinis beneficijs, memoriam abundantiæ ſuauitatis eructabit; ſin autem mundi vanitates, ſceptra, diademata, honores, dignitates, & his ſimilia CORDE verſaueris, nil niſi fætidus

Pſ. 143. 7.

tidus fumus ex illo egredietur. Non declines ergo, ô Anima mea, COR tuum in vanitates, & in res nihili; ſed ſolida bona, quibus Animus paſcitur, toto CORDE inquire. Non enim honores te facere poſſunt meliorem; ſed ſi ijs delecteris, peiorem procuIdubio efficient: experto id crede Salomoni; qui poſt Regalis ſolij ſublimitatem, poſt diuitias longè maximas, honorem, & famam toto orbe vulgatiſſimam, omneſque voluptates, & delitias, quibus humanum COR perfrui poſſet, quaſi ex altiſſimâ cathedrâ quid de omnibus his ſentiret, ita proclamauit: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Quid habet ampliùs homo de vniuerſo labore ſuo, quo laborat ſub Sole? Itemque: Si Annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis, & dierum multorum: qui cùm venerint, vanitatis arguentur præterita. Quare per Ironiam tandem ita concludit: Lætare ergo Iuuenis in adoleſcentiâ tuâ, & in bono ſit COR tuum in diebus iuuentutis tuæ; & ambula in vijs CORDIS tui, & in intuitu oculorum tuorum: & ſcito quòd pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. Adoleſcentia enim, & voluptas vana ſunt.

Eccleſ. 1. 1.

Idem. 11. 8.

CORDIS AGGRAVATIO.

Filii hominum usquequô graui CORDE? *Psal.* 4. 3.

Crapula et ebrietas, solidi duo pondera plumbi

Nata polo, sursum tendere, CORDA *vetant.*

3.

LECTIO III.

CORDIS Grauitas.

Filij hominum vsquequò graui CORDE?
Psalm. 4. 3.

Crapula & ebrietas solidi duo pondera plumbi
Nata polo sursum tendere CORDA *vetant.*

CONSIDERA PRIMO, quòd Parens ille noster, vnus & solus Deus, vt ait Lactantius, cùm fingeret hominem, id est animal intelligens, & rationis capax, eum ex humo subleuauit, & ad contemplationem sui Artificis erexit: quod optimè ingeniosus Poëta signauit:

Lactant. lib. 2. c. 1.

Pronaq; cùm spectant animalia cetera terram,
Os homini sublime dedit, cælumq; videre
Iussit; & erectos ad sidera tollere vultus.

Ouidius. Metamor.

Hinc vtique ἄνθρωπον Græci appellarunt, quòd sursum spectet. Spectare autem nos cælum Deus voluit, vtique non frustrà; nam & aues, & ex mutis penè omnia cælum vident: sed nobis propriè datum est cælum rigidis, ac stantibus intueri, vt reli-

gionem ibi quæramus, vt Deum, cuius sedes illud est, quem oculis non possumus, Animo contemplemur. Vt verò hoc faciamus, COR nostrum sursum tendere debet. Ipsi enim sibi renuntiant, seque hominum nomine abdicant, qui non sursum aspiciunt, sed deorsum. Humi enim miseri volutantur, cùm deorsum quærunt, quod in sublimi quærere deberent. Quid ergo rebus inferioribus subiacet humanum COR? quid capiti suo terram homo superponit? cælum potiùs intueatur, ad cuius spectaculum eum excitat summus Artifex verus Deus. Ille sublimem vultum dedit, vt COR quoque ad sublimia conscenderet. At miser homo in terram suo vitio curuatur, pronusque in humum suâ sponte procumbit, altam mentem, & ad Patrem suum cum Corpore erectam ad inferiora deprimit, tamquam eum pœniteret non quadrupedem esse natum. Optimè proinde monet Boëtius:

Boët. de Consolat. Metro 5.

Qui recto cælum vultu petis, exerisq; frontem,
In sublime feras Animum quoque, ne grauata pessum
Inferior sidat mens, Corpore celsiùs leuato.

Sursum igitur COR, sursum Animus, sursum mens, totusque homo tendat, vt Auctori suo coniungatur.

CON-

CONSIDERA SECVNDO, Vt COR sursum vergat, debere esse leue, & à prægrauante pondere iniquitatis liberum; leuia enim sursum, grauia deorsum feruntur. Quemadmodum igitur Podagrâ laborantem, vel aliter impeditos habentem pedes, nihil iuuat, si reliquum leue Corpus habeat: ita quoque nisi COR nostrum leue fuerit, ad cælum non conscendet. Quare summoperè vitanda est CORDIS grauedo: quod Regius Vates monuit, dicens: Filij hominum vsquequò graui CORDE? *Ps. 4. 4.* Quinam autem dicuntur graui CORDE, nisi illi qui talentum plumbeum iniquitatis *Zac. 5. 7* in CORDE insidens gerunt, nec eo deposito iugum Christi suaue, & onus leue in *Matth. 11. 29.* humeros accipiunt? Quid autem rectius peccato conuenit, quàm nomen ponderis, aut oneris; quo nimirùm ita prægrauatur peccator, vt in abyssum inferni submergatur, sicut plumbum in aquis vehementibus. *Exod. 7. 14.* Hinc Apostolus monet, deponere omne *Heb. 12. 1.* pondus, & circumstans nos peccatum. Et Pœnitens Dauid deplorat iniquitates suas supergressas caput suũ, & sicut onus graue *Ps. 27. 5.* grauatas super se. Ideoque se eorũ pondere deorsum incuruatum: Miser, inquit, factus *Ps. 37. 7.* sum, & curuatus sum vsque in finem. Verè enim miser, & infelix est omnis peccator,

qui

qui eò vsque se inclinat, terræque affigit, vt se malignis Spiritibus pontem substernat; & velut ab illis victus, eorum se pedibus calcari permittat. Hoc est quod Dominus apud Isaiam dicit: Qui te humiliauerunt, dixerunt Animæ tuæ: Incuruare, vt transeamus: & posuisti vt terram Corpus tuum, & quasi viam transeuntibus. In quæ verba Gregorius: Malignis Spiritibus in nobis locum damus, cùm terrena concupiscimus, cùm ad temporalia appetenda curuamur. Pudeat ergo terrena concupiscere, & dorsa mentium ascendentibus aduersarijs præbere. Quis non Persianum illud exclamet:

Isa 51. 23.

Gregor. hom. 31. in Euang.

O curuæ in terras Animæ, & cælestium inanes!

Vel potiùs Dauidicum Epiphonema decantet: Filij hominum vsquequò graui CORDE? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Verè enim (vt Chrysostomus obseruauit) optimè Dauid COR graue, malorum esse causam dixit, quod cùm Aurigæ locum teneat, non solùm equum non cohibeat, sed etiam deorsum præcipitet. Et cùm oporteat carnem alatam efficere, cùm ægritudinum onere pessumdatur. Quando ergo vel Auriga, vel Gubernator talis fuerit, quænam est spes salutis? Ne faciamus ergo COR graue, ne, quemadmodum

Ps. 4. 3.

Chrysost. in Psal. 4

admodum nauigia, quæ nimium habent saburræ, demergatur.

CONSIDERA TERTIO, Christum Dominum in Euangelio edocuisse, quænam illa sint quæ maximè COR graue efficiant; cùm dixit: Attendite ne grauentur CORDA vestra crapulâ, & ebrietate, & curis huius vitæ. Sicut enim nauis, ait Chrysostomus, aquis impleta vt exhauriri nequeat, statim submergitur: ita & homo cùm crapulæ & ebrietati seipsum exponit, in præceps vadit, & rationem suam submergit. Idemque alibi: Quemadmodum seruus, quando supra vires quidquam impositum est, domino suo impudentiùs maledicit: sic & venter nimium plenus mentem, & cogitationem plerumque corrumpit; hinc est quòd se cognoscere minùs potest. Contrà verò, vt Augustinus dixit: Cùm Anima ab esu, & potu fuerit liberata, tunc se meliùs cognoscit. Sicut enim in Speculo sordido non se talem homo aspicit, qualis est; ita & escâ, & crapulâ si quis fuerit grauatus, alterum se sentit, quàm est. Ita bonas omnes cogitationes, quas ieiunus & sobrius Animus facilè concipit, conceptas retinet, retentas in opus educit; vna crapula obruit, suffocat, extinguit.

Luc. 21. 34.

Chrysost. homil. 9. in Genes.

Homil. 45. in Matth.

August. lib. qq. vet. & nou. test. q. 10.

extinguit. Quemadmodum enim famelici Animus, ait Sanctus Maximus, panem imaginatur, & sitientis aquam: sic hominis crapulosi, & ventri seruientis Animus non nisi ciborum varias cupedias cogitat. Gnathonis Animus non nisi in patinis est, & culinæ vestibulum non egreditur. Eleganter Tertullianus de huiusmodi: Tota eorum charitas in cacabis feruet, tota fides in culinis calet, tota spes in ferculis iacet, quorum Deus venter est, pulmo Templum, aqualiculus Altare, Sacerdos coquus. Voluptuarios hos homines porcis Nyssenus comparauit: Nam vt porcorum oculi naturâ in terram conuersi, rerum cælestium aspectum non habent; sic Animus Corporis luxu perditus, cùm ad humilia, & ad ea quæ sunt pecudum inclinatus sit, non cælum amplius, neque reliquarum rerum conuenientiam & decorem cernere poterit. Adeò nimirùm obbrutescit, cui COR graue est, & terræ affixum; quòd iure merito COR luteum appellandum Chrysostomus censuit.

Maxim. lib. 2. de Charit.

Tertull. li. contra Psychicos.

Phil. 3. 19.

Nyssen. lib. de Virginit. cap. 5.

CONSIDERA QVARTO, Ex crapula, & ebrietate, velut fœcundis parentibus, aliam nasci CORDIS grauitatem, quâ nimirùm per libidinem terræ affigitur, aut potiùs in profundo terræ sepelitur: ita vt homo,

homo, quasi CORDE priuatus esset, omni Sapientiâ & intellectu destituatur. Accidisse id legimus prudentissimo Regum Salomoni, cui cùm ex voto Deus dedisset COR sapiens, & intelligens; in tantum, vt nullus ante eum similis ei fuerit, nec post surrexerit: (vnde etiam dicitur, accepisse Sapientiam & prudentiam multam nimis, & latitudinem CORDIS quasi arenam quæ est in littore maris) huius tamen tanti Regis deprauatum est COR per mulieres; adeò vt sequeretur Deos alienos: Nec erat COR eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut COR Dauid patris eius. Ab illa igitur CORDIS celsitudine mortalium omnium prudentissimum luxuria detraxit; adeoque Excordem reddidit, vt Idololatra fana gentilibus dijs vxorum suarum exstrueret. Causam autem huius reddit Bernardus: quòd carnalium hominum COR libidine prægrauatum in ventrem eorum defluxerit, & in brutum transierit, applicans enim eis illud Psalmi, Factum est COR meum tamquam cera liquescens, in medio ventris mei, subdit: In angusta quippe Corporis parte COR locatum est, vbi quasi medium superiorum sensuum arcem, & Corporis inferioris, sicut populi humilioris, quasi quamdam regeret & dispen-

3. Reg. 3. 12.

3. Reg. 4. 29.

3. Reg. 11. 29.

Bern. l. de nat. & dignit. Amoris c. 1

Psal. 21. 15.

dispensaret Rempublicam, totamque circumquaque cogitatuum & actionum regionem; sed ad concupiscentiæ carnalis ignem degeneri quâdam mollitie liquescens, totum diffluxit in ventrem, & in medium ventris, videlicet non sapiens nisi ea, quæ ventris sunt, & de ventre in ventris inferiora omnia confundens, omnia degenerans, omnia adulterans, amoris naturalem affectum peruertens in brutum quemdam carnis appetitum; non solùm quæ non licet appetentem cum contumelijs Corporis, in passionibus ignominiæ: sed adeò oblitum suæ antiquæ generositatis, vt qui creatus erat Deo soli, à corruptis, & corruptoribus suis æstimetur esse potiùs luxuriæ naturale domicilium, & vitiorum omnium prostibulum. Infelices qui tantum, naturâ reclamante, sibi viluerunt, vt Animæ suæ locum, qui proprius Dei Creatoris erat, & nulli creaturæ communicabilis; sedem satanæ, sedem spurcitiarum, & omnis immunditiæ constituerent!

CONSIDERA QVINTO, Aduersus hanc CORDIS noxiam grauitatem, optimum remedium esse, si illud à voluptatibus reuocemus, & inordinatis eius cupiditatibus fortiter resistamus. In toto enim isto Animi & Corporis nostri commercio id accidit,

Isidor. Clarius Orat. 59.

dit, (vt scripsit Clarius) quod in stateris; vt quod vni additur, alterius fiat detrimentum: vt quo magis Corpus alitur, hoc totum ad Animi infirmitatem redundet. Si cùm is qui foris noster homo est, corrumpitur, is qui intùs est renouatur de die in diem, vt Apostolus scripsit. Detrahendum igitur Corpori est, vt qui intùs est CORDIS homo roboretur. COR nostrum in mari huius sæculi nauigat, mille periculis ac procellis expositum: quamobrem si nimiùm grauetur, exonerandum erit, vt portum cælestis patriæ feliciter attingat. Solent enim Nautæ tempestatis præscij, naufragium timentes, quæcumque in naui sunt fluctibus committere, ne cum naui submergantur. Idipsum nobis faciendum est, imminet enim omnibus horis horrenda tempestas, Mors, inquam; & illam subsequens extremum Dei Iudicium, nemini non formidandum, de quo Iob dicebat: Semper quasi tumentes super me fluctus timui Deum. Quid igitur nobis faciendum? proijciendæ merces mundanarum voluptatum, & inanes sollicitudines huius vitæ. Velut tempestate deprehensi (ait Gregorius) pondus nauis abijcimus, quando ab oppressa mente desideria terrena remouemus; fitque vt subleuata

2. Cor. 4. 16.

Iob 31. 23.

Greg. in citat. cap. Iob.

nauis

nauis enatet, quæ mergebatur onerata: quia nimirùm curæ, quæ in hac vita depriment, mentem trahunt in profundum. Opportunum sanè foret, vt vnusquisque dispiceret quotannis, immò singulis Mensibus, ac Hebdomadibus, quænam voluptates, curæ, ac sollicitudines COR magis prægrauarent, easque si posset omninò præscinderet; sin minùs in parte minueret. Ita typicè legimus Absalonem grauantem cæsariem capitis semel in Anno totondisse, & ponderasse pondere publico. Quid enim hoc in Arcano sensu significat, nisi vt temporalium rerum voluptates, quæ COR nostrum prægrauant, quantum licet abscindamus, easque iam præteritas non nostro affectu, non currupto CORDIS iudicio, sed publico Sanctorum, & ipsius Dei pondere appendamus; easque vt verè sunt nihili, ac pili faciamus.

2. Reg. 14. 26.

CORDIS AVARITIA.

Diuitiæ ſi affluant, nolite COR apponere. Pſal. 61. 11.

COR vbi ſit, quęris vaga et excors? ſcilicet hîc eſt.
Eſt ubi, quod proprio plus tibi corde placet.

4.

LECTIO IV.

Cordis Auarities.

Diuitiæ ſi affluant, nolite* Cor *apponere.
Pſalm. 61. 11.

Cor vbi ſit quæris, vaga, & excors? ſcilicet hîc eſt,
Eſt vbi quòd proprio, plus tibi, Corde *placet.*

Onsidera Primo, Inter ea impedimenta, quæ Cor noſtrum maximè à Deo auocant, & terræ affigunt, cum primis numerari diuitias; quarum vel amittendarum formido, vel acquirendarum aut retinendarum ſollicitudo, ita totum hominis Animum occupat, vt nullum in eo diuinæ bonitati locum relinquat. Nemo enim alius, ait Seneca, eſt Deo dignus, quàm qui opes contempſit. Si vis vacare Animo, aut pauper ſis oportet, aut pauperi ſimilis. Vt adamas ſi iuxta magnetem ponatur, non patitur attrahi ferrum: aut ſi admotum magnes apprehenderit, adamas è diuerſo rapit, atque aufert: ita pecuniæ ſtudium diſſidet cum Chriſtiana pietate, & modis omnibus auocat, nec ſinit adhæreſcere Chriſto. Vocatur ipſe Chriſtus, & verè etiam eſt Sol

Seneca Epiſt. 18.
Idem Epiſt. 7.

iustitiæ, qui non nisi à mundo oculo videri potest, sicut scriptũ est: Beati mundo CORDE, quoniam ipsi Deum videbunt. At si diuitiarum pondera oculos nostros obstringant, radios diuini huius Solis, velut interiectum Corpus, impediunt, ne in Animum nostrum illabantur; non secus atque vmbra terræ Solem & Lunam intercurrens, atrâ caligine Lunam obumbrat, eiusque Eclipsim facit. Hinc qui diuitijs student, nõ tam diuitiarum domini, quàm veri serui sunt; non tam opes habent, quàm ab ijs habeantur. Multò crebriores inuenias, ait Petrarcha, quos propheticus sermo notat viros diuitiarum, quàm diuitias virorum: sic nimirùm cæca cupiditas, vilitasque Animi de dominis, seruos facit. Dormierunt somnum suum, ait Regius Vates, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis. Infelices prorsus sunt hi viri diuitiarum, vera potiùs ipsarum mancipia, Ditis, Plutonis, & Mammonæ seruituti addicti, qui cælestem hereditatem negligunt, diuersi ab Ethnico Poëta, qui dicebat:

Matth. 5. 8. — *Francisc. Petrarc. dial. 53.* — *Ps. 75. 6.* — *Horat. li. 1. Ep. 1.*

Et mihi res, non me rebus, submittere conor.

Tolerabiliorem, ait Ambrosius, esse conditionem seruulorum: quia seruiunt hominibus, diuites Diti, & peccato, semper in vinculis & compedibus.

Ambr. de Nabut. cap. 6.

CON-

CONSIDERA SECVNDO, Non in facultatibus crimen hærere, nec malas esse diuitias: sed malam esse earum cupiditatem. Quare optimè admonet Psalmista dicens: Diuitiæ si affluant, nolite COR apponere. Iubet Basilius in homiliâ, cum admiratione hanc suspicere vocem, & animaduertere, quòd suos diuitiæ possessores torrente prærapido ocyùs prætercurrunt, & alios alio modo mutant in dominos: sicut ex alto ruens loco fluuius accedit subitò, mox recedit; magis possibile esse vt aquam manu comprehensam contineas, quàm vt diuitias durabiliter cõserues. Quemadmodum fieri nõ potest, ait Nazianzeni Scholiastes, Elias; vt qui aquam manu ceperit, eam constringendo retineat (per medios enim digitos elabetur) eodem modo fluxæ diuitiæ, si retinere tentes, effluent. Atque hæc est ratio cur diuitijs COR non sit apponendum, ne cùm fluxæ sint, simul COR effluat. Non vides, ait Augustinus, quia si ibi COR posueris, & tu flues? Sicut enim flumina currunt in mare: sic cupidi homines in amaritudinẽ huius sæculi prolabuntur. Quare optimè ait Apostolus: Eos, qui volunt diuites fieri, incidere in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt homines in interitum, & perditio-

Psal. 61. 11. — *Elias in Orat. 43* — *Aug. in Psal. 61.* — *Idem in Psal. 88.* — *1. Timot. 6. 9.*

ditionem. Quis igitur non vehementer timebit, ne COR diuitijs appositum, ab illis, velut à molari lapide, in profundum abyssi detrahatur, prorsusque submergatur? Expende verò quid phrasis illa velit, *apponere* COR; idem enim est, ac magni facere, & valdè curare, vt ex alijs Scripturæ locis satis cõstat. Ita namq; Iob Domino dicebat: Quid est homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum COR tuum? Ita Sapiens monebat: Appone COR ad Doctrinam meam. Et ipse de se Salomon ait: Apposui COR meũ vt scirem Sapiẽtiam. Contrà verò de obdurato Pharaone Moysis & Aaronis, aut potiùs ipsius Dei minas, plagasq; contemnente dicitur: Auertitque se, & ingressus est domum suam, nec apposuit COR etiam hac vice. Quod idem est, ac si dixisset; non animaduertit, non curauit, sed prorsus contempsit. Diuitiæ igitur si habeantur, non ijs COR apponendum est; nec magni faciendæ, aut curandæ sunt. Vt enim Cicero ait: Nihil tam angusti, tamque parui Animi est, quàm amare diuitias: nihil honestius, magnificentiusque, quàm pecuniam contemnere.

Iob 7.17

Prouerb. 22.17.

Eccles. 8. 16.

Exod. 7. 23.

Cicero.

CONSIDERA TERTIO, Quam ob causam COR diuitijs non sit apponendũ. Hanc autem tradens Augustinus, ita ad Probam viduam

viduam scribit: Pertinet ad vidualem curam tuam, diuitiæ si affluant, ne apponas COR, ne in eis putrescendo moriatur, quod sursum esse debet, vt viuat. Te in illorum numero deputa, de quibus scriptum est: Viuent CORDA eorũ in sæculum sæculi. Moritur ergo COR, quod diuitijs apponitur. Quomodo enim illud viueret à Corpore & Anima tam longè separatum? Non enim in Corpore esse putandum est, quod opibus nimiùm adhæret: Vbi enim est thesaurus tuus, ait Christus, ibi COR tuum erit. Quod manifesto exemplo S. Antonius de Padua comprobauit: Cùm enim in exequijs cuiusdam vsurarij prædicta Christi verba pro Concione tractaret, inter cetera ait: Mortuus est hic diues, & sepulus est in inferno; ite ad thesaurũ eius, & in illius medio inuenietis COR eius. Corpore iam humato, abierunt homines, parentes & amici, & COR adhuc calidum in medio nummorum eius inuenerunt. Affine huic est quod ex Auctore de dono timoris refert Gabriel Iachino de Auaro quodam, post plurimas diuitias coaceruatas, subitaneâ morte extincto: cuius Corpus cùm amici, vt quo genere mortis sublatus esset intelligerent, dissecari curauissent; COR eius minimè repererunt. Quamobrem attoniti, ac stupefacti, ad

August. Epist. 121

Psal. 21. 27.

Matth. 6. 21.

In Vita eius apud Surium. Tom. 3

Luc. 16. 22.

Conc. de CORDIS mũditia.

ad cistam, in qua thesauri illius asseruabantur, cucurrerunt, eaque reseratâ, COR illius ibidem inuenerunt; sed inter vngues diaboli, qui in specie draconis thesauris illis incumbens, articulis, & vnguibus suis miserum COR Auari illius discerpebat, atque dilaniabat; his verbis eos alloquens: Amicus vester propter aurum & argentum hoc COR suum mihi vendidit, atque idcircò iure optimo meum illud est; non ipsius, mihique inde licet facere quidquid mihi collibitũ fuerit. Permisit Deus id ita fieri, vt omnibus ad oculum ostenderet, verissimam esse sententiam illam Euangelicam: Vbi est thesaurus tuus, ibi est COR tuum.

Matth. 6. 21.

CONSIDERA QVARTO, Alias rationes cur diuitijs COR apponi non debeat; quas Christus Dominus indicauit, cùm eas spinis, verbum Dei suffocantibus, similes esse dixit. Spina enim primò & dolorem creat, cùm infigitur, & cùm infixa manet, & cùm extrahitur: sic diuitiæ magno labore acquiruntur, maiore timore conseruantur, & maximo dolore amittuntur, iuxta illud B. Bernardi: Diuitiarum, inquit, amor longè ampliùs desiderio torquet Animam, quàm refrigeret vsu; vtpote quarum acquisitio quidẽ laboris, possessio verò timoris, amissio plena doloris inuenitur. Secundò,

Luc. 8. 6.

Ludolph. de vita Christ. part. 1. cap. 64.

Bernard. Serm. de conuers. ad Cler. cap. 12.

dò, vt colligi spinæ non possunt, quin manum lædant: sic comparari diuitiæ vix possunt, quin Anima lædatur. Tertiò, quemadmodum spinæ non nisi in extremitate pungunt, cùm reliquum Corpus planum, & tractabile sit: ita diuitiæ nunc quidem videntur dulces; sed in morte horribiliter pungunt, vt sanguinem CORDIS eliciant. Nemo moriens tãto dolore afficitur, quanto Auarus. Vnde Sapiens: O Mors, quàm amara est memoria tua homini habenti pacem in substantia sua! Quartò, qui spinas laxâ, & apertâ manu tenet, illarum non pungitur aculeis: sin verò manum contrahat, quò magis contrahit, eò magis sauciatur. Sic diuitiæ, si expansâ & liberali manu ferantur, noxiæ non sunt, sed causa meriti; si verò arctiùs eas comprimis, si auidè constringis, & tenes, si difficulter eas à te, perinde ac si viscera tua essent, auelli sinas, iam Animum tuum mortiferis aculeis cruentant. Disce ergo illis COR non apponere; sed potiùs cum Sanctis illas contemnere, & nudum Christum nudus sequi: aut saltem, à nimio diuitiarum amore expeditus, signata ab eo vestigia vel à longe subsequere.

Eccli. 41. 1.

LE-

CORDIS DVRITIES.

COR suum posuerunt ut adamantem, ne audirent legem. Zach. 7. 12.

Nec te verba mouent, nec verbera, nec mea dona,
Ferrea prȩduri COR adamantis habens.

5.

LECTIO V.

CORDIS Durities.

COR *suum posuerunt vt adamantem, ne audirent legem.* Zachar. 7. 12.

Nec te verba mouent, nec verbera, nec mea dona,
Ferrea, præduri COR *adamantis habes.*

CONSIDERA PRIMO, Nihil esse quod COR ita à Deo auertat, illiusque conuersionem impediat, quàm ipsius CORDIS duritiem: hæc ipsi Deo pertinaciter resistit, omniaque media salutis respuit. Hanc Iudæis Sanctus Stephanus ita exprobrauit, dicens: Durâ ceruice, & incircumcisi CORDE, & auribus; vos semper Spiritui Sancto resistitis! Sed quid est COR durum? COR durum, inquit Origenes, in Scripturis dici videtur, cùm mens humana, velut cera frigore iniquitatis obstricta, signaculum Imaginis Diuinæ non recipit. Cui consonat Philo, dicens: Anima, ceræ more, (vt priscus quidam ait)

Actor. 7. 51.

Orig. l. 1. in Epist. ad Rom. Tom. 3.

Philo lib. Quis di-

si

ninar. re-rū heres?

si dura sit, formas respuit, nec sibi sinit imprimi: sin autem sit obsequens, aut mediocriter facilis, profundè sigilla recipit. Itaque durum Cor omnes Dei impressiones, inspirationes, admonitiones reijcit; quibus Cor molle acquiescit. Quare optimè dixit Bernardus: Nemo duri Cordis salutem vmquam est adeptus: nisi quem forte miserans Deus abstulit ab eo (iuxta Prophetam) Cor lapideum, & dedit illi Cor carneum. Pergit verò ipse Cordis duritiem Graphicè describere: Quid igitur, inquit, Cor durum? ipsum est quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec mouetur precibus; minis non cedit, flagellis duratur. Ingratum est ad beneficia, ad consilia infidum, ad iudicia sæuum, inuerecundum ad turpia, impauidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad diuina, præteritorum obliuiscens, præsentium negligens, futura non prouidens. Ipsum est cui præteritorum, præter solas iniurias, nihil omninò non præterit, præsentium nihil non perit, futurorum nulla, nisi fortè ad vlciscendum, prospectio, seu præparatio est: & vt in breui cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reueretur.

Bern lib. 1. Consid. cap. 2.

Ezech. 36. 26.

Con-

CONSIDERA SECVNDO, Eam esse Cordis humani duritiem, vt rigidissimis omninò rebus, & quæ vix arte domari possunt, comparetur. Sanctus Gregorius ait: Ære, ac lapidibus insensibilium hominum Corda signantur; qui sæpè & super-nos ictus accipiunt, & tamen nullâ disciplinæ percussione mollescunt. Sed & ipsa sacra Scriptura easdem adfert comparationes, durum Cor vocans lapideum; homines verò hoc Corde præditos, Deus vocat populum duræ ceruicis, filios durâ facie, & indomabili Corde. Sic Isaias ait: Scio quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Nec dissimiliter Ieremias ait: Indurauerunt facies suas supra petram, & noluerunt reuerti. Quorsum autem dicit supra petram? nisi vt designet maiorem esse Cordis duritiem quàm lapidis, ferri, & æris. Constat sanè metalla, etiam durissima, igne liquefieri, & à fabro edomari. At filij hominum indomabili sunt Corde, quod nec igne diuini amoris liquescit, nec ictibus diuinarum comminationum emollitur. Malleus conterit petras, & gutta excauat lapidem. In Christi Passione petræ quoque scissæ sunt, & monumenta aperta; sola autem hominum Corda, pro quibus

Greg. lib. 7. Mo. cap. 9.

Ezech. 36. 26.

Exod. 32 9.

Isaiæ 48. 4.

Ierem. 5. 3.

Ierem. 23. 29.

Iob 14. 19.

Matth. 27. 51.

quibus solis Deus patiebatur, nullo pietatis sensu permouentur, aut ad pœnitentiam scinduntur. Vnde hæc dura, & obdurata CORDA adamanti à Propheta comparantur: Noluerunt attendere, & auerterunt scapulam recedentes, & aures suas aggrauauerunt ne audirent, & COR suum posuerunt vt adamantem, ne audirent legem. In rerum vniuersitate nihil adamante durius esse multi scribunt; idque nomine suo Græco præfert. Ἀδάμας enim idem quod indomabilis dicitur, de quo tamen, vt Rupertus ait, illud mirandum, quòd cùm tantæ sit duritiæ, solo perfusus sanguine hirci, statim dissoluitur. Verùm superat adamantem durities CORDIS humani, illud enim nec sanguine hirci mollescit & sedatur, nec Sanguine illius Agni immaculati, qui se pro nobis in Crucis ara hostiam constituit, & Sanguinem profudit, vt Animos nostros perturbationum callo efferatos mitigaret, viamque muniret ad vitam immortalem consequendam. Hoc intuens D. Bernardus exclamat: O duri & indurati filij Adam, quos non emollit tanta vis amoris! Miratur & nostro tempore hanc CORDIS duritiem Bernardus alter, eamque his versibus perstringit:

Zachar. 7. 11.

Rupert. in Zachar.

Caucaseæ rupes duræ, sunt robora dura,
Duraq; tardipedum cornua torua boum;
Dura silex, vitreumq; gelu, dens durus aratri,
Duraq; de parijs marmora scissa iugis;
Duraq; quæ Siculis restant incudibus æra,
Ignibus ingenium vix domitura suum;
Et lassi quondam Brontes, Steropesque fatentur
Durius æterno nil adamante dari.
Dura hæc: sed qui oculis siccis te, Christe tuetur
Pandentem teneras ad duo ligna manus;
Et tua purpureo rorantia membra cruore,
Diaq; vulnifico tempora cincta rubo,
Qui videt hæc lentus, celeri neque carpitur igne,
Nec se Magdaleas eliquat in lacrymas,
Robore, rupibus, & silice hic, cornuq;, geluq;,
Ferro, adamante, ære, & marmore durior est.

Bernard. Bauhusius lib. 1. Epigram.

CONSIDERA TERTIO, Multiplicia mala, & maxima damna quæ CORDIS durities adfert. Primò enim deseruntur à Deo, qui durum COR habent; vnde Apostolus ait: Tradidit eos Deus in desideria CORDIS eorum, in immunditiam. Et ipse Deus per Psalmistam: Non audiuit populus meus vocem meam, & Israël nō intendit mihi. Dimisi eos secundùm desideria CORDIS eorum, ibunt in adinuentionibus suis. Hi sunt qui transierunt in affectum CORDIS. Quidquid enim CORDE affectarunt, & concupierunt, hoc assecuti sunt,

Rom. 1. 24.

Psal. 80. 12.

Psal. 72. 7.

omniaque eis ex voto ſucceſſerunt. Secundò, tales, vt ait Sapiens, lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus peſſimis, quorum viæ ſunt peruerſæ, & infames greſſus eorum. Et iterùm: Quaſi per riſum ſtultus operatur ſcelus. Tertiò, quod ex hoc ſequitur, fiunt impudentes ad peccandum, vnde Ezechiel ait: Omnis domus Iſraël attritâ fronte eſt, & duro CORDE. Frontem, inquit Gregorius, CORDIS in impudentiam, atterit culpa frequens, vt quò crebriùs committitur, eò de illa committentis Animus minùs verecundetur. Atque ideò ad tantam CORDIS duritiam quandoque peccator peruenit, vt iam in correptione ſenſibilis non ſit, quia qui vſu peccandi induruit, nullo modo corripientis verbum, id eſt, manum palpantis ſentit; ſicut Iudææ crebriùs delinquenti dicitur: Frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. Hinc Quartò ad omnes Dei monitiones, & increpationes, aures, oculos, & COR clauſum habent: Incraſſatum eſt, inquit Chriſtus, COR populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos ſuos clauſerunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & CORDE intelligant, & conuertantur, & ſanem eos. Hinc ſenſim

Prouerb. 2. 14. — *Prouerb. 10. 23.* — *Ezech. 3. 7.* — *Greg. homil. 10. in Ezech.* — *Ierem. 3. 3.* — *Matth. 13. 15.*

demerguntur in profundum, vt non tantùm contemnant remedia ſalutis, ſed omninò inſenſibiles fiant, vt medijs etiam periculis indormiant. Audi Scripturam: Eris ſicut dormiens in medio Mari; & quaſi ſopitus Gubernator amiſſo clauo, & dices: Verberauerunt me, ſed non dolui: traxerunt me, & ego non ſenſi. Quid verò malorum hanc iliadem conſequitur, niſi quòd, Quintò, fiant omninò incorrigibiles; vnde de ijs ait Sapiens: Conſidera opera Dei, quòd nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit. Et Sapientiæ: Nequam eſt natio eorum, & naturalis malitia ipſorum, & non poterat mutari cogitatio eorum in perpetuum. Malum porrò hoc excipit malorum omnium maximum, finalis nempe impœnitentia, & vindicis Dei ira. Benignitas Dei (inquit Apoſtolus) ad pœnitentiam te adducit, ſecundùm autem duritiam tuam & impœnitens COR theſaurizas iram in die iræ. Quàm meritò ergo dicit Scriptura: COR durum malè habebit in nouiſſimo. Etenim ſicut Ægyptij, cum ſuo Pharaone obdurati, dum abeuntes Iſraëlitas perſequuntur, fluctibus Maris rubri inuoluti deſcenderunt in profundum quaſi lapis: ita dura, &

Prouerb. 23. 34. — *Eccleſ. 7. 14.* — *Sap. 12. 10.* — *Rom. 2. 4.* — *Ecc. 3. 27* — *Exod. 15. 5.*

obdurata CORDA, instar molaris lapidis, magno impetu ruunt in barathrum abyssi infernalis.

CONSIDERA QVARTO, Quantopere timere debeas, ne sensim sensu spirituali priueris, patiarísque te paulatim trahi, & duci ad COR durum. Nec pergas quærere, ait Bernardus, quid illud sit, si non expauisti, tuum hoc est. Solum est COR durum, quod semetipsum non exhorret; quia nec sentit. Expauesce ergo, Anima fidelis, & audi Psalmistam præclarè adhortantem: Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare CORDA vestra. Audi & diuinum Paulum: Adhortamini vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur; vt non obduretur quis ex vobis fallaciâ peccati. Caue peccatorum fallaciam, quæ in duri CORDIS scopulum, velut Syrenes fallaces, pertrahit. Dum enim peccato non resistitur, ad aliud mox prolabitur; atque ita in consuetudinem peccandi, & quamdam velut necessitatem homo adducitur. Vulneri vetusto, ait Bernardus, & neglecto callus obducitur; & eò insanabile, quò insensibile fit. Enimuerò nisi peccatrix Anima citò de remedio consolationem recipiat, de assiduitate contrahit stuporem

Bernard. lib. 1. de Consider. cap. 2.

Psal. 94. 8.

Hebr. 3. 13.

Bernard. lib. 1. de Consid. cap. 11.

rem: ita nimirùm in CORDIS duritiam itur, & ex illa, in auersionem. Quod à CORDE nostro Deus CORDIS nostri auertat.

CORDIS DIVISIO.

Diuisum est COR eorum, nunc interibunt. *Oseæ. 10. 2.*

Me tibi cum totum dederim, vanissima, CORDIS,
Cur mihi, virgo, tui pars aliquanta datur.

6.

LECTIO VI.

CORDIS Diuisio.

Diuisum est COR *eorum, nunc interibunt.* Oseæ. 10. 2.

Me tibi cùm totum dederim, vanissima, CORDIS
Cur mihi Virgo tui pars aliquanta datur?

CONSIDERA PRIMO, Benignissimum Deum humani CORDIS tam esse amantem, vt solus sibi illud exposcat: adeò verò zelotypus est, nullum vt omninò in eius cōsortium admittat. Hinc est quòd semper totum COR sibi exhiberi postulet; vult enim nos toto CORDE ad se conuerti. Ita enim per Ioëlem dicit: Conuertimini ad me in toto CORDE vestro. Vult quæri toto CORDE; ita enim Moyses edixit: Cùm quæsieris Dominum Deum tuum, inuenies eum: si tamen toto CORDE quæsieris. Et ipse Dominus: Quæretis me, & inuenietis: cùm quæsieritis me, in toto CORDE vestro. Vult seruiri sibi toto CORDE:

Ioël. 2. 12. *Deuter. 4. 29.* *Ierem. 29. 13.*

Deuter. 10. 12. Quid enim petit Dominus Deus tuus, ô Israël, à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, ac seruias ei in toto CORDE tuo? Amari vult toto CORDE; scriptum est enim: Diliges Dominum Deum tuum, ex toto CORDE tuo, & ex tota Anima tua, & in tota mente tua. *Matth. 22. 36.* Laudantur quoque qui ambulant coram Deo toto CORDE suo. *3. Reg. 8. 23.* Et qui toto CORDE sequuntur Deum. *2. Paralip. 34. 31* Et qui custodiunt præcepta & testimonia, & iustificationes Dei in toto CORDE suo. *Iudith 4. 17.* Et qui orant Deum toto CORDE suo. *Prouerb. 3. 5.* Monemur quoque habere fiduciam in Domino ex toto CORDE nostro. Nullam igitur partem CORDIS abesse vult, qui toties totum COR postulat. Meritò proinde minatur Augustinus: Væ duplici CORDE! de suo partem faciunt Deo, & partem faciunt diabolo. *August. super Ioannem.* Iratus Deus, quia sit ibi pars diabolo, discedit, & totum diabolus possidet. Quare mirandum minimè est si dixerit Propheta: Diuisum est COR eorum, nunc interibunt. *Oseæ 10. 2.* Quis enim viuat CORDE, vel Corpore diuiso? Iure proinde reprobi erant, & à populo Dei segregati Samaritani, eò quòd & Dominum colebant, & pariter dijs Assyriorum seruiebant. *4. Reg. 17. 8.* Iure quoque Deus per Prophetam maledicit eis, qui iurant in Domino, *Sophon. 1. 5.*

& iurant in Melchon, Idolo sic dicto. Quàm grauiter verò Elias increpat: Vt quid claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini illum; si autem Baal, sequimini illum. *3. Reg. 18. 21.* Sic etiam Samuel monebat: Si in toto CORDE vestro reuertimini ad Dominum, auferte deos alienos. *1. Reg. 7. 3.* Quinam autem sunt dij alieni, nisi ea quæ homines relicto Deo diligunt, ac colunt? atque hinc existit CORDIS diuisio, cùm fieri non possit vt Deum eodem CORDE diligamus, quo diligimus mundum, & Deo contraria. Hinc Apostolus dicebat: Qui cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. *1. Cor. 7. 33.* Quomodo verò diuisus? in multas nimirùm curas distractus, vt vni Domino vacare non possit; sed partem Deus, partem, & potiorem vxor, & filij sibi vendicent. Ita quoque in alijs quæ amamus accidit: COR enim hominis, vt Hugo ait, quod priùs diuino amori fixum, stabile perstitit, & vnum amando vnum permansit, postquam per desideria terrena defluere cœpit, quasi in tot diuisum est, quot ea sunt, quæ concupiscit. *Hugo.*

CONSIDERA SECVNDO, Plurimis typicis figuris Deum nos instruxisse, vt illi totum COR offeramus. Non potuit stare *1. Reg. 5. 2.*

Idolum Dagon in eodem Altari cum Arca Dei. Coangustatum est stratum, ita vt alter decidat, & pallium breue vtrumque operire non potest Quæ enim hæc Ara? quis hic lectulus duos non admittens, nisi COR nostrum, geminos non capiens amores. Noluit Dominus agrum vnum semine conseri diuerso: noluit arari in boue, & asino iugo iugatis vno: noluit vestes lanâ linoque mixtim contexi, vel Iudæos ijs indui. Quæ omnia nihil aliud significant, quàm diuersos affectus, sibique dissimiles in eodem CORDE existere non posse. Et quod Christus dixit: Neminem posse duobus Dominis simul seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Prorsus enim ita est, non potest homo duos fines contrarios simul intendere; non potest ad oppositos terminos currere, & qui duos sectatur lepores, neutrum capit. Sapienter Sanctus Anselmus. Sic est de CORDE hominis & amore Dei, quomodo de vase & oleo. Nam sicut vas, quantò magis habet aquam, aut alium similem liquorem, tantò minùs capit oleum: ita COR in quantum occupatur alio amore,

Isaiæ 28.20. *Leuit. 19.9.* *Deuter. 22.10.* *Matth. 6.24.* *Anselm. Epist. 2. ad Hugon.*

amore, excludit diuinum. Alia similitudine id exponit Nazianzenus:

Namque duplex veluti cernens caput, oraq; bina,
Aut etiam geminas spectans in codice chartas,
Non totam verè poterit comprendere formam,
Id licet obnixè studeat, sed parte retentâ,
Effugiet sparsũ, & tenuem pars altera visum:
Sic Christo & mũdo quisquis partitur amorẽ,
Huius amor planè leuis est & frigidus: At qui
Totam Animi flammam penitus defixit in vno,
Ille procul dubiò constans, & certus Amator.

Carm. 2.

CONSIDERA TERTIO, Eos qui partim mundo, partim Deo COR suum tradunt, facillimè à diabolo superari. Similes enim sunt degeneri cuidam Aquilarum generi, quod in aqua venatur: vnum enim pedem clausum, more anseris, habet, quo natat; alterum aduncum & acutum, quo, more ceterarum Aquilarum, prædam rapit. Tales sunt, qui volunt duobus Dominis seruire; Deo, appetendo cælestia; & diabolo, amando terrena. Habent semper cum pede aquilino, pedem anserinum, cum affectu spirituali affectum terrenum. Ad vtramque ripam volunt pascere, & hîc cum delitiosis natare in fluxis fortunæ bonis; & sursum cum viris spiritualibus euolare, vt prædam cælestem

Pet. Berchor. reductor moral. lib. 7. cap. 2.

cælestem rapiant. Sed isti degeneres sunt, & à coruo, qui diabolum notare potest, facilè superantur. His accedat quòd qui Deo & mundo frui concupiscunt, omni prorsus voluptate (quam tamen tantopere ambiunt) destituantur. Mundi enim gaudijs se totos tradere reformidant; à spiritualibus verò excluduntur, quia COR mundanâ fęce infectum, diuini fauoris incapax est: itaque miseri penduli hærent; nec Deo, nec mundo coniuncti. Appositissimè proinde Virginem Nazianzenus hortatur, vt se totam Christo tradat, nullâ parte mundo relictâ:

Nazian. carm. 3. in præcept. ad Virg.

Sed te, ait, iunge Deo, procul hostem pelle malignum,
Christi tota manens; teneræ nec subdita carni.
Nec velut in lepidæ fieri solet orbe choreæ,
Hunc dextrâ, hunc læuâ teneas, quantumq; propinqua
Tantum etiam à Christo sis omnipotente remota,
Et simul addicas Animum carniq; Deoq;.

CONSIDERA QVARTO, Quàm meritò Animarum nostrarum Sponsus totum COR nostrum desideret: cùm ille prior seipsum vltrò nobis totum impenderit. Nam, vt canit Ecclesia:

Se nascens dedit socium,
Conuescens in edulium,
Se moriens in pretium;
Se regnans dat in præmium.

Breuiar. Roman.

Quidquid de nostro assumpsit, totum nobis contulit ad salutem. Expende verò eum qui præcipit se amari ex toto CORDE, priùs lanceâ latus suum transuerberari voluisse, vt eo patefacto COR suum nobis donaret. Eum qui iubet se amari ex tota Anima, primò Animam suam pretiosissimam, mœrore & tristitiâ contici, & ad mortem vsque, nostri causâ, coangustari voluisse. Eum qui mandat se ex omnibus viribus amari, nostri amoris gratiâ, omnes vires suas in Cruce consumpsisse; vsque adeò, vt ijs contritis, & exhaustis, in manus Patris Spiritum exhalauerit. Quin igitur totum COR tradimus Deo, qui se totum nobis, & pro nobis obtulit? Poterat sanè clementissimus Redemptor noster Iesus, vel vnicâ Sanguinis sui guttulâ, immò solo CORDIS gemitu, millenos, si fuissent, Mundos redimere: sed propter nimiam charitatem quâ dilexit nos, voluit totum Sanguinem suum, orbe toto pretiosiorem, pro nobis effundere. Vt quid igitur auari, & parci erimus erga tam liberalem Amatorem, vt ei non

Andreas Capella Medit. 3. in Dom. 12. post Pent.

Ephes. 2. 4.

niſi modicam particulam CORDIS noſtri largiamur? Quænam hæc ingratitudinis & illiberalitatis ſpecies eſt, vt tantâ dilectione præuenti, tam exiguâ parte reſpondeamus? immò ne reſpondeamus quidem, ſi adulterinis amoribus COR noſtrum quoque pateat. Minùs enim te, Domine, amat; qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Ille quippe ſingularis amor eſt, qui ſoli, non adiungit alterum. Sufficis, ô Anima, Deo; ſufficiat & tibi Deus, vt nullum præter eum Amatorem admittas; nulli partem CORDIS tribuas, ſed totum da illi, qui ſe totum tibi dedit. Reuoca omnem CORDIS tui affectum ab vniuerſis rebus creatis, eumque in vnum coge, & vni Dilecto tuo totum impende, qui ſe tibi totum impendit.

Auguſt. cap. 19. ſoliloq.

Nam veluti latomi ſolertes, quiq; fabrilem
In lignis artem exercent; cùm linea recta
Quæritur, exactâque operâ captatur amuſſis,
Ex oculis vnum claudunt, & lumine toto
In ſocium fuſo, viſus acieq; coactâ
Recta, ſequente, tenent, duro, veſtigia ferro.
Sic collectus amor, propiùs coniungit amantûm

Nazian. de Laud. Virgin.

Pectora

Pectora caſta Deo; cupientem qui cupit, atque
Cernentem cernit, ſitq; obuius aduenienti,
Quem quò quis pluſquam cupit, hoc mage cernit eumdem,
Quòque magis cernit, tantò magis expetit illum
Cernere: ſicq; bonus ſemper conuoluitur Orbis.

LE-

CORDIS INSATIABILITAS.

Insatiabilis oculus Cupidi. *Eccli. 14.9*

Non triquetrum toto COR est satiabile mundo,

Solum, quę fecit, COR replet vna trias.

7.

LECTIO VII.

CORDIS Insatiabilitas.

Insatiabilis oculus Cupidi. Eccli. 14.9.

Non triquetrum, toto, COR est satiabile, mundo:
Solùm quæ fecit, COR replet vna Trias.

CONSIDERA, Eam esse CORDIS tui capacitatem, vt nulla creatura quantumuis magna illud replere, ac satiare queat. Vnde quidam Philosophus interrogatus, quid minimum esset simul & maximum; cùm vnus dixisset esse oculum, eò quòd membrorum sit minimum, & tamen totum mundum, qui maximus est, visu comprehendat. Respondit non esse oculum, sed COR: quia COR non solùm mundum, sed & ea quæ supra mundum sunt, adeoque res infinitas mente, amore, & affectu complectitur; nec vllâ re, nisi Deo repleri, & satiari potest. Qui pecuniam diligit (inquit Bernardus) non satiatur:

Cornel. in proœm. in 12. minor. Proph.

Bernard. lib. de

satiatur: qui luxuriam diligit, non satiatur: qui gloriam quærit, non satiatur: denique qui mundum amat, numquam satiatur. Sic fatui filij Adam porcorum vorando siliquas, non esurientes Animas, sed esuriem ipsam pascitis Animarum. Sola nimirùm hoc edulio inædia vestra nutritur, sola fames alitur cibo innaturali. Non priùs satiabuntur CORDA hominum auro, quàm aurâ Corpora satientur, tantum enim

Conuer. ad Cler. cap. 22.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

atque vt canit Seneca:

Seneca in Herc. Oeteo.

Cupit hic gazis implere famem,
Nec tamen omnis plaga gemmiferi
Sufficit Istri; nec tota sitim
Lydia vincit, nec quæ Zephyro
Subdita tellus, stupet aurato
Fulmine clarum radiare Tagum:
Nec si totus seruiat Hebrus,
Ruraq; diues cingat Hydaspes,
Intraq; suos currere fines
Spectet toto flumine Gangem,
Auidis, Auidis natura parum est.

Hinc optimè Auarorum cupiditatem cum febricitantium siti Chrysostomus componit: Quemadmodum, inquit, qui acutæ bilis ardore febricitant, non solùm ex-

Chrysost. hom. 28. in Matt.

extinguunt ardorem potu, verumetiam accendunt; sic qui Auaritiâ laborant, cùm huic cupiditati, omni bili acerbiori, pecuniam offerunt, maiori seipsos flammâ incendunt. Hinc insatiabile COR Auari, numquam dicit, Sufficit; nec libidinosus satiatur voluptate;

Nam sibi cuncta petens, numquam saturanda Cupido,
Quæ velut immanes referat dum bellua rictus,
Expleri, pasciq; nequit

Claud.

Quis verò honorum titulis expleri CORDIS cupiditatem credat? cùm de his dicat Seneca: Numquam improbæ spei, quod datur satis est: omnia meruisse se existimat, nec satis pretio æstimatum putat. Maiora enim cupimus, quò maiora venerint, intentioque concitatior est: ambitio enim, siue cupiditas, vt flammæ infinita vis, acrior est, quò ex maiori incendio emicuit. Verè sic est: nullo termino clauditur dignitatum ambitus, quantumuis enim Deus

Seneca in lib. de Benef.

Præclaris Auidos ornet honoribus,
Nil iam parta videntur,
Sed quæsita vorans sæua rapacitas
Alios pandit hiatus.

Boëtius lib. 2. Metro 2.

Nil ergo in hoc toto terrarum orbe inueniri potest, quod CORDI nostro sufficiat. Quid enim sunt omnia quæ mundus continet? Audi Sapientem quemdam:

Lips. in Epitaph.

Humana cuncta sumus, vmbra, vanitas,
Et scenæ imago (& verbo vt absoluam)
NIHIL.

Quomodo autem Nihilum hoc immensum CORDIS nostri sinum replere posset? Nimirùm ad imaginem Dei facta Anima (inquit Bernardus) ceteris omnibus occupari potest, repleri non potest. De se id Augustino loquenti credere possumus: Ego, ait, aliud, & aliud sequebar, & à nullo implébar: dum non in me inueniebam te, incommutabile, & singulare indiuisum, vnum bonum, quod consecutus non egeo; quod consecutus, non doleo; quod possidens, satiatur totum desiderium meum.

Bern. super Euág. *Ecce nos reliquimus.* *August. Soliloq. cap. 13.*

CONSIDERA SECVNDO, Ipsam CORDIS humani figuram insinuare eiusdem immensam capacitatem: habet enim formam Pyramidis, quæ, vti sensû clarum est, perfectum efficit triangulum. Nulla autem alia figura triangularem replere potest, nisi ipsa quoque triangularis fuerit. Mundus autem, Cælum, Astra, Elementa, rotundæ, siue sphericæ sunt figuræ: non

non igitur quodlibet horum COR trigonum adimplere potest. Semper enim in tribus angulis vacuitas apparebit: atque hinc conficitur, totum ne quidem mundum humani CORDIS cupiditatem posse satiare. Declarauit id inexplebilis illa Alexandri Magni cupiditas, qui Anaxarcho comiti suo, ex auctoritate Democriti Præceptoris innumeros mundos esse referenti; heu me (inquit) miserum, quòd nec vno quidem adhuc sum potitus! Angusta homini (inquit Valerius Maximus) possessio gloriæ fuit, quæ deorum omnium domicilio sufficit. Hinc Curtius scribit quemdam Alexandro dixisse: Si dij habitum Corporis auiditati Animi tui parem esse voluissent, Orbis te non caperet. Alterâ enim manu Orientem, alterâ contingeres Occidentem. Quare de eo etiam Iuuenalis cecinit:

Valerius Max. lib. 8. c. 15.

Vnus Pellæo Iuueni non sufficit Orbis,
Æstuat infelix angusto limite mundi,
Vt Gyare clausus scopulis, paruaq; Seripho.

Iuuenal. Satyr. 10

Angustior quoq; desiderio illius fuit mundus vniuersus; de quo Petronius cecinit:

Orbem iam totum Victor Romanus habebat,
Quâ mare, quâ terræ, quâ sydus currit vtrumque,
Nec satiatus erat.

Petron. arbiter in Satyr.

 Admi-

Admirare ergo, & obstupesce hanc tantam CORDIS tui immensitatem. O custos CORDIS (ait Bernardus) quàm modicum, & cupidum COR habes; paruum est, & magna capit! Vix ad vnius milui refectionem sufficere posset, & totus mundus ei non sufficit. Solo CORDE per totum mundum vago motu discurris, sine pedibus curris, sine manibus operaris, alas non habes, & volare non cessas. Diuitias quotidie congregas, & satiari non potes. Idemque alio loco ait: Humanum COR per multa dispergitur, & huc illucque quærit vbi requiescere possit, & nihil inuenit, quod ei sufficiat, donec ad ipsum redeat. A cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes, & affectiones variatur; vt saltem varietate ipsarum rerum impleatur, quarum qualitate satiari non potest. Sic labitur CORDIS miseria, subtractâ diuinâ gratiâ. Contemne ergo, Anima mea, hæc omnia, quæ COR tuum implere non possunt. Contemne hæc visibilia; quia non satiatur oculus visu. Contemne narratu iucunda, & curiosis grata mentibus; quia auris auditu non impletur. Contemne omnia, quæ etiam possessa vacuam, & inquie-

Bernard. de interiori domo cap. 63.

In Medit. cap. 9.

Eccles. 1. 8.

inquietam te relinquunt. Ad quodcumque me conuertero (ait Augustinus) vilescit mihi adeptum, quamuis acciderit desideratum. Quando satiabitur desiderium meum in bonis? non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus; aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Bonum tuum quære, ô Anima mea, nemo bonus nisi vnus Deus; summum bonum, hoc est tuum bonum. Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium, ad eum qui satiat in bonis desiderium tuum.

August. in Psalm. 102.

CONSIDERA TERTIO, Solam Sanctissimam Trinitatem triangulare COR replere, & inhabitare. Anima mea quam creasti, Domine (ait iterùm Augustinus) ita facta est capax maiestatis tuæ, quòd à te solo, & à nullo alio possit impleri; quando autem te habet, plenum est desiderium eius: & iam nihil aliud quod desideretur exteriùs, restat. Dum autem aliquid exteriùs desiderat, manifestum est, quòd te non habet interiùs; quo habito, nihil est quod vltrà desideret: cùm enim sis summum, & omne bonum, non habet quod desideret ampliùs, sed possidet te omne bonum. Deus Pater enim memoriam, Filius intel-

Soliloq. cap. 30.

intellectum, Spiritus Sanctus voluntatem perfectè replet: & ideò homo dicitur ad imaginem, & similitudinem Dei factus; vt summum bonum intelligeret, intelligendo amaret, amando possideret, possidenda frueretur. Deus quoque in nulla alia creatura quieuisse dicitur, quàm in homine. Creauit enim lucem, creauit firmamentum, creauit cælum, creauit terram, creauit Solem, Lunam, stellas, creauit volucres, pisces, bestias terræ; in nullo autem horum quieuisse refertur. Postquam autem creauit hominem ad imaginem suam, statim dicitur: Requieuit ab vniuerso opere quod patrarat; designans nimirùm se hominis COR elegisse in habitationem, & locum quietis suæ. Beata Anima (inquit Bernardus) apud quam Deus requiem inuenit, & in cuius tabernaculo requiescit! Beata, quæ dicere potest: Et qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo: negare siquidem requiem cæli ei non poterit. Ita quoque Sanctus Paulus testatur, habitare Christum per fidem in CORDIBVS nostris. Quia Christus in fide, fides in mente, mens in CORDE est. Hic verò dulcissimus CORDIS nostri inquilinus, omnem eius cupiditatem ita explet; vt alteri cuicumque rei nullum omninò locum relin-

Genes. 1. 26.

Ibid.

Gē. 2. 2.

Bernard. in Medit. cap 1.

Eccli. 24 12.

Ephes 3. 17.

relinquat. Vis igitur, ô Anima mea, Deum intra CORDIS sinum tuum possidere, ille priùs COR tuum possideat, & inhabitet. Rectissimè enim monuit Sanctus Prosper: Quem possidendi delectat ambitio, Deum, qui possidet omnia quæ creauit, expeditâ mente possideat; & in eo habebit quæcumque habere sanctè desiderat. Sed quoniam nemo possidet Deum, nisi qui possidetur à Deo; sit ipse primitùs Dei possessio, & efficietur ei Deus possessor, & portio. Et quid potest eo esse felicius, cui efficitur suus Conditor census, & hereditas eius dignatur esse ipsa Diuinitas?

S. Prosper de vita Cōtempl.

SECVNDA CLASSIS.

CORDIS Reuersio, & Expurgatio.

IN alterâ hac Classe, præuaricatrix Anima ad COR reuersa, primam illam triplicis viæ semitam, quæ Incipientium propria est, & ab officio Purgatiua vocatur, Deo duce ingreditur. Quæ enim hîc traduntur Lectiones, eò ferè spectant, vt COR coram Deo effusum à vitijs, & concupiscentijs circumcidatur; & per pœnitentiam conteratur, ac humilietur. Vt quod anteà durum, & omni sorde inquinatum fuit, iam prorsus emolliatur, atque emundetur. Statum hunc cælestis Sponsus expreßit, cùm vineæ custodem Sponsam ita allocutus est: Iam hyems transiit, imber abijt & receßit, tempus putationis aduenit. Ac si dicat, Bernardo interprete: Tempus faciendi, ô Sponsa, quia hyems transiit, quando operari nemo poterat. Imber quoque, qui inundatione factâ operiebat terram, culturas impediebat, & vel sata necabat, vel seri vetabat, is inquam imber excurrit, abiit, & receßit.

Cant.2.12.

Bernard. Serm. 53 in Cant.

receßit. Nunc vernalis adest temperies, nunc operandi commoditas, nunc frugum, ac fructuum vicinitas. Deinde subdit, vbi, & quid primùm operari oporteat. Tempus, inquiens, putationis aduenit. Ad vineas ergo excolendas ducitur, quæ vt possent vberioribus fructibus respondere Colonis, ante omnia necesse est, sarmenta sterilia proijci, succidi noxia, putari superflua. Quid autem hoc est; nisi, vt Honorius Augustodunensis dixit: Quotidie resecare superfluam foliorum, hoc est, cogitationum & verborum luxuriam. Infructuosi, ait Philo Carpathius, præscidendi sunt rami, tollenda sunt omnia scelera, & Animæ ab omni peccatorum labe purgandæ ijs omnibus, qui filij Dei, Sponsæ Christi esse volunt. Vitis quippe quæ ritè putatur (ait Theophrastus) meliùs germen, & fructum adfert, viuereq; diutiùs potest. Hinc etiam cælestis Agricola spiritualis vineæ palmites non ferentes fructum purgat, vt fructum plus adferant. Ad hanc vineæ CORDIS nostri putationem, & purgationem omnis ea Doctrina pertinet, quæ Lectionibus huius Claßis proponitur.

Honor. apud Belrio.

Philo Carpathius.

Lib.3. de causis plant. cap.19.

Ioannis 15.2.

LE-

CORDIS REVERSIO.

Redite præuaricatores ad COR *Isaiæ 46.8*

Quin mihi iam toties reuocata reuerteris ad COR?

Nolle redire, merum velle perire, puta.

8

LECTIO VIII.

CORDIS Reuersio.

***Redite præuaricatores ad* COR.**

Isaiæ 46.8.

***Quin mihi iam toties reuocata reuerteris ad* COR?**

Nolle redire, merum velle perire puta.

VAGATVM, & oberratum iam satis, tempus tandem receptui canere. Prosecuta es hactenus, ô fidelis Anima, vestigia CORDIS tui, ad omnia desiderabilia sua prono impetu proruentis. Vidisti, inquam, vecordis Animæ insanam stultitiam, cùm non tantùm à Deo salutari suo longè recessit, sed etiam à seipso; hoc est, à CORDE suo. Mali enim, vt inquiebat Romanus Sapiens, vbique sunt, præterquam secum. Secum sanè non erat Augustinus antequam ad Deum conuerteretur, qui sic eidē conqueritur: Et vbi ego eram, quando te quærebam. Et tu eras ante me, ego autem & à me discesseram, nec me inueniebam, quantò minùs te. Sed audi tandem,

Seneca.

August. lib 5. cōfess. c. 2.

dem, & exaudi Sponſum tuum per Prophetam monentem: Redite præuaricatores ad COR. Reuertere, ô præuaricatrix Anima, ad COR tuum, nec te itineris pœniteat, etiamſi tibi grandis reſtet via. Quot enim paſſibus à CORDE tuo receſſiſti, totidem quoque ad illud redire debes. Si proinde poſt Idola ſenſuum tuorum COR abijt in regionem loginquam, magna tibi emetienda ſunt ſpatia, vt ad illud reuertaris. Si cum filijs Iſraël CORDE reuerſus es in Ægyptum, inde quoque tibi illud repetendum eſt, ne fortè vicinum tibi arbitreris. Quid vicinius nobis eſt (ait Magnus Gregorius) CORDE noſtro? Quid vicinius nobis eſt eâ re, quæ intra nos eſt? & tamen cùm per prauas cogitationes ſpargitur, à nobis COR longiùs euagatur. Longè ergo Propheta præuaricatorem mittit, cùm eum ad COR ſuum redire compellit; quia quò ſe exteriùs fudit, eò ad ſe vnde poſſit redire, vix inuenit. Miſerere ergo Animæ tuæ placens Deo, & congrega COR tuum in ſanctitate.

Iſaiæ 46. 8. — *Luc. 15. 13.* — *Actor. 7. 15.* — *Gregor. 26. Moral. cap. 23.* — *Eccl. 30. 24.*

CONSIDERA deinde, quid ſit reuerti ad COR, ſiue ad ſeipſum? Id verò optimè intelliges, ſi noueris quid ſit exire à ſe, & recedere à CORDE. Vtrumque porrò

porrò pulchrè explicatur à Sancto Gregorio: Duobus modis, inquit, extra nos ducimur; quia aut per cogitationis lapſum ſub noſmetipſos recidimus; aut per contemplationis gratiam ſuper noſmetipſos leuamur. Vtriuſque verò exemplum aſſignans, ait: Ille (prodigus) qui porcos pauit, vagatione mentis & immunditiæ ſub ſemetipſum cecidit, qui tamen cùm poſtmodum cœpit cogitare bona quæ perdidit, ſcriptum de illo eſt: In ſe reuerſus, dixit: Quanti Mercenarij in domo patris mei abundant panibus. Poſterioris verò modi exemplum ponit Sanctum Petrum, qui de carcere ab Angelo eductus, dicitur ad ſe poſteà reuerſus; quia eius mentem in extaſin Angelus rapuit, itaque extra ſe quidem, ſed ſuper ſemetipſum fuit. Vterque ergo ad ſe redijt, quando & ille ab errore operis ſe collegit ad COR, & iſte à contemplationis culmine ad hoc redijt, quod in intellectu communi vt priùs fuit. Hîc autem de priori CORDIS à nobis digreſſione agimus, quam idem Gregorius ita delineat: Quoties per cogitationis motum, nimiùm extra nos ducimur, & nos ſumus, & nobiſcum non ſumus: quia noſmetipſos minimè videntes, per alia vagamur. Hinc iam facilè apparet quid ſit

Gregor. lib. 2. Dial. cap. 3. — *Luc. 15. 15.* — *Act. 12. 11.* — *Ibidem.*

sit reuerti ad COR, vel semetipsum. Quod
Richardus de Sancto Victore explicans,
ait: Ab egressu, quasi ad conuersatio-
nis nostræ habitaculum reuertimur, quan-
do post mundana negotia, ad circum-
spectionem morum nostrorum mentis no-
stræ oculos reducimus, & intima nostra
discutientes, quales ipsi simus studiosâ re-
tractatione perscrutamur. Vis iam redire
ad COR (ait recentior Doctor) cognosce
teipsum: cogita, & tecum ipse reuolue,
& interroga hæc omnia teipsum: Ego
vbi sum? quomodo viuo? quid ago? quid
spero? quid desidero? quid erit si sic mo-
riar? quò ibo? & quas tandem pœnas
meorum scelerum persoluam? Ecce hæ
sunt semitæ quæ ad amussim COR te ad-
ducent. His enim considerationibus Ti-
mor Domini in mente generatur: Qui au-
tem timet Dominum, conuertetur ad COR
suum.

Lib. 5. Contẽpl. cap. 8.

Hector Pintus in cap. 46. Isaiæ.

Eccli. 21 7.

CONSIDERA TERTIO, Viuam Idæam,
& exemplar, cùm abitus à CORDE; tum
ad illud reditus, à Christo Domino tibi
proponi in parabolâ filij prodigi. Hic
enim accepto patrimonio peregrè profe-
ctus in regionem longinquam, ibi dissipa-
uit substantiam suam viuendo luxuriosè.
Et vrgente fame adhæsit vni ciuium regio-
nis

Luc. 15. 13.

nis illius, qui misit illum in villam suam.
Hic prodigi à CORDE suo abitus: hæc à
seipso peregrinatio, quam peccator imi-
tatur. Primò enim à Deo Patre suo rece-
dens, abit in regionem longinquam. Re-
gio hæc longinqua, ait Augustinus, obli-
uio Dei est. Quantò enim quisque plus in
prauo opere delinquit, inquit Beda, tan-
tò à Dei gratia longiùs recedit, adeoque
etiam à seipso. Quid verò longinquius,
interrogat Ambrosius, quàm à se recede-
re, nec regionibus, sed moribus separari,
studijs discretum esse, non terris, & quasi
interfuso luxuriæ sæcularis æstu, diuortia
habere Sanctorum? Etenim qui se à Chri-
sto separat, exul est patriæ, ciuis est mun-
di. In hac verò ciuitate quid agit? dissi-
pat substantiam suam viuendo luxuriosè.
Nam quando egreditur homo à Deo, vt
Theophylactus interpretatur, & se à timo-
re Dei elongat, omnia diuina dona expen-
dit. Propinqui enim Deo existentes, nihil
tale, quod interitu sit dignum, facimus,
iuxta id quod dicitur: Prouidebam Domi-
num in conspectu meo semper, quoniam à
dextris est mihi ne commouear. Illo autem
longè à nobis absente, efficimur Apostatæ;
facientes, & ferentes pessima quæque, iuxta
illud: Ecce qui elongant se à te peribunt.

Aug. l. 2. q. Euang. q. 33.

Beda in Luc. c. 15.

Ambros. lib. 7. in cap. 15. Luc.

Theophylact.

Psal. 15. 8.

Psal 72 27.

At non hîc stat miseria Peccatoris; adhæret enim vni ciuium, pascitque porcos. In terrâ enim obliuionis, & regione vmbræ mortis cacodæmoni peccator seruit; qui illum porcorum ministerio mancipat. Vnde Titus Bostrorum Episcopus: In turpitudinis, inquit, cœno, vltrò citròque aliquantisper volutans, meritò inter porcos censetur. Tandem in eiusmodi vitæ obscœnitate diu multumque perstans, alijs quoque perditionis forma efficitur; lasciuiæ, luxuriæque dogmatis certâ quadam ratione illos pascens, & nutriens. Vel porci sunt ipsi dæmones, qui Corporum vitijs saginantur & sordibus, vt loquitur Chrysologus. Et Hieronymus: Dæmonum cibus est ebrietas, luxuria, fornicatio, & vniuersa vitia. Augetur porrò deinceps miseria, quòd cùm fame propè pereat, cupiatque implere ventrem suum porcorum siliquis, nemo tamen eas illi det. Cupit quidem Peccator vitiorum delectatione repleri; sed insatiabilis est peccandi libido. Huiusmodi enim dæmones, inquit Euthymius, neminem sinunt satiari voluptatibus, ne citiùs à peccato quiescat. Semper enim excitant appetitum: atque hæc est Prodigi, & Peccatoris à Deo Auersio.

Psal. 87. 7. 13.
Titus.
Chrysol. Serm. 5.
Hieron. Epist. ad Damas.
Euthymius.

IAM verò eiusdem conuersionem, & reditum ad Patrem CONSIDERA. In se autem reuersus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? Ego autem hîc fame pereo. Benè in se reuertitur, ait Mediolanensis Præsul, qui à se recessit. Etenim qui ad Dominum regreditur, se sibi reddit; & qui recedit à Christo, se sibi abdicat. Attende verò duabus potissimùm rationibus eum ad reditum impelli. Prima est consideratio pristinæ felicitatis, & abundantiæ, quam habuit apud patrem; in cuius domo etiam Mercenarij abundant panibus; hoc est, vbi illi qui retributionis & mercedis intuitu Deo seruiunt, plurimis affluunt spiritualibus beneficijs. Altera ratio est, expensio egestatis & famis, quæ ad necem vsque eum opprimebat; dedit hæc vexatio intellectum vt ad COR suum rediret, & ad patrem properaret, vnde ait: Surgam, & ibo ad patrem meum. Surrexit, iuit, peccatum agnouit, veniam petijt, & consecutus est. Quòd si & tu Anima mea, per huius vestigia longè à CORDE tuo recesseris, & in peccatorum voragine incideris, noli in regione longinquâ diutiùs permanere; secuta es errãtem, sequere pœnitentem; secuta es abeuntem, sequere reuertentẽ. Cõsiderauit ille patriæ

Luc. 15. 15.
Ambros. lib. 7. in cap. 15. Luc.

felicitatem, seruitutis miseriam, & his se stimulis ad redeundum incitauit. Vade iam, & tu fac similiter.

Luc. 10. 37.

CONSIDERA vlteriùs, tam benignam super aliquos esse Dei misericordiam, vt eos quasi inuitos, & vocanti Deo repugnantes, ad COR tamen efficacissimâ suâ gratiâ redire compellat. Quemadmodum enim cùm Loth eiusque liberi ab Angelis admoniti de Sodomâ exire dissimularent, apprehenderunt Angeli manus eorum, eduxeruntque de ciuitate: ita quoque cùm aliqui rebelles sunt lumini, & ad omnes Dei voces obsurdescunt, Deus eos quasi manu apprehendens, potentissimo gratiæ auxilio tandem reducit ad COR. Euenit id Sancto Augustino, qui cùm Dei inspiratione quasi colluctans per multas ambages, & anfractus, tandem ad COR reuersus est. Sed ipsum certamen hoc explicantem audiamus: Tu autem Domine, inter verba eius (Pontitiani) retorquebas me ad meipsum, auferens me à dorso meo, vbi me posueram, dum nollem me attendere; & constituebas me ante faciem meam, vt viderem quàm turpis essem, & quàm distortus, & sordidus, & maculosus, & vlcerosus. Et videbam, & horrebam; & quò à me fugerem, non erat. Et si conabar à me auertere

Gen. 19. 16.

Iob 24. 13.

August. lib. 8. *Confess. cap.* 7.

auertere aspectum, narrabat ille, quod narrabat. Et tu me rursus opponebas mihi, & impingebas me in oculos meos, vt inuenirem iniquitatem meam; sed dissimulabam, & conueniebam, & obliuiscebar. Quæ non in me dixi? quibus sententiarum verberibus non flagellaui Animam meam, vt sequeretur me conantem post te ire; & renitebatur? Recusabat, & se non excusabat. Consumpta erant, & conuicta argumenta omnia. Hæc Augustinus. Vtinam, benignissime Deus, ita quoque reducas me ad COR meum, & ad te meam rebellem compellas voluntatem. Vehementer enim reformido, ne serò forsitan, vel in die obitus mei, vel in extremo illo Iudicio arguas me, & statuas me contra faciem meam. Quid enim tum faciam, cùm tempus faciendi elapsum fuerit? quomodo reuertar ad COR, cùm æquissimo tribunali tuo COR sistetur, & nullum reuertendi supererit tempus? Seriùs de reuersione cogitat, qui vitæ periodum absoluit, & æternitatis terminum iam attigit. Intelligite hæc qui obliuiscimini Deum, ne quando rapiat, & non sit qui eripiat.

Psal. 49. 29.

Ibid.

CONSIDERA denique, fructum reuersionis ad COR: præterquam enim quòd

eodem motu quo ad Cor homo redit, etiam ad Deum reuertatur (quod sine dubio maximi omninò emolumenti est) hoc insuper homo consequitur, vt veram & stabilem pacem, atque Animi tranquillitatem nanciscatur. Testatur id Regius Vates, cùm ait: Dominus Deus loquetur pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad Cor. Pacem vtique quam mundus dare non potest: pacem, quæ exuperat omnem sensum, quæ custodit Cor & intelligentiam nostram: quam Deus Cordis nostri, Princeps pacis tribuit diligentibus se. Quisquis enim frequenter, & feruenter per accuratum conscientiæ examen ad Cor suum reuertitur, magnâ in interiori homine pace perfruetur. Experti id sunt Sanctorum plurimi, atque in primis Beatissimus Pater noster Benedictus; de quo Sanctus Gregorius scribens, eum dissolutorum Fratrum, qui oblato veneno eum interimere studuerant, fugisse consortium, ita ait: Tunc ad locum dilectæ solitudinis rediit, & solus in superni Spectatoris oculis habitauit Secvm. Exponens verò quid sit secum habitare, ait: Si sanctus vir contra se vnanimiter conspirantes, suæque conuersationi longè dissimiles, coactos diu sub

Ps. 84. 9.

Ioannis 14. 27.

Philipp. 4. 7.

Greg. lib. 2. dial. cap 3.

sub se tenere voluisset, fortasè sui vigoris vsum, & modum tranquillitatis abscinderet, atque à contemplationis lumine suæ mentis oculum declinasset. Dumque quotidie illorum correptione fatigatus minùs curaret sua, & se forsitan relinqueret, & illos non inueniret. Hunc ergo venerabilem virum Secvm habitasse dixerim, quia in sua semper custodia circumspectus, ante oculos Conditoris se semper adspiciens, se semper examinans, extra se mentis suæ oculum non diuulgauit. Imitare Anima mea exemplum hoc, & ad Cor tuum reuersa,

Tecum habita semper, nec te quæsiueris extra.

CORDIS EFFVSIO.
Effunde, sicut aquam COR tuum ante conspectum Domini. Thren. 2. 19.

Vota quid occluso, quid vulnera pectore celas,
Ante Deum fuse COR natet, instar aque.
9.

LECTIO IX.

CORDIS Effusio.

Effunde, sicut aquam, COR *tuum ante conspectum Domini*. Thren. 2. 19.

Vota quid occluso, quid vulnera pectore celas?
Ante Deum fusæ, COR *natet, instar aquæ.*

POSTQVAM Anima fugitiua ad COR suum reuersa est, id inprimis agere debet, vt COR suum etiam repugnans & inuitum ad Dominum adducat, & in illius sistat præsentia, immò illud velut è Corpore suo effundat. Et hoc est quod monebat Psalmographus, dicens: Effundite coram illo CORDA vestra. Et Threnodus Propheta: Effunde, sicut aquam, COR tuum ante conspectum Domini. Nolite, inquit Augustinus, CORDA vestra retinere intra CORDA vestra: effundite coram illo CORDA vestra, non perit quod effunditis, ille enim susceptor meus; si suscipit: quid times effundere? Iacta in Domino curam tuam, & spera in eum. Pluribus autem modis phrasis illa,

Ps. 61. 9.
Thren. 2. 19.
Psal. 54. 23.

Effunde COR tuum, exponitur, omnesque ad nostrum institutum faciunt. Primò enim intelligitur COR euacuandum esse peccatis & vitijs: vnde Chaldæus Paraphrastes vertit citatum ex Threnis locum: Effunde sicut aquam peruersitatem CORDIS tui; illudque ad pœnitentiam reducito. Et quod lib. 1. Regum cap. 7. dicitur: Conuenerunt (filij Israël) in Maspha, hauseruntque aquam, & effuderunt in conspectu Domini, & ieiunauerunt in die illa, atque dixerunt ibi, Peccauimus Domino. Idem exponit: Et effuderunt COR eorum in pœnitentia, tamquam aqua coram Domino. Eodem modo S. Ambrosius ait: Euacuari COR omni labe malitiæ debet, vt capax fiat gratiæ spiritalis, ideoque Apostolus ait: Renouamini Spiritu mentis vestræ. Cùm enim effunditur vetus malitia, noua sumitur gratia, quâ vnusquisque renouatur. Ita Medici non priùs salutaria pharmaca exhibent, quàm vomitu materiam peccantem euacuauerint. Vas graueolente odore imbutum, odorati vnguenti influxum non recipiet, nisi diligenter priùs eluatur: nec COR nostrum diuinæ gratiæ capax erit, nisi pestilens vitiorum odor ex eo effundatur. Si igitur, ô Anima, bono impleri desideras, effunde malum:

1. Reg. 7. 3.

Ambr. in Ps. 141.

Ephes. 4. 23.

malum: melle te Deus implere vult, absynthium euome. Vinum in lagenam CORDIS infundere paratus est, si acetum effuderis. Expende verò moneri vt COR effundatur sicut aqua, non autē sicut oleum, cuius pars aliqua semper vasi adhæret: aqua verò ita tota effunditur, vt nihil in vase remaneat. Ita omnia peccata è CORDE prorsus effundenda sunt, vt nec remaneat (inquit Hugo Cardinalis) in signis exterioribus color, nec in verbis odor, nec sapor in affectu. Debet porrò hæc CORDIS effusio fieri non coram hominibus, vt ab illis videamur; nec alio quoquam sinistro respectu, sed ante conspectum Domini, cui nimirùm peccauimus. Effundebat ita COR suum Pœnitens Dauid, cùm Domino diceret: Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Tu igitur Anima, quæ secuta es Dauidem errantem, sequere etiam hoc modo pœnitentem.

Hugo in cap. 2. Thren.

Ps. 31. 6.

CONSIDERA SECVNDO, Ex modò dictâ CORDIS effusione, aliam quoq; subsequi, quam Prophetæ verbis designari Rabanus, Rupertus, & Paschasius intellexerunt, qui ait: Ille ergo effundit sicut aquam COR suum ante conspectum Domini, qui ex intimo

intimo affectu CORDIS producit lacrymas compunctionis, quia sacrificium Deo Spiritus contribulatus: COR contritum & humiliatum Deus non spernit. Huc facit expositio Gasparis Sanchez, quæ talis est: Ne cesses à lacrymis & precibus, donec exhaustis alijs lacrymarum fontibus, COR ipsum extabescat, & per stillantes oculos liquefactum emanet. Exemplum nobis huius effusionis peccatrix illa Mulier exhibuit, quæ in domo Pharisæi, Domini, ad prandium sedentis, pedes copiosissimis lacrymis rigabat: quas non solùm ex compuncti CORDIS dolore emisit, sed inter ipsas quoque eliquatum COR suum, velut aquam, ante conspectum Domini effudit. Ignis enim diuini amoris, quo intùs ardebat, COR eius adeò liquefecerat, vt illud in beatos Domini pedes effundere posset, vnde de ea scriptum est: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multùm. Sic quoque Anna illa Phenennæ æmula, cùm esset amaro Animo, & largiter flens oraret, multiplicaretque preces coram Domino, cùm eam Eli temulentam æstimaret, respondit: Nequaquam Domine mi, sed effudi Animam meam in conspectu Domini. Imitare par hoc mulierum pœnitens Anima, & è CORDIS

Psal. 50. 19.

Luc. 7. 38.

Luc. 7. 48.

1. Reg. 1. 15.

CORDIS fonte deduc riuos aquarum, & lacrymarum flumina, vt inter illa fluat, & natet COR tuum ante Dominum: CORDIS enim lacrymæ omnes maculas delent. Sordentem Animæ vestem lacrymæ lauant, & dant illis remissionis candorem, ait Augustinus. Et Cassiodorus: Fletus compunctionis est cibus Animarum, solatium peccatorum, lauacrumque culparum. Sicut enim post vehementes imbres, mundus aër & purus efficitur: ita & post lacrymarum pluuias, serenitas mentis sequitur, atque tranquillitas. Quid verò lacrymæ in Oratione valeant, optimè explicauit Climachus: Mœstitia, inquit, & gemitus ad Dominum clamant, timoris autem lacrymæ legatione funguntur. Porrò illæ quas sancta charitas fundit, susceptas atque exauditas esse preces nostras indicant nobis.

Aug. li. de sal. docu.

Cassiod. in Ps. 41.

Climach. grad. 7.

CONSIDERA TERTIO, CORDIS effusionem maximè fieri in Oratione, quæ per hanc effusionem designatur; vnde Dauid dicebat: Effundite coram illo CORDA vestra, & dicite: Deus adiutor noster in æternum. Similique loquendi formulâ dicimus, effundere preces, vel Orationem. Sic populus in libro Iudith scribitur communi lamentatione & fletu, vnanimes preces

Ps. 71. 9.

Iudith 6. 14.

ces ſuas Domino effudiſſe. Et titulus Pſalmi centeſimi primi inſcribitur: Oratio pauperis, cùm anxius fuerit, & in conſpectu Domini effuderit precem ſuam. Sic ipſe Dauid dicebat: Effundo in conſpectu eius Orationem meam, & tribulationem meam ante ipſum pronuntio. Effundere ergo COR in Oratione, eſt velut aperto vaſe omnes CORDIS affectus, omnes dolores, omnia ſenſa Animi, omnia vota & deſideria coram Deo exponere, & in eius ſinum ac prouidentiam transfundere, vt ipſe ijs ſuccurrat, & prouideat. Illuſtriſſimum porrò huius rei exemplum Chriſtus Dominus exhibuit, qui inſtante Paſſione ſuâ orauit ad Patrem in horto, & tribulationem CORDIS ante ipſum pronuntiabat. Et factus in agonia prolixiùs orabat: & factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram, ita vt ſimul preces funderet, & ſanguinem. Obſerua verò quintuplicem affectum verbo iſto, *Effunde* COR *tuum*, inſinuari; qui omnes à pœnitentibus in Oratione vſurpari poſſunt. Primus eſt ingentis doloris; ſic enim valdè afflicti, per lacrymas, gemitus, & quærimonias, ſolent ſuos dolores effundere in aures Amicorum, & audientium. Secundus humilitatis, quòd

Pſ. 141. 3.

Luc. 22. 43.

Cornel. in cap. 2. Thren.

quòd COR ſuum, inſtar aquæ in terram, coram Deo quaſi profundat. Tertius ſinceritatis, quòd omnes affectus coram Deo effundat, nil celet, nil reſeruet. Quartus reſignationis, quòd omnia ſua in Dei prouidentiam profundat & reſignet. Quintus ſpei & fiduciæ, quòd omnes ſuos affectus, & vota à ſe quaſi alienando, & abijciendo, vni Deo credat & committat. Diſce affectus hos inter orandum excitare. Conuertere, Anima fidelis, ad Dominum Deum tuum, & per quinque hos canales effunde velut aquam COR tuum ante conſpectum Domini Dei tui.

Oſeæ 14. 2.

Thren. 2. 19.

LE-

CORDIS CIRCVMCISIO.

Circumcidite præputium CORDIS ueſtri. *Deuteron. 10. 16.*

Crux capulum, chalybem cultro dat lancea, claui Ferrum, hoc COR circum-cide deoq; ſacra.

10.

LECTIO X.

CORDIS Circumciſio.

Circumcidite præputium CORDIS *veſtri.* Deuter. 10. 16.

Crux capulum, chalybem cultro dat lancea, claui Ferrum, hoc COR *circumcide, Deoq; ſacra.*

CONSIDERA PRIMO, Præceptum olim datum eſſe ſelectæ à Deo genti Iudæorum de circumcidendâ carne ſuâ: cùm vt à reliquis populis ſecernerentur; tum vt doloroſum pariter ac verecundum peccati Originalis cauterium in ſuo Corpore circumferrent. Christus verò Mediator noſter, qui non venit legem ſoluere, ſed adimplere, non ſecus ac alios ritus & inſtituta legalia, etiam hoc mandatum ſeruare voluit; & qui peccatum non fecerat, debitum violentum vulnus pro peccatoribus ipſis ſponte aſſumpſit: in quo ſummum erga nos amorem oſtendit, cùm non tantùm propter nos homines, & propter noſtram ſalutem minoratus eſt paulò minùs ab Angelis, humanam naturam induens; ſed multùm

Gen. 17. 10.

Iosue 5. 2.

Luc. 2. 22.

1. Pet. 2. 22.

Heb. 2 9.

etiam

etiam minoratus ſit ab alijs, cùm non ſolùm formam hominis, vt ait Bernardus, ſed formam habet peccatoris, & infigitur quaſi quodam cauterio latronis. Quid eſt enim circumciſio, niſi ſuperfluitatis, & peccati indicium? Hanc autem non pro ſe, ſed pro nobis membris ſuis ſuſcipere dignatus eſt; pro quo infinitas ei gratias agere debemus. Verùm in hac carnali circumciſione, id nobis Chriſtianis agendum incumbit, quod myſticè in Deuteronomio præceptum eſt: Si ambulans per viam, in arbore, vel in terra, nidum auis inueneris, & matrem pullis vel ouis deſuper incubantem, non tenebis eam cum filijs, ſed abire patieris, captos tenens filios, vt benè ſit tibi. Quid autem eſt matrem dimittere, & pullos retinere, niſi quòd dimittenda ſit litteralis obſeruantia quaſi mater, & ſpirituales ſenſus quaſi filij retinendi, vt Angelicus Doctor expoſuit. Inuenimus modò in procerâ ſacræ Scripturæ arbore circumciſionis nidum, matrem, hoc eſt, carnalem mortiferamque circumciſionis obſeruantiam dimittamus; pullos verò, hoc eſt, ſpiritales ſenſus, ſpiritalemque circumciſionem retineamus. Hæc autem ſpiritalis, Chriſtianorum circumciſio eſt, Iudæorum illa carnalis erat.

Bernard. Serm. 3. de Circumciſ.

Deuter. 22. 6.

S.Thom. 1.2. q. 102.art. 6.ad 8.

CON-

CONSIDERA igitur SECVNDO, Corporali circumciſione Chriſtum Dominum ſpiritualem, & interiorem CORDIS circumciſionem nos docuiſſe: quemadmodum enim mortuus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram; ita quoque aſſeuerare licet, circumciſus eſt propter circumciſionem noſtram. Ideò, inquit Euſebius Emyſſenus, circumciſus eſt Chriſtus, vt eius nobis ſignificationem commendaret, vt ſicut occultum illud membrum per carnis circumciſionem pelliculâ exſpoliatur, ſic COR noſtrum illicitis deſiderijs intus exſpolietur. Hinc toties nobis ſpiritualis CORDIS circumciſio in ſacra Scriptura commendatur; de qua S. Paulus ait: Circumciſio CORDIS in Spiritu nō litterâ, cuius laus non ex hominibus, ſed ex Deo eſt. Et Moyſes: Circumcidite præputium CORDIS veſtri. Et: Circumcidet Dominus Deus tuus COR tuum, & COR ſeminis tui, vt diligas Dominum Deum tuum in toto CORDE tuo. Et Ieremias ait: Circumcidimini Domino, & auferte præputia CORDIVM veſtrorum viri Iuda. Contrà verò CORDE incircumciſi in Scriptura reprobantur; conqueritur enim Dominus apud Prophetam: Omnis domus Iſraël incircumciſi ſunt CORDE.

Rom. 4. 25.

Euſebius homil. in Oct. Natiuit.

Rom. 2. 29.

Deuter. 10. 16.

Ibidem. 30. 6.

Ierem. 4. 4.

Ierem. 9. 26.

Et

Et apud Ezechielem ; ad exaſperantem domum Iſraël dici iubet : Sufficiant vobis omnia ſcelera veſtra domus Iſraël , eò quòd inducitis filios alienos incircumciſos CORDE. Sanctus quoque Stephanus Iudæis exprobrans, dicebat : Dura ceruice, & incircumciſis CORDIBVS , vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis. Neceſſaria proinde eſt hæc CORDIS circumciſio ; illa verò Corporis in Chriſto mortua , ac mortifera facta eſt. Et ſicuti de hac Sanctus Paulus dixit : Si circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. Ita de illâ meritò dicemus : Niſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. Quis igitur non libenter admittat , immò etiam ſummis votis exoptet, hanc ſpiritualem circumciſionem, ſine qua à Chriſti conſortio alieni ſumus ?

Ezechiel 44. 6.

Act. 7. 51.

Gal. 5. 2.

CONSIDERA TERTIO , Non vnum aliquod membrum , ſed totum hominem ſpiritualiter circumcidi debere : Oculos oportet circumcidere , manus , pedes, linguam, memoriam , intellectum, voluntatem. Ab oculis vani , fallaces , turpeſque aſpectus; à manibus tactus ; à pedibus itinera ; à lingua iuramenta, mendacia , detrectationes , obſcœna verba : denique à memoria, intellectu, & voluntate quidquid Deo diſplicet reſecandum eſt. Etſi autem omnem

Cyprian. de rat.

omnem tam membrorum , quàm affectionum petulantiam , vt Cyprianus ait , gladio Spiritus reſecari immutabili decreto Deus mandauerit , tota tamen illa perficitur circumciſio, ſi ſolum COR circumcidatur. Vt enim excisâ Arboris radice, omnes rami facillimè exareſcunt ; ita circumciſo CORDE, omnes Animi affectiones, quæ ab eo, ceu rami, pullulant, facilè amputabuntur. Quare videndum eſt, quid ſit CORDIS circumciſio. COR , ait Sanctus Hieronymus, circumcidimus cultello Dei , & auferetur de CORDE noſtro præputium , quando turpes cogitationes nequaquam exeunt de CORDE noſtro , nec de nobis dicitur : Impinguatum eſt COR populi huius , & auribus ſuis grauiter audierunt. Vanæ igitur cogitationes , inutiles ſollicitudines , & quidquid mentem inquinare poteſt, à CORDE abſcindendum eſt. Non admodum diſſimiliter hanc CORDIS circumciſionem Bernardus expoſuit : Quis in vobis eſt , cuius voluntas circa vnum aliquid ſolet obſtinatior inueniri ? ſcindat COR ſuum gladio Spiritus , quod eſt verbum Dei : ſcindat illud , & in multas minutias feſtinet diſpartiri , alioquin non eſt conuerti ad Dominum in toto CORDE, niſi ſciſſo CORDE. Poteſt tamen & aliter hæc

Circũc. tom. 3.

Hier. in Ezech. cap. 44.

Matth. 13. 15.

Bernard. Serm. 2. in Quadrag.

hæc scissio CORDIS intelligi, vt si quidem prauum fuerit, scindatur ad confessionem; si durum, ad compassionem. Quid ni scindatur COR, vt visceribus effluat pietatis? Quid ni scindatur vlcus, vt sanies effluat? Quo verò cultro? non alio quàm petrino, vt illa olim à Iosue peracta fuit circumcisio; petra autem erat Christus, ait Paulus. Christi ergo circumcisi exemplum, petrinus est culter, quo suauissimè Christianus COR suum circumcidit. Quisquis enim Verbum caro factum cogitauerit octauo die pro peccatoribus circumcisum, & primitias sanguinis sui pro ipsis Deo Patri obtulisse, non difficulter à CORDE rescindet omnes noxias voluptates. Pudeat enim Christianum sub capite circumciso COR gerere incircumcisum. Cùm autem ferreo cultro Iudæos in circumcisione vsos fuisse scribat S. Iustinus Martyr, etiam hunc nobis ex Christi Passione contemperauit Cardinalis Vitriacus: Christus, ait, in Cruce positus in quinque locis vulneratus fuit, nos autem pro ipso spiritualiter circumcidamur cultello, cuius manubrium sit de ligno Crucis, ferrum de clauis eius, chalybs de lancea, quâ apertum est latus eius; vt omnem peccati sanguinem ab Anima nostra abstrahamus. Pugione enim Crucis debemus sensualitatem

Iosue 5.2
1. Cor. 10. 4.
Iustin. in dial. contra Tryp.
Vitriac. Serm. 3. de Circumsis.

sualitatem nostram transfigere, vt crucifigamur cum vitiis & concupiscentiis. Verè namque circumcidimur, cùm omnem à nobis superfluitatem pro virili nostra resecamus.

CONSIDERA QVARTO, Spiritualis circumcisionis vtilitates, & expende quæso quid vineæ contingat, si non putetur? quid febre laboranti ardentissimâ, si vena non scindatur? quid capillos numquam tondenti? vngues numquam resecanti? id spiritualiter homini illi, qui vitia cupiditatesque minimè rescindit, reperies euenire. In atriis templi virgulta nata viderunt prisci illi viri, sicut in saltu, vel in montibus. Eodem pacto in ipsis Corporis nostri membris, animæque facultatibus spinas, vepres, vitiorumque dumeta nata cernes, si circumcisionis falce nō rescindantur. Etenim in obscuras rediguntur siluas, & aspera nemora, in quibus leones, lupi, tygrides, id est, varia peccatorum monstra, odia, periuria, libido, auaritia, ambitio, aliæque huiusmodi feræ pascuntur. Si capillos Absalon circumcidisset, ex illis quasi ex fune suspensus non periisset. Capillorū incircumcisio Absaloni interitum attulit, cogitationum, ac cupiditatum incircumcisio nobis perniciem parit. Lapides nisi rescindantur,

Galat. 5. 24.
Barrad. tom. 1. lib. 10. cap. 6.
1. Mach. 4. 38.
2. Reg. 18. 9.

ædificijs terrenis non sunt apti: homines verò nisi spiritualiter circumcidantur, ædificijs cælestibus non sunt accommodati. Non rescissa, nec dolata ligna, ignis sunt pabulum: circumcisione spiritali minimè circumcisi homines, tartareæ flammæ sunt esca, quæ perpetuò editur, numquam absumitur. Eia igitur, Anima, si æternos ignes euadere desideras, circumcisionem hanc CORDIS non detrectes; quàm amas interiorem CORDIS sanitatem, tam eius quoque circumcisionem dilige; vis in cælestis ædificij lapidibus connumerari, malleum, sectiones, & tunsiones ne refugias. Arripe potiùs cultrum, & amputa opprobrium Ægypti: postquam enim Hebræi circumcisi essent, dixit Dominus ad Iosue: Hodie abstuli opprobrium Ægypti à vobis. (*Iosue 5. 9.*) Quænam hæc Ægyptus? nisi mundus. Quodnam verò opprobrium Ægypti? nisi ea quæ in mundo sunt, Concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quæ non est ex patre. (*1. Ioan. 2. 16.*) Ab his verò circumcidat te verbum Dei, ait Ambrosius, & gladius oris eius; & sic Ægypti carebis opprobrio. (*Ambr. in Ps. 118. Serm. 5.*)

CORDIS CONTRITIO.

COR contritum et humiliatum,
Deus non despicies. *Psal.* 50. 19.

In partes quam mille velim contundere COR *hoc,*
Quod fuit auctori sponte rebelle suo.
11.

LECTIO XI.

CORDIS Contritio.

COR *contritum ; & humiliatum Deus non despicies.* Psalm. 50. 19.

In partes quàm mille velim contundere COR *hoc,*
Quod fuit Auctori, sponte rebelle, suo.

CONSIDERA PRIMO, Cùm hactenus vagum & fugitiuum à Deo COR, mundi ac carnis semitas sectatum fuerit, illud simul in durissimum saxum & lapidem abiisse, cui meritò improperari posset Virgilianum illud: *Virgil. 4. Æneid.*

Duris genuit te cautibus horrens Caucasus.

Ad omnia enim Dei monita, minas, & supplicia, durum COR obstinatissimè resistit, iisque non plus permouetur,

Quàm si dura silex, aut stet Marpesia cautes: *Idem 6. Æneid.*

Hoc autem COR vt Deo suo cedat, vt illi offeratur, tandemque vniatur, conteri debet, ac in multas partes comminui. Quomodo verò perficitur ista duri CORDIS contritio, & comminutio? Cùm pœnitens peccator recogitat omnes *Isaiæ 38. 15.*

Annos

Annos suos in amaritudine Animæ suæ, & peccata omnia & singula, quæcumque opere, verbo, vel solâ CORDIS cogitatione commisit ita detestatur, vt, si fieri posset, omninò in nihilum ea redacturus esset. Mortarium igitur, in quo contundi & conteri COR debet, est conscientia peccatoris; pistillus verò, dolor de peccatis assumptus; quatenus illa Deo summam iniuriam irrogarunt. Hæc autem minutatim conteri & confringi necesse est; vt satanas ea denuò se compacturum desperet; nam dum in duritie veteri sunt solida, periculum instat, ne rursus coalescant: Quod confractum est, ait Propheta, nequaquam sarcietur; quod contritum est, nequaquam resurget. Scindite igitur, ô Peccatores, CORDA vestra; contritio criminum fiat in tot, ac tam minutas particulas & fragmina, nullum vt satanas idoneum reperiat, vel ad exiguam guttulam noxiæ voluptatis; aut ad exiguam scintillulam noxiarum cupiditatum retinendam. Eueniat illi quod Propheta exoptat: Et comminuetur sicut lagena figuli conteritur contritione perualidâ, & non inuenietur de fragmentis eius testa, in qua portetur igniculus de incendio; aut hauriatur parum aquæ de foueâ. Nullum igitur peccatum, quantumuis

Fornerus in Ps. 50.

Ioel. 2. 13.

Isaiæ 30. 14.

tumuis paruum, prætermittere debemus, ad quod se CORDIS nostri contritio, & intimus Animi dolor non extendat.

CONSIDERA SECVNDO, Quò solidior est lapis, eò difficilior est ad frangendum, adeoque malleo maiore contundi debet. Quò duriora sunt aromatum grana, eò fortiori pistillo comminui, & conteri oportet. Cùm verò humanum COR peccandi consuetudine instar durissimi saxi, ac rupis cuiusdam obriguerit; magno procul dubio opus erit pistillo, vt illud in minutissimas partes conteratur. Non sufficit, inquit Eusebius Emyssenus, summis labijs dicere; Peccaui, parce, remitte. Et Saul dicebat: Peccaui; sed non obtinuit illam veniam, quam Dauid vnâ pœnitentiæ voce promeruit. Et hoc quare? quia confessionem illam nuda magis verba, quàm gemitus exprimebant; quia non compensabat magnitudinem criminis lenta humiliatio supplicantis. Non leui agendum est contritione, vt delicta illa redimantur, quibus mors æterna debetur; nec transitoriâ opus est satisfactione, pro malis illis, propter quæ paratus est ignis æternus. Si volumus intelligere quàm graues apud se faciat Iudex noster hominum culpas, respiciamus ad pœnas. Similiter

Eusebius homil. 7. ad Monach.

liter alij Patres loquuntur. Audi Cyprianum: Quàm magna deliquimus, tam granditer defleamus. Alto vulneri diligens & longa medicina non desit; pœnitentia crimine minor non sit. Putásne tu Dominum citò posse placari, quem verbis perfidis abnuisti? cui patrimonium præponere maluisti? cuius Templum sacrilegâ contagione violasti? Putas facilè misereri tui, quem tuum non esse dixisti? Consonam eidem Ambrosius pœnitendi formam præscribit: Audiant qui agunt pœnitentiam, quomodo agere debeant, quo studio, quo affectu, quâ mentis intentione, quâ intimorum concussione viscerum, quâ CORDIS conuersione. Vide, inquit, Domine, quia tribulor, venter meus turbatus est à fletu meo, conuersum est COR meum in me. Cognouisti intentionem Animi, fidem mentis cognosce, & habitum Corporis. Sederunt, inquit, in terra, tacuerunt seniores filiæ Sion, & imposuerunt terram super caput suum, præcinxerunt se cilicio virgines Ierusalem, defecerunt in lacrymis, oculi mei caligauerunt. Sic fleuit & Niniue populus, & denuntiatum excidium ciuitatis euasit.

Cyprian. Serm. de lapsis.

Lib. 2. de pœniten. cap. 8.

Thren. 2. 10.

Ioan. 3. 5.

CONSIDERA TERTIO, Tunsionem pectoris, quam pœnitentes sacræ Scripturæ exemplis instructi vsurpant, designare hanc CORDIS contritionem. Pectus enim tundimus tamquam COR, peccati sedem diuerberantes: Ex CORDE enim exeunt cogitationes malæ. Quare Augustinus obtritionem CORDIS, ait esse tunsionem pectoris, eamque frequentari solitam ad verba illa Orationis Dominicæ: Dimitte nobis debita nostra, alibi testatur. Et Sanctus Cyprianus scribit, Publicanum pectus tundendo, peccata ipsa pulsasse intus inclusa. Sanctus Hieronymus tradit, Hilarionem pectus pugnis percussisse, quasi cogitationes cæde manus posset excludere. Sed paulò fusiùs Sanctus Augustinus piam hanc cæremoniam explicat: Tundere pectus, inquit, est arguere & castigare quod latet in pectore, & euidenti pulsu occultum castigare peccatum. Publicanus percussit pectus suum, quòd plagis ipse esset dignus ob peccata. Percutitur etiam pectus, & in eo COR; vt excitetur quod dormierat; dormit enim in peccatis COR & conscientia, neque peccati videt turpitudinem, neque suppliciorum æternitatem. Tunsionibus excitatur, vt aperiat oculos, hostes quibus

Matth. 15. 19.

Aug. in Psal. 31. enar. 2.

Idem lib. 50. hom.

Cypr. in Orat. Dom.

Hieron. in vita S. Hilar.

August. Serm. 8. de verbis Domini.

Luc. 18. 13.

circumſeptus eſt cernat, & ſummum periculum toto conatu effugiat. Diſce igitur, cùm pium hunc ritum in Oratione adhibes, toties eidem hoſce affectus, & interiorem contritionis actum adiungere; vt non tam ſimulachrum quoddam contritionis, quàm ipſammet ſubſtantiam & Animam Deo exhibeas.

CONSIDERA QVARTO, Fructum Contritionis CORDIS illum eſſe, quòd COR illud Deo maximè placeat; ſicuti Dauid ait: COR contritum & humiliatum Deus non deſpiciet. Quomodo autem deſpiceret ille, qui ſanat contritos CORDE, & alligat contritiones eorum? Quomodo deſpiceret, qui habitat cum contrito & humili Spiritu, vt viuificet Spiritum humilium, & viuificet COR contritorum? Quomodo deſpiciat, qui non reſpicit niſi ad pauperculum, & contritum Spiritu, & trementem ſermones ſuos? Reſpexit ita contritum COR Petri flentis amarè, immò ipſo ſuo intuitu, & pietatis reſpectu vehementem illum dolorem in eius CORDE excitauit. Reſpexit & contritionem peccatricis Magdalenæ, & ſuperbo Phariſæo oſtendit, dicens: Vides hanc Mulierem? vidéſne lacrymas? vides dolorem? vides amorem, quo COR eius

Pſ. 50. 19

Pſ. 146. 3.

Iſaiæ 57. 15.

Idem 66. 2.

Luc. 7. 38.

eius conteritur & quaſi eliquatur? Reſpexit & Publicanum pectus ſuum tundentem, & dicentem: Deus propitius eſto mihi peccatori. Reſpexit hos, alioſque contritos pœnitentes ille, qui à regalibus ſedibus venit, vt medeatur contritis CORDE, & prædicet captiuis indulgentiam, & clauſis apertionem. Auguſtinus porrò ſcribit etiam impij Regis Achab pœnitentiam Domino placuiſſe: Achab ſacrificium contriti & humiliati CORDIS Deo offerre non diſtulit. Non deſpexit illud Deus, ſed maximè reſpexit, & Heliæ oſtendit, dicens: Nónne vidiſti humiliatum Achab coram me? Quia igitur humiliatus eſt mei causâ, non inducam malum in diebus eius. Exclamat hîc Hieronymus: O felix pœnitentia, quæ ad ſe Dei traxit oculos! quæ furentem ſententiam Dei confeſſo errore mutauit. Vlteriùs verò S. Gregorius hinc colligit, multò gratiorẽ Deo eſſe contritionem CORDIS in homine prędeſtinato, ſi ei reprobandi Achab non diſplicuerit pœnitentia. Penſandum eſt, ait, quomodo & in electis ſuis mœror amaritudinis placeat, qui amittere timent Dominum, ſi ſic ei placuit & reprobi Achabi pœnitentia, qui timebat perdere præſens ſæculum. Aut quomodo ei grata non ſit ſpontanea affli-

Luc. 18. 13.

Sap. 18. 13.

Iſa. 61. 1

Auguſt. Serm. 58 de tempore.

3. Reg. 21. 29.

Hier. in Epitaph. Fabiolæ.

Gregor. hom. in Ezech.

ctio pro culpis, in eis, qui placent; ſi hæc ad tempus placuit, & in eis, qui diſplicebant.

Petr. de valderama 1.p. exerc.pro fer.6.poſt Dom.2. Quadr.

Sap.1.4.

CONSIDERA QVINTO, Quemadmodum putrefacta lintea, & nullis vſibus apta, humanâ arte ita conteruntur, vt ipsâ contuſione in candidiſſimam, maximeq́ue perpolitam chartam conuertantur: ita quoque impurum COR, ad omnia pietatis officia inutile, ad diuinæ gratiæ influxum clauſum (vtpote quæ non intrat in CORDE ſubdito peccatis) ſi per pœnitentiam, & Animi dolorem conteratur, prorſus candidum efficietur, adeoq́ue politum, vt in eo ipſe Deus legem ſuam inſcribat.

Iſaiæ 1. 18.

Si fuerint peccata veſtra vt coccinum, ait Iſaias, quaſi nix dealbabuntur; & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Quis igitur hanc virtutem non toto CORDE amplectatur, quæ adeò nobis neceſſaria eſt, vt ſine ea ab æternâ ſalute excidamus?

Apoc.21. 27.

Nihil enim coinquinatum intrabit in cæleſtem illam ciuitatem Ieruſalem. Omnia verò inquinamenta CORDIS abſtergit & aufert contritio.

Luc. 13. 3.

Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis, ait ipſa Veritas.

Chryſoſt. Serm. de pœniten.

O pœnitentia, exclamat Chryſoſtomus, quæ peccatum miſerante Deo remittis, & Paradiſum reſeras; quæ

quæ contritum ſanas hominem, & triſtem exhilaras, vitam de interitu reuocas, ſtatum reſtauras, honorem renouas, fiduciam das, reformas vires, gratiamq́ue abundantiorem refundis. Itaque quàm chara eſt vnicuique CORDIS ſanitas, Animæ ſalus, æterna beatitudo; tam ei diſplicere non debet ſalutaris pœnitentia, & vera CORDIS contritio.

B.Pacianus Epiſt. 1.ad Sympronian.

Pigeat ſanè peccare, ait B. Pacianus, ſed pœnitere non pigeat: pudeat periclitari, ſed non pudeat liberari. Quis naufrago tabulam ne euadat eripiet? quis ſanandis vulneribus inuidebit? Incumbe ergo exercitio Contritionis pœnitens Anima, incumbe CORDIS dolori, incumbe pœnitentiæ; vt eius ſalutari medicamento bonæ valetudini reſtituaris.

CORDIS HVMILIATIO.

Deprime COR tuum et ſuſtine. *Eccli. 2. 2.*

COR, nimis, heu, ſeſe, gaudens ſublimibus, effert;

Ni ſuper impoſitum, deprimat illud, onus.

12.

LECTIO XII.

Cordis Humiliatio.

Deprime Cor *tuum, & ſuſtine.*
Eccli. 2. 2.

Cor *nimis, heu! ſeſe, gaudens ſublimibus, effert;*
Ni ſuperimpoſitum deprimat illud onus.

GERMANÆ inter ſe Sorores ſunt, Contritio & Humilitas: ideoque in ſacra Scriptura ſæpè coniunguntur; vt apud Iſaiam: Qui habitat cum contrito & humili Spiritu; vt viuificet Spiritum humilium, & viuificet Cor contritorum. *Iſaiæ 57. 15.* Nec Rex Dauid ſocias has virtutes ab inuicem ſeparauit, ſed maximo vinculo connexas oſtendit, cùm ait: Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies. *Pſal. 50. 19.* Vel enim ad contritionem humilitas requiritur, vel ſine illa contritio Deo nō placet.

Considera ergo Primo, Cor noſtrum naturaliter ſurſum tendere, & exaltationis eſſe auidiſſimum. Cupidi ſiquidem ſumus, ait Bernardus, aſcenſionis; exaltationem concupiſcimus omnes. Nobiles enim creaturæ ſumus, & magni cuiuſdam Animi, *Bernard. Serm. 3. de aſcenſ. Domini.*

N 3 ideo-

ideoque altitudinem naturali appetimus desiderio. Sed væ nobis, si voluerimus eum sequi, qui ait: Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Heu in lateribus Aquilonis! frigidus est mons ille, non te sequimur. Illud enim, ascendere, superbire est, & COR exaltare, atque eleuare. Sic libro secundo Paralipomenon scribitur de Oziâ cùm roboratus esset: Eleuatum est COR eius in interitum suum. Et Alexandri Magni, Nabuchodonozoris, & Ptolomæi Philopatris, qui superbissimi fuerunt, COR dicitur exaltatum & eleuatum. Ascendere nobis sic non expedit, & ascendendi tamen tenemur concupiscentiâ. Quis docebit nos ascensum salubrem? quis, nisi de quo legimus: Quoniam qui descendit, ipse est & qui ascendit? ab ipso demonstranda nobis erat ascensionis via, ne ductoris, immò seductoris iniqui aut vestigium, aut consilium sequeremur. Christus qui descendit, ipse est & qui ascendit, immò in hoc ipso quod descenderit, ascendit. Suo ergo nos exemplo docuit, descensum scalam esse ad ascendendum.

Isa. 14. 13.

2. Paral. 26. 16.

Ephes. 4. 9.

CONSIDERA igitur SECVNDO, Quàm meritò diuinus Præceptor noster dixerit: Discite à me, quia mitis sum, & humilis CORDE, & inuenietis requiem Animabus vestris.

Matth. 11. 29.

vestris. Ad quæ verba admirabundus exclamat Augustinus: Huccine redacti sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi in te, vt hoc pro magno discamus à te, quàm mitis es & humilis CORDE? Itáne magnum est esse paruum, vt nisi à te, qui tam magnus es fieret, disci omninò non posset? ita planè. Non enim aliter inuenitur requies Animæ, nisi inquieto tumore digesto, quo magna sibi erat, quando tibi sana non erat. Quid sit autem humilitas CORDIS, exponit Bernardus, geminam distinguens humilitatem: alteram cognitionis, alteram affectionis, quæ hîc dicitur CORDIS. Priore, inquit, cognoscimus, quòd nihil sumus, & hanc discimus à nobis-ipsis, & ab infirmitate propriâ. Posteriore calcamus gloriam mundi, & hanc ab illo discimus, qui exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens; qui etiam quæsitus in regnum fugit, quæsitus ad tanta probra, & ignominiosum supplicium Crucis, spontè obtulit semetipsum. Priorem autem cognitionis non discimus à Christo. Non enim quomodo ego vel tu, ait idem, inuenimus nos in veritate dignos dedecore & contemptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam suppliciis, dignos plagis, non inquam, ita & ille: quæ

August. lib. de sancta Virgin. cap. 35.

Bernard. Serm. de Aduent.

Phil. 2. 7

Ioan. 6. 15.

tamen omnia expertus eſt, quia voluit tamquam humilis CORDE. Humilis videlicet illâ humilitate, quam CORDIS ſuaſit affectio, non quam extorſit diſcuſſio veritatis. Tantò autem diligentiùs imitanda eſt hæc CORDIS humilitas, quantò illuſtriori exemplo nobis commendatur: præſertim verò quòd ipſa veritas contemptu & dedecore nos digniſſimos faciat.

CONSIDERA TERTIO, Cùm non vtcumque Chriſtus dixerit, qui humiliatus fuerit, exaltabitur; ſed qui ſe humiliat, exaltabitur: neceſſe eſt, vt ipſe te humilies, COR tuum deprimas, & humiliationem non exhorreſcas. Humiliatio ſiquidem, Bernardo teſte, via eſt ad humilitatem, ſicut patientia ad pacem, ſicut lectio ad ſcientiam. Onera igitur & pondera humiliationis CORDI ſuperponenda ſunt, vt poſteà ſubleuetur. Eſt enim COR noſtrum palmæ non diſſimile, cuius radix quantò plus opprimitur, tantò altius conſurgit. Hinc inter Sponſæ laudes refertur: Statura tua aſſimilata eſt palmæ. Et Dauid ait: Iuſtus vt palma florebit. Licet enim iuſtus hîc conteratur & humilietur; copioſiores tamen, vel propter hoc ipſum fructus proferet. Terram igitur, vnde ſumpti ſumus, conſideremus, & velut pondus graue CORDI

Luc. 14. 11.

Bernard Epiſt. 84.

Cāt. 7. 7.

Pſal. 91. 13.

CORDI noſtro imponamus; ne vanè ſeſe eleuet. Peccata noſtra, quæ ſicut onus graue grauata ſunt ſuper nos, ad COR reuocemus; vt eius elationem comprimant. Sicut apis, inquit Ambroſius, cùm aëris motus ſuſpectos habet, lapillis ſæpè ſublatis, per inania ſe librat nubila, ne leue alarum remigium præcipitent flabra ventorum: ſic ſi quis à vanæ gloriæ vento ſibi timet, ne eius impulſu in tranſuerſum rapiatur; ſuarum culparum & imperfectionum conſideratione aſſumptâ, mentis ſuæ cogitationes libret, vt quantum vana laus attollere potuit, tantum alia deprimat. Sanctus verò Chryſoſtomus ait: Si vel vnius diei peccata in memoriam reuoces, faciet illa recordatio, vt facilè criſtas demittas. Qui cymbam contis per fluuium ducunt, currunt per eam à prora ad puppim deorſum, vt aſcendat ſurſum; reuertuntur, vt vltrò progrediantur: ſic ſi aſcendere voluerimus ſurſum, deſcendamus deorſum per CORDIS ſubmiſſionem, & humilem ſui exiſtimationem. Regrediamur retrò per noſtræ fragilitatis conſiderationem, vt in ſublime progrediamur. Humiliemur ergo ſub potenti manu Dei, vt nos exaltet in tempore viſitationis. Quemadmodum enim in aqua fit vt tantò altius aſcendat, quantò

Pſ. 37. 5.

Ambr. li. 2. de Virgin.

Chryſoſt. hom. 20. in Matt.

Beyerlinck in feriā 2. Paſchæ.

1. Pet. 5. 6.

quantò illam quiſquam ad ima deduxerit: ſic quò Animus humilior, eò altiùs atque ſublimiùs eleuabitur.

CONSIDERA QVARTO, Hanc CORDIS humiliationem ac depreſſionem tantam eſſe debere, vt illius etiam ſigna in exteriori conuerſatione appareant. Vnde Sanctus Pater noſter Benedictus, erigens Religioſis Diſcipulis ſuis cæleſtem quamdam ſcalam ad cælum, duodecim humilitatis gradibus diſtinctam; vltimo loco hunc gradum poſuit: Si non ſolùm CORDE Monachus, ſed etiam Corpore humilitatem videntibus ſe ſemper indicet, id eſt, in opere, in Oratorio, in Monaſterio, in horto, in via, in agro, vel vbicumque ſedens, ambulans, vel ſtans, inclinato ſit ſemper capite, defixis in terram aſpectibus, reum ſe omni horâ de peccatis ſuis exiſtimans, iam ſe tremendo Iudicio Dei præſentari exiſtimet: dicens ſibi in CORDE ſemper illud, quod Publicanus ille Euangelicus, fixis in terram oculis dixit: Domine, non ſum dignus, ego peccator, leuare oculos meos ad cælum. Et iterùm cum Propheta: Incuruatus & humiliatus ſum vſquequaque. Ita enim coniungenda eſt humilitati CORDIS humilitas Corporis, quæ externo illo ritu deſignatur. Sic Achab humiliatus ambulauit

S. Benedict. cap. 7. Reg.

Luc. 18. 13.

3. Reg. 21. 27.

bulauit demiſſo capite. Sic Eſdras pro populo orans, dicebat: Deus meus confundor, & erubeſco leuare faciem meam ad te; quoniam iniquitates noſtræ multiplicatæ ſunt ſuper caput noſtrum. Et Manaſſes Rex: Non ſum dignus intueri, & aſpicere altitudinem cæli præ multitudine iniquitatum mearum. Iunge igitur, ô Anima, vtramque hanc humilitatem; vt humilitatis Magiſtro non diſpliceas. Formam tibi in hoc præbuit Hebrǫus Rex, qui Deo ſupplicans, dicebat: Domine, non eſt exaltatum COR meum, neque elati ſunt oculi mei. Neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus ſuper me. Sed quid? ſi non humiliter ſentiebam, ſed exaltaui Animam meam: ſicut ablactatus eſt ſuper matre ſua; ita retributio in Anima mea. Id eſt, ſicut Infans recens ablactatus manet in ſinu, vel ſuper genua matris ſuæ, mœſtus & plorans, quia priuatus eſt dulcedine lactis, quæ pro illo tempore ſummæ delitiæ ipſius erant; ſic Anima mea priuetur dulcedine conſolationis diuinæ, quæ meæ potiſſimæ ac penè ſolæ delitiæ ſunt.

1. Eſdræ 9. 6.

Orat. Manaſſ.

Pſ. 130. 1.

Bellarm. in illum Pſal.

CONSIDERA QVINTO, Potiſſimos humilitatis fructus eſſe, primò, quòd Deus humilium preces exaudiat: Reſpexit, inquit Dauid, in Orationem humilium, &

Pſ. 101. 18.

& non ſpreuit precem eorum. Et Eccleſiaſticus: Oratio humiliantis ſe penetrabit nubes. Secundò, humilibus Deus in hac vita gratiam, in altera gloriam confert. Vnde S. Iacobus ait: Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. De gloriâ verò Pſalmographus canit: Tu populum humilem ſaluum facies, & oculos ſuperborum humiliabis. Et Sanctus Iob: Qui humiliatus fuerit, erit in gloriâ; & qui inclinauerit oculos, ipſe ſaluabitur. Tertiò, præcipuus, & qui ex prioribus conſurgit fructus eſt; quòd per CORDIS humilitatem homo Deo appropinquet, & ipſe Deus propior ei fiat. Quod pulchrè declarat Auguſtinus: Quiſquis itaque pœnitentiæ recuſat humilitatem, Deo propinquare non cogitat. Aliud eſt enim leuare ſe ad Deum; aliud eſt leuare ſe contra Deum. Qui ante illum ſe proiicit, ab illo erigitur. Qui aduerſus illum ſe erigit, ab illo proiicitur. Certè altus eſt Deus, non eum attingit elatus. Omnia ſublimia vt contingamus, attollimus nos: & ſi attingere non poſſumus, machinamenta aliqua, vel ſcalas quærimus; vt ſublimati ſublimia contingamus. Contrà, Deus & altus eſt, & ab humilibus contingitur. Scriptum enim eſt: Propè eſt Dominus his

Eccli. 35. 21.
Iac. 4. 7.
Pſal. 17. 28.
Iob 22. 29.
Auguſt. hom. 50. inter Quinquag. Idem in Pſal. 74.

his qui obtriuerunt COR. Tritura CORDIS, pietas, humilitas. Qui ſe conterit, iraſcitur ſibi: ſe habeat iratum, vt illum habeat propitium: ſe habeat Iudicem, vt illum habeat defenſorem. Humilia ergo valdè Spiritum tuum. Deprime COR tuum, & ſuſtine; vt Deo coniungaris, & creſcat in nouiſſimo vita tua.

Eccli. 7. 19.
Ibid. 2. 2.

12

CORDIS EMOLLITIO.

Deus molliuit COR meum. *Iob.23.16.*

COR, marmor glaciale, Deus, ceu cera, liquescet,
Vrere cum tuus hoc cœperit ignis amor.

13.

LECTIO XIII.

CORDIS Emollitio.

Deus molliuit COR *meum.*
Iob. 23. 16.

COR, *marmor glaciale, Deus, ceu cera liquescet;*
Vrere cùm tuus, hoc, cœperit ignis-amor.

CONSIDERA PRIMO, Eam esse diuinæ bonitatis clementiam, vt etiam obstinatissima CORDA nitatur emollire. Hinc Sanctus Iob dicebat: Deus molliuit COR meum. Et Nahum Propheta: Dominus patiens & magnus fortitudine, indignatio eius effusa est vt ignis, & petræ dissolutæ sunt ab eo. Quod Hieronymus interpretatur: Indignatio Dei, quæ diu sustentat peccantes, aliquando non tota quidem prorumpit in pœnam; sed stillat in modum ignis, ad dissoluendam duritiam CORDIVM, quæ per petram signatur. Quis verò explicet quot modis diuina illa bonitas CORDIS nostri duritiam edomare, & expugna- *Iob 23. 16. Nahum 1. 6. Hieron.*

re

re studeat? Quemadmodum namque qui aliquid mollefacere vult, priùs impressum manibus huc illuc versat; si adhuc resistit, adhibet vnctionem, post vnctionem verò in aquam coniicit, posteà in ignem, deinde ad incudem ducit; quòd si nec hoc modo mollire potest, tamquam omninò inutile abiicit. Sic Deus erga humana se gerit CORDA. Primò enim illa quasi manibus suis contrectans, benignâ Passionis suæ, grãdiumque beneficiorum memoriâ mulcet. Gratulatur sibi de hoc Augustinus, cùm Deo ita loquitur: Deinde paulatim, tu Domine, manu mitissimâ & misericordissimâ pertractans composuisti COR meum. Secundò, illa inungit diuinis auxiliis, & inspirationibus; quibus faciliùs peccati rigorem deponat. Tertiò, bonorum temporalium aquis inundat, vt gratias Auctori agendo, in memoriam veniant delicti sui. Quartò, ignibus tribulationum, & infirmitatum vexat. Denique ictibus mortis temporalis committit, vt vel saltem tunc resipiscant, & conuertantur. At verò si nihil istorum potest deperditam reuocare voluntatem, nulla mora est, quin huiusmodi miserrimi peccatores, quorum CORDA marmorea vllis non potuerunt mollescere viribus, in infernum coniician-

Didac. Stella in cap. 8. Luc.

August. lib. 6. Confess. cap. 5.

coniiciantur. Ne verò hoc tibi contingat, Dominum ora vt emolliat COR tuum; & magno clamore, magni Præsulis hanc vocem vsurpa: Rogo te Domine, per omnes miserationes tuas, quibus de morte æterna liberati sumus, mollifica COR meum durum & lapideum, saxeum & ferreum, tuâ sacratissimâ & potenti vnctione, & fac me per ignem compunctionis, coram te, omni horâ hostiam viuam fieri.

Aug. in Meditat. cap. 35.

CONSIDERA SECVNDO, Maximam efficaciam habere verbum Dei, ad humani CORDIS duritiam emolliendam. De eo siquidem scriptum est: Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram? Ignis hic ænea hominum CORDA liquescere facit: Malleus verò, saxea & lapidea CORDA contundit, comminuit, & conterit. Nouerat huius ignis virtutem regius Vates, cùm diceret: Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud. Nouerant & Discipuli illi Emmauntem petentes, qui cùm frigidi priùs essent, & Resurrectionem Domini penè desperarent, ab ignoto, & ignito eius eloquio adeò accensi sunt, vt dicerent: Nónne COR nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis Scri-

Ierem. 23. 29.

Ps. 118. 48.

Luc. 24. 32.

pturas? Et Sponsa nónne disertè protestatur, ad vocem Sponsi COR penitus liquefactum fuisse? Anima mea, inquit, liquefacta est, vt Dilectus locutus est. *Cant. 5. 6.* Iam verò quàm efficaciter malleus verbi Dei conterat petras durissimorum CORDIVM, vel inde colligere licet, quòd ad solam eius auditionem, vel lectionem, multi subitò ad Christum conuersi sint. Audito hoc verbo Euangelico in Ecclesia: Vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me; Antonius fit Eremita. *In vita per S. Athan.* Audito illo verbo: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, &c. Apronianus primùm in Christum credit, baptizatur, fit martyr. *In gestis S. Marcelli Papæ.* Auditâ illâ voce: Tolle, lege; tolle, lege; moxque lectis illis verbis Apostoli: Non in comessationibus, & ebrietatibus, non in contentione, & æmulatione, non in cubilibus, & impudicitiis, sed induimini Iesum Christum; Augustinus plenè ad Christum conuertitur. *Rom. 13. 13.* *Confess. l. 8. c. 12.* Nicolaus Tolentinas audiens pro Concione explicari illam Ioannis sententiam: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt, transit enim mundus, & concupiscentia eius; subitò in alium virum mutatus, Ordinem fratrum Augustinianorum ingressus est. *1. Ioan. 2. 15.* *Surius 10 Sept. ex Antonio Senen. in Chron.* Quid verò contigit Monetto illi,

illi, qui de industria Reginaldi Ordinis Prædicatorum celeberrimi Ecclesiastis Conciones declinabat, ne vel inuitus ad illum Ordinem raperetur? Hic in Sancti Stephani Martyris Natali comitum importunitate tractus, primis statim verbis captus est, cùm illam vocem exponeret: Ecce video cælos apertos. *Act. 7. 55.* Ita enim differebat, nunc quidem cæli portas ad beatitudinem patere, ita vt quiuis ingredi possit; qui autem negligentes essent, & qui Deo COR suum clauderent, iis vicissim cælos claudi, vt deinde intrare non possint. Nec pluribus opus fuit; statim enim CORDE immutato, qui ad eam horam tam alienus fuerat à Religione, Religionis voluntatem concepit. Finitâ Concione, Reginaldum adiit, Animum suum exposuit, eumque voti etiam vinculo adiuncto confirmauit. Inclina & tu aurem CORDIS tui, ô Anima fidelis, & excipe dulcissima Sponsi eloquia in sacræ Scripturæ paginis, & piorum librorum lectione resonantia: hæc enim duritiem CORDIS tui efficaciâ suâ facilè emollient. Ausculta (ait Gilbertus Abbas) & recole, quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid mulieri in adulterio deprehensæ, quid Samaritanæ, Chananææ, *Gilbert. Abbas, Serm. 44 in Cant.*

 Zac-

Zacchæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis sermones & clementiæ, cuius non mollescat affectus, viscera liquescant! Ad tam vehementes flatus Austrinos, etiam de durissimo pectore, quantumlibet annosa poterat glacies dissolui.

CONSIDERA TERTIO, Benigno Christi Domini intuitu, quem eiusdem amor vel subsequi, vel comitari solet, maximè CORDA emolliri. Vide Sanctum Petrum frigidum ad prunas se calefacientem, Dominum negantem, & instar solidissimæ petræ obrigescentem: mox verò cùm idem benignissimus Dominus respexit Petrum, lapis solutus est, & profluxerunt aquæ, & Petrus fleuit amarè. Et vnde, quæso, Magdalena in lacrymas tam copiosas resoluta, & eliquata est, vt iis Domini pedes rigaret, nisi ab aspectu clementissimi Iesu? id enim in Hymno asseuerat Ecclesia:

Marc. 14. 64. *Luc. 22. 63.* *Luc. 7. 44.*

Pater superni luminis,
Cùm Magdalenam respicis,
Flammas amoris excitas,
Geluq; soluis pectoris.

Breuiar. Rom.

Neque hoc mirum, aut à ratione alienum videri debet: Christus enim, cùm Sol Iustitiæ sit, hoc sibi proprium habet, vt radiorum suorum calore, frigore constricta

CORDA,

CORDA, fluidæ instar aquæ resoluat. Vnde quidam lacrymantem Magdalenam sic loquentem inducit:

Nix ego, Sol Christus; radiorum ardore liquesco:
Nil mirum ex oculis, si fluat vnda, meis.

COR enim liquefactum (vt ait Paschasius) præ amore Dei, quasi glacies ex calore resoluitur, & sicut aqua effunditur. Agnouit diuini huius Solis miram efficaciam Isaias Vates, qui, quasi in Hyeme constitutus, Solis huius ortum ardentibus hisce votis implorabat: Vtinam disrumperes cælos, & descenderes: à facie tua montes deflue- rent! id est, superba mortalium CORDA vi gratiæ tuæ ad humilitatem, patientiam, omnemque virtutem liquarentur. Sicut exustio ignis tabescerent, aquæ arderent igni, id est, mollia & concupiscentiis humecta, ac viscosa hominum CORDA, igne charitatis exsiccata, inflammarentur. Quis non admiretur adeò feruentes Solis huius radios, à quibus etiam saxa, & lapides dissoluantur, & liquescant! In hunc enim sensum Sanctus Gregorius interpretatur illud Iob: Lapis solutus calore, in æs vertitur. Tunc, ait, lapis solutus calore, in æs vertitur, cùm COR durum, & diuini amoris igne frigidum, eodem igne tangitur & liquatur; vt desideriorum

Paschas. Ratbertus lib. 2. in lam. Ierem. *Isaiæ 61. 1.* *Iob 28. 2. Gregor. lib. 18. Moral. cap. 17.*

 æstu

æstu ardeat, qui priùs insensibilis manebat. Ex quo ardore emollitur ad amorem, & roboratur ad operationem; vt sicut priùs durus fuerat in amore sæculi, ita se postmodum fortem exerat in amore Dei. Quid verò congruentius est, quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum est, redditur fluens? cùm exploratum sit eos esse præcipuos amoris effectus, vt amantem impellat ad amatum, eumdemque cum illo vniat; quæ certè vnio tunc fit pulchriùs, cùm amor ipse fit mutuus, atque adeò ambos amantes ad alterutrum fluidos faciat.

Glisterius cap. 5. Cant. Expos.

Nec ignoramus, dilectum piarum Animarum Iesum Christum dixisse: Factum est Cor meum tamquam cera liquescens. Vnde si liquefacta Anima fluat ad Iesum, & Iesus liquefactus vt cera, fluat ad ipsam Animam; quid exinde consequitur, nisi perfecta vnio? Res Corporeæ cùm per calorem extrinsecùs liquefiunt, in semetipsas resoluuntur: Animæ verò cùm per calorem intimum liquefiunt, non in semetipsas resoluuntur, sed in resoluentem. Resoluuntur à semetipsis, sed non in semetipsas; resoluuntur igne Dei, ab amore sui, in amorem Sponsi cælestis. Hoc Paulus insinuans, qui adhæret, inquit, Domino,

Psal. 21. 15.

Guilliel. Abb. apud Delrio cap. 5. Cant.

vnus

vnus Spiritus est. Et suam Animam hoc modo liquefactam indicans: Viuo, inquit, ego, non iam ego, viuit autem in me Christus. O quàm dulcis hora, quando Anima, huic igneo torrenti, liquefacta miscetur! quàm subtilis est in illo momento, quàm extenuata, quàm mobilis! Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodò calens & liquens.

1. Cor. 6. 17.

Gilbert. Abbas, Serm. 44 in Cant.

CORDIS MVNDATIO

Laua a malitiâ COR tuum . *Jirem. 4. 14.*

fons ſcaturit lateris transfixi, e vulnere, ſponsi.

Hoc CORDIS *maculas ablue ſponsa, tui.*

14.

LECTIO XIV.

CORDIS Mundatio.

Laua à malitia* COR *tuum.
Ierem. 4. 14.

Fons ſcaturit lateris transfixi è vulnere Sponſi,
Hoc CORDIS *maculas ablue, Sponſa, tui.*

CONSIDERA PRIMO, In ſupernam illam ciuitatem Ieruſalem, quæ tota (vt ſcribit Diſcipulus ille, quem diligebat Ieſus) eſt aurum mundum ſimile vitro mundo, ornata omni lapide pretioſo, illuminata claritate Dei, non intrabit aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens; ſed omnes illius patriæ ciues (ad ſimilitudinem ipſius ciuitatis) mundi, puri, & immaculati erunt. Propheta quoque ille, cui incerta & occulta ſapientiæ ſuæ manifeſtauit Deus, poſitâ interrogatione: Quis aſcendet in montem Domini? aut quis ſtabit in loco ſancto eius? reſpondet; Innocens manibus, & mundo CORDE. His autem duabus partibus, ait Nyſſenus, omnem Iuſtitiam comprehen-

Apoc. 21. 18.

Pſ. 50. 8.

Pſ. 23. 4.

Nyſſen. Orat. de Aſcenſ.

prehendi. Munditia, siue Innocentia manuum, operum puritatem designat: CORDIS verò munditia, cogitationum & intentionum sinceritatem declarat. Tam interna, quàm externa mundities requiritur, vt ad cælestem beatitudinem quis admittatur. Pharisæi neglectâ interiori puritate, solam externam curabant; in quos grauissimè Saluator noster ita inuectus est: Væ vobis Scribæ & Pharisæi Hypocritæ! qui decimatis mentham, & anethum, & cyminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem. Hæc oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes. Væ vobis Scribæ & Pharisæi Hypocritæ! quia mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, vt fiat id quod deforis est mundum. Væ vobis Scribæ & Pharisæi Hypocritæ! quia similes estis Sepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus speciosa, intùs verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitiâ; sic & vos à foris quidem paretis hominibus iusti, intùs autem pleni estis Hypocrisi, & iniquitate. Ex Christi ergo mente priùs interior CORDIS munditia quærenda est, quàm exterior Corporis.

Matth. 23.23.

poris. Araneæ hæc esse industria scribitur, vt ruptam à muscis telam, reficere volens, à medio incipiat, eamque ante Solis occasum perficiat. Nos iam inde à suscepto Baptismo, in CORDIBVS nostris, velut à centro telam æternæ salutis ordimur; quàm sæpè autem eam infernales muscæ ruperunt? quàm impetuosè perfregerunt? Si porrò eam reficere velimus, à centro, à CORDE eam incipere necesse est, & extrema huic operi manus imponenda, antequam Sol gratiæ, & misericordiæ Dei nobis occumbat. Clama igitur cum Propheta: COR mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum innoua in visceribus meis. Iterumque: Fiat COR meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar.

Fornerus Conc. 90 *in Ps.* 50

Psal. 50. 12.

Ps. 118. 80.

CONSIDERA SECVNDO, Si, vt Sanctus Iob dixit, nemo mundus à sorde; & Sapiens: Quis potest dicere, mundum est COR meum, purus sum à peccato! quàm fœda, deformis, & squalida sis, ô Anima, quæ hactenus in viam CORDIS tui vaga abiisti post greges sodalium tuorum? Ambulasti enim in tenebris & lubrico, & inquinasti vestimenta tua; quin immò velut sus volutata es in volutabro

Iob 25. *iuxta* 70

Prouerb. 20. 9.

Cãt. 1. 6.

Isaiæ 63. 3.

2. Pet. 2. 22. lutabro luti, & maculata es in iniquitate tuâ. Ier. 2. 22 Quàm meritò igitur de mundandâ fœditate tuâ cogitare debes; audi Dominum per Prophetam monentem: Idem 4. 14. Laua à malitia COR tuum Ierusalem, vt salua fias: vsquequò morabuntur in te cogitationes noxiæ? Quamobrem verò CORDIS immundi ablutionem omnipotens Deus requirit: nimirùm cùm illud sibi sacrificium offerri velit, planè mundum esse oportet. Leuit. 1. 13. Ita enim olim præcepit, vt intestina & pedes hostiæ lauarentur aquâ. Quid enim hoc designat, nisi quòd affectus CORDIS nostri (per pedes designati) & ipsius CORDIS interiores cogitationes (quas intestina denotant) ablui & purgari debeant, antequam ipsum COR offeratur in sacrificium acceptabile? Aquauiua in Ps. 118. Sed & templum Dei viui est COR nostrum, vt proinde etiam hoc nomine magnâ puritate nitere debeat. Exod. 30. 19. Si enim scriptum est, vel pedem esse custodiendum, quo in materiale templum Dei ingredimur, ne quid contaminatum, aut immundum in illud ingrediatur; Exod. 3. 5. & si Moyses calceamenta deponere iubetur, id est, inuolucra carnalium cogitationum: quantâ tandem puritate debet esse conspicuum COR nostrum spirituale templum Dei, de quo Apostolus ait:

ait: Vos enim estis templum Dei viui, sicut dicit Deus: 2. Cor. 6. 16. quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populi?

CONSIDERA TERTIO, Ad ablutionem CORDIS aquam cum primis esse necessariam; ne verò hanc per varia loca anxiè nimis quæras, demonstrat tibi Zacharias fontem copiosissimum: In die illa, Zachar. 13. 1. ait, erit fons patens domui Dauid, & habitantibus Ierusalem, in ablutionem peccatoris, & menstruatæ. Quis verò hic fons, nisi Christus Dominus; fons & scaturigo gratiæ, iustitiæ, & salutis? Sic enim hunc locum interpretatur Sanctus Gregorius: Fons quippe occultus est Vnigenitus Patris, inuisibilis Deus. Gregor. hom. 20. in Ezechiel. Fons verò patens, est idem Deus Incarnatus: qui fons patens rectè domus Dauid dicitur, quia ex Dauidis genere noster ad nos Redemptor processit. Hi autem Ierusalem habitant, qui in visione pacis intimæ mentem figunt. Peccator verò, & Menstruata est, vel is qui delinquit in opere, vel mens quæ labitur in praua cogitatione. An non fons patens est Christus crucifixus, è quo quinque illi torrentes sanguinis profluxerunt? In terrestri Paradiso fons erat, qui in Genes. 2. 10. quatuor capita diuidebatur, vt ita totam terram

terram irrigaret. In Paradiso Ecclesiæ Iesus crucifixus fons est, è cuius sacris vulneribus quinque flumina scaturiunt, quibus abluuntur peccata totius mundi. Christus est probatica illa piscina, quinque vulnerum porticus habens, in quam qui descenderit post motionem aquæ, sanus fit à quacumque detinetur iniquitate. Sanguis enim Iesu Christi emundat conscientias nostras ab operibus mortuis peccatorum. Hic Sanguis, ait Chrysostomus, effusus, vniuersum abluit orbem terrarum; hic Sanguis Sancta Sanctorum purgat. Quòd si eius figura tantam habuit vim, in Templo Hebræorum, in medio Ægypti, liminibus aspersus, dum ab Angelo percutiente seruauit, dum populum emundauit, dum omnia sanctificauit; quantò magis, veritas ipsa Sanguinis huius? Hic Sanguis aureum Altare sanctificauit; sine hoc Princeps Sacerdotum in penetralia ingredi non audebat. Sanguis Sacerdotes faciebat, hic Sanguis in figura peccata purgabat, hic Sanguis nostrarum Animarum salus est. Hoc lauatur, hoc ornatur Anima, hoc incenditur; hic, igne clariorem reddit mentem nostram, & auro splendidiorem; huius Sanguinis effusio cælum peruium fecit.

Ioannis 5.2. — *Ioã.5.4.* — *Hebr. 9. 14.* — *Chrysost. hom.45. in Ioan.* — *Exod.12 22.* — *Leuit.8. 11.*

Accipe igitur situlam memoriæ, & in eâ hauri cum gaudio de fontibus his Saluatoris efficacissimam aquam, quâ pollutum COR tuum abluas. Adhibe, inquam, velut manus, intellectus considerationes, & affectuum excitationes, iisque COR tuum perfrica, ablue, & emunda: immò verò totum COR in hoc Sanguineum lauacrum immerge; & sine dubio ascendet inde dealbatum. Beati, qui lauant stolas suas in Sanguine Agni! Nihil enim tam efficax, ait Bernardus, ad curanda conscientiæ vulnera, nec non ad purgandam mentis aciem, quàm Christi vulnerum sedula meditatio. Recurre ergo ad lauacrum hoc, & dic cum Ecclesia: Dealba me Domine, & munda COR meum; vt in Sanguine Agni dealbatus, gaudiis perfruar sempiternis.

Isa.12.3 — *Apoc.22. 14.* — *Bernard. Serm.62 in Cant.* — *Missal. Rom.*

CONSIDERA QVARTO, Quò pertinaciùs maculæ vestibus inhærent, eò accuratiùs ac sæpiùs ablui debent:

(*Quo semel est imbuta recens, seruabit odorem,*
Testa diu

inquiebat ille) frequentiori indiget emundatione vas fœdo liquore repletum: atque hinc leprosus mundandus septies aspergi sanguine passeris immolati præcipitur,

Horat. lib. 1. Epist. — *Leuit. 14. 5.*

Accipe

cipitur, vt iure purgetur, ac deinde totum Corpus ablui. Naamanem Principem leprâ infectum septies lauari in Iordane oportuit, vt curaretur. Dauid Rex non ignorans nullam esse lepram peccato fœdiorem, eamque adeò tenaciter CORDI adhærere, vt vnâ vice ablui non posset, identidem se lauari supplici voce obsecrat: Ampliùs, inquit, laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Age igitur Anima, vis alterum lauacrum CORDI tuo expurgando præparare? admisce sanguineis Saluatoris fontibus aquam pluuiam, & largissimos imbres calidarum lacrymarum, ex peccati consideratione distillantium; iisque COR tuum ablue. Vt enim pluuia ex densâ nube Soli oppositâ, eiusque calore resolutâ, è mediâ aëris regione decidit: ita prorsus cùm in nubem peccatorum nostrorum (quæ Solis Iustitiæ radios nobis occultat) diuini amoris flamma inciderit, facilè nubem dissoluit, & abundantissimam lacrymarum pluuiam progignit. Lubétne etiam hisce aquis acre lixiuium adiungere, ad abluendas etiam inueteratissimas maculas vestis nuptialis, quam in Baptismo induisti? Cola lacrymas tuas in vase CORDIS, per cineres Mortis, Iudicij, & Inferni; & assiduâ

4. Reg. 5. 14.

Psal. 50. 3.

assiduâ horum meditatione facilè pristinum Animæ splendorem recuperabis. Memorare, ait Sapiens, nouissima tua, & in æternum non peccabis.

CONSIDERA QVINTO, Ingens præmium, quod mundis CORDE promissum est: Beati, ait Christus, mundi CORDE, quoniam ipsi Deum videbunt. Hæc autem visio Dei, iis, tum in hoc sæculo, tum in altero conceditur. Hîc quidem per Speculum in ænigmate, siue per contemplationem Deus videtur: in altera verò vita perspicuè, & facie ad faciem. Deus autem cùm mundissimus sit, non nisi à mundo CORDE videri potest; vt enim ait Plato: Impuro, purum attingere nefas est. Et Nyssenus: Quo enim modo Animus noster, qui inferiori huic carnis voluptati mancipatus est, atque in humanorum affectuum appetitionem totus incumbit, potest cognatum illud lumen, quódve mente ipsa cernitur, vacuo, & libero sensu aspicere; cùm is praua quadam atque inerudita anticipatione, ad humiles has res & lutulentas aciem intendat? In æternâ verò beatitudine felicissimè Deus à mundo CORDE videtur, amatur, & possidetur. Ibi, inquit Augustinus, tota virtus erit videre, ô Anima mea, quod amas;

Eccli. 7. 40.

Matth. 5. 8.

1 Cor. 13. 12.

Plato in Phædon.

Nyssen. lib. de Virg. cap. 5.

August. lib. 22.

de ciuit. Dei. & summa felicitas, amare quod vides: & ibi beata vita in suo fonte bibitur, vbi Veritatis visio clarissimè aperitur. Ibi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus ESSE quod erit in fine, sine fine. Quod enim, ô Deus, præparasti diligentibus te, fide non capitur, spe non attingitur, charitate non apprehenditur, desideria & vota transgreditur, acquiri potest, æstimari non potest.

TER-

TERTIA CLASSIS.

CORDIS Oblatio & Examen.

COR à vitiis in præcedenti Classe expurgatum, dignum est quod supremo Numini in gratissimum munus, & sacrificium acceptabile offeratur. Id autem in hac Classe fidelis Anima Dilecto suo dicat, & consecrat: Deus verò, qui à sacrificiis suis omnem næuum, & maculam abesse voluit, quiq; COR & renes scrutatur, non sine multiplici ac diligenti examine Sponsæ suæ munus admittit. Vnde, velut Argentarius, in statera COR illius appendit, in igne probat, fundum illius scrutatur, & ad rectissimam CORDIS sui amussim, illius rectitudinem explorat. Eadem fuit Sponsi circa Sponsæ suæ vineam cura & diligentia; ipse siquidem ait: Descendi in hortum nucum, vt viderem poma conuallium, & inspicerem si floruisset vinea. Vineam enim CORDIS nostri, quam plantauit dextera eius, quam Sanguine suo rigauit, quam Angelicæ cu- Cant. 6. 10.

 stodiæ

ſtodiæ maceriâ, & virentibus gratiæ ſuæ ſepibus circumdedit, ipſemet viſitat, & diligentiſsimè inſpicit, num fructuum ſpem faciat; an verò conuerſa in prauum vinea aliena, igni ſit deſtinanda æterno. Id verò Sponſæ adeò non ingratum eſt, vt ipſa etiam Sponſum ad hoc inuitet, dicens: *Veni Dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Manè ſurgamus ad vineas; videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt.* Quid enim hoc aliud eſt, quàm rogare Sponſum, vt diligenter examinet, an vineæ labori Coloni reſpondeant. Atque in hoc examine, via purgatiua finitur. Flores enim vineæ ad Incipientes, quemadmodum fructus ad Proficientes pertinent.

Cant. 7. 11.

L E

CORDIS DONATIO.

Præbe fili mi, COR tuum mihi. *Prou. 23.26.*

Vnice CORDIS *amor, timor vnice* CORDIS *Jesu,*
COR *tibi dono meum,* COR *mihi redde tuum.*

15.

LECTIO XV.

CORDIS Donatio.

Præbe fili mi COR *tuum mihi.*
Prouerb. 23. 26.

Vnice CORDIS *Amor, timor vnice* CORDIS IESV,
COR *tibi dono meum,* COR *mihi redde tuum.*

CONSIDERA PRIMO, Quemadmodum Regibus honoris & ſubiectionis teſtandi causâ, munera deferri ſolent; ita Deum, qui eſt Rex regum, & Dominus dominantium, præcepiſſe vt ei quoque munera deferrentur; vnde dixit: Non apparebis in conſpectu meo vacuus, ſed offeret vnuſquiſque ſecundùm quod habuerit, iuxta benedictionem Domini Dei ſui, quam dederit ei. Ita prædictum eſt de pacifico Rege Salomone Chriſto Domino: Adorabunt eum, quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus. Et filiæ Tyri in muneribus, vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. Quibus

Deuter. 16. 17.

Pſal. 44. 14.

verbis significatur, Gentilitatem ad Christum conuersam, spiritualibus muneribus eum honoraturam, & deprecaturam; idque non tantùm vilem plebeculam, sed ipsos etiam diuites plebis, immò etiam Reges facturos. Vnde in alio Psalmo dicitur: Reges Tharsis, & Insulæ munera offerent; Reges Arabum, & Saba dona adducent. Id autem in Magis Christi adoratoribus ad litteram adimpletum fuisse, ex communi Sanctorum, & Ecclesiæ consensu constat. Illi enim apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, Arum, Thus, & Myrrham; quibus eum Deum, Regem, & hominem esse confessi sunt. Tu verò, Anima mea, quo dono, quáve oblatione Regem, Deumque tuum honorabis? non aliâ prorsus, quàm CORDIS tui. In omni namque Creatura, quæ sub Sole mundi vanitatibus occupatur, nihil humano CORDE sublimius, nihil nobilius, nihil Deo similius reperitur: quapropter nihil aliud quærit à te, nisi COR tuum. Hinc est quòd per Salomonem dicit: Præbe fili mi COR tuum mihi. Quo loquendi modo, pulcherrimè indicat à cujus manu munus suscipere dignetur, quale illud esse debeat, & quo modo sibi præberi desideret. Singula proinde verba hæc attentiùs expendenda sunt.

Psal. 71. 10.

Matth. 2. 11.

Bernard. in Med. cap. 7.

Prouerb. 23. 26.

CONSIDERA ergo SECVNDO, Cuius COR sibi dari petat, nullius enim nisi filij CORDE delectatur, ideoque dicit: Fili præbe mihi COR tuum. Non alloquitur ergo Iudæos, Turcas, Ethnicos, Publicanos, & qui in peccatis suis obdurati perseuerant: illi enim non filij, sed inimici Dei sunt, & maledictionis filij. Eorum igitur CORDA postulat, quibus dedit potestatem filios Dei fieri, qui credunt in nomine vnigeniti Filij Dei, qui Spiritum adoptionis filiorum receperunt. Qui Spiritu Dei aguntur (inquit B. Paulus) ij sunt filij Dei, coheredes autem Christi: si tamen compatimur, vt & conglorificemur. Vna ergo ex conditionibus filij est, vt cum Christo patiatur & sustineat: Flagellat enim Deus omnem filium quem recipit. Deinde eidem Patri filius obedire debet: Patres quidem carnis nostræ (inquit Apostolus) eruditores habuimus, & reuerebamur eos: non multò magis obtemperabimus Patri Spirituum? Pacem prætereà filius in domo Patris cęlestis colere debet: Beati enim pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Denique illi sunt filij, qui Patrem imitantes student esse perfecti, sicut Pater cælestis perfectus est. Si ergo Deo vis COR esse

Ex Gabriele Inchino pleraque.

2. Pet. 2. 14.

Ioannis 1. 12.

Rom. 8. 14.

Hebr. 12 6.

Ibid. v. 9.

Matth. 5. 9.

Matth. 5. 48.

gratum, vide ne à numero filiorum excidas; in hoc vnum incumbe, vt has filij proprietates assequaris, vt verè filius Dei nomineris & sis.

CONSIDERA TERTIO, Quo modo sibi dari COR tuum petat. Non enim vult sibi illud commodari, non vendi; sed liberali donatione præberi, siue dari. Commodare enim nihil aliud est, quàm alicui alicuius rei vsum gratuitò concedere, ita vt dominium eius maneat circa commodantem. Vendere, est accepto pretio rem aliquam distrahere. Donare verò, est gratuitò & liberaliter rem alteri dare, ac tradere. Qui commodat quidpiam, paulò pòst quod commodauit recipit. Qui vendit quidpiam, pretium illius quod vendidit accipit. Qui verò donat quidpiam, nec vmquam recipit, nec vllum pro eo pretium flagitat. Commodant Deo COR suum, qui ad aliquod tempus illud diuino cultui tradunt, posteà verò illud rursus mundi vanitatibus implicant; qui in maioribus solemnitatibus pietatem colunt, deinde verò, iis peractis, redeunt ad ingenium, & bacchanalia viuunt. Hi sunt quos temporales Christus vocat. Qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Qui autem sunt qui Deo

Matth. 13. 21. *Luc.* 8. 13.

Deo COR vendunt, nisi illi qui ideò Deo seruiunt, vt eis statim pretium seruitutis suæ annumeret? tribuens illis diuitias & prosperitates huius sæculi: vel qui se ita Deo tradunt, vt id facturi non essent, nisi mercedem æternam, & præmium regni cælorum daturum se repromisisset? Illi porrò COR suum liberâ donatione Deo offerunt, qui nec mercedis, nec præmij intuitu, sed solo illius amore id illi ita tradunt, vt numquam velint id rursus fieri sibi proprium, dicentes cum Propheta: Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Deus enim gratis vult diligi, gratis sibi seruiri, non quasi propositâ acceptione mercedis, quia ipsa merces tua summa Deus ipse erit, quem gratis diligis. Gratis igitur & liberaliter Deo COR tribuendum est, vt COR nostrum habeat Deum.

Psal. 72. 25.

EXPENDE deinde, quòd dicat Deus CORDIS tui: Præbe MIHI COR tuum. Non vult enim illud Mundo, non Carni, non diabolo impendi. Tam enim est CORDIS tui amans & cupidus, vt illud totum possidere, nec aliquem in societatem illius admittere velit. Quòd si tamen proximus in CORDE nostro locum aliquem inuenit, id illi contrarium non est: vnicus enim amor

Prouerb. 23. 26.

amor eſt, quo Deus & proximus diligitur; cùm non niſi propter Deum hic diligatur. Vbi autem vnum propter alterum, ait Ariſtoteles, vtrobique tantùm vnum. Quemadmodum dum diligitur ſanitas, & potio amara propter ſanitatem, non illic duo ſunt amores; ſed vnus tantùm amor. Vnico igitur & ſoli Dilecto CORDIS noſtri COR largiendum eſt.

Ariſtoteles.

CONSIDERA QVARTO, Cur immenſa illa maieſtas partem hominis tam exiguam, quàm eſt COR, ſibi dari flagitet. Cuius quidem cùm plurimæ ſint rationes, tum vna hæc præcipua eſt; quòd nemo tam pauper ſit, qui illud dare non poſſit. Quis enim eſt qui CORDE careat? Alia verò ſi Deus exigat, plurimi ſe excuſare poſſent. Aures, ad verbum Dei audiendum, non poteſt exhibere ſurdus. Oculos, ad peccata deploranda, aut Chriſtum crucifixum intuendum, non habet cæcus. Os & linguam, ad preces fundendas, & diuinas laudes celebrandas, non habet mutus. Manibus, ad eleëmoſynas largiendas, caret pauper & egenus. Ventrem, ad ieiunandum, non poteſt exhibere infirmus. Genua, ad orandum, non poteſt flectere debilis & decrepitus. Crura & pedes, ad peregrinationes faciendas, & Eccleſias frequentandas, exhibere

exhibere non poteſt claudus, & pedibus deſtitutus. Nullam proinde harum partium Deus exigit; ſed COR tantummodò, quod quilibet dare poteſt. Potes mihi dicere, ait Sanctus Auguſtinus, non poſſum vigilare, non poſſum ieiunare, non poſſum peregrinari, non poſſum eleëmoſynam facere, & mortuos ſuſcitare: ſed non potes mihi dicere, non poſſum diligere; quod CORDE fit. Adde his, & hanc rationem: quòd etſi Deo omnia Corporis noſtri membra offerantur, vnicum tamen COR abſit, non erit ei munus hoc gratum; quod enim olim dixit: Populus hic labiis me honorat, COR autem eorum longè eſt à me; idipſum de aliis omnibus membris veriſſimè dicere potuiſſet. Nulla enim opera Deo grata ſunt, quæ ex CORDE non procedunt. Quod enim in arboribus eſt radix, id in homine eſt COR: vitiatâ radice, rami arboris areſiunt, flores defluunt, frondes palleſcunt, fructus putreſiunt: ſanâ autem permanente radice, viuaces ſunt rami, firmi flores, virentes frondes, & fructus maturi. Ita quoque ſi CORDIS radix integra fuerit, bona erunt opera noſtra. Si radix ſancta, ait Sanctus Paulus, & rami. Si verò malitia COR infecerit, mala quoque ex eo prodibunt opera.

Auguſt.

Iſa. 29. 13.

Rom. 11. 16.

De

De CORDE enim, Christo teste, exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ. Quin & absque opere externo non rarò COR peccat, vt Psaltes testatur: Etenim in CORDE iniquitates operamini in terra. Cùm igitur omnes actus nostri valorem & pretium ex CORDE habeant, meritò illud Deus requirit: nec enim vel hominibus grata sunt munera, quæ non ex CORDE proficiscuntur. Displicet seruus, qui non ex animo, sed ad oculum, Domino seruit. Nihil Sponsus Dilectæ suæ dedisse censebitur, nisi COR largiatur: nihil ab eâ vicissim petit, nisi vt ponat eum sicut signaculum super COR suum.

Matth. 15. 19.

Ps. 57. 2.

Cant. 8. 6.

CONSIDERA QVINTO, Quorsum Deo COR tuum tradere debeas, nempe vt illi fiat gratum habitaculum, illudque efficiat conforme imagini diuini CORDIS sui. Debitum est ipsi COR multis omninò titulis, ob beneficia nimirùm creationis, gubernationis, redemptionis, aliaque minimè pauca. Accipitribus dari solet COR earum auium, quas prædati essent: Christus ad prædam ascendit, dum Crucis lignum conscendit, de quo vaticinatum Iacob multi intelligunt, cùm de Iuda dixit: Ad

Ad prædam fili mi ascendisti. Christus enim ex tribu Iuda prognatus, inter cetera nomina habuit: Accelera spolia detrahere, Festina prædari. Hic igitur è Cruce spolians diabolum, prædatus est COR nostrum: quare meritò etiam illi dandum erit. Noli autem subducere COR tuum, eò quòd immundum fortè sit; ipse enim qui fons est, emundabit illud. Si prauum & distortum sit, ipse, qui diligit æquitatem, rectum efficiet illud. Si graue sit & pronum in terram, ipse, qui de cælis est, sursum subleuabit. Si variis cupiditatibus, velut luto plenum sit, ipse, qui ignis est, consumet eas. Si durum sit, ipse, qui omnipotens est, emolliet illud. Tantùm tibi tortuositas tua displiceat, & ex tota Anima, ex tota mente, ex totis viribus COR totum illi deuoueas, qui se totum CORDI tuo tanto amore dedit; & sine dubio facilè reformabit deformitates CORDIS tui. Cùm Socrati, vt Seneca tradidit, multi multa, pro suis quisque facultatibus, offerrent; Æschines pauper auditor: Nihil, inquit, dignum te, quod dare tibi possum inuenio, & hoc modo pauperem me esse sentio. Itaque dono tibi, quod vnum habeo, meipsum; hoc munus rogo, qualecumque est, boni consulas, cogitesque

Gen. 49. 9.

Isa. 8. 3.

Matth. 22. 37.

Seneca lib. 1. de benefic. cap. 7.

tesque alios cùm multum tibi darent, plus sibi reliquisse. Cui Socrates: Quid ni tu, inquit, magnum munus dederis? nisi fortè paruo te æstimes. Curabo ergo, vt te meliorem tibi reddam, quàm accepi. Tu verò, si Æschinem imiteris, &, non Socrati, sed Deo COR tuum obtuleris, sine dubio multò melius illud efficiet, tibique reddet. Sed opportunè admodum hîc subiicietur

Modus COR *Deo offerendi.*

PRAXIM, modumque Deo spiritualiter COR nostrum, gratissimi instar muneris, offerendi, nobis tradiderunt SS. Gertrudis, & Mechtildis, duæ sorores, ambæ non solùm carne, sed etiam Religione germanæ, ambæ Domino cohæserunt, ambæ Domino concorditer seruierunt. Sancta Mechtildis audiens aliquando in Offertorio cantari: Reges munera offerent tibi; dixit Saluatori nostro: Ecquid est, ô Dilecte CORDIS mei, quod tibi nunc offeram, cùm nihil dignum habeam maiestate tuâ? Respondit Saluator: Quinque modis præbebis mihi COR tuum, & gratum mihi munus obtuleris. Primò, illud mihi offeres velut arrham desponsationis, cum omni fidelitate CORDIS tui, incessanter me deprecans, vt igne amoris mei consumam quidquid per infidelitatem deliqueris. Secundò, offeres mihi velut murenulam auream, aut amatorium monile, cum internâ abnegatione omnium voluptatum huius mundi; quæ COR tuum occupare vellent. Tertiò, COR tuum velut Diadema mihi offeres, cum omni honore, qui tibi siue in hoc, siue in altero sæculo obtingere posset; vt ego solus sim gloria & corona tua. Quartò, mihi offeres instar phialæ, ex qua ipse meam bibam dulcedinem. Quintò, mihi offeres vas electum, in quo meipsum reficiam. Ita Mechtildem suam erudiuit Dominus.

August. Serm. 26 de verbis Domini. S. Mechtil. lib. 1. cap. 42.

Sancta Gertrudis verò hanc, offerendi Domino COR, formulam tradidit, quâ ipsa sæpiùs vti consueuerat:

Ecce Domine, COR meum abstractũ ab omni
Creaturâ, integrâ voluntate offero tibi; orans
Vt abluas illud in virtuosâ aqua sanctißimi
Lateris tui; & decentißimè exornes illud,
In pretioso Sanguine dulcißimi CORDIS tui,
Ac tibi conuenientißimè coaptes illud, in
Aromatico vapore diuini amoris tui.

Gertrud. insinuat. diuin. piet. li. 3. cap. 30.

Pulchrum quoque & venustum est carmen, quo pius & Religiosus Poeta Bernardus Bauhusius, COR suum vni

Christo dedicat, quod asscribere non verebor:

Lib. Epigramm. *Pallentes violas, immortalesque amaranthos,*
Et calthæ aureolas, Phœbisequasq́ comas,
Reginasq́ rosas, & florum, lilia, Reges,
Albaq́ narcißi, flauaq́ texta croci;
Iridaq́ & nardum, ferrugineumq́ hyacinthum,
Et quidquid florum denique Chloris habet,
CHRISTE, *tibi pleno meditabar fundere cornu,*
Veris opes volucres, deliciasq́ breues:
Iamq́ ardens ibam totum tibi spargere Maium
Purpureum, prasinum, coccineum, croceum;
Nam Maij omnigenæ plumæ, omnigeniq́ colores,
Et multa in gremio florea meßis erat.
Hanc mihi sed subitò vertisti in pectore mentem,
Et visus tacitâ es sic mihi voce loqui:
Mitte rosas manibus vates mens; altera dona
Poscimus; hæc olim Panq́, Palesq́ tulit.
Altera dona Deo vero, sunt altera serta;
Non faciunt capiti talia serta meo.
COR *peto; Io dabitur, dabitur* COR *dulcis* IESV!
Mille darem, IESV, *si mihi mille forent.*
Eia COR, *egredere: an clausa est via? pectora rūpe,*
Rumpe moras, rumpe & viscera, & egredere.
Egreditur. Salue, ô Animæ pars optima nostræ!
Vitæ delicium, principiumq́ meæ!
CORCVLVM, *io gaude, iam felicißima fies*
Victima, Tergemino tota litanda DEO.
Ergo nunc viola, i, melior violâ hoc mihi COR *est:*
I amaranthe, mihi hoc COR *amaranthus erit.*

Puniceæ ite rosæ, melior rosa nam mihi COR *est:*
Lilium i, melius liliolum COR *erit.*
I narcisse, mihi melior narcissus erit COR:
I hyacinthe, mihi hoc COR *hyacinthus erit.*
I croce, cum nardo, calthæq́ ac irides ite,
COR *mihi caltha, crocus, nardus, & iris erit.*
CORCVLVM, *io,* IESV, *sume hoc, mi dulcis* IESV;
Deq́ haustum latere hoc in latus abde tuum.
Viuo ego, non ego iam, viuit Nazareius in me:
Ille mihi solus CORQVE, *animamq́ facit.*
Et vos Adamidæ, vos, ô! mecum pia CHRISTO
CORDA *date. O, qui dat, quàm sine* CORDE *sapit!*

CORDIS SACRIFICIVM.
Sacrificium Deo, ſpiritus contribulatus. *Pſal. 50. 19.*

Non vituli cæſiue Deo placet hoſtia tauri:
COR mihi qui dedit, hic COR ſibi poſcit amor
16.

LECTIO XVI.

CORDIS Sacrificium.

Sacrificium Deo Spiritus contribulatus.
Pſalm. 50. 19.

Non Vituli, cæſive Deo placet hoſtia Tauri,
COR mihi qui dedit, hic COR ſibi poſcit amor.

CONSIDERA PRIMO. Quemadmodum Regibus tributa, & munera deferri debent: ita ſupremo illi Numini, omnium rerum Domino, ſacrificia in ſubiectionis proteſtationem offerenda ſunt. Satis proinde non eſt, ô fidelis Anima, quòd Regi ſæculorum immortali atque inuiſibili, COR tuum muneris loco tradideris, verùm ſoli Deo in ſacrificium idem offerre te oportet. Hoc in arcano ſenſu Sponſus Animarum noſtrarum petit, cùm ait: Sanctifica mihi omne primogenitum. Et alibi: Iure perpetuo omne primogenitum erit meum. Quid verò? An ſuprema illa Maieſtas adeò deſiderat ouium, boum, hircorum, caprarum, cete-

1. Timot. 1. 17.

Exod 13 2.

Num. 18 15.

rarumque animantium primogenita, vt illa sibi offerri præcipiat? Numquid Deo cura est de bobus? ait Sanctus Paulus. Quin & ipse Deus: Numquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? Cur ergo omnia illa primogenita Deo offerentur? Cur illa iure perpetuo vult esse sua? Si omnium legalium differentias hostiarum, vnâ Corporis & Sanguinis IESV CHRISTI Filij sui oblatione consummauit, quid adhuc primogenitorum victimas exquirit? Aliud ergo hîc sub litteræ cortice latet mysterium, aliaque à nobis primogenita Deus per hæc verba exigit. Spirituale est primogenitum, quod hîc Deus postulat; nempe COR nostrum: illud enim ante alia membra primò formatur, & ab Aristotele primum viuens, & vltimum moriens nuncupatur. Hoc gratum Domino sacrificium, quodque præ omnibus aliis illi placet. Hoc mysticè in Abrahæ Patriarchæ nostri sacrificio adumbratum, teste Augustino, fuit. Quod Abraham illi dictum est, da mihi vnicum dilectum filium; idipsum dicit tibi Sapientia: Da mihi fili COR tuum: ipsum est Dilectus & vnicus filius tuus. Quid metuis offerre COR tuum? offer sacrificium,

1. Cor. 9. 9.
Psal. 49. 13.
Genes. 22. 2.
August. Serm. 46 de temp.

cium, contritionem CORDIS Domino Deo tuo, & dicei cum Propheta: Holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo Spiritus contribulatus, COR contritum & humiliatum Deus non spernit. Nihil metuas, tali sacrificio oblato; & illi acceptum erit, & quod obtuleris, integrum tibi permanebit.

Psal. 50. 18.

Agnouit idipsum & Prudentius, qui Abrahæ sacrificio nos instrui docet, vt ea quæ nobis sunt gratissima, Deo offeramus. Sic autem ait:

Senex fidelis prima credendi via est
Abram, beati seminis serus Pater,
Adiecta cuius nomen auxit syllaba,
Senile pignus qui dicauit victimæ:
Docens ad aram cùm litare quis velit,
Quod dulce CORDI *est, quod pium, quod vnicum,*
Deo libenter offerendum credito.

Prudent. præf. in Pschomachia.

Sed nil CORDI gratius est, quàm ipsum sibimet COR; vnde amantes, Personas eas quas nimio amore depereunt, suum CORCVLVM, Animæ suæ dimidium vocare soliti sunt, id insinuantes tam illas sibi charas esse, quàm proprium COR. Si igitur id quod maximè diligimus, Deo offerendum est, nihil dignius illi offerri potest CORDE nostro.

CONSIDERA SECVNDO, Quâ de causâ COR Deo sacrificari debeat. Israëlitæ enim illi ideò iubebantur primogenita sua offerre, vt haberent iugem memoriam liberationis suæ ex Ægypto. Hanc enim effecit & procurauit Deus per cædem primogenitorum totius Ægypti. Quia ergo tunc cecîdit Deus primogenita Ægypti; vt Hebræos, quasi primogenitos suos, inde liberaret; & quia tunc intacta seruauit primogenita Hebræorum habitantium in Ægypto: hinc indictâ lege eadem sibi offerri, ac quasi sua, & à se conseruata sibi reddi depoposcit: sed hæc in figura contigerunt eis. Nos verò de Ægypto huius mundi, de domo seruitutis, & manu inimicorum nostrorum per Christum liberati, maiori iure illi primogenita nostra debemus. Ille enim non primogenita Ægypti pro nobis occidit; sed ipse Vnigenitus Dei Patris, primogenitus Virginis Matris, pro nobis immolatus est. Quantis igitur titulis hostiam CORDIS nostri sibi vendicat! Aduerte porrò mystici huius sacrificij quemlibet Sacerdotem esse, magnos, paruos, nobiles, ignobiles, diuites, pauperes, Ecclesiasticos, sæculares, feminas, viros. Quodnam verò huius sacrificij Altare? munda conscientia. Quæ victi-

Cornel. à Lap. in cap. 13. Exod.

Luc. 1. 74.

ctima? COR contritum, Spiritus contribulatus, eadem enim hæc multorum sensu sunt. Quis culter, quo victima excoriatur? scrutinium CORDIS, dolor Animi, confitens lingua. Quis ignis, hostiam absumens? ille, scilicet, quem Filius hominis venit mittere in terram, & voluit vehementer accendi; diuina, inquam, charitas, quæ totum sacrificium exurit. Quæ verò huius ignis ligna? attenta bonitatis Dei, & diuinorum beneficiorum consideratio, ex quâ diuinæ charitatis flamma indesinenter accenditur; hinc scriptum est: Ignis in Altari semper ardebit, quem nutriet Sacerdos, subiiciens ligna manè per singulos dies. Debet enim fidelis quisque (ait Gregorius) ne in eo charitatis flamma deficiat, in excitationem amoris, exempla Patrum, vel præcepta Dominica ministrare. Congruitque hoc fieri manè, quia prima diei pars est. Postpositis ergo cogitationibus vitæ præsentis, hoc priori loco quisque fidelium cogitet, vt quibus valeat nisibus, studium charitatis inflammet, atque ita succendatur sacrificium CORDIS sui.

Luc. 12. 49.

Leuit. 6. 12.

Gregor. lib. 27. Moral. cap. 7.

CONSIDERA TERTIO, Neminem ab hoc sacrificio excusari posse, quia vt rectè S. Dauid ait: In me sunt Deus vota tua,

Psal. 55. 12.

tua, quæ reddam laudationes tibi. Ac si apertè dicat, inquit idem Gregorius: Etsi exteriùs munera offerenda non habeo, intra memetipsum tamen inuenio, quod in ara tuæ laudis impono; quia qui nostrâ datione non pasceris, oblatione CORDIS meliùs placaris. Ante Dei oculos numquam est vacua manus à munere, si fuerit arca CORDIS repleta bonâ voluntate. De CORDIS igitur arcâ, ait Augustinus, profer laudis incensum, de cellario bonæ conscientiæ profer sacrificium fidei, quidquid profers accende charitate. In te sint vota, quæ reddas laudes Deo. Idemque alibi: Si congereris offerre Domino tuo sacrificium gratum illi & acceptum, sicut anteà vouebantur sacrificia in vmbrâ futurorum; fortè non inuenires in grege tuo placitum taurum, in capris hircum, aræ Domini dignum, nec in ouili tuo arietem dignum ad victimam Domino tuo: & non inueniens satageres quid faceres, & diceres fortè Deo, volui, & non habui. Numquid potes de laude dicere; volui, & non habui? ipsum voluisse, laudasse est. Non enim verba à te quærit Deus, sed COR. Eum potes ore confitere ad salutem: cùm non potes CORDE crede ad iustitiam.

Gregor. homil. 5. in Euang.

August. super Psal. 55.

August. in Psal. 134.

Rom. 10. 10.

stitiam. CORDE laudas, CORDE benedicis, CORDE in aram conscientiæ victimas sacras imponis; & respondetur tibi: Pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Habebat hoc sacrificium laudis Zacchæus in patrimonio suo, habebat vidua in sacello suo, habebat, nescio quis hospes, in dolio suo. Sed nec illo caruit Sanctus Iob, dum omnibus caruit. Quidquid facultatum habuerat diabolus ademit, abstulit. Hereditatem, interfecit filios, ablatis omnibus solus remansit Iob. Sed in illo erant vota laudis, quæ redderet Deo, in illo planè erant. Arcam sancti CORDIS sui fur diabolus non inuaserat, plenus erat vnde sacrificaret. Audi quæ habebat, audi quæ protulit: Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. O diuitiæ interiores, quò fur non accedit! Has igitur Dominus requirit: has ei lubens offer.

Luc. 2. 14

Luc. 19. 8

Iob 1. 12

Aug. in Psal. 55.

Iob 1. 21

CONSIDERA QVARTO, Nullum prorsus esse sacrificium, quo diuina illa Maiestas magis placatur, quàm sacrificium CORDIS. Apud homines enim (vt Bernardus ait) COR ex verbis; apud Deum verò verba pensantur ex CORDE. Et Gregorius: Deus non attendit verba deprecantis, sed COR orantis.

Bernard. in Cant.

Gregor.

orantis. Ex hoc metitur, & æstimat bona nostra, quæ etiamsi parua fuerint, magna erunt, si ex magno CORDIS affectu procedant. Quare idem Gregorius rectissimè inquit: COR Dominus, non substantiam pensat; nec perpendit quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur. COR est quod Deum nobis propitium reddit, flectit, & quodammodo ad nos inclinat. Nam vt benè quidam cecinit:

Idem homil. 5. in Euang.

Bapt. Mant.

Virga recens, Zephyris, neruo curuabitur arcus,
Igne chalybs, adamas sanguine, CORDE *Deus.*

Cur verò ita ei præ omnibus COR placet? quia nimirùm bonam voluntatem significat: vel potiùs ipsum nihil aliud est, quàm bona & prompta voluntas. Magis autem, Philosopho teste, eligenda est voluntas sine actione, quàm actio sine bona voluntate. Quod luculentiùs Poëta effatus est, dicens:

Arist. 2. lib. Analy.

Ouid. lib. 3. de Pōte Eleg. 4

Vt desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hac ego contentos, auguror esse, Deos.
Hæc facit vt veniat pauper quoq; gratus ad aram,
Et placeat cæso, non minus agna, boue.

Quàm placuit Deo sine externo opere seria voluntas Abrahami, dum filium suum Isaac immolare voluit? ex quo hoc consecutus est, vt ex semine eius Christus nasceretur. Promptâ igitur voluntate COR tuum

Gen. 12. 18.

tuum mystico Altari conscientiæ tuæ impone, vt in eo igne charitatis succensum, instar holocausti Deo offeratur in odorem suauitatis. Ora quoque cum Azariâ, vt possis inuenire misericordiam, & in Animo contrito, & Spiritu humilitatis COR tuum suscipiatur. Ora, inquam, & dic: Sicut in holocausto arietum, & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium; sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, vt placeat tibi: quoniam non est confusio confidentibus in te.

Dan. 3. 39.

LE-

CORDIS PONDERATIO.

Appendit CORDA Dominus.prouerb.21.2.

Quod mihi donasti magno pro munere, non est,

Si neget hoc, iusti ponderis æqua bilanx.

17.

LECTIO XVII.

CORDIS Ponderatio.

Appendit CORDA *Dominus.*
Prouerb. 21. 2.

Quod mihi donasti, magno pro munere; non est
Si neget hoc, iusti ponderis æqua bilanx.

CONSIDERA PRIMO, Non satis esse Deo quomodocumque COR offerre, nisi tale omninò sit quòd oculis diuinæ Maiestatis placeat. Probati Nummularij non tantùm explorant an nummus sit probæ monetæ, verùm videlicet aurum, vel argentum, an aurichalcum, vel stannum; verumetiam ne quid illi (vt ait Cassianus) à legitimo pondere diminutum sit censurâ trutinæ diligenter inquirunt. Non secus Deus, qui in mensura, numero, & pondere omnia disposuit, diligentissimè examinat an CORDA, atque alia omnia, quæ ei offeruntur, integrum etiam pondus habeant. Quòd si leuioris illa inuenerit ponderis, tamquam adulterina reiicit. Hinc Spirituum ponderator Dominus à Salomone vocatur:

Collat. 1. c. 20.

Sap. 11. 21.

Prouerb. 16. 2.

vocatur: quòd non tantùm internas CORDIS cogitationes penitus inspiciat; sed etiam appendat, libret, & leuésne sint, an graues, lance suæ æstimationis expendat. Hinc rursus dicitur: Pondus & statera iudicia Domini sunt; qui in bilance iudicat operum nostrorum integritatem; atque hoc iudicium iustissimum est, quia à suo æquilibrio numquam deflectit. Seriò prorsus optabat Sanctus Iob ad hanc trutinam examinari, cùm diceret: Appendat me Deus in staterâ iustâ, & videat simplicitatem meam. Atque alibi ita loquitur: Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior, in staterâ: quasi arena maris, hæc grauior appareret. Contrà verò de impio Baltassar scriptum est: Appensus es in statera, & inuentus es minus habens. Quod idem est, ac si diceret: Appensa sunt in bilance diuinæ iustitiæ, & examinis, opera tua, bona & mala, ô Baltassar, atque inuentus es habere minus probitatis, & bonorum operum; plurimum verò habere superbiæ, crapulæ, & iniquitatis: ergo non mereris ampliùs regnare, nec viuere. Diligenter igitur attende, ô pia Anima, ne COR illud, quod Deo offerre cupis, nimis leue sit, adeoque ab eo reprobetur.

Ibidem v. 11. — *Iob 31. 6.* — *Idem 6. 2.* — *Dan. 5. 27.*

CON-

CONSIDERA SECVNDO, Non raro inueniri apud homines pondera duplicia, maius & minus; & stateras iniquas, quibus fraudem fucumque aliis faciant, dum pro arbitrio suo appendunt, prout ipsi volunt: Mendaces enim sunt filij hominum (ait Psaltes) in stateris, vt decipiant de vanitate in idipsum. Verùm non ita agitur apud iustissimum illum CORDIVM scrutatorem, qui non nisi æquâ lance omnia pensat. Statera siquidem dolosa, abominatio est apud Dominum; pondus æquum, voluntas eius. Hinc fit, vt multa hominibus bona ac recta videantur, quæ tamen si ad diuinitatis stateram librentur, reproba apparebunt: Omnis via viri recta sibi videtur, ait Sapiens, appendit autem CORDA Dominus. Qualecumque enim opus sit in externâ apparentiâ, & hominum æstimatione, Deus illud non ex opere, sed ex CORDE & affectu, à quo prodit, pensat. Atque ideò cùm Cain & Abel ei sacrificia offerrent, scribitur, respexisse ad Abel, & ad munera eius. Notat verò Gregorius, cur primò dicatur Deus respexisse ad Abel, quàm ad munera eius: Quia omne quod datur Deo, ex dantis mente pensatur. Idcircò non Abel ex muneribus, sed ex Abel munera oblata placuerunt.

Psal. 61. 10. — *Prouerb. 11. 1.* — *Prouerb. 21. 2.* — *Gen. 4. 4.* — *Gregor. lib. 22. Moral. cap. 8.*

cuerunt. Ex dantis quippe CORDE, id quod datur accipitur. Æra duo minuta Hebrææ viduæ quantilli pretij credebantur, ad illam argenti molem, quæ à Pharisæis iactabatur? & tamen hanc illa longè superabant; vnde ipsius veritatis eloquio ita commendatur: Verè dico vobis, quia vidua hæc pauper plusquam omnes misit. Quare autem plus misit? quia de penuriâ suâ, omnia quæ habuit misit, quia promptiori Animo, & alacriori voluntate duo minuta dedit. Quare de ea ita Cyprianus: Dominus non de patrimonio, sed de Animo opus eius examinans, & considerans non quantum, sed ex quanto dedisset, dixit: Vidua ista plus omnibus misit in dona Dei. Nihil enim Deo offertur ditius bonâ voluntate, quam etiam pauperes & inopes exhibere possunt. Hæc verò cui deest, quantumuis magna offerat, Deo minimè grata erunt; quia videlicet iusti ponderis non sunt. Magna in oculis hominum videbantur opera Sardicensis Episcopi, non tamen ita erant in oculis Dei; vnde Apocalypticus Angelus ei ait: Non inuenio opera tua plena coram Deo. Appareant illa hominibus splendida, habeas nomen quod viuas, non tamen mensuram iustam impleſti,

Luc. 21. 2.

Ibidem. vers. 3.

Marc. 12 42.

Cyprian. tract. de op. & Eleëmos.

Apoc. 3. 2.

sti, quia mortuus es. Adimple ergo ea quæ adhuc desunt. Pone ergo, ô Anima mea, COR tuum in Dei statera, vt quantum tibi ad veram iustitiam etiamnum desit liquidò cognoscas: dic cum Sancto Augustino: Domine ante te est omne desiderium meum, ante te tota cogitatio mea. Tu omnium Spirituum ponderator, & vtrùm radix sit dulcis an amara, de qua foris pulchra folia emittuntur, tu Iudex interiùs meliùs nosti, & perscrutaris.

August. conf. lib. 10.

CONSIDERA TERTIO, Quódnam sit pondus, ad quod COR tuum in staterâ expendi debeat: de eo autem ita in veteri lege olim Deus edixit: Omnis æstimatio, siclo sanctuarij ponderabitur. Sola enim sanctuarij pondera fallaciarum erant expertia. Hinc oblationes, quas Principes Israël, & capita familiarum Domino obtulerunt, semper expensa scribuntur iuxta pondus sanctuarij; quasi ingratum Domino foret, aut ab integritate deficeret, quod huius ponderis mensuram non æquaret. Quísnam verò siclus sanctuarij, nisi ipsum COR Dei nostri, iuxta quod perfectio CORDIS nostri exigi debet? Hinc optabat Salomon, vt COR populi sui esset perfectum cum Domino Deo, & ambularet in

Leuit. 27 25.

Num. 7. 13.

3. Reg. 8. 61.

in decretis eius. Ita COR Asa scribitur perfectum fuisse cum Domino cunctis diebus suis. De Abiâ verò contrà asseritur: Nec erat COR eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut COR Dauid patris eius. Sed quæ erat perfectio CORDIS Dauid? quod pondus in altera bilance positum fuit, ex quo perfectio Dauidici CORDIS colligi deberet? non aliud sanè quàm COR ipsius Dei. De eo enim scriptum est: Quæsiuit sibi Dominus virum iuxta COR suum. Hinc ergo deducitur illud COR perfectum esse cum Domino, quod est iuxta COR Domini; siue secundùm mensuram & æqualitatem (quo ad ea homini est possibilis) CORDIS diuini. Quid autem est quod COR nostrum maximè demonstret diuino CORDI esse conforme, nisi recta intentio? Deus enim rectus est, & diligit eos qui recto sunt CORDE. Praua, & distorta intentio à diuino CORDE diffidet; nec æquâ lance cum eo componi potest: hæc si operi admiscetur, reprobum est munus quod Deo offertur. Quod enim est Corpus sine vita (ait Richardus de Sancto Victore) hoc est opus sine intentione bonâ. Quælibet actio quamuis bona videatur, tamen quasi mortua iudicatur, si non per intentionem bonam animatur. Noue-rat

3. Reg. 15. 3.

1. Reg. 13. 14.

Richard. de statu int. hom. cap. 7.

rat hanc S. Dauid Deo cum primis charam & acceptam esse; ideoque dicebat: Holocausta medullata offeram tibi. Non est Deo gratius holocaustum CORDE nostro: verumtamen si medullâ careat, iam acceptum non erit Deo. Medulla autem hæc est interior CORDIS nostri intentio. Nihil enim, vt Augustinus ait, interius medullis nostris. Interiora ossa sunt carne, medullæ interiores sunt ipsis ossibus. Quisquis ergo in superficie colit Deum, magis placere vult hominibus. Aliud autem intus sentiens, non offert holocausta medullarum, cuius autem medullam inspicit, ipsum totum accipit. Illa igitur opera medullata sunt holocausta, quibus voluntas, seu intentio bona inest: nullo modo vult Deus ossa exsucca, arida, emedullata. Reperias multos qui frequenter orent, Sacris etiam intersint, non rarò ediâ se macerent, stipem dent, sed, heu quàm nihil medullæ inest his operibus! sunt hæc quidem velut candida, nitidaque ossa; sed deest medulla, Spiritus, recta intentio, pius affectus, qui hæc opera subuehat ad Deum. Rectè proinde monet Gregorius: vt omne bonum quod agitur per intentionem; semper ad cælestia leuetur. Hanc enim velut medullam sacrificij sui Deus ante

Psal. 65. 15.

Aug. in Psal. 65.

Greg. l. 1 in Ezech. hom. 4.

Hebr. 4. 12. ante omnia requirit; cuius sermo viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingit vsque ad diuisionem Animæ ac Spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum CORDIS.

CONSIDERA QVARTO, Vt CORDIS tui sacrificium, & munus non abiiciatur à Deo, tamquam leuioris ponderis, non satis esse, si ei hoc examinandum committas; sed consultissimum omninò iudicari, vt ipse ad trutinam respicias, & integritatem CORDIS tui priùs ad lancem expendas, quàm illud Domino Deo tuo offeras. Nam vt rectè Basilius inquit: *Basil. in Psal. 61.* Cuilibet nostrûm statera à Conditore omnium apparata, per quam rerum naturam possit probè discernere. Posui ante faciem tuam vitam & mortem, bonum & malum, duas inter se contrarias naturas, has tu examina, & diligenter expende, quid vtilius sit. Tibi namque propria datur libra, quæ sufficiens discrimen boni & mali demonstrat; corporea namque pondera in libræ lancibus probamus: quæ verò ad instituendam vitam eligenda veniunt, per liberum Arbitrium decernimus, quòd momentum æquale ad vtrumlibet possis capere. In liberi ergo Arbitrij libra rectam constitue intentionem, sinistram verò & præposteram longiùs abiice. Recta verò intentio hæc est, quæ bonum finem in operando respicit; hic autem vt varius esse potest, ita multiplex quoque est intentio bona. *Ex med. Iac. de Paz. par. 1. cap. 8. tom. 3.* Primò enim, occurrit intentio seruorum, qui ex timore seruili, ne in æternum puniantur, Dei mandata custodiunt. Secunda intentio, Mercenariorum est, qui inclinant COR suum *Ps. 118. 112.* ad faciendas iustificationes Domini, propter retributionem. Tertia intentio, filiorum est, qui Deo obsequuntur, vt ei placeant, & quia illi, quem verâ charitate diligunt, displicere formidant. Hæc autem tres rursum habet gradus: quorum primus, intentio recta dicitur; quæ opera non solùm bona, sed etiam media, siue indifferentia purè facit ex amore Dei, vt ipsi placeant. In secundo gradu, simplex intentio ponitur, quâ quis Deo placere, eumque honorare intendit, & in omnibus quæ agit Deo, intellectu, & affectu inhærere nititur, eumque prouidet *Ps. 15. 8.* in conspectu suo semper. Tertius gradus, intentionem Deiformem complectitur, quâ homo ita in Deum fertur, vt non magis consolationem, quàm desolationem;

nem; non magis prospera, quàm aduersa; non magis honorem, quàm infamiam requirat. Aspira, Anima mea, gradatim ad hanc perfectionem intentionis, vt ita COR tuum in diuina lance appensum, inueniatur integri & iusti ponderis, iuxta pondus sanctuarij, COR videlicet Dilecti tui.

LE-

CORDIS PROBATIO.

Sicut igne probatur argentum,et aurum camino, ita CORDA probat Dominus. *prouerb. 17. 3.*

COR, rutilo, dilecta, tuum pretiosius auro,
Impuram scoriam si prius ignis edat.

18.

LECTIO XVIII.

CORDIS Probatio.

Sicut igne probatur argentum, & aurum camino, ita* CORDA *probat Dominus.
Prouerb. 17. 3.

COR rutilo, Dilecta, tuum pretiosius auro,
Impuram scoriam si priùs ignis edat.

CONSIDERA PRIMO, Neutiquam satis esse, vt COR nostrum, velut aureus nummus Deo oblatus, iusti sit ponderis; sed hoc insuper requiritur, vt non sit adulterinus, peccans in materiâ. Ad peritum enim Argentarium, siue Nummularium spectat, probare an nummus sit probæ monetæ, puta verum aurum, an aurichalcum, aut verum argentum, aut stannum præfulgens: qua de re constitutio extat Gratiani & Theodosij Augustorum lib. 3. de Vete. Numisma. Examinandum quoque est, an sit purum putum, id est, nullâ alterius metalli permixtione vitiatum: qua de re cautum est lege Iuliâ peculatus, ne quis in aurum, argen-

L. I. ff. ad leg. Iul. pecul.

argentum, æs publicum quid indat, néve immisceat. Et expressiùs lege Corneliâ, vt qui in aurum vitij quid addiderit, qui argenteos nummos adulterinos conflauerit, falsi crimine teneatur. Inde ærosa pecunia dicitur, quæ multum æris admixtum habet. Argentarius autem, vt auri vel argenti puritatem cognoscat, illud in igne conflat. Illud porrò officium in Scripturâ sacrâ Deo ipsi tribuitur, qui eo modo hominum CORDA probet, & examinet. Ita enim apud Malachiam scribitur de Christo: Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum: & sedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum, & quasi argentum. Ignis autem, in quo Deus hominum CORDA probat, ex communi Patrum, & sacræ Scripturæ sensu, est tribulatio, siue humiliatio. Vnde Ecclesiastici secundo, dicitur: In igne probatur argentum, homines verò receptibiles in camino humiliationis. Et Sapientiæ tertio, de Iustis scribitur: In paucis vexati, in multis benè disponentur: quoniam Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probauit illos. Disce ergo, ô Anima mea, aduersa non timere, aut illis imminentibus,

L.9.ff.ad leg. Cornel. de falsa.

Malach. 3.3.

Eccli. 2. 4.

Sap. 3.5.

bus, nimio Animo contrahi; hæc enim qualis sis probabunt.

CONSIDERA SECVNDO, Sicut ignis liquando aurum ab eo separat alia metalla, ostenditque an etiam verum aurum sit: ita etiam tribulatio ostendit probúmne, an reprobum sit COR nostrum in conspectu Domini; vt per Ezechielem Dominus dicit: Eò quòd versi estis omnes in scoriam, proptereà ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem, congregatione argenti, & æris, & stanni, & ferri, & plumbi in medio fornacis, vt succendam in eâ ignem ad conflandum. Quod eleganter exponens Gregorius, ait: Purgare eos per ignem tribulationis volui, & argentum illos vel aurum fieri quæsiui; sed in fornace mihi in æs, stannum, & ferrum, & plumbum versi sunt: quia non ad virtutem, sed ad vitia etiam in tribulatione proruperunt. Æs quippe dum percutitur, ampliùs metallis ceteris sonitum reddit. Qui igitur in percussione positus, erumpit ad sonitum murmurationis, in æs versus est in medio fornacis. Stannum verò, cùm ex arte componitur, argenti speciem mentitur. Qui verò simulationis vitio non caret in tribulatione, stannum factus est in fornace. Ferro autem vtitur, qui vitæ proximi

Ezech. 22. 20.

Gregor. 3 part. curæ past. cap. 14.

proximi insidiatur. Ferrum itaque in fornace est, qui nocendi malitiam non amittit in tribulatione. Plumbum quoque ceteris metallis est grauius. In fornace ergo plumbum inuenitur, qui sic peccati sui pondere premitur, vt etiam in tribulatione positus, à terrenis desideriis non leuetur. Hinc rursum scriptum est: Multo labore sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. Ignem quippe nobis tribulationis admouet, vt in nobis rubiginem vitiorum purget: sed nec per ignem rubiginem amittimus, quando & inter flagella vitio non caremus. Hinc Propheta iterùm dicit: Frustrà conflauit conflator, malitiæ eorum non sunt consumptæ, argentum reprobum vocate eos. Tribulatio ergo instruet te, an sis plumbum, ferrum, stannum, æs; an verò argentum, an purum aurum: qualis erat S. Dauid, qui de fornace probationis egressus, dicebat: Probasti COR meum, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. Et S. Iob: Probauit me quasi aurum, quod per ignem transit. Et Angelus Tobiæ dixit: Quia acceptus eras Deo, necesse fuit vt tentatio probaret te. Dic ergo & tu cum Propheta: Proba me Domine,

Ezech. 24. 12.

Ierem.6. 28.

Ps.6.3.

Iob 23. 10.

Tob. 12. 13.

Psal.25. 2.

Domine, & tenta me: vre renes meos, & COR meum.

CONSIDERA TERTIO, In fornace ignis aurum purificari, persici, ac splendescere. Ad hoc autem admisceri solet argento purgando plumbum, vt ex Ieremia patet: Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustrà conflauit conflator. Plumbum, ait Mathiolus, miscetur conflationi, quia plumbi adminiculo faciliùs metalla igni cedunt. Eodem hoc modo sicut igne probatur argentum, ità CORDA probat Dominus. Conflator enim Deus est, ignis autem tribulatio & tentatio, sufflatorium diaboli instigantis afflatus, qui tentationis ignem accendit. Plumbum, quod maximè graue est, & præter aliorum metallorum morem, terræ infossum crescit; nouissimæ mortis memoriam & metum significare docet Cyrillus Alexandrinus. Mortis sanè memoria accommodatissima est ad COR præseruandum, ne à tribulatione lædatur, sed eâ magis expurgetur. Sicut enim aurum, ait Chrysostomus, in camino non læditur; sic stabilem Animam tribulatio non lædit. Quid operatur caminus? aurum mundat: quid operatur tri-

Ierem.6. 29.

Math.li. 5.c.58.

Prouerb. 17. 3.

Salaz. in prouerb.

Cyril. li. thesau.

Chrysost. hom.14. variis in Mat. loc.

tribulatio? tolerantiam, ampliorem que patientiam: abſcindit enim diſſidium, & coadunat Animam, & ſobriorem reddit. Omne igitur gaudium exiſtimare debet pius homo, cùm in tribulationes varias inciderit, cùm per illas purgetur, & ad virtutis perfectionem magnis paſſibus prouehatur. Marcet ſine aduerſario virtus. Tunc apparet quanta ſit, quantum valeat, polleatque, cùm quid poſſit, patientia oſtendit. Nempe, vt cocti lateres, niſi vehementi igne coquantur, mox vbi aquam biberint, diſſoluuntur, & in minutiſſimas micas abeunt; igne autem, quo conſumendi viderentur, & in cineres redigendi, ita roborantur & obdureſcunt, vt nullâ aquâ diſſolui queant, fiantque ad ædificia aptiſſimi: ita omninò Iuſti, quos ingentes tribulationes frangere, & è ſtatu mentis dimouere poſſe cuipiam videbantur, ex eiſdem tantum Animi robur, fortitudinemque tantam concipiunt & acquirunt, vt nullis rerum aduerſarum fluctibus lædi queant, ſed ad ædificium ſpirituale maximè idonei reddantur, qui viui & electi lapides in eo fiant.

Iac. 1. 2. *Seneca l. de prouiden. c. 2.* *Pint. dial. par. 1. dial. 4. cap. 3.*

CONSIDERA QVARTO, Tametſi graues & multæ ſint tribulationes iuſtorum, neceſſarium

Pſal. 33. 20.

ceſſarium tamen eſſe, vt inuictâ patientiâ illas ſuſtineant, hac conſideratione muniti, quòd nondum omnis ſcoria à CORDIBVS eorum excocta ſit. Poteſt enim, Chryſoſtomo teſte, Deus omnia grauia hodie ſoluere; ſed donec nos purgatos videat, donec videat factam conuerſionem, & pœnitentiam firmam, & inconcuſſam, non diſſoluit tribulationem. Etenim Aurifex, donec aurum benè purgatum videt, de conflatorio non extrahit: ſic & Deus non abducit tribulationem, donec nos penitus emundauerit. Et S. Auguſtinus: Numquid lucet aurum in fornace Aurificis? in monili lucebit, patiatur ergo fornacem vt purgatum à ſordibus veniat ad lucem. Fornax mundus, palea iniqui, aurum iuſti, ignis tribulatio, Aurifex Deus; quod vult Aurifex facio, vbi me ponit tolero. Iubeor ego tolerare, nouit ille purgare, ardeat licet palea ad incendendum me, illa in cinerem vertitur, ego ſordibus careo. Quinimmò Caſſianus docet, viros ſanctiſſimos magnis infirmitatibus traditos, pro leuiſſimis quibuſque delictis; cùm in illis, ne tenuiſſimum quidem næuum in die Iudicij inueniri patiatur diuina clementia, omnem CORDIS eorum

Chryſoſt. hom. 4. ad pop. Antioch. *Aug. in Pſal. 61.* *Caſſian. coll. 7. cap. 25.*

 ſcoriam

ſcoriam excoquens in præſenti, vt eos, tamquam aurum vel argentum ignitum, ad illam perpetuitatem, nullâ indigentes pœnali purgatione, tranſmittat. Et excoquam, inquit, ad purum ſcoriam tuam: & auferam omne ſtannum tuum, & poſt hoc vocaberis ciuitas iuſti, vrbs fidelis. Sed & Auguſtinus: Sic etiam, inquit, de puro argẽto ſordidatur aurum, ſi admiſcetur illi: ſordeſcit enim aliquid cùm inferiori miſcetur naturæ, quamuis in ſuo genere non ſordidæ. Sic Animus noſter quibuſdam ſordeſcit, quæ etſi ex ſuo genere munda ſint, tamen inferiora ſunt; atque in his etiam expurgandis igne opus eſt. Sæpè enim accidit, vt Deus hominem in labores, moleſtias, & tribulationes, quaſi in ignem coniiciat, vt Animum eius à quibuſdam infimis rebus minimè malis, aut turpibus ſecernat, & ad meliora traducat. Noli ergo abhorrere tribulationem, quæ tantum CORDI tuo bonum affert.

Iſa. 1. 25.

Aug. in Pſal. 61.

CONSIDERA QVINTO, Quemadmodum aurum etſi duriſſimum, virtute ignis molle & flexile redditur; vt Aurifabri malleo in certam formam, verbi gratia, calicis, thuribuli, candelabri, phialæ, & crateris, efformari queat, immò etiam in laminas tenuiſſimas, & ſubtiliſſima fila ſubinde pro-

producatur: ita quoque COR hominis iuſti in camino tribulationis excoctum, & multis velut malleorum ictibus crebrò cõtuſum, magis ac magis dilatatur, vt à Deo optimo Artifice in omnem formam, iuxta ſanctiſſimum eius beneplacitum, facilè redigi poſſit. Docet id Auguſtinus, explanans illud Pſalmi: In tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ: Ductiles, ait, tubæ, æreæ ſunt, quæ tundendo producuntur. Si tundendo, ergo vapulando eritis tubæ ductiles in laudem Dei productæ. Sic cùm tribulamur, tribulatio, tunſio; profectus, productio eſt. Quomodo ſonuit, & quàm ſuauiter tuba ductilis, qui in tribulatione percuſſus, gratias agit! Ecce, inquit fabricator Deus, illam tubam perficere volo: non perficiam, niſi fundam. Malè ſonabat antè quàm produceretur. Nunc productus, & facta tuba ductilis, laudes Dei ſonabit, quæ anteà blaſphemias intonuit. Diſce ergo, ô Anima, in aduerſis & tribulationibus non obmurmurare, non conqueri de Deo; ſed magis lauda Deum, quia ex ſpina quâ pungeris, naſcitur roſa quâ coroneris. Id enim quod in præſenti eſt momentaneum, & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.

Pſal. 97. 6.

Aug. in Pſal. 9.

Idem in Pſal. 52.

2.Cor.4. 17.

Quinimmò non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Age igitur Anima, quantumuis in camino probationis COR tuum diutiùs crucietur, gratias Deo age: & cum tribus pueris in fornace ardenti conclusis lauda, glorifica, & benedic Dominum Deum cæli & terræ. Non enim comburetur COR tuum in medio flammæ ardentis, sed purius, illustrius, & gloriosius inde egredietur

LE-

CORDIS SCRVTINIVM.

Prauum est COR omnium et inscrutabile: Quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans COR et renes. *Jerem. 17. 9.*

Solus ego immensam CORDIS perscrutor abyssum,
Nautica quam potis est haud penetrare bolis.

19.

LECTIO XIX.

CORDIS Scrutinium.

Prauum est COR *omnium, & inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans* COR *& renes.*
Ierem. 17 9.

Solus ego immensam CORDIS *perscrutor abyssum,*
Nautica, quam potis est haud penetrare, bolis.

CONSIDERA PRIMO, Humani CORDIS Arcana adeò homines latere, vt nullus ea cognoscere queat. Quare Propheta COR hominis inscrutabile nominauit. Verè enim est, vt Bernardus dixit, abyssus multa. Sicut enim abyssus exhauriri non potest, sic COR hominis à cogitationibus suis euacuari non potest; sed continuò volubilitate in eo voluuntur. Mare magnum est, & spatiosum manibus: illic reptilia, quorum non est numerus. Sicut enim reptile latenter repit, & sinuosis anfractibus huc & illuc deambulat: ita conscientiam hominis venenatæ

Ier.17.9
Bernard. tract. de int. dō. cap.44.
Psal.103 25.

 cogi-

cogitationes intrant, & exeunt; vt nesciant homines vnde veniant, aut quò vadant. Hoc benè cognouerat qui dicebat: Prauum est COR hominis, & inscrutabile: & quis cognoscet illud? Quòd scrutationem non recipit, nec cognitionem COR hominis, etiam Augustino abyssus est. Si profunditas, inquit, est abyssus, putamus quòd COR hominis abyssus est. Quid enim est profundius hac abysso? loqui homines possunt, videri possunt per operationem membrorum, audiri in sermone, sed cuius cogitatio penetratur? cuius COR inspicitur? Quid intus gerat, quid intus possit, quid intus agat, quid intus disponat, quid intus velit, quid intus nolit, quis comprehendet? Hinc Philosophus quidam optabat CORDA hominum esse vitrea, vt fundus eorum perspici posset; ne quis in illo dolus, vel fraus resideret. Eâdem de causâ Momus, apud Lucianum in Hermotymo, reprehendit Vulcanum; quòd homini non dederit COR fenestratum, atque perspicuum. S. Macharius quoque dixit: COR esse infinitæ profunditatis, in quo sint triclinia, cubicula, fores, vestibula: ad quæ nulli hominum pateat accessus. Quare latebræ eius, nulli prorsus perspectæ sunt.

Ioan.3.8 *Ier.17.9.* *Aug.in. Psal.41.* *Lucianus in Hermot.* *S. Mach. hom. 15.*

CON-

CONSIDERA SECVNDO, Solius Dei esse, intimas CORDIS cogitationes pernoscere: omnia enim CORDA scrutatur Dominus, & vniuersas mentium cogitationes intelligit. Quinque enim habet Deus thesauros absconditos, quos ita sibi soli asseruat, vt eorum clauem nulli alteri vmquam tribuat. Primus est, creatio ex nihilo; quæ ita cuiuscumque creaturæ potestatem excedit, vt nemini, præterquam soli Deo, attribui valeat: vnde solus Creator omnium vocatur. Secundus est, gloria & honor; qui ipsi à creaturis debetur, dicente Apostolo: Soli Deo honor & gloria. Et ipse Dominus: Gloriam meam alteri non dabo. Tertius est, iniuriarum vindicta: Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Quartus, determinatum tempus extremi Iudicij: de quo Christus Dominus: De die autem illâ & horâ nemo scit, neque Angeli cælorum, nisi solus Pater. Quintus thesaurus est, cogitationum CORDIS cognitio; vnde Deus apud Prophetam ait: Ego Dominus, scrutans COR & renes. Altissimè proinde CORDI nostro imprimendum est, Deum penitissimos eius recessus intueri: ideoque nihil cogitatione voluendum, quod oculis omnia inspicientis Dei displicere crediderimus. Quamuis enim Dominus

1. Paral. 28.9. *1. Tim. 1. 17.* *Isa. 42.8* *Heb. 10. 30.* *Mat. 24. 36.* *Ier. 17.9.*

 nus

nus sit in cælo, in aula sancta sua; tamen, vt ex Prudentio canit Ecclesia,

Speculator astat desuper,
Qui nos diebus omnibus,
Actusq; nostros prospicit,
A luce prima in vesperum.

Quantâ verò diligentiâ vel vnius solius hominis actiones contempletur, Augustinus agnouit; qui ita Deum alloquitur: Sic gressus meos semitasque consideras, & die noctuque super custodiam meam vigilas, omnes semitas meas diligenter notans, Speculator perpetuus, veluti si totius creaturæ tuæ cæli & terræ oblitus, tantùm me solum consideres, & nihil sit tibi curæ de aliis. Neque enim tibi crescit lux incommutabilis visionis tuæ, si tantùm vnum aspicias; neque minuitur, si innumera videas, & diuersa. Sed perge vlteriùs, Anima mea, cum eodem Augustino considerare, quàm accurato scrutinio intima CORDIS tui Deus rimetur. Quicquid (inquit) facio, ante te facio; & illud quicquid est quod facio, meliùs tu vides, quàm ego qui facio. Quicquid enim semper operor, tu pariter semper præsens ades; vtpote perpetuus inspector omnium cogitationum, intentionum, delectationum, & operationum mearum. Et non so-

Aug. soliloq. cap. 14.

Ibid.

lùm

lùm intentionem, sed radicis eius medullam intimam disertissimâ tuæ lucis veritate colligis, numeras, intueris, & consignas: vt reddas vnicuique, non solùm secundùm opera, vel intentionem, sed etiam secundùm ipsam interiorem abscōditam medullam radicis, de qua procedit intentio operantis. Hoc est fortè, quod iam dixisti nobis: Considerabo nouissima eorum. Et quod de te Domine dicitur: Vniuersorum finem ipse considerat, quoniam tu quidem in omnibus, quæ agimus, finem intentionis magis, quàm actum operationis attendis.

Deut. 32. 20.

CONSIDERA TERTIO, Impiam prorsus esse malorum hominum persuasionem, qui vt peccatis suis fræna laxent, fingunt Deo incognita esse abscondita CORDIS: & quòd præuaricantes ab eo non videantur. Hos Isaias vocat profundos CORDE: Væ qui profundi estis CORDE, vt à Domino abscondatis consilium: quorum sunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos, & quis nouit nos? Pluribus porrò eosdem perstringit Ecclesiasticus: Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in Animam suam, & dicens: Quis me videt, tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumspicit me,

Isa. 29. 15.

Eccli. 23. 25.

quem

quem vereor ? delictorum meorum non memorabitur Altissimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius,& non cognouit quoniam oculi Domini multò plus lucidiores sunt super Solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum CORDA intuentes in absconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur omnia sunt agnita: sic & post perfectum respicit omnia. Quid luculentiùs dici potuisset? sed ne Ethnicos quidem hæc veritas latuit. Thales enim Milesius percunctatus, an facta hominum Deos fallerent? Ne cogitata, inquit, vt non solùm manus, sed etiam mentes putas habere debeamus; cùm secretis cogitationibus nostris cæleste Numen adesse credimus. Hinc Ægyptij Deum hieroglyphicis notis adumbrare volentes, oculum pingebant sceptro incumbentem, significantes Deum omnia regere, omnia videre. Oculatior enim est ficto Poëtarum Argo, & symbolicis illis animalibus, quæ plena scribuntur oculis antè & retrò. Ille igitur tam perspicax, intima CORDIS penetralia diligentissimis oculis scrutatur, videtque quid in illis lateat. Danda igitur opera est, ne quid irrepat in COR nostrum, quod vel minimam mali speciem habeat. Sæpè enim

Laërt. in eius vita.

Apoc. 4. 6.

enim COR nobis rectum videtur, quod tamen CORDIS scrutatori Deo prauum, distortum, & malum iudicatur.

CONSIDERA QVARTO, Non tantùm Deo perspecta esse opera & cogitationes CORDIS humani, sed ea etiam publicè reuelanda in extremo Dei Iudicio: Tunc enim illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia CORDIVM. Tunc fundum CORDIS omnibus erit perspicuum; tunc in ipso CORDE, quasi in conscriptâ scedulâ, legetur quidquid homo vmquam fecit, dixit, cogitauit. Tunc, secundùm Danielem, libri conscientiarum aperientur, scripti non atramento, sed flagitiorum inquinamento, inquit Ambrosius. Sed Basilium de his loquentem audiamus: Quę priùs corpore, quasi veste contecti, minimè habere putabamur, ea nudata se omnium oculis ingerent, nullusque iam vel negationi, vel defensioni erit locus; quando ipsa cernentur opera in suo Auctore conspicua. Non enim confusè, sed singula per partes, vt sese habeant, velut in pictura, noscentur. Et Sanctus Ephrem: Vnusquisque cernet ante faciem suam exposita opera sua, siue bona illa, siue mala præmisit. Formidabiles libri aperientur, in quibus scripta sunt opera nostra, & actus, & verba, & quæcum-

1. Cor. 4. 5.

Ambr. in Psal. 1.

Basil. lib. de vera virgin.

Ephrem lib. de vera pœnit. c. 4.

cumque egimus in hac vita; nec solùm actus, sed & cogitationes, & intentiones CORDIS. Quid tunc nobis miseris fiet (ait Chrysostomus) cùm omnia orbi vniuerso palàm facta, in tam aperto, tamque illustri theatro denudata, hominum partim nobis cognitorum, partim incognitorum oculis subiicientur? Vnusquisque, cum Ambrosio, dicere posset: Væ mihi, quia latere cupio, & latere non possum! quomodo enim latebo, qui inscripta in pectore meo gero meorum indicia peccatorum? Quòd si tum in libro CORDIS nostri bona opera descripta inuenire velimus; satagamus modò, vt semper bonas cogitationes in CORDE foueamus, immò Deum, CORDIS scrutatorem, supplices inuocemus, vt semper rationabilia meditantes, eo inspirante, cogitemus quæ recta sunt; eodemque gubernante, & illa faciamus. Pro quo hîc subnectitur

Chrysost. hom. 5. in Epist. ad Rom.

Ambr. in Apolog. Dauid.

Missale Rom.

ORATIO ECCLESIÆ.

DEVS, cui omne COR patet, & omnis voluntas loquitur, & quem nullum latet secretum; purifica per infusionem Sancti Spiritus, cogitationes CORDIS nostri: vt te perfectè diligere, & dignè laudare mereamur.

LE-

CORDIS RECTIFICATIO.

Rectis CORDI Lætitia. *Psal. 96. 11.*

Ad rectam, persæpe, mei, COR, Cordis, amussim,
Si rectum cupias, exige nata, tuum.

20.

LECTIO XX.

CORDIS Rectificatio.

Rectis CORDE *lætitia.*
Psalm. 96. 11.

Ad rectā, persæpè mei, COR, CORDIS, amussim,
Si rectum cupias, exige, nata, tuum.

CONSIDERA PRIMO, Vltra suprà dicta examina, Amatorem CORDIVM Deum, alio etiam modo oblati sibi CORDIS explorare integritatem. Nam instar fabrorum cæmentariorum, & Architectorum, ad libellam, regulam, & amussim, CORDIS rectitudinem explorat. Voluntas Dei, ait Augustinus, sic est, quomodo regula. Ecce, puta, torsisti regulam; vnde habes corrigi? Illa autem integra manet: regula est enim incommutabilis. Quàm diu integra est regula, habes quo te connectas, & corrigas prauitatem tuam: habes vnde corrigas, quod in te tortum est. Atque hinc definit rectos CORDE esse, qui sequuntur in hac vita voluntatem Dei, non ei resistentes,

August. in Psal. 93.

Idem in Psal. 35. conc. 1.

stentes, neque diffidentes. Et rectum COR dicitur hominis, qui omnia quæ vult Deus, ipse vult. Rectus est enim Deus: & ideò COR recto adhærens, tamquam incommutabili regulæ, rectum quoque dicitur. Distortum verò & prauum COR vocat, quod non se corrigit ad Deum, & Deum vult distorquere ad se. Quomodo distortum lignum, etsi disponas in pauimento æquali, non collocatur, non compaginatur, nec adiungitur; sed semper agitatur & nutat, non quia inæquale est, vbi posuisti; sed quia distortum est quod posuisti: ita & COR tuum, quàm diu prauum est, & distortum, non potest colliniari rectitudini Dei; & non potest in illo collocari, vt hæreat illi, & fiat rectum. Qui autem adhæret Domino, vnus Spiritus est. Generatio autem praua, quæ non direxit COR suum, non est creditus cum Deo Spiritus eius. De his erat Simon Magus, cui Petrus Apostolus dixit: Non est tibi pars, neque sors in sermone isto: COR enim tuum non est rectum cum Deo. Ibi enim ostendit, quia non potest esse rectum sine Deo. Si ergo subrepserit tibi humana infirmitas, & cœperis aliud velle, quam Deus vult: videas prauitatem CORDIS tui extra regulam; figas illud ad regulam,

Idem in Ps. 100. *Idem in Ps. 146.* *Idem in Psal. 31.* *1. Cor. 6. 17.* *Psal. 77. 8.* *Actor. 8. 22.*

lam, & dirigatur in Deum COR tuum, quod in homine cœperat esse prauum, vt fiat rectum secundùm Deum.

CONSIDERA SECVNDO, Hanc esse in hominibus magnam & vsitatam peruersitatem, quia cùm debeant viuere ipsi secundùm voluntatem Dei, Deum volunt viuere secundùm voluntatem suam. Et cùm ipsi nolunt corrigi, illum volunt deprauari: rectum non arbitrantes quod ille vult, sed quod ipsi volunt. Voluntas Dei est aliquando vt sanus sis: aliquando vt ægrotes. Si quando sanus es, dulcis est voluntas Dei; & quando ægrotas, amara est voluntas Dei: non recto CORDE es. Quare? quia non vis voluntatem tuam dirigere ad voluntatem Dei, sed Dei vis curuare ad tuam. Sic agens, eris insulsus puer in domo patris, amans patrem si tibi blanditur; & odio habens, quando te flagellat: quasi non & blandiens, & flagellans hereditatem paret? Quapropter inter rectum COR, & prauum COR hoc interest: Quisquis homo quidquid patitur præter suam voluntatem, afflictiones, mœrores, labores, humiliationes, non tribuit nisi voluntati Dei iustæ, non illi dans insipientiam, quòd quasi nesciat quid agat, quia talem

August. in Ps. 48. *Idem in Psal. 35.* *Idem in Psal. 31.*

flagellat, & talibus parcit; ipse est rectus CORDE. Peruersi autem CORDE sunt, & praui, & distorti, qui omnia quæ patiuntur mala, iniquè se pati dicunt, dantes illi iniquitatem, per cuius voluntatem patiuntur: aut quia non audent ei dare iniquitatem, auferunt ei gubernationem. Quia ipse, inquit talis, non potest facere iniquum; iniquum autem est, vt ego patiar, & ille non patiatur: concedo enim vt sim peccator, certè sunt peiores qui lætantur, & ego tribulor: quia ergo hoc iniquum est, vt etiam peiores me lætentur, & ego tribuler, qui aut iustus, aut minus peccator quàm illi sum: & certum est apud me, quia Deus non faciet iniustum. Deus non gubernat res humanas, nec cura est illi de nobis. Ergo praui CORDE, id est, distorti CORDE, tres habent sententias: aut non est Deus, dixit enim stultus in CORDE suo; Non est Deus: aut iniustus Deus est, cui hæc placent, & qui hæc facit: aut non gubernat Deus res humanas, nec cura est illi de omnibus. In istis tribus sententiis magna impietas est. Caue ergo Anima, hanc impietatem, ne distorto CORDE cum Deo tuo non consentias.

Ps. 31. 1.

CONSIDERA TERTIO, Quo ad praxim & exercitium huius virtutis, imitari nos debere

debere Heliotropium, de quo eleganter Plinius: Heliotropij miraculum, inquit, sæpiùs diximus, cum Sole se circumagentis, etiam nubilo die: tantus sideris amor est. Noctu verò velut eius desiderio contrahit cæruleum florem. Sol noster, voluntas Dei est: hæc nobis non semper extra nubem illucet, serenis turbidi dies miscentur, quos pluuiæ, venti, grandines infestant. Nemo Christianorum est, qui non sæpiùs sentiat hanc cæli grauitatem & turbulentas tempestates. At nos, instar Heliotropij, cum Sole nostro, cum diuina voluntate, nosipsos circumagamus, diebus etiam nubilis; tantus sit nostri sideris illius amor. Talis fuit Sanctus Iob, qui in mediis ærumnis dicebat: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Et: Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non sustineamus? Ecce rectum COR, ait Augustinus, nam quia fixum COR eius erat in Domino, ideò rectum. Quia enim rectus est Deus; quando in illo figis COR, forma tibi fit, vt sit tibi COR rectum. Conformauerat se huic formæ Sancta Gertrudis, quæ graui infirmitate detenta, cùm ei Dominus appareret, vnâ manu ferens sanitatem, al-

Lib. 22. Hist. nat. cap. 21.

Drexel. de conformit. volunt. lib. 2. cap. 2.

Iob 1. 21

Idem 2. 10.

August. in Ps. 93.

Insinuat. diuin. li. 3. c. 53.

terá infirmitatem, vt vtram mallet, eligeret: illa vtrasque respuens, ac inter vtrasque Domini manus, procedens in feruore Spiritus, accedebat ad COR illius, ipsius laudabilissimam inquirens voluntatem, ac dicebat: Toto CORDE desidero, vt non meam respicias voluntatem; sed tuum in omnibus beneplacitum circa me perficias. Sed, quod vehementer admireris, Epictetus Ethnicus Philosophus in hoc sensu se fuisse scribit: Appetitum meum, inquit, obedientem prębui Deo: vult ille me febricitare? volo & ipse. Vult me aliquâ re potiri? volo & ipse. Non vult? nolo. Mori me vult? mori igitur volo. Quis adhuc me prohibere potest contra meam sententiam, aut cogere? Vir prudens ita rem considerat, hanc rationem secum init; si Deo se dediderit, se iter tutò confecturum. Quid est istud, dedere se Deo? vt quod ille voluerit, & ipse velit; & quod ille noluerit, & ipse nolit. Quî ergo istud fiet? quomodo fieret aliter, nisi considerandâ Dei voluntate & administratione. Idemque alibi: Melius, inquit, illud iudico quod Deus vult, quàm quod ego. Adhæreo illi vt Minister & pedissequus: cum illo desidero, cum illo expeto. Denique quod ille vult, idem & ipse volo. Imitemur hanc vocem, vel potiùs

Lib. 3. dissert. cap. 26.

Idem lib. 4. diss. cap. 7.

potiùs cum Christo dicamus: Non mea voluntas, sed tua, ô Deus, fiat. Et meus cibus est, vt faciam voluntatem Dei Patris.

Luc. 22. 42.
Ioan. 4. 34.

CONSIDERA QVARTO, Quemadmodum in maioribus ciuitatibus, plerumque Horologium quoddam primarium est, ad quod cetera omnia vt plurimum diriguntur: ita prorsus æquissimum est, vt nostra nos horologiola, voluntatem quisque nostram, ad illud supremum, cæleste, magnitudinis infinitæ Horologium, hoc est, ad diuinam voluntatem attemperemus. Vt enim Thomas à Kempis ait: Nihil Domine, amatorem tuum, & cognitorem beneficiorum tuorum, ita lætificare debet, sicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ dispositionis tuæ. Nam voluntas tua, & amor honoris tui, omnia excedere debet; & plus eum consolari, magisque placere, quàm omnia beneficia sibi data, vel danda. Idemque Christum ita consulentem inducit: Opta semper, & ora, vt voluntas Dei integrè in te fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis & quietis. Quòd si vlteriùs praxim & modum huius conformitatis cum diuinâ voluntate requiras, audi Deum ipsum S. Catharinæ

Thom. à Kemp. de imitat. Christi. lib. 3. cap. 22.

Idē cap. 23.

rinæ Senensi ita loquentem: Ad perfectionem si peruenire desideras, tibi est in summa humilitate perstandum, & ex verâ atque intimâ miseriæ & inopiæ tuæ cognitione, id vnum iugiter, vehementerque affectandum, vt mihi soli pareas, meamque solius voluntatem obserues. Quò autem id præstare queas, necesse est, vt per mentis conceptum, & Animi existimationem, tibi habitaculum circum vndique concameratum, ex solius meæ voluntatis materia construas; teque eo includas, & semper inhabites, vt quocumque eas, numquam egrediaris; quocumque prospicias, numquam extra aspicias; sed tuos mentis & Corporis sensus mea semper circumstet voluntas, nec quicquam aliud loquaris, cogites, aut efficias, nisi quod mihi placet, & meæ esse voluntatis credas; sicque te quidquid agendum erit, Sanctus Spiritus edocebit.

S. Cath. Senens. in Dial.

CONSIDERA QVINTO, Quàm bonus Israël Deus his, qui recto sunt CORDE! Vt enim taceam immensos fructus diuini huius exercitij, id sanè per illud fideles Dei serui assequuntur, vt maximo in gaudio perpetuò versentur: Non enim contristabit iustum quidquid acciderit ei. Et rectis CORDE lætitia. Atque ita Sanctus

Ps. 72. 1. *Prouerb. 12. 21.* *Psal. 96. 11.*

ctus Paulus dicebat: Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Quia, vt ait Ambrosius, non frangitur Sapiens doloribus Corporis, nec vexatur incommodis; sed etiam in ærumnis beatus manet. Quia non in delectatione Corporis vitæ beatitudo, sed in conscientia pura ab omni labe. Hæc autem conscientiæ securitas, ex eo oritur, quòd voluntas nostra cum Dei voluntate optimè consentiat. Quare Catharina illa Senensis, Virgo sanctissima dicere solebat: Bonæ mentis homines esse quàm simillimos Seruatori nostro, qui, vti beatitudinem Animæ in ipsis etiam tormentis numquam amisit; ita nec illos eam perdere: cùm hæc consistat in conformatione propriæ voluntatis cum diuinâ. Optimè ergo dixit Sanctus Dorotheus: Eum qui diuinam voluntatem in omnibus sequi conatur, in curru vehi cum omnibus Crucibus ipsi alioqui ferendis; alios qui hanc itineris agendi rationem & compendium ignorant, ponè sequi pedites, & onerosas Cruces aut morosè trahere, aut laboriosè ferre. Itaque expeditus & gaudens homo voluntati Dei conformis, per medias ærumnas ad cælestem patriam securus pergit: Lætamini ergo in Domino, & exultate iusti:

2. Cor. 7. 4. *Lib. 1. de Iacob. cap. 8.* *Drexel. de conf. volunt. lib. 3. cap. 6.* *Doroth. Serm. de obedien.* *Psal. 96. 11.*

iusti: & gloriamini omnes recti CORDE.

OBSERVET hîc studiosus huius Scholæ Discipulus, in omni Oratione, hac resignatione vtendum esse, quam nos Christus Dominus, cùm in horto orans, tùm in Oratione Dominica docuit, præscribens dicendum: Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra. B. Gertrudis volens omnia Christi membra salutare, trecenties sexagies quinquies dicebat: O benignissime Iesu, fiat voluntas tua, & non mea. Atque hoc Deo sacrificium longè omnium gratissimum esse intellexit. Narrat Alphonsus Salmeron fuisse hominem, qui Orationis loco, totum ordine Alphabetum recitarit (vtique perplexâ necessitate pressus) & hanc apposuerit clausulam: Domine, iunge tu litteras, & quod tibi magis placet, mihique magis expedit, largire. Cùm quidam Fratres, vt Ruffinus refert, quemadmodum orarent, B. Macharium requisissent, respondit illis dicens: Non sunt nobis necessaria superflua verba, sed extendere tantùm manus, ac dicere debemus: Deus, quomodo vis, & sicut tibi placet, ita fiat. Optimus orandi modus. Nam & Pachomius assiduè precabatur, vt Domini voluntas in omnibus impleretur.

Matth. 6. 10. *Salmer. tom. 10. tract. 11* *Ruffin. in vit. Pat. lib. 3. nũ. 207.*

FINIS LIBRI SECVNDI.

SCHO-

SCHOLÆ CORDIS LIBER TERTIVS.

Dei erga COR *humanum beneficia.*

QVARTA CLASSIS.

CORDIS illuminatio, & Spiritualis profectus.

QVÆ ad hanc Classem, post diligens examen, promota est Anima, Illuminatiuam viam ingreditur; atque inter Proficientes recenseri deinceps meretur. Hîc enim Sponsæ vinea, quæ anteà floruit, optatos iam fructus profert. Teste enim Gregorio, vineæ florent, cùm CORDA *fidelium bona opera proponunt; sed fructum non pariunt, si ab eo quod proposuerint, aliquibus terroribus victi infirmentur. Fructus igitur bonorum operum, & virtutum exercitia in hac Classe proponuntur: nec iam amplius inquiritur, an vinea floruerit; sed quasi præteritâ iam floritione, absolutè dicitur:*

Gregor. lib. 12. Moral. cap. 26.

Vinea

Cant. 2. 13.

Vinea nostra floruit. Et: *Vineæ florentes dederunt odorem suum. Hæc fragrantia ex vitis floritione fluit iam adultâ, quando nimirùm flosculi incipiunt prodere minutas, & adhuc planè acerbas gemmulas vuarum, quæ sensim Solis ardore in perfectos racemos maturescunt. Vinea ergo in hoc statu à Bernardo sic describitur: Vt sit in fide plantata, in charitate radicata, defossa sarculo disciplinæ, stercorata Pœnitentium lacrymis, rigata Prædicantium verbis, & sic sanè exuberans vino, in quo est lætitia; sed non luxuria: vino totius suauitatis, nullius libidinis. Huius vineæ dicamus fidem, vitem; virtutes, palmites; botrum, opus; deuotionem, vinum. Quæ quidem omnia, COR ad illuminationem & spiritualem profectum disponunt: & talia sunt ea, quæ sequentibus Lectionibus elucidantur.*

Bernard. Serm. 30 in Cant.

LE-

CORDIS RENOVATIO.

Dabo uobis COR nouum, et spiritum nouum ponam in medio uestri. *Ezech. 36. 26.*

Cui noua cuncta placent, vetus ô, COR, pone; nouumq;,
Quod tibi pro veteri sponsa repono, cape.

21.

LECTIO PRIMA.

CORDIS Renouatio.

Dabo vobis COR *nouum, & Spiritum nouum ponam in medio vestri.*
Ezech. 36. 26.

Cui noua cuncta placent, vetus, ô, COR *pone, nouumq;,*
Quod tibi pro veteri, Sponsa repono, cape.

CONSIDERA PRIMO, Dilectum tuum desiderare, vt renoueris Spiritu mentis tuæ, & induas nouum hominem, qui secundùm Deum creatus est in iustitiâ & sanctitate veritatis. Quare admonet Apostolus eius, vt deponas secundùm pristinam conuersationem veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desideria erroris; & fias in Christo noua creatura. Non potes autem noua creatura, nousque homo fieri, nisi COR accipias nouum. Renouatio enim hæc magis interior, quàm exterior est, & nisi à CORDE procedat, permanet homo in vetustate sua. Ideò Deus admonens peccatores ad pœnitentiam, præscribit vt COR nouum sibi faciant: Proiicite, inquit, à vobis omnes

Ephes. 4. 24.

2. *Cor.* 5. 17.

Ezech. 18. 31.

omnes præuaricationes vestras, in quibus præuaricati estis, & facite vobis COR nouum, & Spiritum nouum; & quare moriemini domus Israël? Indicans sine dubio peccatorem moriturum, nisi faciat sibi COR nouum. Ex quo iam facilè vides, quanta necessitas indicta tibi sit renouandi COR tuum. COR enim peccati fæcibus pollutum, emundari nullatenus potest, nisi omninò innouetur. Nam vt æneam, fusilemque statuam omninò deturpatam, fœdeque mutilatam, Artifex pristino splendori nequit reddere, nî ea in partes diffracta, igne liquefacta, nouæque formæ aptata, nouo labore fundatur, & expoliatur: ita humanum COR spurcitiis contaminatum, pristinæ dignitati numquam plenè restituetur, nisi per contritionem priùs diffringatur, igne diuini amoris liquescat, & à Dei manu renouetur, iterumque quasi creetur. Id verò per diuinæ gratiæ infusionem, in iustificatione peccatoris, efficitur. Ex quo capite, augetur quoque necessitas renouandi COR. Cùm enim pretiosissimi illius vini, diuinæ gratiæ receptaculum sit, mundum sine dubio esse debet. Quare Christus Dominus dicebat: Non mitti vinum nouum in vtres veteres, sed in vtres nouos. Designans mustum

Fornerus Concion. 52. in Psal. 50.

Matth. 9. 17.

mustum Spiritus Sancti nouo CORDE esse excipiendum.

CONSIDERA SECVNDO, Nec veteris CORDIS exspoliationem, nec eiusdem renouationem, solis naturæ viribus, absque diuinæ gratiæ auxilio, vllo modo fieri posse, proindeque feruentibus precibus à Dei bonitate esse postulandam. Faciebat id Regius Vates, cùm ita Dominum alloquebatur: COR mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum innoua in visceribus meis. Quid verò hoc est? an Dauid COR non habebat, cùm Dominum deprecaretur? omninò: sed intelligebat se adeò corruptum & deprauatum habere COR, vt nouo penitus egeret, vt in virum alterum mutaretur. Fornicatio, ait Propheta, aufert COR. Carebat igitur CORDE, qui adulterium commiserat. Quin ipse Dauid ad nihilum redactum se fatetur. Et de Peccatore Ezechiel ait: Nihili factus es. Verè enim nihil est Peccator, qui à charitate excidit, quæ vita Animæ est. Quare Sanctus Paulus dicebat: Si charitatem non habuero, nihil sum. Cùm igitur COR Dauid quasi annihilatum esset, meritò rogauit, vt Deus illi COR nouum crearet. Creare enim, est aliquid de nihilo producere, quod solius Dei est. Inuoca ergo, Anima mea, Deum COR-

Psal. 50. 12.

Oseæ 4. 11.

Psal. 72. 22.

Ezech. 18. 19.

1. Cor. 13. 2.

DIS tui, vt COR mundum in te creet. Inuoca Patrem Spirituum, vt Spiritum rectum innouet in visceribus tuis. *Psal. 50. 12.*

CONSIDERA TERTIO, Non frustrà te pro renouatione CORDIS Domino supplicaturum; adeò enim liberalis est, vt non tantùm petitiones CORDIS diligentium se, sed & præparationem CORDIS eorum exaudiat. Sed & vlteriùs eò immensa eius misericordia progressa est, vt amplissimis verbis COR nouum nobis promitteret: Dabo vobis (inquit) COR nouum, & Spiritum nouum ponam in medio vestri: & auferam COR lapideum de carne vestrâ, & dabo vobis COR carneum. Et Spiritum meum ponam in medio vestri: & faciam vt in præceptis meis ambuletis. Quid dulcius, aut gratius nobis polliceri posset? Sed vide, quæso, quomodo CORDIS renouationem Deus instituat. Primùm enim aufert COR lapideum, id est, durum & obduratum instar lapidis, quale fuit Pharaonis, & Iudæorum. Tradunt non ignobiles Scriptores, Plinius, Plutarchus, & Rhodiginus, Hermogenem Leonidam, Aristomenen, Messenum, Lysandrum, reipsa COR hirsutum & pilosum habuisse; quod eos duri, asperi, & crudelis CORDIS fuisse, ac veluti *Psal. 10. 17.* *Ezech. 36. 26.* *Exod. 13 22.* *Plin. lib. 11. 37.* *Plutarc. in Parall. & Rhodigin. lib. 4. c. 16.*

veluti bruta quædam, significabat. Contrà verò, Sanctus Basilius, lenitate CORDIS, ab Auctore naturæ repræsentari autumat CORDIS immunitatem ab omni malitiæ, nequitiæve pilositate; quâ illi sunt affecti, quorum CORDA carnalium ac terrenarum rerum cupiditatibus, atque illecebris, affluentissimæ instar fontium scatebræ, exundant. Ablato autem bruto hoc atque lapideo CORDE, tribuit Deus COR nouum, COR carneum, leue, tersum, atque molle: quo nimirùm intelligitur voluntas facilis, obsequens, & instar carnis flexilis: quæ Dei instinctus, legem, & impressiones statim excipit, sibique imprimens opere etiam exequitur. Quid autem dicam de hoc nouo CORDE? An non ipsum est COR Domini nostri Iesu Christi? Postquam enim dixit: Spiritum nouum ponam in medio vestri; paulò post quasi illud exponens subiunxit: & Spiritum meum ponam in medio vestri; innuens Spiritum nouum, esse Spiritum suum. Cùm autem Spiritus & COR hîc vnum censeantur, facilè conficitur COR nouum, quod Deus dat, esse ipsum COR Dei. Admiretur sanè, & obstupescat B. Iob incredibilem illam supremi Numinis philantropiam, quâ Deus homini benefacere, illiusque recordari dignatur: *Basilius in Hexameron.* *Ezech. 36. 26.*

Iob 7.17

Quid eſt homo, exclamat, quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum COR tuum? Maius profectò videtur, quòd ipſum etiam COR ſuum homini donare Deus dignetur; id verò adeò ingenuo & amico facit modo, vt præ amoris magnitudine dicere non vereatur: Amantem Animam COR ſuum deprædari, atque eripere. Vbi enim Vulgata lectio habet: Vulneraſti COR meum, ſoror mea Sponſa, vulneraſti COR meum; ex Hebræo vertunt Pagninus, & Vatablus: Abſtuliſti mihi COR. Eodemque ſenſu Septuaginta vertentes ἐκκαρδιώσας, ab aliis intelliguntur, tantumdem dixiſſe, atque excordiaſti me. Siue, vt Ambroſius habet, COR meum cepiſti. Hic enim eſt inſignis ille amoris effectus, qui Animam rapit in rem amatam, vt magis ſit vbi amat, quàm vbi animat. Vbi enim eſt theſaurus, ibi eſt & COR. Trahit enim res adamata Amantis COR ad ſe. Vnde optimè dicebat ille:

Cant. 4. 9. — *Giſler. & Delrio in cap. 4. Cant.* — *Ambroſ. Serm. 16 in Pſal. 118.* — *Matth. 6. 21.*

> COR *meum à me tranſiit,*
> *Simul poſt Ieſum abiit.*

Ex Iubilo S. Bern.

Quemadmodum enim Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: ita & Sponſus Animarum noſtrarum, qui eſt ipſa felicitas Regni cæleſtis, vim patitur, & violenter abripitur ab vno oculorum Sponſæ

Matth. 11. 12. — *Cāt. 4. 9.*

Sponſæ ſuæ, & vno crine colli eius. Ligatur, inquam, & ad nos attrahitur viuâ fide, & integrâ obedientiâ; adeò quidem efficaciter, vt ſe Dilectæ ſuæ negare non poſſit, ſed COR ſuum illi libentiſſimè tribuat. Quare vlteriùs hîc conſidera,

Quomodo Chriſtus Dominus quibuſdam COR *ſuum tribuerit.*

NON deſunt in Eccleſia Dei credibilia ſatis teſtimonia, quibus id quod iam dictum eſt, luculenter ſatis confirmetur. De S. enim Gertrude legimus, quòd cùm mœſta eſſet, quòd in horis Canonicis non rarò ex humanâ fragilitate laberetur, Dominus illi apparens, præſentauerit illi quaſi propriis manibus ſuis COR ſuum Deificatum, in ſimilitudine lampadis ardentis, dicens: Ecce COR meum dulciſſimum, ſemper venerandæ Trinitatis Organum, oculis mentis tuæ prætendo, cui omnia quæ per te minus ſupplere ſufficis, fiducialiter pro te ſupplenda commendabis. Et ſic omnia coram oculis meis apparebunt ſummè perfecta. Sed ipſa quoque Gertrudis, de admirando hoc munere ita loquitur: Addidiſti etiam mihi inter hæc, ineſtimabilem amicitiæ familiaritatem impendere,

Inſinuat. Diuinæ Pietatis lib. 3. cap. 25. — *Lib. 2. cap. 33.*

pendere, diuersis modis illam nobilissimam Arcam Deitatis, scilicet Deificatum COR tuum præbendo in copiam omnium delectationum mearũ; nunc gratis dando, nunc, ad maius indicium mutuæ familiaritatis, illud mihi pro meo commutando, cum quo multa occulta secretorum iudiciorum & delitiarum tuarum mihi manifestasti. Pari fauore quoque sororem eiusdem S. Mechtildem diuina bonitas prosecuta est. Cùm enim Feriâ quartâ post Pascha, in Introitu Missæ cantari audiret: Venite benedicti; mirabili gaudio repleta, Domino dixit: O vtinam & ego vna de benedictis essem Animabus, quæ aliquando illam tuam dulcissimam vocem audient. Cui respondit Dominus: Eris tu sanè vna ex illis, idque certò credas, atque ideò COR meum tibi trado in pignus, quod semper tecum habebis, & cùm promissionem meam adimpleuero, tum illud mihi, in huius rei testimonium restitues. Insuper, do tibi COR meum in domum refugij, vt vbi ex hac vita discesseris, alio loco non recipiaris. Hoc porrò munere suscepto, magno amore, & reuerentiâ erga COR Iesu ferebatur. Instante autem horâ, quâ migratura erat ex hoc mundo, Dominus summæ Maiestatis Iesus eam lumine

Lib 2. Gratiæ spiritual. cap. 16.

Ludouic. Blosius in append. ad Monit.

mine diuinitatis suæ totam illustrans, suaui blandaque voce inuitauit his verbis: Veni benedicta Patris mei, possidе paratum tibi Regnum à constitutione mundi. Tunc nimirùm ipse Dominus commonefecit eam doni illius excellentissimi, quo ante aliquot annos (cùm eadem verba ad Missam cantarentur) donauerat illi COR suum in pignus amoris. Igitur illa beata Anima, in ipsum COR Iesu suauissimum admissa, sempiternæ gloriæ, gaudiisque cælestibus feliciter fuit sociata. Stupendum verò est quod de Sancta Catharina Senensi traditum accepimus. Hæc die quadam, vehementissimè amoris Christi Domini Sponsi sui vulnere sauciata, instanter ab eo petiit, vt à se COR suum, & propriam voluntatem radicitus euelleret, quò omnibus in rebus sine vllâ tergiuersatione se illi obsequentem, atque morigeram præberet. Videbatur autem illi sic oranti in visione venire Christus, & latus sinistrum aperire, ablatoque CORDE recedere. Quod cùm eius Confessarius parui faceret, eamque parum sanæ mentis esse crederet, ecce illi quadam die è Sacello Ecclesiæ exire volenti, cum multa luce Christus apparuit, in manu ferens COR quoddam rubicundum & illustre, propiusque

Spir. c. 14 Matth. 25. 24.

Raimũd. Capuan. lib. 2. in vita cap. 16. apud Surium tom. 2.

accedens, illud in sinistrum Virginis latus imposuit, dicens: Ecce, filia mea, habes pro CORDE tuo COR meum; clausoque latere recessit. Sed ne putaretur hoc inane phantasma, illo in loco cicatrix permansit, quæ à sociis eius frequenter visa est. Quid autem ex hac adeò stupendâ CORDIS mutatione fuerit consecutum, facilè quisque poterit diuinare. Non enim rerum omnium Conditor, hac mirabili ratione tam diu apud se COR illius retinere voluit, nisi vt illud ardentissimo amore, & gratiarum omnium affluentiâ repleret. Cuius rei eadem sancta Virgo certissima testis est, quæ incredibilem charitatis ardorem in CORDE suo sentiebat: prorsus vt diceret, tantam in Animâ suâ puritatis, & humilitatis renouationem existere, vt ad ætatem quatuor vel quinque annorum se rediisse putaret.

DE admirandâ verò hac CORDIS permutatione, non inuenustum Epigramma in Sanctam hanc Catharinam Senensem quidam panxit.

COR sine CORDE mihi est, sine vita viuere, vita:
Qui sine vtroq; dedit viuere, vtrumq; tulit.
Nec tulit vt sine vtroq; forem, sed viuat vt in me
COR sine CORDE, nouum COR sibi finxit amans.

Nunc neque velle meum est, neque nolle: at Amantis vtrumque,
Qui mihi me rapuit, COR mihi cùm rapuit.
Viue igitur, mea vita, meum COR: discet amare
Hinc, qui se nimium, dum sibi viuit, amat.

Non admodum dissimili amoris prærogatiuâ erga S. Lutgardem diuina bonitas vsa est: cui, cùm velut alteri Esther facultatem fecisset petendi quod vellet, respondit illa: Volo, Domine, COR tuum. Et Dominus: Quin ego potiùs, ait, & COR tuum. Respondit illa: Sit ita Domine, at sic tamen, vt CORDIS tui amorem CORDI meo attemperes; & in te COR meum possideam, omni tempore tuâ protectione securum. Facta est igitur ab eo die quædam permutatio CORDIVM, vel potiùs vnio Spiritus creati & increati, per gratiæ excellentiam. Deinceps enim ita Christus CORDI Virginis inhæsit, eam communiens & protegens, vt nec tentatio carnis, immò ne turpis quidem cogitatio mentem eius vel temporis puncto infestârit.

Cantiprat. l. 2 vitæ eius cap. 6.

CORDIS ILLVMINATIO.

Illuminabuntur CORDA uestra. Eccli. 2. 10.

Lux de luce Deus, cæci lux vnica mundi,

CORDE graues tenebras discute luce tuâ.

22.

LECTIO II.

CORDIS Illuminatio.

Illuminabuntur CORDA *vestra.*
Eccli. 2. 10.

Lux de luce Deus, cæci, lux vnica, mundi,
CORDE *graues tenebras discute luce tuâ.*

CONSIDERA PRIMO, Nihil miserabilius aut infelicius esse CORDE obtenebrato, & à diuinâ luce prorsus exclusо. Qui enim ambulat in tenebris, nescit quò vadat, atque hinc mille incurrit pericula. Versatur enim in perpetuâ quasi nocte, & densissimâ caligine, in qua iustitiæ Solem, & veritatis lumen frustrà requirat; quia nulla societas luci ad tenebras. Quàm meritò ergo exclamat Augustinus: Væ, væ tenebris meis, in quibus iacui! Væ, væ cæcitati illi, in qua videre non poteram lumen cæli! Væ, væ præteritæ ignorantiæ meæ, quando non cognoscebam te Domine! Periculum verò quod hisce tenebris Anima incurrit, pulchrè descripsit Psalmista, cùm Deo ita loqui-

Ioan. 12. 35.

2. Cor. 6. 14.

August. Soliloq. cap. 31.

Ps. 103. 20. loquitur: Posuisti tenebras, & facta est nox: in ipsâ pertransibunt omnes bestiæ siluæ. Catuli Leonum rugientes, vt rapiant, & quærant à Deo escam sibi. Quod morali sensu ita explicat Gregorius: *Lib. 17. Moral. cap. 37.* Tenebras Dominus ponit, cùm peccatis iudicia rependens, lumen suæ intelligentiæ subtrahit. Et nox efficitur, quia prauorum mens ignorantiæ suæ erroribus cæcatur. In qua omnes bestiæ siluæ pertranseunt, dum maligni Spiritus sub opacitate fraudis latentes, in reproborum CORDIBVS prauitates suas explendo percurrunt. In qua & catuli Leonum rugiunt, quia nequissimarum, sed tamen eminentium potestatum ministri Spiritus importunis tentationibus insurgunt. Qui tamen à Deo escam appetunt, quia nimirùm capere Animas nequeunt, nisi iusto iudicio præualere diuinitus permittantur. Quis non exhorrescat immanes has feras, præsertim in tenebris constitutus? Quis non timeat, ne ab iis rapiatur & deuoretur? Quis non aspiret ad lucem veram, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum? *Ioan. 1. 7.* Illâ enim exoriente, omnes illæ feræ in antra se recipiunt, vt ibidem Regius Vates subdidit: Ortus est, inquit, Sol, & in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo

mo ad opus suum. Vbi enim veritatis lumen obcæcatum COR collustrarit, fugantur omnes effrænatæ cupiditates, & illuminatus homo pergit ad opus suum, id est, mandatorum diuinorum obseruantiam, & virtutis studium; cui absque Dei luce vacare non potest. Nam vt Augustinus ait: *August. lib. de Nat. & grat. cap. 16.* Sicuti oculus Corporis etiam perfectissimè sanus, nisi luce adiutus, non potest cernere: sic etiam homo perfectissimè iustificatus, nisi æternâ luce iustitiæ diuinitus adiuuetur, non potest rectè viuere. Ora ergo cum eodem Augustino: *August. in Medit. cap. 18.* O splendor Paternæ gloriæ, qui sedes super Cherubim, & intueris abyssos: lumen verificum, lumen illuminans, lumen indeficiens, in quem desiderant Angeli prospicere. Ecce COR meum coram te est; discute tenebras eius, vt amoris tui claritate pleniùs perfundatur.

CONSIDERA SECVNDO, *Gen. 1. 1.* In principio cùm Deus cælum & terram crearet, tenebræ erant super faciem abyssi, dixitque Deus: Fiat lux, & facta est lux. Super faciem quoque CORDIS nostri densissimæ sunt tenebræ ignorantiæ & peccatorum, in quibus permanere nos oportet, nisi Deus, qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxerit in CORDIBVS *2. Cor. 4. 6.* nostris,

nostris, ad illuminationem scientiæ claritatis Dei. Aspira ergo ad hanc lucem, & dic: Illuminare his, qui in tenebris, & in vmbra mortis sedent; ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Audi Augustinum multipliciter diuinam lucem implorantem: Lux, inquit, inuisibilis, cui omnis abyssus humani CORDIS est visibilis. Ecce, tenebræ sunt super faciem abyssi mentis meæ, tu es lumen. Ecce, caligo tenebrosa super aquas CORDIS mei, tu es veritas. O verbum, per quod facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil! Verbum quod est ante omnia, & ante quod nihil. Verbum creans omnia, sine quo omnia nihil. Verbum regens omnia, sine quo nihil sunt omnia. Verbum, quod dixisti in principio: Fiat lux, & facta est lux. Dic etiam mihi: Fiat lux, & facta sit lux, & videam lumen, & cognoscam quidquid non est lumen, & lumen tenebræ ponantur. Et sic sine tua luce, non est veritas. Adest error, adest vanitas, non est discretio, adest confusio: adest ignorantia, non est scientia: adest cæcitas, non est visio: adest inuium, non est via: adest mors, non est vita. Væ mihi misero toties obcæcato; quia tu lux, & ego sine te. Dic verbum, Domine,

Lucæ 1. 79. *August. Soliloq. cap. 3.* *Ioan. 1.* *Cap. 4.*

mine, fiat lux, vt videam lucem, & vitem tenebras; videam viam, & vitem inuium; videam veritatem, & vitem vanitatem; videam vitam, & vitem mortem. Illuminare Domine, lux mea, illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Sunt vmbræ tenebrarum, quibus operior in hac abysso caliginosi carceris huius, in qua prostratus iaceo, donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ, fiatque lux in firmamento virtutis tuæ. Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia, dicat: Fiat lux, & effugentur tenebræ: & appareat arida, germinetque terra herbam virentem, & facientem semen, fructum bonum iustitiæ Regni Dei.

Ps. 26. 1. *Idem Solil. c. 12.* *Cant. 2. 17.* *Ps. 28. 4.*

CONSIDERA TERTIO, Præcepisse olim Deum, vt in Sanctuario suo ad Australem partem poneretur aureum candelabrum, habens lucernas septem. Tabernaculum hoc, quod Templorum figuram referebat, Animam hominis iusti designat, vt enim ait Apostolus: Templum Dei estis vos, & Spiritus Dei habitat in vobis. Quid verò candelabrum hoc in spirituali CORDIS nostri Sanctuario collocandum aliud adumbrat, quàm lucem illam, quâ

Num. 8. 2. *1. Cor. 3. 16.*

quâ hominis Animus à Spiritu Sancto collustratur? Lucernæ autem in candelabro ardentes, illas lucernas denotant, de quibus Dominus dixit: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Sed audi Origenem eleganter admodum candelabrum CORDIS explicantem: Sciat, inquit, Christianus, sibi in Sanctis candelabrum luminis collocandum, vt sint ei lucernæ semper ardentes, & lumbi succincti, & ipse, tamquam seruus, qui expectat Dominum suum redire de nuptiis. Sed istud candelabrum in Austro collocet, vt ad Aquilonem respiciat. Accenso enim lumine, id est, vigilanti CORDE, respicere semper debet Aquilonem, & obseruare eum, qui ab Aquilone est. Ab Aquilone enim accenduntur mala vniuersæ terræ. Vigilans ergo, & sollicitus, & ardens, intueatur semper astutias diaboli, & semper aspiciat, vnde sit ventura tentatio, vnde hostis irruat, vnde inimicus obrepat. Vt autem hoc videre, ô Anima, possis, ora Deum illuminatorem tuum, vt lumen hoc in CORDE tuo accendat; & dic cum Propheta: Quoniam tu illuminas lucernam meam: Deus meus illumina tenebras meas. Et cum Augustino: O lux quæ

Lucæ 12. 35.

Origin. hom. 9. in Exod.

Ierem. I. 14.

Psal. 17. 29.

quæ semper luces, & numquam obfuscaris, illumina me. Aufer quæso squammas caliginis antiquæ, radio tuæ illuminationis, ô splendor inaccessibilis, vt videam me, vt videam te. Væ cæcis oculis, qui te non vident, Sol illuminans cælum & terram! Væ caligantibus oculis, qui te videre non possunt! Væ auertentibus oculis, vt non videant veritatem! Væ non auertentibus, vt videant vanitatem! Nequeunt enim oculi assueti tenebris, summæ veritatis radios intueri; nec sciunt de lumine aliquid æstimare, quorum est in tenebris habitatio. Tenebras vident, tenebras diligunt, tenebras approbant: de tenebris euntes in tenebras, nesciunt, vbi corruant. Miseri qui nesciunt, quid amittant; & miseriores vtique qui sciunt quid amittant; qui cadunt apertis oculis, & descendunt in infernum viuentes.

August. Soliloq. cap. 34.

CONSIDERA QVARTO, Magnum beneficium, quod Deus CORDI tuo præstat, cùm illud illuminat. Primò enim illud splendidum facit. Deinde ab omni terrore ac metu liberat. Primum illud exposuit Isaias, dicens: Orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt sicut meridies. Et requiem tibi dabit Dominus sem-

Isa. 58. 10.

semper, & implebit splendoribus Animam tuam. Alterum autem illud Dauid confitetur, dicens: Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Quis enim timeat, si Deum illuminatorem sibi præsentem habeat, qui facem ei præferat, vt omnia pericula deuitet? Explicat vtrumque hoc beneficium Chrysostomus: Non sic, ait, mundus est clarus oriente radio, vt Anima illustratur, & splendidior fit à Spiritu gratiam suscipiens. Et diligentiùs rerum naturas disce. Nocte enim terras tenente, & tenebris caligantibus, sæpè funiculum quis cernens, serpentem esse putauit; & amicum accedentem, tamquam inimicum fugit; strepitum quempiam sentiens, trepidus factus est: factâ autem die, nihil tale fieret, sed omnia qualia sunt, apparent. Quod & in Anima nostra contingit. Postquam enim gratia veniens, mente tenebras expulit, rerum veritatem discimus, & nobis fiunt despicabiles res priùs tremendæ: nec enim ampliùs mortem timemus, diligenter ex hac sacrâ introductione discentes, quòd mors non est mors, sed somnus, & dormitio temporaria; non pauperiem, non morbum, non aliud quid huiusmodi timentes, scientes quòd ad

Psal. 29 1.

Chrysost. Hom. 21 ad pop. Antioch.

ad meliorem tendimus vitam, ab omni liberam inæqualitate. Si ergo in tenebris exortum tibi sit lumen CORDIS, gratus esto Deo tuo, & dic: En ego filius ancillæ tuæ, per fidem tuam flecto ceruicem CORDIS mei, sub pedibus maiestatis tuæ, gratias agens, quoniam dignatus es per tuam misericordiam illuminare me. Ecce video, gratias ago: ecce video lumen cæli, interlucet oculis mentis meæ radius desuper à facie luminis tui, & lætificat omnia ossa mea. O si perficeretur in me! Auge, quæso, luminis Auctor, auge quæso quod interlucet in me. Dilatetur, obsecro, dilatetur ex te.

CONSIDERA QVINTO, Non satis esse, à Deo lumen in CORDIS lucerna accendi; sed diligenter quoque prouidendum esse, ne fortè extinguatur. Quænis enim mala actio lucem istam extinguit. Vnde quod S. Paulus dixit: Spiritum nolite extinguere; ita Chrysostomus interpretatur: Spiritum non extinguatis, hoc est, donum Spiritus. Extinguit autem Spiritum, vita impura. Nam quemadmodum, si quis lucis huius lychno, & aquam inspergeret, & puluerem, &, si nihil horum inspergeret, sed oleum tantùm eximeret, lucem extingueret: ita

1. Thess. 5. 19.

Chrysost. hom. 11. in 1. Ep. ad Thess. cap. 5.

habet & donum Spiritus. Siue namque res terrenas, & rerum fluxarum curas inſperſeris, extingues Spiritum. Siue etiam, ſi tu nihil tale feceris, aliunde tamen tentationis vehemens impulſus, inſtar cuiuſdam venti irruerit, & flamma valida non fuerit, aut parum olei habuerit, aut foramen ſeu oſtium non clauſeris, omnia peribunt. Foramina in nobis ſunt oculi, & aures. Ne ſinas iſtis occurrere validum malitiæ flatum, alioquin lychnum extinguet: ſed obtura foramina timore Dei. Janua os eſt, claude. Extinguitur quoque lucerna, ſi oleum deficiat: quando miſericordiam non facimus, extinguitur Spiritus. Etenim ex miſericordia Dei, Spiritus ſancti lumen in nobis accenditur. Cautè igitur accenſum lumen cuſtodiamus, & vt filij lucis ambulemus: Fructus enim lucis eſt in omni bonitate, & iuſtitia, & veritate. *Ephes. 5. 9.*

Quàm neceſſarium, quamque vtile nobis ſit CORDIS lumen, Sancta Mater Eccleſia ſatis oſtendit; quæ in quotidianis Hymnis frequentiſſimè illud à Deo flagitat: adeò vt hunc ex illis Centonem confecerimus.

HYM-

HYMNVS,

Pro CORDIS Illuminatione.

Splendor paterni luminis,
De luce lucem proferens,
Lux lucis, & fons luminis,
Dies diem illuminans:

Verusq́ Sol illabere,
Micans nitore perpeti,
Iubarq́ Sancti Spiritus
Infunde noſtris ſenſibus.

Cedant tenebræ lumini,
Et nox diurno ſideri,
Vt culpa, quam nox intulit,
Lucis labaſcat munere.

Phantaſma noctis decidat,
Mentis reatus ſubruat,
Quidquid tenebris horridum
Nox attulit culpa, cadat.

Conſors paterni luminis,
Lux ipſe lucis, & dies,
Aufer tenebras mentium,
Nouumq́ lumen ingere.

Sunt multa fucis illita,
Quæ luce purgentur tuâ,
Tu lux Eoi ſideris,
Vultu ſereno illumina.

 Mens

Mens ecce torpet impia,
Quam culpa mordet noxia,
Obscura gestit tollere,
Et te Redemptor quærere.
Repelle tu caliginem
Intrinsecus quàm maximè,
Vt in beato gaudeat
Se collocari lumine.
Te te Redemptor, quæsumus,
Reple tuo nos lumine;
Per quod dierum circulis
Nullis ruamus actibus.
Lux sancta nos illuminet,
Manensq; nostris sensibus,
Noctem repellat sæculi,
Purgata seruet pectora.
Lucem fides inueniat,
Sic luminis iubar ferat,
Vt vana cuncta terreat,
Hanc falsa nulla comprimant.
O lux beata Trinitas,
Et principalis Vnitas!
Nostris refulge sensibus,
Infunde lumen CORDIBVS.
Præsta Pater piissime,
Patriq; compar vnice,
Cum Spiritu Paraclito,
Regnans per omne sæculum.
Amen.

LE-

CORDIS TABVLA LEGIS.
Dabo legem meam in uisceribus eorum, et in CORDE eorum scribam eam. Jerem. 31. 33.
Scribo nouam teneri nunc CORDIS in ęquore legem,
Cum vetus in duris sit mihi scripta petris.
23.

LECTIO III.

COR Tabula Legis.

Dabo legem meam in visceribus eorum, & in CORDE *eorum scribam eam.*
Jerem. 31. 33.

Scribo nouam, teneri nunc CORDIS *in æquore, legem,*
Cùm vetus in duris sit mihi scripta petris.

CONSIDERA PRIMO, Deum nolle oblatum sibi COR permanere vacuum; sed eo vtens tamquam chartâ, legem suam illi inscribit, atque hæc est gratia Noui Testamenti. Cùm enim veterem legem olim in lapideis tabulis digito suo scripsisset, promisit in Nouo Testamento, se eam scripturum in CORDIBVS fidelium; ita enim apud Jeremiam loquitur: Hoc erit pactum quod feriam cum domo Israël: Post dies illos, dicit Dominus, dabo legem meam in visceribus eorum, & in CORDE eorum scribam eam. Hæc autem legis scriptura in CORDE, fit

Deut. 9. 10.

Ier. 31. 33.

per Spiritum sanctum, dicente Augustino: Quid sunt ergo leges Dei, ab ipso Deo scriptæ in CORDIBVS, nisi ipsa præsentia Spiritus sancti, qui est digitus Dei, quo præsente diffunditur charitas in CORDIBVS nostris, quæ plenitudo legis est, & præcepti finis? Ex hoc capite B. Paulus vocat Corinthios, & in iis omnes fideles, Epistolam Christi. Manifestati, inquit, quòd Epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta non atramento, sed Spiritu Dei viui: non in tabulis lapideis, sed in tabulis Cordis carnalibus. Jam, si & tu Dei Epistola esse desideras, & gratiam Noui Testamenti percipere concupiscis, præpara COR tuum ad hanc scripturam recipiendam. Ad quod, primò requiritur, vt sit veluti charta munda, nullo peccati inquinamento maculata: Noli tollere de CORDE tuo legem Dei, & affigere legem peccati. Noli scribere in sensibus tuis diaboli illecebras, & Dei delere mandata. Noli, sæcularium more, COR tuum facere mappam Geographicam, in qua totus mundus, cum suis regnis, prouinciis, & ciuitatibus depictus sit; sed effice eam chartam mundam, cui lex Dei possit inscribi. Secundò, quemadmodum Deus olim voluit dolari tabu-

Lib. de Spir. & litt. c. 21
Luc. 11. 20.
Rom. 13. 10.
1. Tim. 1. 5
2. Cor. 3. 3.
Ambros. tom. 2. in Psal. 118. Octon. 14.
Deut. 10 1.

tabulas lapideas, quibus digito suo legem inscripturus erat: ita COR tuum debet esse omninò planum, & leuigatum, ita vt nulla omninò scabrities scripturam Dei impediat. Quare dolabrâ mortificationis continuò dolandum erit, vt legem gratiæ & amoris suscipere possit. Tertiò, debet COR esse molle instar ceræ; in pugillaribus enim cerâ illitis nihil stylo exarari potest, nisi illa mollis ductilisque fuerit: ita requirit S. Paulus tabulas CORDIS carnei, id est non duri, instar lapidis; sed teneri, tractabilis, atque docilis. Si igitur nonnihil induratum fuerit COR tuum, diuino illud amore emollire, & liquefacere stude, vt in eo lex Dei conscribatur. Præparato ita CORDE tuo, scriptorem illius, cum Augustino ita inuoca: Scribe Domine Deus digito tuo in pectore meo, dulcem memoriam tui melliflui Nominis, nullâ vmquam obliuione delendam. Scribe in tabulis CORDIS mei voluntatem tuam, & iustificationes tuas; vt te immensæ dulcedinis Dominum, & præcepta tua semper, & vbique habeam præ oculis meis.

Aug. in Med. cap. 36.

CONSIDERA SECVNDO, Cur Deus

Deus velit legem ſcribi in CORDE, quia non ſatis eſt, vt illa ſeruetur in arcâ, ſicut tabulæ Moyſis; vel in tabernaculo, ſicut Deuteronomium; illic enim abeunt in obliuionem: vnde filij Iſraël librorum horum non ſunt recordati, immò pro perditis eos habuerunt, donec ſummus Sacerdos Helcias, regnante Joſiâ, eos in Templo inuenit. Neque ſatis eſt, legem ſcribere in veſtibus, ſicut faciebant Phariſæi, magnificantes fimbrias, & dilatantes phylacteria. Nec ligare eam in digitis, & quaſi ſignum in manu, vel inter oculos geſtare, nec ſcribere in limine & oſtiis domus ſufficit: hæc enim tantùm externa quædam memoriæ adiumenta ſunt. Neque verò in auribus tantùm lex Dei eſſe debet; poteſt enim diabolus ab his auferre, & impedire ne ad intima penetret. Nec ſolo intellectu, aut memoriâ ſeruari debet: ſic enim ſeruanti, teſte Bernardo, dicit Apoſtolus: quoniam ſcientia inflat. Denique & memoriam facilè delet obliuio. In ſolo ergo CORDE lex Dei ſcribi, & ſeruari debet. Quando verò cenſebitur Deus hanc in CORDE ſcribere, niſi cùm voluntati pias erga legem Dei affectiones, complacentias, impulſus, promptitudinem, & tan-

Deut.10. 2. *1.Reg.10 25.* *4 Reg. 22.8.* *Matt.23. 5.* *Prouerb. 7.3.* *1.Cor.8 1.* *Bern.ſer. 5. de aduent.Domini.*

tandem charitatem infundit; vt voluntas dicat: Domine da quod iubes, & iube quod vis. Hoc enim maximum eſt Dei erga nos beneficium, quod magnifacere, & grato animo recolere debemus. Ita faciebat S. Ambroſius, dicens: O verè teſtator æternus, qui noſtris CORDIBVS leges affigit ſuas, & ſcribit in ſenſibus; vt nihil aliud cogitare, niſi diuina præcepta poſſimus: nihil aliud ſentire, niſi Dei oracula debeamus. Dedit gratiam, reformauit naturam, ſibiqúe comminiſcens, qui obliuiſci nihil ſolet, memoriam meorum abſtulit peccatorum, mihiqúe dedit legem præceptorum ſuorum.

Ambroſ. tom.2. in Pſal.118 Octon.14.

CONSIDERA TERTIO, Exempla eorum qui legem Dei in CORDE ſuo poſuerunt. Primus ſit Chriſtus Dominus, qui in Pſalmo Deo Patri dicit: In capite libri ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio CORDIS mei. Quæ verba S. Paulus de Chriſto exponit; & ſenſus eſt, eum libentiſſimè acceptaſſe decretum Patris, de liberando per mortem humano genere, idqúe tam ardenti deſiderio deſideraſſe, vt legem illam, non qualitercumque in CORDE, ſed in medio CORDIS ſui poſuerit. Secundum exemplum

Pſal.39. 8. *Hebr.10. 5.*

plum sit sacratissimæ Virginis Mariæ, quæ omnia verba & mysteria Filij sui conseruabat, conferens in CORDE suo. Tertium Dauidis dicentis: In CORDE meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Itemque: Scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto CORDE meo. Nusquam enim meliùs, quàm in CORDE custoditur, quæ & ipsum COR custodit: quare COR potiùs auferri, quàm de CORDE legem Domini, pati oporteret. Est enim continuum iustorum exercitium, legem Dei habere in CORDE; ex quo prouenit, vt omnia eorum verba, & opera, legi Dei sint conformia. Quod testatur Psalmista, cùm ait: Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Vis scire vnde hoc proueniat? quia lex Dei eius in CORDE ipsius. Et quia ex abundantia CORDIS os loquitur, hinc secundùm legem Dei prudenter verba profert, & disponit sermones suos in iudicio. Magnoperè igitur studere debemus, vt lex Dei sit scripta in CORDIBVS nostris.

Luc. 2. 19.
Psal. 118. 11.
Psal. 36. 30.
Matth. 12. 34.
Psal. 111. 6.

CONSIDERA QVARTO, Consueuisse olim Christianos verba quædam Euangelij, instar Bullæ, ex collo amuleti loco suspendere: quo nimirùm significabatur, sacrum Christi Euangelium debere CORDI no-

nostro esse insculptum. Ita de S. Cæcilia Virgine & Martyre, in eiusdem Officio canit Ecclesia: Virgo gloriosa semper Euangelium Christi gerebat in pectore. Quod ab aliis quoque factitatum inueniri, Cardinalis Baronius asserit: Et si fidem, inquit, præstemus S. Andreæ Apostoli Actis, etiam Apostolorum temporibus id vsurpatum apparet. Sancta, piaque maiorum hæc fuit consuetudo, nisi aliquâ accedente superstitione labefactetur. Eius meminit & Ioannes Chrysostomus, dicens: Non cernis, vt mulieres & parui pueri pro magna custodia collo Euangelia suspendunt, & vbique circumferunt, quocumque abierint? In more id quoque fuit tempore S. Gregorij, qui Theodelindæ Reginæ Longobardorum, cùm Adaluvaldum infantulum peperisset, misit pro munere phylacteria (sic vocat quas veteres nominare consueuerant Bullas, ad collum appendi solitas) nempe Crucem cum ligno S. Crucis Domini, & lectionem S. Euangelij thecâ Persicâ inclusam. Hic autem mos etiamnum apud Christianos viget; ex quo Chrysostomus hortatur, Euangelium in CORDE describi: Tu Euangelij mandata, & leges mente describas; non auro, nec argento hîc est opus, & pecuniis, nec li-

Breuiar. Rom.
Baronius an. Christi. 232.
Hom. 19 in Matt.
Greg. lib. 12. Epist. 7.
Chrysost. loco citato.

librum emere: voluntate solâ vobis est opus, & affectu Animæ expergefactæ, & securius habebis Euangelium; non extrinsecus, sed in Animæ penibus ipsum reponens. Eodem modo Augustinus, laudans Euangelium doloribus capitis opponi, iubet illud quoque ad COR collocari. Cùm caput, inquit, tibi dolet, laudamus, si Euangelium ad caput tibi posueris, & non ad ligaturam cucurreris. Ad hoc enim perducta est infirmitas hominum; & ita plangendi sunt homines, qui currunt ad ligaturas, vt gaudeamus, quando videmus hominem in lecto suo constitutum iactari febribus & doloribus, nec alicubi spem posuisse, nisi vt sibi Euangelium ad caput poneret: non quia ad hoc factum est, sed quia prælatum est Euangelium ligaturis. Si ergo ad caput ponitur, vt quiescat dolor capitis; ad COR non ponitur, vt sanetur à peccatis? fiat ergo. Quid fiat? ponatur ad COR, vt sanetur COR.

Tract. 7. in Ioan.

CONSIDERA QVINTO, Quid efficiat lex Dei in CORDE posita, hæc enim hominem præseruat à peccato; vnde Dauid dicebat: In CORDE meo abscondi eloquia tua. Quare autem? vt non peccem tibi. Et in altero Psalmo: Lex

Psal. 118. 11.

Lex Dei eius in CORDE ipsius, & non supplantabuntur gressus eius. Id est, non nutabunt, non labentur pedes eius. Liberat, inquit Augustinus, à laqueo, verbum Dei in CORDE. Liberat à viâ prauâ, verbum Dei in CORDE. Liberat à lapsu, verbum Dei in CORDE. Tecum est, cuius verbum à te non recedit. CORDE autem quid mali patitur, quem custodit Deus? Quemadmodum igitur Deus in arcâ vndique auro tectâ, iussit tabulas legis reponi: ita & nos in arcâ CORDIS nostri, diuini amoris auro rutilante, Euangelicam legem, velut pretiosissimum thesaurum, recondamus.

Psal. 36. 31.

August. in Ps. 36.

ARATIO CORDIS.

Conuertar ad uos, et arabimini et accipietis sementem. *Ezech. 36. 9.*

CORDIS agrum, Crucis eia tuę proſcindat aratrum,
Cui verbi inſpergas ſemina, Sponſe, tui.

24.

LECTIO IV.

Cordis Aratio.

Conuertar ad vos, & arabimini, & accipietis ſementem. Ezech. 37. 9.

Cordis *agrum, Crucis, eiâ, tuæ proſcindat aratrum,*
Cui verbi inſpergas ſemina, Sponſe, tui.

CONSIDERA PRIMO, Cor tuum eſſe terram, ſiue agrum cæleſtis Agricolæ, in quem granum frumenti ſeminare decreuerit. Hic porrò ager priuſquam ſemen ſuſcipiat, ſubigendus primò, & aratro proſcindendus eſt. Quodnam autem erit myſticum Cordis noſtri aratrum, niſi illud, quod è ligno Sanctæ Crucis, & Lanceâ, quæ ſacratiſſimum Chriſti transfixit latus, compingitur? Obſeruauit enim Iuſtus Lipſius, Aratrum Crucis figuram exprimere; quod Maximi Taurinenſis teſtimonio confirmat, qui ait: Vt bonus Agricola, cùm parat terræ ſolum vertere, non niſi per ſignum Crucis id facere conatur. Dum enim aratro den-

Lib. 1. de Cruce. cap. 9.

Maxim. Taurin. de Cruce Dô. hô. 2.

tale subiicit, affigit aures, stiuam inserit, figuram Crucis imitatur. Compactio enim ipsa similitudo quędam est Dominicæ Passionis. Et S. Iustinus Martyr: Considerate, inquit, omnia quæ in mundo sunt, an sine signo hoc Crucis gubernentur, an possint præbere sui vsum. Terra non aratur sine eo. Hinc iam facilè colligitur, quid in spirituali sensu arare significet. Si enim Venerabili Bedæ credimus; arare nihil aliud est, quàm quasi quodam compunctionis instrumento, ligno, & ferro Dominicæ Passionis, duritiem sui CORDIS atterere, atque ad proferendos bonorum operum fructus aperire. Quod paulò fusiùs explicauit Hugo Cardinalis. Manum ad aratrum mittere, est per compunctionem, & Dominicæ Passionis memoriam, COR exarare. In aratro est stiua, lignum scilicet cui arans innititur; & aliud lignum, cui vomer infigitur. Per lignum ergo, cui arans innititur, intelligitur contritio CORDIS: per vomerem, qui terram scindit, intelligitur memoria Dominicæ Passionis, quæ quodammodo COR hominis scindit. Nemo enim tam saxei pectoris est, cuius COR non emolliat memoriâ Dominicæ Passionis. Et eam præcipuè debet homo habere in memoria, quia cùm tantum beneficium ad memoriam reducitur,

Iustin. Martyr. Apol. 2.

Beda cap. 41. in Luc. cap. 9.

Hugo Card. in Luc. 9.

ducitur, ad amorem benefactoris ampliùs Animus accenditur. Pone ergo, ô Anima, acerbissimam Christi Domini Passionem super COR tuum, idque non perfunctoriè, aut leuiter; sed in ea ita meditare, vt profundè COR tuum penetret, illud conterat, & frequentes in eo sulcos ducat.

CONSIDERA SECVNDO, Satis non esse, vt CORDE Passionem Christi consideres, nisi etiam ad praxin te conuertas, eamque operibus ipsis, quantum quidem licet, imiteris. Hoc est enim quod Sponsus à fideli Animâ requirit, cùm ait: Pone me vt signaculum super COR tuum, vt signaculum super brachium tuum. Quasi enim non satis esset, passum pro nobis Christum Iesum in CORDE, velut impressum signaculum, circumferre; voluit insuper, vt idem ipsum brachiis nostris imprimeremus: quod vtique facimus, cùm omnes actiones nostras, mores, conuersationemq́; vitæ Christi conformamus. Vult ergo, inquit Theodoretus, Saluator noster, vt eum pro signaculo in contemplationibus, & actionibus nostris habeamus; & notā ipsius in omnibus nostris tum dictis, tum factis imprimamus. Quod ipsum Deus insinuauit, cùm Moysi dixit: Inspice, & fac secūdùm exēplar, quod tibi in monte monstratum est. Non enim solùm dicit

Cant. 8. 6.

Theodor. in catena.

Exod. 25 40.

dicit inspice, sed inspice & fac: quo nimirùm monemur, non modò considerandum nobis esse eximium illud patientiæ exemplar, quod nobis in Caluariæ monte monstratum est: verùm etiam iuxta illud actiones nostras esse dirigendas. Quomodo igitur ad praxin reuocabimus spirituale hoc aratrum Sanctæ Crucis, vt eius vomere terram CORDIS nostri proscindamus? si nimirùm exemplo Christi crucifixi, dolores omnes, cruciatus, & aduersitates, quæ nobis in hac vita, siue à Deo immittuntur, siue ab hominibus inferuntur, æquo Animo tolerare studeamus. Docuit hoc Chrysostomus, qui ita scribit: Quemadmodum aratrum immittens deorsum, terram aperit, tutam seminibus custodiam parans, ne iacta in superficie remaneant, sed in ipsos terræ sinus immittantur, & in tuto radices figant: sic & nos facere necessarium, & tamquam aratro tribulatione vtentes, CORDIS profundum scindere. Hoc enim & Propheta admonet, dicens: Scindite CORDA vestra, & non vestimenta vestra. CORDA igitur scindamus, vt si qua dolosa herba, & improba cogitatu nobis inest, radicitus eam vellamus, & puras pietatis seminibus terras exhibeamus.

Chrysost. hō. 4. ad pop. Antioch.

Ioël. 2. 13.

CON-

CONSIDERA TERTIO, Tum quoque spirituali modo COR arari, cùm illud mortificationis vomere proscinditur. Nihil enim terram CORDIS nostri tam aptam reddit ad diuinarum inspirationum semina suscipienda, quàm veræ mortificationis studium. Hæc enim omnes noxias herbas, spinas, & tribulos ex CORDIS nostri agro radicitus exscindit. Mortificatio igitur aratrum est, Ager COR, boues verò, siue iumenta aratrum ducentia, ipsa est Anima; quæ COR suum conterere, sulcis variis discindere, & glebas diuidere debet. Sed forsitan mireris, & cum S.Bernardo dicas: Ergóne bestiæ sumus nos! bestiæ prorsus. Homo enim cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Quid ni igitur brutorum labore exerceatur, qui iis se peccando æqualem fecit. Dignus est, ait S. Paulinus, opere iumentario, qui semetipsum lumine rationis orbauerit, & in similitudinem belluarum Corporis seruus, abiecerit. Noli ergo, ô Anima, ab hoc aratro te subducere, noli arandi laborem subterfugere; sed potiùs dic cum Propheta: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Vis autem par boum tibi assigna-

Bernard. Serm. 3. super Ps. Qui habitat.

Ps. 13. 21.

Paulin. Epist. 4. ad Serenum.

Psal. 72. 23.

assignari, qui hoc aratrum ducant? intellectum, & voluntatem tuam coniunge; illisque mortificationis studium perfice. Nihil enim iuuat intellectu cognoscere, quæ mortificatione amputanda sunt; nisi etiam voluntas consurgat, ad eamdem sedulò in opus producendum. Quis autem hic mysticus erit arator, nisi Christus Iesus, CORDIS nostri amor? Ille stiuam tenebit, ille animalia diriget, ille aratrum terræ infiget, ille cessantes boues diuini timoris flagello exstimulabit. Sine Christo enim, quantumcumque laborauerimus, nihil in mortificationis studio proficiemus. Ille exemplar nostrum, formam totius mortificationis in vita sua nobis expressit; ille scopus noster, ad quem studium hoc dirigamus; ille Amor, quo ad hoc incitamur, & impellimur, esse debet. Hic si nobis adsit, feliciter admodum procedet aratio CORDIS nostri. Rogandus proinde ille est, vt officium hoc subire non dedignetur, quod fecisse videtur Augustinus, cùm ita rogauit: Mitte (quæso) manum pietatis tuæ in me: & tolle de me, quidquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te, Domine, est sanitas, & infirmitas mea. Illam precor serua, istam sana. Si enim dignaris in agro tuo CORDE meo serere bonum semen, necesse est, vt manu pietatis tuæ spinas priùs euellas vitiorum meorum.

August. in Medit. cap. 36.

CONSIDERA QVARTO, Vt ager excultus dicatur, non satis esse, vt semel iterúmve per illum aratrum ducatur, aut vt pauci in eo fiant sulci: sed totus omninò quantus quantus est exarari, & continuis sulcis describi debet. Neque verò id sufficit, vt id vno alteróve Anno fiat; sed quotannis resumendum est aratrum, si quolibet Anno semine conspergatur. Ex hoc autem discimus, non exiguo temporis spatio mortificationis studium definiri debere; sed vsque ad vitæ finem in ea perseuerandum esse. Quod exemplo suo nos Christus docuit, qui de Cruce descendere noluit nisi mortuus, quantumuis Iudæi clamarent: Christus Rex Israël, descendat nunc de Cruce, vt videamus & credamus. Ita & nos (inquit Bernardus) quicumque sequimur caput nostrum, tota die hac, quâ plasmati & redempti sumus, non cessemus agere pœnitentiam; non cessemus tollere Crucem nostram, perseuerantes in ea, sicut ipse perseuerauit, donec dicat Spiritus, vt requiescamus à labori-

Marc. 15 32.

Bernard. Serm. 1. in die Pascha.

boribus nostris. Neminem audiamus; non carnem & sanguinem, non Spiritum quemlibet, descensum à Cruce suadentem. Persistamus in Cruce, moriamur in Cruce: deponamur aliorum manibus, non nostrâ leuitate. Totâ igitur vitâ in spirituali aratione permanendum est, scriptum est enim: Sex diebus operaberis, die septimo cessabis arare. Sex autem dies omne tempus huius vitæ designant, septimus verò dies Sabbati & quietis, tempus futuri sæculi. Quid igitur, Anima, requiem speras ante Sabbatum? quid cessas ab opere, nondum consummatis sex diebus? perseuera igitur in mortificationis agricultura, nec retrahas manum semel aratro impositam: Nemo enim mittens manum suam ad aratrum, & aspiciens retrò, aptus est Regno Dei.

Apoc. 14 13.

Exod. 24 21.

Lucæ 9. 62.

CONSIDERA QVINTO, Quàm necessaria hæc sit CORDIS exaratio: quam à Salomone discere potes, qui ait: Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate. Quod Salonius ita interpretatur: Piger in hoc loco illum significat, qui propter desidiam, & huius mundi aduersitatem (qui per frigus designatur) in Dei seruitio negligit laborare: & idcircò in futuro Dei Iudicio mendicabit; quia non habebit

Prouerb. 20. 4.
Salon.

habebit opera bona, pro quibus accipere mereatur beatitudinem: Quia quidquid seminauerit homo, hoc & metet. Accidit id fatuis Virginibus, quæ oleo deficiente, ad prudentes dixerunt: Date nobis de oleo vestro. Sed cur, inquies, dies Iudicij & Regnum Dei æstati comparatur? quia tunc omnia nostræ tristitiæ nubila transibunt, & vitæ illius dies æterni Solis claritate fulgebit. Paulò aliter explicat Hugo Cardinalis, qui sic ait: Vir frigore charitatis intepescens, sui CORDIS agrum aratro pœnitentiæ proscindere non vult, & bonis operibus conserere: mendicabit ergo æstate. Nimirùm, instante iam morte, morbo ingrauescente, & febre exæstuante, postulabit tempus pœnitentiæ: & non dabitur ei. Inclamabit: Inducias vsque manè; & tritum illud morientium canticum lugubri voce intonabit:

Galat. 6. 8.

Matth. 25. 8.

Hugo Cardin.

O mihi præteritos referat Deus optimus Annos.

Clamabit, eiulabit, sed frustrà: quia non dabitur ei. Hoc igitur te ad arandi laborem assiduum acriter exstimulet: magis autem spes fructus vitæ æternæ. Nam vt Sanctus Paulus ait: Qui arat, arare debet in spe fructus percipiendi. Ad spiritualem igitur arationem, quam mortificationem esse

I. Cor. 9. 10.

esse docuimus, eo modo accedendum est, quo Ecclesiasticus monuit ad Sapientiam esse eundum. Quasi is qui arat, inquit, & seminat, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius: in opere enim ipsius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus illius.

Eccli. 6. 19.

LE

SEMINATIO IN COR.

Verbum ſeminatum eſt in CORDE. *Mat. 13. 19.*

Semina iam terræ manda diuine colone,
Ne noſtri, ſterilis, ſit tibi, CORDIS ager.

25.

LECTIO V.

CORDIS Seminatio.

Verbum ſeminatum eſt in CORDE.
Matth. 13. 19.

Semina iam terræ manda, diuine Colone,
Ne noſtri ſterilis ſit tibi CORDIS *Ager.*

CONSIDERA PRIMO, Quo fine creatus ſis? quid agas? quò tendas? cur in hoc mundo poſitus? quorſum vitam hanc degas? Vis hoc ſcire? audi Veritatem ipſam: Ego poſui vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat. *Ioan. 15. 16.* Arbores omnes ſumus, in Viridario cæleſtis Agricolæ plantatæ, vt fructum demus in tempore opportuno. At omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur: *Matth. 3. 10.* Iam enim ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. Omnis proinde cura & ſollicitudo CORDIS noſtri hæc eſſe debet, vt fructum adferamus: nemo verò fructum adferre poteſt, niſi priùs in ſe habeat ſemen illius. Vnde verò id homini pauperi & inopi,

inopi, & qui ex se nihil habet? Non despondeamus hic Animo, benignus est Dominus, qui implet omne animal benedictione, ipsemet sementem faciet. Ecce enim exiit qui seminat seminare semen suum. Quis verò hic sator? nisi Christus Dominus; de quo Beda: Exiit seminans ad seminandum, quia Dominus è sinu Patris egrediens, venit in mundum, & verbum veritatis seminauit. Seminator ergo Christus, semen est verbum Dei, ager COR nostrum. Semen nisi in terram iaciatur, fructum non facit. Sparge triticum in aëre, vel aquâ, vel igne, nihil reportabis fructus. Eumdem in modum Dei verbum, nisi in COR incidat, non pariet emolumentum. Si in aures tantùm verbum auditum, si in oculos tantùm verbum scriptum incidat, quid proderit? Id verò erit in aqua, vel aëre seminare. Quemadmodum terra in medio mundi sita, semen excipit: ita COR, quod in medio hominis est locatum, excipiat verbum, foueat, ad fructum ducat.

Ps. 144. 15.
Lucæ 8. 5.
Beda in Lucam.
Barrad. tom. 2 lib. 9. cap. 2.

CONSIDERA SECVNDO, Quales dispositiones COR tuum habere debeat, vt recepto semine, fructum posteà producat. Nam vt ex Christi parabola constat, tribus

tribus perditis partibus seminis, vna tantummodò saluatur; non quidem seminantis causâ, sed suscipientis (ait Chrysostomus) culpâ terræ: hoc est, propter reluctantem, atque repugnantem Animam. Vna enim pars seminis cecidit secus viam, & conculcata est, & volucres cæli comederunt illam. Secunda seminis pars cecidit supra petram, & natum semen aruit, quia non habebat humorem. Tertia inter spinas, à quibus suffocata est. Quarta in terram bonam, & fecit fructum centuplum. Quæ Christus Dominus ipsemet sic explicat: Qui secus viam, hi sunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbum de CORDE eorum, ne credentes salui fiant. Qui enim secus viam publicam ambulant, multas distractiones patiuntur; multum Animo vagantur, prout multa & varia ab illis cernuntur. At in audiendo verbo Dei, Animo collecto, & attento esse oportet; ne, si vel ad momentum vageris, aliud agens, aliud cogitans; de repente diabolus id rapiat, alias atque alias immittens cogitationes. Sicut enim semen negligenter iactum, nec postea terrâ obductum, volucres cæli rapiunt, & comedunt: sic verbum Dei negligen-

Chrysost. hom 45. in Matt.
Lucæ 8. 5.
Stapleton. in Domin. Sexages.

gligenter acceptum, nec Animo reconditum, ſed oſcitanter auditum, atque ita à nobis contemptum, dæmones rapiunt, & comedunt; quia de noſtro contemptu vehementer gaudent, & voluptatem magnam capiunt. Quare, vt inquit Chryſoſtomus, ne quid tale nos patiamur; diligentiâ, magnitudine Animi, & iugi memoriâ ſemina obducamus.

Chryſoſt. in cap. 13. Matth. hom. 45.

CONSIDERA TERTIO, Semen quod ſupra petram cecidit, deſignare eos, qui cùm audierint, cum gaudio ſuſcipiunt verbum, & hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Verbum enim Dei, niſi ad ipſum CORDIS fundum penetret, altaſque defigat radices, fructum non profert; quantumuis ſuperficietenùs Animum nonnihil moueat, & audientem oblectet. Quî enim creſcere poſſet ſine radice? Hi autem temporales, qui ad tempus tantùm credunt, radices non habent; quia non ſunt in charitate radicati & fundati, nec Chriſtum habent per fidem in CORDE habitantem. Sicut ergo cadente pluuiâ, lapides quidem foris madeſcunt, intùs verò ſicci & duri permanent: ſic dura CORDA, imbrem

Matth. 13. 20.

Ephes. 3. 17.

brem diuini eloquij cum gaudio ſuſcipiunt, ſed intùs ſicci & aridi permanent, malâ conſuetudine aditum gratiæ violenter prohibente.

CONSIDERA QVARTO, Semen quod in ſpinas cecidit, eos ſignificare qui audierunt, & à ſollicitudinibus, & diuitiis, & voluptatibus vitæ euntes ſuffocantur, & non referunt fructum. His enim tribus ſuffocatur Dei verbum, etiam intimè in CORDA receptum, & compunctione vehementi conſecutâ; ita ſanè vt fructificare incipiens, atque emendationem conceptam operari, mox in ipſo progreſſus exordio, quaſi naſcens herbula, reprimatur, extinguatur, & velut onere impoſito ſuffocetur. Danda igitur eſt opera, nè COR noſtrum ſit velut via publica, in qua à prætereuntibus ſemen conculcetur: ne ſit lapideum & durum, quod ſemen non recipiat: ne ſpinis diuitiarum, voluptatum, ac ſollicitudinum ſit circumſeptum, adeoque ſemen verbi Dei ſuffocetur. Claudenda igitur ſunt oſtia CORDIS, ne peruium maneat: igne deuotionis ipſum COR emolliendum, contra omnem duritiam: eradicandæ vepres & ſentes, ne ſemen enatum

Matt. 13. 22.

ſupprimant : ſed fiat terra bona, & proferat fructum. Animaduertendum autem hîc eſt, defectum fructuum in hac parabolâ non referri in nimiam ſiccitatem, aut pluuiæ, vel Solis, vel frigoris, vel grandinis, vel venti defectum; ſed totam culpam in ipſam terram conferri. Quòd enim verbum Dei fructum in nobis non edat, non accidit ob defectum diuinæ doctrinæ intùs ſuadentis, vel gratiæ Dei, aut Spiritus ſancti irrigationis, ſed ex noſtro vitio. Ille enim qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, nihil debuit facere telluri ſuæ, quod non fecit: vnde perditio tua ex te eſt, ô Anima mea, tantummodò in Deo tuo auxilium tuum.

Matt. 5. 45. *Oſee* 13. 9.

CONSIDERA QVINTO, Terram bonam vocari à Christo, eos qui in CORDE bono & optimo, audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Terra bona eſt, COR ab humanis affectibus & terrenis perturbationibus vacuum, & liberum: quàm primùm enim vitia ab Animo tollimus, quæ nos noſtrâ culpâ contraximus; & ſolùm illud relinquimus, quod optimè ab optimo Opifice creatum eſt, continuò diuinum

Lucæ 8. 15. *Salmeron. tom.* 7. *tract.* 5.

num ſemen in nobis fructum edit. Verùm, quia caro concupiſcit aduerſus Spiritum, & perpetua inter vtrumque pugna eſt, magnâ eſt opus tolerantiâ, & fortiter in acie perſtandum. Et ob eam cauſam dixit, per patientiam fructum afferri. Quare & in alio loco ait: In patientia veſtra poſſidebitis Animas veſtras. Sine patientia enim non perſeueratur: at niſi perſeueraremus, expectari nequiret ſalus: Qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Sed vt terra hæc bona ex iacto ſemine fructum adferat, retinendum eſt verbum Dei, nec permittendum vt vnâ aure exceptum, alterâ effluat; ſed inſtar mundorum animalium quæ ruminant, vis & efficacia verbi Dei mente reuoluenda, & ſedulò recogitanda eſt. Illi ergo qui cum Dauide in CORDE ſuo abſcondunt eloquia Dei, & cum Sanctiſſimâ Virgine Mariâ conſeruant ea, conferentes in CORDIBVS ſuis, ſunt optima illa terra, quæ copioſiſſimum fructum adfert in tempore ſuo. Rogabo cæleſtem Agricolam, vt COR meum talem terram efficiat. Etſi enim inſtar lapidis durum ſit, potens eſt Deus de lapidibus ſuſci-

Galat. 5. 17. *Lucæ* 21. 19. *Matth.* 24. 13. *Pſ.* 118. 11. *Lucæ* 2. 19. *Matth.* 3. 9.

ſuſcitare filios Abrahæ. Et ſi vepribus ac ſpinis repletum ſit, diuinâ aſpirante gratiâ, terra illa inculta fieri poteſt hortus voluptatis.

Ezech. 36. 35.

LE-

CORDIS IRRIGATIO.

Rigabo hortum meum Plantationum. *Ecc. 24. 42.*

Telluri clausum, cęlo patet: implue rorem,

CORDIS ab hoc vario flore virescet humus.

26.

LECTIO VI.

CORDIS Irrigatio.

Rigabo hortum meum plantationum.
Eccli. 24. 42.

Telluri clausum, cælo patet, implue rorem,
CORDIS ab hoc, vario flore virescet humus.

CONSIDERA PRIMO, Satis non esse, bonum semen in terra esse seminatum, nisi illud superueniente pluuiâ, aut aquis irrigetur. Testatur enim Christus, natum semen aruisse, quia non haberet humorem. Quare Axa querebatur datam sibi terram Australem & arentem, à qua ob defectum humoris, nullos, vel exiguos spectabat fructus: vnde suspirans postulabat ei iungi irriguam. COR quoque nostrum, licet verbi Dei susceperit semen, nisi gratiâ Dei irrigetur, est velut terra sine aqua, vt inquiebat Dauid; hoc est, est veluti ager aridus, diuturnoque Sole perustus, qui idcircò quasi aperto ac hiante ore, præ nimiâ quâdam, vt ita dicam, siti, expetit,

Lucæ 8. 15.
Iosue 15. 19.
Lorinus in Psal. 142.

expetit, & expectat à Deo ipso imbrem, vt afferre fruges queat, vt ornari floribus, vestirique herbis possit. Aqua autem, quâ CORDIS hortulus irrigari debet, gratia est Spiritus Sancti, vt exponit Gregorius, in illa verba Job: Si continuerit aquas, omnia siccabuntur. Si emiserit eas, subuertent terram. Aquæ, inquit, nomine, Sancti Spiritus gratia designatur, sicut Ioannes ait: Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant, credentes in eum. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur; quia si Sancti Spiritus gratia ab audientis mente subtrahatur, arescit protinus intellectus, qui iam per spem viridescere in audiente videbatur. Similiter Bernardus: Irrigationem maximè necessariam habent nouellæ plantationes, alioquin aut minus proficient, aut ex toto peribunt præ siccitate. Quærat ergo deuotionis aquas quisquis seminauerit bonorum operum semina, vt irrigatus fonte gratiæ, bonæ conuersationis hortus non arescat, sed in perpetuâ viriditate proficiat.

Lib 10. Moral. cap. 6.

Ioan. 7. 38.

Serm. 2. in Nat. Dom.

CONSIDERA SECVNDO, Gentiles olim Ioui Pluuio supplicasse, cùm nimirùm pluuias desiderarent, quem & ab Indis

Strabo lib. 15.

Indis hac de causa cultum Strabo testis est. Tertullianus quoque meminit aquiliciorum, quæ Ioui immolabantur ad aquas eliciendas in magnâ siccitate. Nos autem Deo fonti gratiarum, qui pluuiæ Pater, & stillarum roris genitor in Scriptura dicitur, supplicare conuenit, vt pluuiam voluntariam hereditati suæ segregatam in COR nostrum demittat, vt terra nostra det fructum suum. Arentem CORDIS hortulum, inquit Paschasius Radbertus, sicut terram sine aquâ penitus coram Domino Anima expandat, vt suis irriget imbribus, qui siccâ de rupe aquas manare iussit. Clamabo ergo cum Propheta: Extendi manus meas ad te, Anima mea, sicut terra, sine aqua tibi; complue me (ait Augustinus) ad faciendum fructum bonum. Dominus enim dabit benignitatem, vt terra nostra det fructum suum. Sitire tibi possum Domine, me irrigare non possum, ideò sitiuit Anima mea ad Deum viuum, quando veniam, nisi quando venerit? Sitiuit Anima mea ad Deum viuum, quia Anima mea velut terra sine aqua tibi. Abundat mare, inundat, copiosum est, fluctuat, sed amarum est. Discreta est aqua, apparuit arida Anima mea, irriga eam, quia velut terra

Tertull. Apolog. num. 40

Iob 38. 28.

Psal. 67. 10.

Lib. 2. in Lamen. Ieremiæ.

Psal. 142. 6.

Aug. in Ps. 142.

Psal. 84. 13.

Ps. 41. 3.

terra ſine aqua tibi. Citò exaudi me Domine. Quæ enim mora, quando ſic ſitio, ad inflammandam ſitim meam? Pluuiam differebas, vt hauriens imbiberem, non reſpuerem quod influeres. Si ergo ideò differebas, iam da: quoniam Anima mea velut terra ſine aqua tibi. Veni, ô fons aquæ viuæ, & irriga vniuerſam ſuperficiem terræ CORDIS mei: tui roris abundantiâ longo ariditatis ſqualore marceſcentia viſcera viſitando fœcunda.

CONSIDERA TERTIO, Deum valdè eſſe propitium, & benignum, vt preces has exaudiat. Ipſe enim eſt, qui operit cælum nubibus, & parat terræ pluuiam. Quin ipſe ſe hoc officio functurum promittit, cùm ait: Ego ſapientia effudi flumina, ego quaſi trames aquæ immenſæ de fluuio, ego quaſi fluuij Dioryx, & ſicut aquæductus exiui de Paradiſo. Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum. Quàm validè verò hæc ſpem noſtram confirmant! Quis enim defuturas arenti CORDI ſuo aquas ſuſpicetur, cùm audit horti ſui plantatorem eſſe tramitem aquæ immenſæ, fluuium, & aquæductum? Et ne de voluntate effundendi hanc aquam quis dubitet, vltrò teſtatur ſe non modò hortum

Pſ. 146. 8.
Eccli. 24. 40.

hortum rigaturum; ſed & vndarum abundantiâ pratum inebriaturum. Quantumcumque igitur aridum, ſiccum, & inaquoſum fuerit COR meum, in te Domine ſperabo: Lignum enim habet ſpem, ſi præciſum fuerit, rurſum vireſcit, & rami eius pullulant. Si ſenuerit in terra radix eius, & in puluere emortuus fuerit truncus illius; ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam, quaſi cùm primùm plantatum eſt. Quid ni ergo ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum, & mihi dederis, Domine, vt ſit Anima mea quaſi hortus irriguus, de te fonte viuo largiter irrigatus, qui germinare eam faciat flores roſarum, & lilia conuallium.

Iob 14. 7
Pſ. 50. 1.
Ierem. 31. 12.
Cant. 2. 1.

CONSIDERA QVARTO, Quemadmodum vberem fructuum prouentum ager ille exhibet, qui irrigationi reſpondet: ita pœna, maledictio, & infelicitas eum conſequitur, ſi poſt multos imbres, nullum proferat fructum. Dicit ſiquidem Apoſtolus: Terra ſæpè venientem ſuper ſe bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo: proferens autem ſpinas ac tribulos, reproba eſt, & maledicto proxima, cuius conſummatio in combuſtionem. Cum timore, inquit Chry-

Hebr. 6. 7.

Hom. 10 *in Epist. ad Hebr.* Chrysostomus, audiamus sermonem Dei, cùm timore & tremore multo; non sunt hæc minæ Pauli, non sunt hominis, verba Spiritus Sancti sunt, Christi sunt loquentis in eo. Infelix prorsùs est Anima, *2. Reg.* 1. 21. quæ montium Gelboë instar, maledicto subiacet, in quam nec ros, nec pluuia diuinæ gratiæ descendit. Multò tamen infe- *2. Cor.* 6. 1. licior est Anima illa, quæ in vacuum gratiam Dei recipit, & eidem non coopera- *Hebr.* 10 29. tur, sed Spiritui gratiæ contumeliam facit. Omni proinde sollicitudine id curandum *Hebr.* 12. 25. est, ne gratia Dei in nobis vacua existat, idque omni ratione videamus, ne quis desit gratiæ Dei. Non enim tam illa (quod multi conqueruntur) nobis deest, quàm nos illi. Quanta enim passuri videmur, & subinde etiam pollicemur, si diuinæ gratiæ imber Cordis nostri hortum irrigaret. At verò quòd nihil faciamus; non inde euenit, quòd gratia nobis desit; sed quòd eamdem negligamus, nec illi cooperari studeamus.

LE-

CORDIS FLORES.
Dilectus meus descendit in hortum suum, ut lilia colligat. *Cant. 6. 1.*
Hęc tibi, nata tuo de semine, consecro Sponse Lilia, et his patrium floribus addo solum.
27.

LECTIO VII.

CORDIS Flores.

Dilectus meus descendit in hortum suum, vt lilia colligat. Cant. 6.1.

Hæc tibi, natæ tuo de semine, consecro Sponse,
Lilia; & his, patrium, floribus, addo solum.

CONSIDERA Primò, Agricolam eâ potissimum de causâ hortum plantare, terram aratro proscindere, semen inspergere, sata & plantata rigare, vt tandem eorumdem fructu pascatur, aut florum amœnitate delectetur. Quis enim plantat vineam, ait Apostolus, & de fructu eius non edit? Quorsum autem credis, ô fidelis Anima, Dilectum tuum, velut Colonũ & Agricolam, in COR tuum verbum Dei seminasse, imbrem gratiæ suæ illi largiter impluisse, & multiplicem culturam adhibuisse; nisi vt flores & fructus illi proferret? An non ipse ait: Descendi in hortũ nucum, vt viderem poma conuallium,

1. Cor. 9. 7.

Cant. 6. 10.

lium, & inſpicerem ſi floruiſſet vinea, & germinaſſent mala punica? Et ipſa Sponſa agnoſcens ſe hortum concluſum, cuius emiſſiones paradiſus malorum punicorum, cum pomorum fructibus, ſuauiſſimè inuitat Sponſum, dicens: Veniat dilectus meus in hortum ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum. Neque verò fruſtrata eſt deſiderio ſuo, celerem enim Dilecti ſui aduentum, quidve in horto egerit gratulabunda decantat: Dilectus meus deſcendit in hortum ſuum, ad areolam aromatum, vt paſcatur in hortis, & lilia colligat. Diligit enim hortos & flores, qui in florido Nazarethi agro concipi voluit, qui in horto Olîueti pro more ſuo orabat, & Paſſionem ſuam in horto auſpicatus eſt, qui in horto ſepeliri, & velut hortulatus Dilectæ illi Magdalenæ apparere dignatus eſt. Hic ille, qui delicias ſuas teſtatus eſt eſſe cum filiis hominum; CORDA illorum floridos hortos fieri deſiderat, vt in illis voluptatem capiat. Hinc ipſe eſt, qui hortos hos plantat, qui rigat, qui incrementum dat, cui proinde meritò omnis eorum prouentus debetur.

Can. 4. 12. — Cãt. 5. 1. — Cãt. 6. 1. — Lucæ 22. 39. — Ioan. 19. 41. — Ioan. 20. 14. — Prou. 8. 31. — 1. Cor. 3. 7.

CONSIDERA SECVNDO, Quid Sponſus in horto CORDIS tui quærat,

rat, quid ibi faciat. Expreſſit id ſecretorum Dilecti ſui conſcia Sullamitis, cùm ait: Dilectum ſuum deſcendiſſe ad areolam aromatum, vt paſcatur in hortis, & lilia colligat. Flores ergo & lilia quærit floridus Sponſus, qui paſcitur inter lilia. Quid ni lilia quærat, ipſe flos campi, & lilium conuallium? Et quia ſimilis ſimili gaudet, non aliam Sponſam deſiderat, quàm quæ & ipſa ſit lilium. Ita enim ait: Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Omnipotens enim (vt quartus Eſdræ liber habet) ex omnibus floribus orbis vnum ſibi lilium delegit. Hæc autem eſt vnica Columba, & dilecta Sponſa veri Salomonis. Sed iam ipſa lilia, Bernardo ductore & Doctore, conſidera: Quærenda, inquit, in Spiritu hæc refectio inter lilia; nam corporea cogitare, ridiculum eſt. Quin ipſa lilia ſpiritualia à nobis demonſtranda erunt. Quæ ergo ſunt illa lilia, è quibus ſpecies decoris eius? Procede, inquit, & regna; propter veritatem, & manſuetudinem, & iuſtitiam. Lilia ſunt, lilia, inquam, orta de terra, nitentia ſuper terram, eminentia in floribus terræ, fragrantia ſuper odorem aromatum. Ergo inter hæc lilia Sponſus, & omninò ex

Cant. 6. 1. — Cant. 2. 1 — Cãt. 2. 2. — Cap 5. 24. — Bernard. Serm. 70 in Cant. — Pſ 44 5.

his speciosus, & pulcher. Bonum autem lilium veritas, candore conspicuum, odore præcipuum, cuius odor animat fidem, splendor intellectum illuminat. Est & mansuetudo lilium, habens innocentiæ candorem, & odorem spei. Quòd autem iustitia lilium sit, recordamini de Scriptura; quia iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante Dominum. Nequaquam hoc liliũ hodie est, & cras in clibanum mittitur, quia in æternum florebit. Et florebit ante Dominum, cuius in memoria æterna erit iustus. Sunt multa apud Sponsum, & alia lilia præter hæc: quis illa enumeret? nempe quot virtutes, tot lilia. Et fortassè propterea ipse se lilium appellauit, quòd totus versetur in liliis; & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: Conceptio, Ortus, Conuersatio, Eloquium, Miracula, Sacramenta, Passio, Mors, Resurrectio, Ascensio. Quid horum non candidum, & non suauissimè redolens?

Matt. 6. 30.
Ps. 111. 7.

CONSIDERA TERTIO, Ex ipso lilio Animam edoceri, quibus virtutum monilibus exornari debeat, vt cælesti placeat Sponso. Candor enim ille exterior & interior, qui in liliis relucet, illibatam Corporis & Animi puritatem designat. Lilia si attrectes, honorem & decorem suum perdunt:

dunt: Castitatis nitor quouis attactu, minimâ etiam cogitatione obfuscatur. Liliorum candor in ipsis præcipuè est foliis, quo instruimur non CORDIS modò, sed etiam linguæ & verborum castitatem retinendam. Quòd verò eadem folia ab imo sursum assurgant, & repandi in morem scyphi compaginata labelli superioris extima leniter fibris retrorsis obliquent: id innuit mentis deuotione Animum in cælum efferendum, reflectendam tamen charitatem etiam erga proximos, quibus officia pietatis, dum opus est, deferenda sunt. Aduerte præterea, ait Bernardus, de medio floris huius quasi virgulas aureas prodeuntes, & cinctas candidissimo flore, pulchrè ac decenter dispositio in coronam. Aurum verò illud sex staminibus protensum, ardentem charitatem, quæ in CORDIS nostri meditullio rutilare debet, designat. Sine hoc auro, vile est castitatis argentum. Venale cælum est, sed non nisi obryzo emitur. Castitas sine charitate, lampas sine oleo, hæc deficiat, cum fatuis Virginibus à nuptiis excluderis; audies: Clausa est ianua, nescio vos. Amœnus ille scapi viror, firmæ & erectæ spei sceptrum sibi vindicat. Bulbosa radix multis tunicis inuoluta, accuratissimam CORDIS & lin-

Delrio in Florid. Marian. Prima.
Bernard. Serm. 70 in Cant.
Matth. 25. 10.

Ps. 140. 3. quæ custodiam nobis cõmendat: vt ostium circumstantiæ labiis nostris, & sedulam circumspectionem omnibus sensibus apponamus. Caulis lilij rigidus, enodis, erectus; fortitudinẽ & perseuerantiam in bonis propositis edocet, vt firmiter in benè deliberatis, absq; vlla inflexione perpetuò persistamus. Scapi folia tactu lenia & glabra, mansuetudinem, & comem affabilitatem significant. Quòd verò ea, quæ radici propiora sunt cernamus maiora, altiora verò minora; id indicare potest, opera nostra bona, quæ vixdum è CORDIS radice pullulant, magna hominibus principiò videri; quò verò quis maiores in virtute progressus fecerit, cæloque abfuerit minùs, tunc eum opinione suâ decrescere, minimum, ac vilissimum sibi videri. Omnes has virtutes quæcumque Anima habuerit, verè lilium erit, verè ornata incedet in vestitu deaurato, circumamicta virtutum varietate; adeò, vt ne ipse Salomon quidem in omni gloria sua coopertus fuerit sicut illa. Quàm benè mecum agetur, si vnquã ab hac pessima segete, iniquitatum videlicet atq; vitiorum, tantillum terræ meæ vendicare extirpando & excolendo sufficiam, vnde vnum saltem tale lilium producere possim: si forte

Ps. 44. 10. *Lucæ 12. 27.* *Bernard. Serm. 70 in Cant.*

fortè & penes me pasci interdum dignetus, is qui pascitur inter lilia.

CONSIDERA QVARTO, & expende admonitionem S. Bernardi: Tu ergo qui hæc audis vel legis, cura habere lilia penes te, si vis habere hunc habitatorem liliorum habitantẽ in te. Opus tuum, studium tuum, desiderium tuum, lilia esse protestentur, moralis quidam rerum ipsarum candor atque odor. Habent & mores colores suos; habent & odores. Neque enim in Spiritibus idipsum est color & odor, non magis quàm in Corporibus Ergo de colore, conscientia consultetur; de odore, fama. Porrò colorem operi tuo dat CORDIS intentio, & iudicium conscientiæ. Nigra sunt vitia, virtus candida est: inter hanc atque illa, conscientia consulta discernit. Quod ergo de CORDE puro & conscientiâ egreditur bonâ, candidum est, & est virtus. Si autem & bona fama secuta fuerit, & lilium est; quippe cui nec candor lilij desit, nec odor. Sponsus itaque, & cùm sit virtus, in virtutibus complacet sibi: & cùm sit lilium, libenter inter lilia commoratur; & cùm sit candor, delectatur candidis.

Bernard. Serm. 71 in Cant. *1. Tim. 1. 5.*

CORDIS CVSTODIA.

Omni custodiâ serua COR tuum. *Prou. 4.23.*

Quam bene conclusum vigil hic COR protegit hortum,

Pro stricto munit quem timor ense Dei.

28.

LECTIO VIII.

CORDIS Custodia.

Omni custodia serua COR *tuum, quia ex ipso vita procedit.* Prouerb. 4. 23.

Quàm benè conclusum vigil hic COR *protegit hortum,*
Pro stricto, munit, quem timor, ense Dei.

CONSIDERA PRIMO, Humanum COR esse pretiosissimum thesaurum, à Dei benignitate nobis donatum; vnde Christus Dominus dicebat: Bonus homo de bono thesauro CORDIS sui profert bona. *Matth. 12. 35.* Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus Corporis nostri, quod supremus Plastes de limo terræ formauit. *2. Cor. 4. 7.* Hic autem thesaurus, quò pretiosior est, eò maiori etiam curâ, ac sollicitudine seruari debet. Deprædari enim desiderat (ait Gregorius) qui thesaurum publicè portat in viâ, aut eum non satis tuto loco collocat. *Gregor. hom. 11. in Euang.*

Quemadmodum autem pretiosa in arca occludi solent; ita quoque COR nostrum arcæ mandandum, ne diripiatur. Et sanè locus, vbi natura COR reposuit, arca à Medicis nominatur: sic enim totam viscerum intercapedinem appellant. Quænam verò hæc arca sit, optimè exponit Remigius: COR (inquit) mundum qui seruat, beatus est. Eius autem munditia sic seruanda est, quemadmodum Virgo muliebrem mundum in theca reponit, ne sordes attingant: sic Anima COR suum in purâ abdit conscientiâ, ne labes inquinent peccatorum. Itaque pura conscientia CORDI pro theca est, quæ designari potest in præmolli illo, firmoque membranæ inuolucro, quod COR operit, & περικάρδιον Græcè appellatur, Latinè verò præcordium. Hæc autem tunica, vel potiùs sacculus, humore quodam aqueo semper est plenus, qui humor eò spectat, vt COR, quod assiduo motu cietur nantis in morem, leniter admodum, & sine labore, & lassitudine motus explicet suos, ne si ad latera præcordiorum impingeret, læderetur. Non aliter COR nostrum, si à bonâ conscientiâ, quasi à sanis præcordiis, vndique cingatur; leni admodum atque

Remig.

Hypoc. l. deCorde.

Salaz. in Cap. 3. Prou. 8.

atque suauissimo motu impellitur. Si verò conscientiæ περικάρδιον, ablato illo humore dulcissimo, per culpam deficiat, COR grauissimè torquetur. Constringit igitur, atque custodit COR bona conscientia: quare danda est opera, vt bonum habeamus testimonium conscientiæ nostræ.

SED fortè non inutile fuerit, bonum hunc thesaurum CORDIS nostri, cui tot fures inhiant, apud fidum aliquem custodem & tutorem deponere, qui fideliter illum asseruet. Quis verò melior, quàm Seruator noster, qui Custos hominum appellatur? Nisi enim Dominus custodierit hunc thesaurum, frustrà vigilat qui custodit eum. Tu verò potens es, Domine, depositum meum seruare, quod apud te deposui. Reserua tibi clauem CORDIS mei, ne quis alius aperire possit, & thesaurum suffurari. Tu es enim clauis Dauid, quæ claudis, & nemo aperit. Obsigna annulo, & sigillo tuo, ne quis effringere audeat: ipse custodi partem tuam, quam de Amorrhæo tulisti in gladio & arcu tuo. Solus enim, ligato mundi Principe, vasa captiuitatis diripuisti.

2.Cor.1. 12.

Iob 7.20

Ps. 126. 1.

2.Tim.1. 12.

Claud. Aquauiua in Ps. 118.

Apoc.48. 22.

Gen. 48. 22.

Matth. 12.29.

CON-

CONSIDERA SECVNDO, COR nostrum esse quasi hortum voluptatis, in quo Sponsus Animæ nostræ deliciatur & quiescit. Deliciæ enim ei sunt esse cum filiis hominum. Hortus hic bonarum cogitationum semine conspersus, profert flores honestatis & virtutis, & germinat fructus bonorum operum. Qualis verò hic esse debeat, describit Sponsus in Cantico, cùm Sponsam vocat hortum conclusum, fontem signatum. Debet enim hortus CORDIS nostri aduersus mundi huius turbines (vt inquit Ambrosius) septo diuinæ muniri protectionis, nullis sæculi flabris inquietari. Variarum igitur sepe virtutum, humilitate, castitate, silentio, modestiâ, aliisque hic hortus cingendus est, ne videlicet pateat ad rapinam, furibusq; inaccessus vitem redoleat, fragret oleam, rosam renideat, vt in vite religio, in olea pax, in rosa pudor sacratæ Virginitatis inolescat, ait idem Ambrosius. Nec verò sepimento tantùm opus est huic horto; sed omnia etiam ostia diligenter obseranda sunt, ne qua parte vulpes paruulæ subintrare possint, aut singularis ferus illum fortè deuastet. Ostia porrò hæc, sensuum sunt organa, quæ diligenter claudenda sunt, ne per illa mors irrêpat.

Prou.8. 31. *Cant.4. 12.* *Ambros. lib.10. Epistol. Epist.82.* *Ambros. lib.1. de Virgin.* *Cant.2. 15.* *Psal.79. 14.*

irrêpat. Monet illud Sapiens, cùm ait: Sepi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire: ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Sponsus, ait Ambrosius, vult clausam esse ianuam, cùm pulsat: ianua nostra, os nostrum est; Christo propemodum soli debet aperiri: nec aperiatur, nisi antè pulsauerit Dei verbum. Quid tibi cum ceteris? Soli Christo loquere, soli fabulare Christo: Si enim mulieres in Ecclesia taceant, quantò magis non decet patêre Virginis ianua. Citò insidiator pudoris obrepit, citò verbum excidit, quod reuocare desideres. Si Euæ clausa fuisset ianua, nec Adam deceptus fuisset, nec respondisset interrogata serpenti; introiuit mors per fenestram, hoc est, per Euæ ostium: ingreditur mors per ostium tuum, si falsum loquaris, si turpiter, si procaciter; postremò si vbi non oportet loquaris.

Eccli.28 29. *Amb.l.3. de virg.* *1.Cor. 14.34.* *Ierem.9. 21.*

CONSIDERA TERTIO, COR tuum non quemlibet hortum esse, sed insignem illum Paradisum voluptatis, quem plantauerat Dominus Deus à principio, quem maximâ curâ custodiri voluit. Expulsis enim inde præuaricatoribus parentibus nostris, Cherubim illi præstituit flammeum atque versatilem gladium vibrantem,

Gen.2.8. *Genes.3. 24.*

tem, omneſque ab eiuſdem ingreſſu arcentem. Cùm igitur (ait S. Macharius, & Marcus Heremita) Scripturam audieris enarrantem, quæ pertinent ad Paradiſum, ad Adamum, & ad Serpentem, omnibus affectionibus ſemotis, ad COR tuum conuerte Animum, & reperies ibi Paradiſum. Quantum enim Paradiſo potiti ſunt primi parentes, centies tantum in Paradiſo ſpiritali oblectamur, verè nos & continenter conſolante gratiâ Dei. Quare nos quoque ſummoperè deſideremus, ipſum ſeruare mandatum: vt permanentes in verbo Domini, fruamur nunc, & in futuro ſæculo deliciis Spiritus. Vt enim expulſus eſt Adã, qui guſtarat de ligno ſcientiæ; ita qui terrena ſapiunt, permanere non poſſunt in verbo Christi, quemadmodũ ſcriptum eſt: Amicitia huius mundi, inimica eſt Dei. Quocircà iubet Scriptura, vnumquemque hominem omni cuſtodiâ ſeruare COR ſuum: vt conſeruans in eo verbum, tamquam Paradiſum, fruatur gratiâ, nec audiat Serpentem intùs ſe implicantem, & conſulentem quæ faciunt ad voluptatem. Sed quis æmulum hunc Serpentem ab horto CORDIS excludat? Statuatur, Domine, ante oculos meos flammeus ille, atque verſatilis gladius; timor, inquam, Domini;

Machar. hom. 37. Marc. Herem. l. de Paradiſo & lege Spir.

Iacob. 4. 4.

Prou. 4. 23.

Geneſ. 3. 24.

mini; timor pœnarum inferni, quarum recordatio hortum CORDIS muniat atque tueatur.

> *Hoc cuſtode procul pelle,*
> *Rex Chriſte piiſsime,*
> *Omne nefas inimici,*
> *Mundo* CORDE, *& Corpore,*
> *Paradiſo redde tuo*
> *Nos ſolâ clementiâ.*

Breuiar. Rom.

Vel quod magis mihi in votis eſt, ô dilecte votorum meorum, Tu ipſe propugnare digneris hortum requiei tuæ, atque ab eo quàm longiſſimè inſidiantes illi beſtias propelle. Abige, ô Deus CORDIS mei, Serpentem inſidiantem, Leonem rugientem, Lupum rapientem, Aprum vaſtantem, vulpes paruulas demolientes, omnes deniq; inſidias inimici longiſſimè repelle. Floridum illum Salomonis lectulum ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſraël: omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi: vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum, propter timores nocturnos. Sed pro ſexcentis illis fortiſſimis, ſatis mihi tu vnus, & ſolus es Deus meus, miſericordia mea, & refugium meum, ſuſceptor meus, & liberator meus. Exurge ergo, protector meus, & diſſipentur inimici tui, & fugiant qui oderunt me, à facie tua.

Cant. 2. 15.

Cant. 3. 7.

Pſ. 143. 2.

Pſ. 67. 2.

Ita,

Ita, quæso, per omnes miserationes tuas, CORDI meo contingat; vt læto Animo Epinicion Victori meo decantem, & dicam: Dextera tua, Domine, magnificata est in fortitudine; dextera tua Domine percussit inimicum: & in multitudine gloriæ tuæ deposuisti aduersarios tuos!

Exod.15. 6.

CONSIDERA QVARTO, Quantâ in pace & tranquillitate hortus, & castrum CORDIS verseretur, quod habitat in adiutorio Altissimi, & in protectione Dei cæli commoratur. Solent dicere homines huius sæculi, inquit Bernardus, bonum castellum custodit, qui Corpus suum custodit; ego autem non sic: sed sterquilinium vile custodit, qui custodit Corpus suum: quoniam qui seminat in carne, de carne metet corruptionem. Colendum igitur, custodiendumque magis Animæ castrum, quoniam ex ipso vita procedit. Sed castrum istud in terra inimicorum situm, vndique impugnatur, & idcircò omni custodiâ, id est inferiùs, superiùs, antè & retrò, à dextris & à sinistris muniendum est. Occlude ergo valuas CORDIS tui pessulo timoris & amoris Dei, si velis in pace possidere atrium tuum.

Ps.90.1.

Bernard. serm.46. ex paruis.

Galat.6. 8.

LE-

CORDIS PROTECTIO.

Dedisti eis scutum CORDIS laborem tuum. *Thre. 3. 65.*

Ægide COR tanti mea lux defende laboris,
Quem pro CORDE tuus ferre coëgit amor

29

LECTIO IX.

CORDIS Protectio.

Dedisti eis scutum* CORDIS, *laborem tuum. Thren. 3. 65.

Ægide COR *tanti, mea lux, defende laboris,*
Quem pro CORDE *tuus, ferre coëgit, amor.*

MILITIA est vita hominis super terram. Vndique enim hostibus cingimur, qui COR nostrum oppugnare non cessant. Quid enim est COR nostrũ, nisi præstantissima humani Corporis pars, quæ Regis instar, omnium totius Corporis membrorũ imperiũ sibi commissum habeat? COR nostrum castrum Omnipotentis Regis est, ab eo nobis omni sollicitudine custodiendum traditum. Castrum verò hoc plurimi aduersarij obsident. Hinc mundus, mundaniq; sagittarij dirigunt vanitatis iacula, vt sagittent in obscuro rectos CORDE. Illinc, blandiens Caro emollit sermones suos super oleum, & ipsi sunt iacula. Isthinc, dæmon nequissimus tela ignea vibrat, & nihil non agit, vt COR sauciet. Quid verò, an non & gladium euaginauerunt peccatores, inten-

Iob 7. 1. — *Theodor. Serm. 3. de prou.* — *Ps. 10. 3.* — *Psal. 54. 22.* — *Ephes. 6. 16.* — *Psal. 36. 14.*

intenderunt arcum suum, vt deiiciant pauperem, & inopem, vt trucident rectos CORDE? Quis verò à tanto hostium agmine infirmum COR liberabit? Quis proteget illud à timore nocturno, à sagittâ volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano? De nocte enim, & de die, palàm & manifestè COR nostrum iugiter impugnatur, vt meritò vnusquisque laborare debeat, sicut bonus miles Christi, & fortissimo propugnaculo COR suum munire, ne vllis pateat hostium stratagematibus. Omnes, inquit Augustinus, munita CORDA habere volumus, vt nihil intret quod malè suggeratur. Vnde autem intret, quis nouit? Et pugnamus quotidie in vno CORDE nostro. Vnus homo in CORDE suo cum turba luctatur.

Ps. 90.5.

2. Tim. 2.1.

Aug. in Psal. 99.

SED quantumuis aduersarij multi, etsi certamen forte, pugna quotidiana; nequaquam desperandum est. Dominus enim pugnabit pro nobis, ipse protector noster, & cornu salutis; ipse liberator CORDIS nostri.

2. Esd. 4. 20.

Ps. 17.3.

CONSIDERA enim, quemadmodum carneum hoc Corporis nostri COR vndique munierit, vt ex eo discas eumdem minimè defuturum principali CORDIS tui, hoc

hoc est, menti & CORDI interiori. De illo autem audi Chrysostomum splendidissimè eloquentem: Quoniam, inquit, COR membrorum nostrorũ principalissimum est, & totius vitæ nostræ firmitas est ipsi tradita, & ipso quomodocumque percusso nascitur mors, solidis & duris ossibus hoc vndique circummuniuit (Deus) & pectoris prominentiis, & tergi ipsum posterius muniens. Ne verò continuè saliens, & in ira, huiusmodique motibus palpitans, ossium asperitati circumstantium infligens, conteratur & doleat, multas membranas subextendit, & pulmonem supposuit, velut molle quoddam stratum ipsius saltibus apponens, vt impunè erumpens ex hoc nihil noxium patiatur. Hæc Chrysostomus. Ad hunc ergo, qui carnem CORDIS tui ita vndique protexit, intrepidus conuola, hunc inuoca contra omnes hostiles insultus, & dic: Protector noster adspice Deus, & veni in adiutorium CORDI meo. Expugna, Domine, impugnantes me: apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi.

Hom. 11 ad pop. Antioch.

Psal. 83. 10.

Ps. 34.2.

CONSIDERA deinde, multiplex scutum à Deo protectore tuo, CORDI tuo suppeditari. Primùm enim diuina gratia impenetrabile scutum est, quod contra

 omnes

omnes inimicorum machinationes COR reddit tutum. Vnde Apostolus ait: Optimum est, gratiâ stabilire COR. Deinde validum quoque scutum exhibet Oratio, quâ subsidium à Deo petimus, ipsumque iratum nobis, placamus. Sicut de Aaron scriptum est: Properans homo sine querela deprecari pro populis, proferens seruitutis suæ scutum, Orationẽ, & per incensum deprecationem allegans, restitit iræ, & finem imposuit necessitati. Nec minus, velut vmbone, COR defenditur à verbo Dei: Omnis enim sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se. Ita sacrarum Scripturarũ scuto retudit Christus tela diaboli. Huic affine omninò est scutũ fidei; quo, vt Paulus ait, omnia tela nequissimi ignea possumus extinguere. Verumtamẽ cùm vniuersa vanitas sit omnis homo viuens, & fortissimum Antagonistam habeamus, mendacij patrem, qui mendacio Protoplastes fefellit, & nec ipse in veritate steterat, opus est & scuto veritatis, de qua Psalmista: Scuto circumdabit te veritas eius. Quisnam verò hic clypeus? nisi ipse qui ad hoc venit in mundum, vt testimonium perhiberet veritati, plenus ipse gratiæ & veritatis; quique de se verissimè pronuntiauit: Ego sum via, veritas, & vita. Ipse COR nostrum protegit, &

Heb. 3. 9. *Sap.* 18. 21. *Sap.* 5. 20. *Matt.* 4. 4. *Eph.* 6. 16 *Ps.* 38. 6. *Ioan.* 8. 44. *Ps.* 91. 5. *Ioan.* 18. 37. *Ioan.* 1. 14. *Ioan.* 14. 6.

& circumdat, vt vndique nos paratos inueniat & clausos, omnesque aditus sensus nostri scuto veritatis tegantur.

SED attentiùs hîc expende, quomodo Christus Dominus scutum CORDIS nostri fuerit. Nullum sanè ei bellũ cum Deo Patre vmquam fuit, & tamen clamat in Psalmo: Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi. Vnde verò hoc in eo qui peccatum non fecit, nec Parentem suum vmquam offendit? Hinc nimirùm; quia vidit Filius Dei Parentem suum in nos armatum, vidit arcum & sagittas iam paratas, vidit gladium exacutum ac districtum; vidit ab alterâ parte, nos omnes inermes, & qui neque viribus, neque prudentiâ tela iræ diuinæ declinare possemus. Quid igitur? Misericordiâ motus, inter nos & Deum se medium constituit; &, tamquam si clypeus noster fuisset, omnes plagas, omnes ictus, omnia vulnera, omnia tela, quæ in nos à Deo dirigebantur, in Corpore suo ipse excepit. Vulneratus est propter iniquitates nostras, & attritus est propter scelera nostra. Quid, quæso, magis præstare poterat, quàm vt se clypeum CORDIS tui faceret, vt ipse percuteretur, & tu post terga eius tutus maneres? Dilige, Anima mea,

Ps. 37. 3. *1. Petri.* 2. 22. *Bellarm. Conc.* 5. *in Ps.* 90. *Isaiæ* 53 5.

vicemque redde huic protectori tuo; cui cum Dauide meritò decantes: Dominus petra mea, & robur meum, & Saluator meus. Deus fortis meus, ſperabo in eum: ſcutum meum, & cornu ſalutis meæ: eleuator meus, & refugium meum: Saluator meus, de iniquitate liberabis me.

2. Reg. 22.3.

CONSIDERA vlteriùs, non modò Chriſtum paſſum, clypeum nobis eſſe; ſed ipſam etiam eius Paſſionem, alapas, flagella, vulnera, Crucem, omneſque eius dolores, munimentum CORDIS noſtri eſſe; de quo accipi poteſt illud Prophetæ: Dabis ei ſcutum CORDIS, laborem tuum. Quod perinde eſt, ac ſi diceret: Tu Chriſte Sancte, dabis hominibus laborẽ tuum, quem propter eos ſuſcipies, vt ſit illis ſcutum, quo in tentationibus ſuis protegantur. Tua Paſſio, erit illorum protectio; tuus labor, erit illorum clypeus. Nam in labore, & in vulneribus Domini noſtri Ieſu Chriſti, eſt remedium noſtrum conſtitutum. Experto id credamus Auguſtino, qui ait: Cùm me pulſat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Chriſti. Cùm me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei reſurgo. Cùm diabolus mihi parat inſidias, fugio ad viſcera miſericordiæ Domini mei, & rece-

Thren. 3. 65.
Hector Pintus in Thren.
Aug. in Manual. cap. 2.

dit à me. Si ardor libidinis moueat membra mea, recordatione vulnerum Domini noſtri, Filij Dei, extinguitur. In omnibus aduerſitatibus non inueni tam efficax remedium, quàm vulnera Chriſti. In illis dormio ſecurus, & requieſco intrepidus. Ibi ſecurus decantabo: Exaltabo te Domine, quoniam ſuſcepiſti me, nec delectaſti inimicos meos ſuper me. Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit COR meum. Si exurgat aduerſum me prælium, in hoc ego ſperabo. Meritò ſanè in hoc ſcuto confidit Exercitus Chriſti, populus acquiſitionis eius, in quem rectè cadat illa Moyſis benedictio: Beatus es tu Iſrael! Quis ſimilis tui popule, qui ſaluaris in Domino? ſcutum auxilij tui, & gladius gloriæ tuæ: negabunt te inimici tui, & tu eorum colla calcabis.

Pſ. 29. 2.
Pſ. 26. 3.
Deuter. 33. 29.

CORDIS SCALÆ.

Aſcenſiones in CORDE ſuo diſpoſuit. Pſal. 83. 6.

Vin' ſcalis dilecta poli conſcendere ſedes,
Hic prius in proprio conſtrue CORDE gradus.

30.

LECTIO X.

CORDIS Scalæ.

Aſcenſiones in CORDE *diſpoſuit.*
Pſal. 83. 6.

Vin' Scalis, Dilecta, poli conſcendere ſedes?
Hic priùs, in proprio, conſtrue, CORDE, *gradus.*

NON caſu, neque abſque rationabili cauſa factum eſt, vt in magnificum illud Salomonis Templum quindecim gradibus aſcenderetur; vt enim S. Gregorius conſiderat: Salomon cæleſtium ſcrutator ſecretorum, & diuinæ receptaculum ſapientiæ, ſic Templum illud manufactum edidit, vt exinde Templum aliud non manufactum ſignaret, quatenus ex corruptibili terrenæ domus ædificio, incorrupta cæleſtis Templi quodã modo imaginaretur pulchritudo. Ad illud namque Templum, quod ex viuis in cælo lapidibus conſtruitur, non planâ aut ſpatioſâ peruenitur viâ, vel greſſu aſcẽditur corporeo, ſed proceſſu fidei, & charitatis aſcenſu. Hinc namque Propheta dicit:

Gregor. Præfat. in 6. Pſ. Pœnit.

Ps.83.6. dicit: Beatus vir, cuius est auxilium tuum abs te, ascensiones in CORDE suo disposuit. Dixit ascensiones in CORDE beati viri dispositas: & vnde ascendere debeamus ostendit, cùm ait: In valle lacrymarum. In eâ namque exilij nostri damnationem deplangimus, & innumerabiles corruptionis humanæ deflemus molestias. Hæc est vallis, quam Sancti viri mentis affectibus indesinenter exire disponunt, & ad illud ineffabile bonum, ad illud inæstimabile gaudium ascendere, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in COR hominis ascendit. *1.Cor.2.9.* Sed quod in COR hominis non ascendit, (inquit Augustinus) COR hominis illuc ascendat. *Serm. 126. de diuersis.* COR ibi habeamus, & non sine causâ audiemus: Sursum CORDA. In valle lacrymarum ascensiones disponamus, vt perueniamus ad montem gaudiorum. Quàm pauci, ait Bernardus, post te, ô Domine Iesu, ire volunt: cùm tamen ad te peruenire nemo sit qui nolit, hoc scientibus cunctis, quia delectationes in dexterâ tuâ vsque in finem. *Bernard. Serm.21 in Cant. Psal.15.11.* Et propterea volunt omnes te frui, at non ita & imitari; conregnare cupiunt, sed non compati. Optant extrema iustorum, sed non ita & principia. Non curant quærere, quem tamē desiderant inuenire; cupientes consequi, sed

non & sequi. Vis ergo, ô Anima mea, peruenire ad montē Domini, ad tabernaculū Dei, ad Templū non manufactum; nō otiandū tibi, sed gradatim ascendendum. Nisi enim per gradus, ad culmen non peruenitur. Ascendendo, nō volando attingitur summitas scalæ, quam Iacob in somnis vidit. *Gen. 28.12.* Nemo repentè fit summus; sed paulatim, quasique per gradus ad perfectionem peruenitur. Qui enim intùs est homo noster, renouatur de die in diem. *2.Cor.4.16.* Quamdiu igitur degis in conualle plorationis, in miserâ hac & ærumnosâ vitâ, mysticam scalam erigere, gradus Templi construere, ascensiones in CORDE disponere oportet Quid autem est (ait Augustinus) ascendere in CORDE? Proficere in Deum. *Aug. in Ps. 122.* Quomodo omnis qui deficit, non descendit, sed cadit: sic omnis qui proficit, ascendit.

CONSIDERA iam, quinam sint gradus, siue ascensiones, quibus in Deum proficitur, quasque in CORDE disponere debemus. Cassiodorus ait, tot scandi gradus, quot quis auxilio Domini vitia vincit; tot quemque gradibus euehi, quot vitiis fuerit absolutus; & quantum in valle, seu conualle lacrymarum, pœnitentiæque humilitate satisfaciendo descenderit. *Cassiod.* Ex quo

quo sequitur, vt quis virtutibus etiam ascendat, & prouehatur, atque quotidie proficiat, in priora extendendo seipsum, præteritorum autem obliuiscens. *Philip. 3. 13.* Atque hic sensus ex ipso Psalmo elicitur. Explicans enim Dauid quænam sint ascensiones in CORDE disponendæ, ait: Ibunt de virtute in virtutem. *Ps. 83. 7.* Ascendunt quidẽ & mali, nam superbia eorum, qui te, Domine, oderunt, ascendit semper. *Psal. 73. 23.* Et mali homines, & seductores, proficient in peius. *2. Tim. 3. 13.* At hi ascensus meri sunt descensus, vt in eos quadrare possit quod ait Psaltes: Deiecisti eos, dum alleuarentur. *Psal. 72. 18.* Et rursus: Ascendunt vsq; ad cælos, & descẽdunt vsq; ad abyssos; Anima eorum in malis tabescebat. *& Ps. 106. 29.* Nam quantò plus ascendunt per elationem superbiæ, & incrementum malitiæ; tantò plus in gehennam descendunt; & Anima, quæ videbatur pinguis in bonis, tabescit in malis.

CONSIDERA ergo, ascensiones has, siue virtutum gradus, in CORDE esse ponendos; non in manibus, non in pedibus, non in aliis tantùm Corporis membris. Non enim actiones externæ, quantumuis bonæ videantur, (vt iam aliquoties diximus) Deo placent, nisi ex intimo CORDE procedant. Deus enim intuetur COR. *1. Reg. 16. 7.* Quare feruentes, & solidi virtutum actus, ex intimo

intimo CORDIS affectu prodeuntes, exercendi sunt, si verè proficere, & ascendere voluerimus. Errant porrò, & verè descendunt, qui ascensiones has in CORDE quidẽ disponunt, sed non, suo: in alieno enim eas constituunt, cùm virtutum opera ideò exercent, vt videantur ab hominibus, & ab iis æstimentur. *Matt. 6. 5.* Quid enim aliud hoc est, quàm ascensionem suam non in CORDE, sed in ore & opinione hominum ponere.

SI igitur, ô Anima mea, verè ascendere concupiscis, rectoque ordine ascensionis gradus disponere, primo loco humilitas tibi collocanda est. Quemadmodum enim ille, qui dixit in CORDE suo, in cælum ascendam, vsque ad infernum demersus est: *Isaiæ 14. 13.* ita qui in CORDE humiliato, auxilio & gratiâ Dei, ascensiones disponit, verè exaltatur. Deus enim qui humilia respicit, *Ps. 112. 6.* COR contritum & humiliatum non despicit. *Psal. 50. 19.* Quomodo autem humilitas COR sursum erigat, optimè exponit S. Augustinus: Bonũ est, inquit, sursum habere COR, non tamen ad seipsum, quod est superbiæ; sed ad Dominum, quod est Obedientiæ; quæ nisi humilium non potest esse. *August. lib. 14. de Ciuit. Dei. c. 13.* Est igitur aliquid humilitatis, miro modo quod sursum faciat COR; & est aliquid elatio-

elationis, quod deorſum faciat COR. Hoc quidem quaſi contrarium videtur, vt elatio ſit deorſum, & humilitas ſurſum. Sed pia humilitas facit ſubditum ſuperiori; nihil eſt autem ſuperius Deo: & ideò exaltat humilitas, quæ facit ſubditum Deo. Elatio autẽ, quæ in vitio eſt, eò ipſo, quò reſpuit ſubiectionem, & cadit ab illo, quo non eſt quicquam ſuperius, & ex hoc erit inferius, & fit quod ſcriptum eſt: Deieciſti eos, dum extollerentur. (*Pſ.72.18*) In vanum ergo aſcendit, qui ab humilitate non incipit, & per eam in ſemetipſo priùs deſcendit. Docuit hunc aſcendendi modum veræ humilitatis Magiſter, Altiſſimi Filius; de quo legimus: Quoniam qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit. (*Epheſ.4.10.*) Ab ipſo, teſtante S. Bernardo, (*Serm.4. de Aſcenſ. Domini.*) demonſtranda nobis erat aſcenſionis via: ne ductoris, immò ſeductoris iniqui aut veſtigium, aut conſilium ſequeremur. Quia ergo non erat quò aſcenderet, deſcendit Altiſſimus, & ſuo nobis deſcenſu ſuauem ac ſalubrem dedicauit aſcenſum. Deſcendit de monte potentiæ, carnis infirmitate circumdatus; deſcendit de monte ſcientiæ, quoniam placuit Deo per ſtultitiam prædicationis, ſaluos facere credentes. (*1.Cor.1.21.*) Quid enim tenello Corpore, & infantilibus membris videtur infirmius? Quid indoctius apparet paruulo, qui

qui ſola matris vbera nouerit? Quis impotentior eo, cuius omnia membra clauis affixa, cuius omnia dinumerantur oſſa? Quis inſipientior eo, qui tradebat in mortem Animam ſuam; & quæ non rapuit, tunc exſoluebat? (*Pſ.68.5.*) Vides quàm multum deſcenderit, quantum à potentiâ ſuâ, quantum à ſapientiâ ſuâ exinanierit ſemetipſũ. Sed non potuit altiùs montem bonitatis aſcendere, nec ſuam cõmendare expreſſiùs charitatẽ.

EIA igitur, Anima mea, aſcenſionis cupida, ſi de valle lacrymarum, ad Paradiſum deliciarum aſcendere concupiſcis, ſequere veſtigia præcedentis te Ducis tui, curre in odorẽ vnguentorũ eius, (*Cãt.1.4.*) qui verè fuit humilis CORDE. Perge de virtute in virtutem, donec videas Deum deorum in Sion. (*Pſ.83.8.*) Perge, inquam, & aſcende de deſerto, innixa ſuper Dilectũ tuum. (*Cãt.8.5.*) Si enim tibi innitaris, cades: nã perditio tua ex te, tantummodò in Deo tuo auxilium tuum. (*Oſeæ 13.9.*) Et maledictus, qui ponit carnem brachium ſuum. (*Ier.17.5*) Habita igitur in adiutorio Altiſſimi, (*Pſ.90.1.*) & in protectione Dei cæli commorare. Beatus enim, cuius eſt auxilium ab ipſo! (*Pſ.83.6.*) Etenim benedictionem dabit legiſlator, & qui dedit aſcendendi conſilium, dabit & auxilium; & innitentem ſibi, perducet in Regnum Patris ſui.

CORDIS DILATATIO.

Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti

COR meum Psal · 118 . 32 .

Quam volupe est quod amare prius COR duxit amarum,

Angustam lato currere CORDE viam .

31 .

LECTIO XI.

CORDIS Dilatatio.

Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti COR *meum.* Psal. 118. 32.

Quàm volup' est, quod amare prius, COR *duxit amarum,*
Angustam, lato, currere, CORDE, *viam!*

CONSIDERA, Præsentem vitam hanc, quam in exilio degimus, aliud non esse, quàm viam quamdam ad vitam æternam; esse spirituale stadium, quod nobis velociter est decurrendum; esse iter ad cælestem Ierusalem, ad quam continuò nos ambulare oporteat. Quàm multi verò ab hoc itinere deflectunt? quanti stadium hoc detrectant? quot sunt, qui errantes in solitudine, in inaquoso, viam ciuitatis habitaculi non inueniunt? Quàm sæpè parum in viâ Dei progredimur? Quoties subsistimus? quoties lassi, ab ambulando in totũ desistimus, atque humi iacemus? Miseri sanè, & miserabiles filij Adæ, quos labor stultorum affligit, cùm nesciunt in vrbem pergere!

Ps. 106. 4.

Eccles. 10. 15.

At vnde, precor, hæc miseria? nisi quia adhæret pauimento Anima nostra, adhæret huic pulueri & terræ; corpori scilicet, quod corrumpitur, & aggrauat Animam. Nam (vt inquit Bernardus) quantæuis perfectionis Anima, quamdiu quidem gemit sub corpore mortis huius, & huius sæculi nequam, retinetur inclusa carcere, vincta necessitatibus, torta sceleribus, lentiùs, segniúsque assurgat necesse est, ad contemplanda sublimia: nec omninò liberum habet sequi Sponsum quocumque ierit. Hinc lacrymosa vox illa gementis: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius! Sed & altera causa est; quia dormitat Anima nostra, præ tædio & defatigatione lassata. Sunt enim (ait idem Bernardus) qui in studiis spiritualibus fatigati, & versi in teporem, atque in defectu quodam Spiritus positi, ambulant tristes vias Domini, CORDE arente, ac tædente, accedunt ad quæque iniuncta.

Ps. 118. 25. *Sap.* 9. 15 *S. Bern. Serm.* 21. *in Cant.* *Apoc.* 14. 4. *Rom.* 7. 24. *Ps.* 118. 28. *Serm.* 32 *in Cant.*

CONSIDERA SECVNDO, Vt malum hoc ex frigore, tristitiâ, & angustiâ CORDIS oritur: ita eiusdem remedium aptissimum esse, CORDIS dilatationem, id est, gaudium in Spiritu Sancto. Physicè enim loquendo, tristibus comprimitur COR, in angustumque contrahitur, ac obruitur

Lorinus in Ps. 4.

obruitur noxio humore: lætis spargitur sanguis, ac laxantur quodammodo spatia CORDIS, ipsumque dilatatur. Quod indicat rubedo totius oris in ridentibus: & in affectis contrariâ perturbatione, pallor; sanguine ad COR sese cogente. Hinc Augustinus exponit illud: In tribulatione dilatasti mihi; ab angustiis tristitiæ, in latitudinem gaudiorum me duxisti. Dilatato autem CORDE, inenarrabili dulcedine curritur via mandatorum Dei. Expertus id testatur Dauid, dicens: Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti COR meum. Neque enim, inquit Ambrosius, poterat viam currere, si COR eius coarctaretur angustiis. Idem prorsus & nobis accidit: dormitante enim Animâ præ tristitiâ, segnes & lassi residemus, & tantùm non currimus, sed & trahi indigemus. Quod optimè, suo more, exponit Bernardus: Propterea, (inquit) opus habeo extrahi, quoniam refriguit paulisper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere modò, sicut heri & nudiustertius. Curremus autem posteà, cùm reddideris lętitiam salutaris tui, cùm redierit melior temperies gratię, cùm Sol Iustitiæ incaluerit, & pertransierit tentationis nubes, quæ hunc operire ad horam

Psal. 4. 1. *Ps.* 118. 32. *In illum locum.* *Serm.* 21 *in Cant.* *Psal.* 50. 14.

ram cernitur, atque ad leuem flatum auræ blandioris, solitò cœperint vnguenta liquescere, & aromata fluere, & dare odorem suum. Tunc curremus, & in odore illo curremus. Iam verò, si quæras quomodo hæc CORDIS dilatatio fiat? quomodo spirituale hoc gaudium in CORDIBVS nostris à Deo immittatur? audi eumdem Bernardum: Vbi contigerit tale aliquid pati (fastidium scilicet & tædium viæ) si misertus Dominus appropiet nobis in viâ, quâ ambulamus, & incipiat loqui de cælo, qui de cælo est, nec non fauorabile quippiam cantare nobis de Canticis Sion, narrare etiam de Ciuitate Dei, de pace Ciuitatis: dico vobis; erit pro vehiculo Animæ dormitanti, & pigritanti læta narratio: ita vt pellat omne fastidiũ ab Animo audiẽtis, & à Corpore fatigationẽ. An tibi aliud vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: Dormitauit Anima mea præ tædio, cõfirma me in verbis tuis? Et nónne cùm obtinuerit, clamabit: Quomodo dilexi legẽ tuam, Domine! tota die meditatio mea est. Cogitatio igitur, & desideriũ cælestis patriæ, COR dilatat; quod hunc in modum explicat S. Augustinus: Desiderium, sinus est CORDIS nostri. Quod autem desideramus, nondum videmus, sed desiderando capaces efficimur:

Cãt. 1. 3. — *Serm.* 32 *in Cant.* — *Ps.* 118. 28. — *Ibidem. v.* 97. — *Tract.* 4. *in Epist. Ioan.*

cimur: vt, cùm venerit quod videamus, impleamur. Sicuti enim si velles implere aliquem sinum, & nosti quàm magnum est, quod dabitur; extendis sinum vel sacci, vel vtris, vel alicuius rei: nosti quantum missurus es, & si vides quia angustus est sinus, extendendo facis capaciorem. Sic extendat oportet Anima nostra cupiditatem suam, & sinu capaciore quærat comprehendere, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in COR hominis ascendit. Desiderio isto COR dilatante, graditur Iustus semitas æquitatis, quas cùm ingressus fuerit, non arctantur gressus eius, & currens non habebit offendiculum. Incipientes enim humi repunt, Proficientes ambulant, Perfecti currunt; immò vt Aquilæ volant, & non deficiunt. Quis det nobis, vt Salomoni datum fuit, latitudinem CORDIS, sicut arenam maris, vt sine vllo impedimento, viam mandatorum Dei transcurrere valeamus!

TERTIO CONSIDERANDA hîc, & expendenda est, non minus curiosa, quàm pia quæstio. Cùm arcta sit via, quæ ducit ad vitam, cur Dauid hîc dicat: Dilatatum esse COR, & non potiùs ipsam viam, quæ dilatanda videbatur, sicut alibi dicit: Statuisti in loco spatioso pedes meos?

Tract. 34 *in Ioan.* — 1. *Cor.* 2. 9. — *Prou.* 4. 12. — *Isaiæ.* 40 31. — *Ps.* 118. 32. — *Matt.* 7. 14. — *Ps.* 30. 9.

Hilar. in Ps. 118. Respondet S. Hilarius: COR dilatatum esse, in quo Sacramentum Patris & Filij residet: in quo capaci habitatione Spiritus Sanctus dilatatur. Nec Dauidem potuisse antè viam Dei currere, quàm ipse illa digna & ampla Deo efficeretur habitatio. Similiter Ambrosius: Vide denique distantiā: Via fit angustior, COR latiùs, vt Patris, & Filij, & Spiritus Sancti sustineat mansionem: ne veniat verbum Dei, & pulset, & videns CORDIS eius angustias, dedignetur habitare. Admirans porrò S. Bernardus tantam CORDIS capacitatem, exclamat: *Bernard. serm. 27. in Cant.* O quanta illi Animæ latitudo, quanta & meritorum prærogatiua, quæ diuinam in se præsentiam & digna inuenitur suscipere, & sufficiens capere! Quid illa, cui & spatia suppetunt, & deambulatoria, ad opus quidem Maiestatis? Dicit enim Deus: *2. Cor. 6. 16.* Inhabitabo in illis, & inambulabo. Quàm autem latum est, vbi deambulat Deus? in hac latitudine diffunditur charitas in *Rom. 5. 5* CORDIBVS nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Dicamus ergo Deo: *Aug. l. 1. Confess. cap. 5.* Angusta est domus CORDIS nostri, quò venias ad eam, dilatetur abs te. Ruinosa est, refice eam.

ALTERA quæstio hîc moueri potest, Quomodo dilatato CORDE, curratur via man-

mandatorum Dei, cùm multum illa habeat mœroris, atque tristitiæ: Per multas enim tribulationes oportet nos intrare in Regnum cælorum? Multiplex ad hoc est responsio; ostendens quomodo etiam in tribulatione COR dilatetur. Primò enim, dilatatione CORDIS, donum magnanimitatis Deus confert, quo infortunia quæque generosè perferuntur, & qui tribulationes *2. Cor. 4. 8.* patiuntur, non angustientur, ita Didymus, Chrysostomus, & Euthymius obseruant, in illud Psalmi: In tribulatione dilatasti mihi. *Ps. 4. 1.* Secundò, Liberiore, inquit Chrysostomus, campo fruitur, quem tribulatio compellit sese à turpibus amoribus abstrahere, quibus dum res secundæ erant, constringebatur, & affligebatur. Quemadmodum qui laborat febre, si voluptati vacet, maiores experitur dolores: si abstineat, iucundam sanitatem recuperat. Tertiò, Iustus, tamquam ductile aurum, tribulationis malleo percussus, in plures laminas distenditur ac dilatatur, itaque fit vas ad diuina dona recipiendum capacissimum. Hinc de Paulo electionis vase Christus dixit: Ego autem ostendam ei, quanta oporteat eum pro *Actor. 9. 15.* nomine meo pati. Quartò, Quò pius magis coangustatur carne, hoc magis dilatatur Spiritu. Est enim veluti palma; quæ in infe-

inferiore parte angustior, in superiore latiùs se diffundit. Vnde illud: Iustus vt palma florebit. Quintò, Arcta & angusta est via, quæ ducit ad vitam: sed spatia charitatis sunt latissima, lætissimaque; & illius lex vocatur, Mandatum latum nimis. Eo enim complectimur vniuersa, transcendimus creata, immenso adhæremus Deo. Templum Ezechiëli ostensum, latius erat in superioribus, quoniam, vt Hieronymus docet, semper angustiora sunt quę sunt deorsum, in ieiuniis χαμαιγενίαις, & victus continentiâ, paulatimque dum ad summa conscendimus (per illos veluti gradus) latior nobis aperitur via, & impletur quod scriptum est: In tribulatione dilatasti mihi.

Psal. 91. 13. — *Matt.* 7. 13. — *Ps.* 118. 96. — *Ezech.* 40. — *Ps.* 4. 1.

QVINTA CLASSIS.

CORDIS Perfectio, & cum Christo Vnio.

POST *flores, fructusq́; & lætam vindemiam, ipsum vinum tandem degustandum est. Id verò quàm copiosè Dilectæ Sulamitidi indulserit diuinus Salomon, ipsamet gratulabunda decantat, cùm non vnum aut alterum calicem sibi propinatum; sed in cellam vinariam admissam se asserit: Introduxit me Rex, ait, in cellam vinariam. Quænam verò hæc cella vinaria, nisi perfectorum* Via vnitiua, *in qua diuini amoris musto potantur,*

Læti bibentes sobriam
Ebrietatem Spiritus?

Esse verò charitatem vinum illud, quod in Dei vinariâ cellâ bibitur, ipsa Sponsa testatur, cùm subdit: Ordinauit in me charitatem. Atque hæc est salutaris Doctrina huius Classis, suauissimus huius promptuarij potus. Hîc enim primò traditur, quomodo per inhabitantem Spiritum Sanctum,

Cant. 2. 4.

Rom. 5. 5 *Sanctum, charitas Dei in* CORDIBVS *nostris diffundatur. Quomodo per amorem* COR *nostrum Dilecti signaculo obsignetur. Quid verò non facit Spiritus Sanctus, dum Animam inhabitat! Sagittis suis* COR *vulnerat, igne*

Cāt. 2. 5. *suo illud incendit, vt exclamare cogatur: Fulcite me floribus, stipate me malis; quia amore langueo. Aut vt Septuaginta legunt: Vulnerata charitate egò sum. Quemadmodum autem languidus, & vulneratus, vix aliud quàm dolorem suum cogitare possunt, adeò vt dormientes de*

Cāt. 5. 2. *eo somnient; ita & Sponsa ait: Ego dormio, &* COR *meum vigilat. Hinc quoque moræ impatiens, ad Dilectum suum iugiter aspirat; & cùm Corpore nequeat,* COR *suum sursum mittit, vbi pascit, vbi cubat Dilectus eius in meridie. Quare nihil aliud affectat, quàm vt vnum cum Dilecto suo efficiatur; vt inuento eo, quem diligit Anima eius, teneat eum, nec dimittat; sed mutuo semper intendat amori, quod indicant illæ voces: Dilectus meus mihi,*

Cant. 2. 16. *& ego illi. Itemq́ue: Ego Dilecto meo, & ad me conuersio eius. Tandem votorum hæc summa est, vt in Dilecto suo quiescat, & læua eius sub capite suo positâ, dexterâ illius amplexari mereatur, Itaque sic quiescentem nulla filiarum Ierusalem suscitare, neque euigilare faciat, donec ipsa velit. Sed agedum nunc suauissimas has Lectiones ordine percurramus.*

CORDIS INHABITATIO.

Misit Deus spiritum fily sui in CORDA nostra. *Ad Galat. 4. 6.*

Spiritus, ô mea lux, CORDIS, tuus, incolat ædem,
Sponse, vt amore tuo, mî redameris, amans.

32.

LECTIO XII.

CORDIS Inhabitatio.

Misit Deus Spiritum Filij sui in CORDA *nostra.* Galat. 4 6.

Spiritus, ô mea lux! CORDIS, *tuus, incolat ædem,*
Sponse, vt amore tuo, mî redameris, Amans.

CONSIDERA PRIMO, Immensum amorem Dei erga humanum genus, cui vsque adeò deliciæ sunt esse cum filiis hominum, vt ad eos etiam venire, eos inhabitare, & mansionem apud eos facere non dedignetur. Hæc autem CORDIS nostri inhabitatio, etsi à tribus Personis Sanctissimæ Trinitatis fiat, potissimùm tamen tribuitur Spiritui Sancto, qui charitas & bonitas dicitur; ita S. Paulus ait: Charitas Dei diffusa est in CORDIBVS nostris per Spiritum Sanctũ, qui datus est nobis. Vt autem Spiritus Sanctus à Patre Filioq; procedit: ita ab vtroq; mitti dicitur. Christus enim ait: Mittam vobis à Patre Spiritum veritatis. Eumdem verò

Prou. 8. 31. *Ioan.* 14. 23. *Rom.* 5. 5 *Ioan.* 14. 26.

verò & Pater mittere dicitur, dicente Apostolo: Misit Deus (Pater) Spiritum Filij sui in CORDA nostra. *Galat. 4. 6.* Expende verò, & admirare stupendam Dei erga nos homines misericordiam. Planè (inquit Guarricus,) *Serm. 1. de Pent.* ineffabilis diuinæ circa nos dignatio charitatis! Parum erat Patri tradidisse Filium, vt redimeret seruum: nisi daret & Spiritum Sanctum, quo seruum adoptaret in Filium. Dedit Filium in pretium redemptionis, dedit Spiritum in priuilegium adoptionis: se denique totum seruat hereditatem adoptatis. O Deum (si fas est dici) prodigum sui, præ desiderio hominis! An non prodigum, qui non solùm sua, sed & seipsum impendit, vt hominem recuperaret, non tam sibi, quàm homini ipsi? An non prodigum, qui sicut proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: *Rom. 8. 32.* sic nec Spiritui Sancto pepercit (vt ita loquar) sed nouâ, & mirâ largitate, super omnem carnem effudit eum? Quid, quòd & luteam carnis nostræ domum dulcis hospes Animæ inhabitare non grauetur? Quanta verò est habere in CORDIS hospitio aduentum Dei!

CONSIDERA SECVNDO, Præparandum, & exornandum esse CORDIS habitacu-

bitaculum, in quo tantus hospes excipiendus erit. Certè, inquit Gregorius, *Homil. 30. super Euang.* si domum nostram quisquam diues, aut præpotens amicus intraret, omni festinantiâ domus tota mundaretur, ne quid fortassè esset, quod oculos amici intrantis offenderet. Tergat ergo sordes praui operis, qui Deo præparat domicilium CORDIS: Quoniam in maleuolam Animam non introibit sapientia, nec habitabit in Corpore subdito peccatis. *Sap. 1. 4.* Spiritus enim Sanctus (qui sapientiæ auctor est) effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu. Hoc est, teste Hieronymo, recedet à cogitationibus stultis. *In c. 63. Isaiæ.* His ergo verbis innuitur, Spiritū Sanctum, & æternam Sapientiam non habitare cum mundanis hominibus, quantumuis in oculis suis sapientes esse videantur: quantumuis prudentes, & sublimes secundùm sæculum cogitationes in CORDE foueant, quę apud Deum non nisi stultitiæ & insaniæ sint falsæ. Sapientia enim huius mundi, stultitia est apud Deum. *1. Cor. 3. 19.* Spiritus Sanctus verò eruditis interest cogitationibus. *Prou. 8. 12.* Hinc Christus Dominus dicebat: Patrem daturum Spiritum veritatis, quem mundus non possit accipere, quia non vidit eum, nec scit eum. *Ioan. 14. 17.* Sic autem (vt exponit Augustinus) mun-

Tract.74 in Ioan. mundum dixit non posse accipere Spiritum Sanctum, sicut etiam dictum est: *Rom.8.7* Prudentia carnis inimica est Deo, legi enim Dei nō est subiecta, nec enim potest: velut si dicamus, iniustitia iusta esse non potest. Mundū quippe ait hoc loco, mundi significans dilectores, quæ dilectio nō est à Patre; & ideò dilectioni huius mundi, de qua satagimus vt minuatur, & consumatur in nobis, contraria est dilectio Dei, quæ dif- *Rom.5.5* funditur in CORDIBVS nostris per Spiritum Sanctum. Ita Augustinus. Aliam porrò rationē assignat S. Gregorius: Quia sicut *Lib.5. Moral. ca.19. Tom.2.* Spiritus Sanctus inuisibilis est, ita omnem quem repleuerit, ad desiderāda inuisibilia accendit. Et quoniam mundana CORDA sola visibilia diligunt, hunc mundus non accepit, quia ad diligenda inuisibilia non assurgit. Sæculares enim mentes quantò se foris per desideria dilatant, tantò ad receptionē illius sinū mentis angustant. Relinquenda igitur prudētia Carnis, abiicienda sapientia mundi; immò totus mundus deserendus est, vt Spiritus Sancti tabernaculū effici mereamur: sed & ipse Deus inuocandus est (sine cuius numine, nihil est in homine) vt Sancti Spiritus nobis adsit gratia, quæ CORDA nostra sibi faciat habitacula, expulsis inde cunctis vitiis spiritalibus. Vbi

enim sunt, ô Spiritus Sancte, in homine deliciæ tuæ? vbi præparasti in me dignum sanctuarium maiestatis tuæ, ad quod introiens habeas delicias delectationis tuę? *August. Soliloq. cap.28.* Mundum enim cœnaculum decet te mundans virtus, quæ non nisi à mundis CORDIBVS videri potes, multò magis nec haberi. In homine autē vbi est templum tam mundū, vt te suscipiat, qui regis mundum? Quis potest facere mundum, de immundo conceptum semine? Nónne tu qui solus es? Ab immūdo enim quis mundabitur? Nam & secundùm legem, quam dedisti patribus nostris in igne comburenti montem, & in nube tegente aquā tenebrosam; quidquid tetigerit immundus, immundum erit. Omnes autem nos quasi pannus menstruatæ, de massa corrupta & immunda venientes, maculam immunditiæ nostræ, quam celare, præsertim tibi, qui omnia vides, nō possumus, in frontibus portamus. Quare mundi esse non possumus, nisi tu mundaueris, qui solus es mundus. Ergo veni cælitus, veni *August. Medit. cap.9.* Sancte Spiritus, Consolator optime, dulcis hospes Animæ; iam CORDIS mei penetralibus potenti illabere virtute, & tenebrosa quæque neglecti laris latibula corusci luminis tui fulgore habitator lætifica; tuique roris abundantiâ, longo ariditatis mar-

marcentia squalore, visitando fœcunda. Credo enim quòd quemcumque inhabitaueris, Patris ac pariter Filij domicilium condis. Beatus, qui te merebitur hospitem; quoniam per te, Pater & Filius apud eum facient mansionem!

CONSIDERA TERTIO, Differentem admodum esse modum, quo Spiritus Sanctus fidelium CORDA subintrat. In quorumdam etenim CORDA (vt Gregorius loquitur) venit, & mansionem non facit: quia per compunctionem quidem Dei respectum percipiunt, sed tentationis tempore hoc ipsum quod compuncti fuerant, obliuiscuntur: sicque ad perpetranda peccata redeunt, ac si hæc minimè planxissent. Qui ergo Deum verè diligit, qui eius mandata custodit, in eius CORDE Dominus & venit, & mansionem facit: quia sic eum diuinitatis amor penetrat, vt ab hoc amore, tentationis tempore non recedat. Magnâ igitur curâ prouidendum nobis est, vt Spiritum hunc Sanctum in CORDE recipiamus, & receptum sedulò retineamus: ne vllo, quod absit, peccato eum contristemus; atque ita à CORDIS nostri habitaculo expellamus.

Hom. 30. in Euāg.

CONSIDERA QVARTO, Quæ sint signa inhabitantis Spiritus Sancti. Hæc autem

tem optimè explicat Gregorius: Habitare in Corpore Animam, probant vitales sensus Corporis: habitare in Anima Spiritum, probat vita spiritualis. Illud ex visu, & auditu dignoscitur; istud ex charitate, & humilitate, ceterisq; virtutibus, iisque maximè, quas tamquam fructus Sancti Spiritus enumerat S. Paulus, hoc modo: Charitas, Gaudium, Pax, Patientia, Longanimitas, Bonitas, Benignitas, Mansuetudo, Fides, Modestia, Continentia, Castitas. Commoda porrò & vtilitates inhabitantis in CORDIBVS nostris Spiritus Sancti, hoc modo exponit Bernardus: Quia mandatū accepimus, vt declinantes à malo faciamus quod bonum est; vide quemadmodum Spiritus in vtroque adiuuat infirmitatem nostram. Ad declinandum enim à malo, tria operatur in nobis: compunctionem, supplicationem, remissionem. Initium enim reuertendi ad Deum, pœnitentia est; quam sine dubio Spiritus operatur, non noster; sed Dei. Quis enim cùm ad ignem venerit algens, & fuerit calefactus, dubitauit ab igne ei venisse calorem, quem habere non poterat sine illo? Sic ergo qui priùs in iniquitate fuerat frigidus, si postmodum feruore quodam pœnitentiæ accendatur, alium sibi Spiritum, qui suum arguit, &

in Moral.

Gal. 5. 22.

Serm. de Pentec.

diiudicat, non dubitet aduenisse. Secundò, quia non prodest pœnitere de culpa, nisi supplices pro venia; hoc etiã Spiritus operatur, qui postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Tertiò, qui donat vt postulemus, idem quoque quod postulamus ipse donat: & sicut in nobis, interpellat pro nobis; ita in Patre delicta donat cum ipso Patre, Aduocatus noster ad Patrem in CORDIBVS nostris, Dominus noster, in CORDE Patris.

PORRO ad faciendum bonum, quid in nobis Spiritus bonus operatur? Profectò monet, & mouet, & docet. Monet memoriam, rationem docet, mouet voluntatem. Memoriæ suggerit bona in cogitationibus Sanctis, atque ita ignauiam nostram, torporemque repellit. Propterea quoties huiusmodi suggestionẽ boni senseris in CORDE tuo, da honorem Deo, & age reuerentiam Spiritui Sancto, cuius vox sonat in auribus tuis. Sed cùm multi admoniti vt benè faciant, minimè sciant quid agendum sit, nisi adsit denuò gratia Spiritus Sancti; & quam inspirat cogitationem, doceat in opus proferre; vacua in nobis erit gratia Dei. Sed quid? scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi gratia. Propterea non solùm moneri, & doceri; verùm

Iacob. 4. 17.

verùm etiam moueri, & affici ad bonum necesse est, ab eo vtique Spiritu, qui adiuuat infirmitatem nostram, & per quem in CORDIBVS nostris diffunditur charitas, quæ est bona voluntas. Orabo igitur Deum, vt Spiritum rectum innouet in visceribus meis, & Spiritum Sanctum suum non auferat à me: sed magis Spiritu principali confirmet me Spirituum Pater, vt Spiritu ambulans, desideria carnis non perficiam.

Rom. 8. 26.
Rom. 5. 5
Psal. 50. 12.
Gal. 5. 16.

OBSIGNATIO CORDIS.

Pone me, ut signaculum, super COR tuum. *Cant. 8. 6.*

Quod gerit inscriptum, COR Patris Epistola, verbum,

Sponsa, tibi dius, molle, sigillat amor.

33.

LECTIO XIII.

CORDIS Obsignatio.

***Pone me vt signaculum super* COR *tuum.* Cant. 8. 6.**

Quod gerit inscriptum, COR, *Patris, Epistola, Verbum,*
Sponsa tibi dius, molle sigillat amor.

ATTENDE, Dilecta Deo Anima, ipsum Sponsum tuum amandi præceptum tibi tradere, atque à te exposcere, vt iugiter eius recorderis, nec vmquam eius memoriam deponas. Præceptum illud in amoris Cantico his verbis expressit: Pone me vt signaculum super COR tuum. Quæ multiplici sensuum varietate fœcunda, vberem meditationis & instructionis materiam tibi suggerunt. *Cant. 8. 6.*

PRIMO enim CONSIDERA, Signaculum hoc, siue sigillum, accipi pro instrumento, quo vtimur ad obsignandum, quod Annulus Signatorius apud antiquos

 vocatur.

vocatur. Solebant autem in annulis exprimere effigies eorum, quos chariſſimos habebant, eoſq; in digito manus ſiniſtræ, qui minimo proximus eſt, geſtabant: in hoc enim digito neruulus quidam, qui à CORDE procedit, terminatur; cui dum annulus imponitur, COR quaſi coronâ honeſtatur, ſimulque id ſignificatur, eum nobis maximè CORDI eſſe, cuius imagine pala annuli inſignita eſt; hoc ſenſu loquitur Dominus, cùm Zorobabel ſibi charum fore ſignificans, ait: Aſſumā te Zorobabel ſerue meus, & ponā te quaſi ſignaculū, quia te elegi. Et apud Ieremiam idem Dominus: Viuo ego, inquit, ſi fuerit Iechonias annulus in manu dextera mea, inde euellā eum. Iuxta hunc igitur ſenſū, quod Dilectus tuus à te requirit, ô Anima, hoc eſt, ita me charū & dilectū habeas, quemadmodū hominibus chara ſunt propria ſignacula; & ſic me in tuo geſtes CORDE, vt in digito deferri ſolet annulus ſignatorius, quē nullus inde eripiat.

Aggæi. 2. 22.

Ierem. 22. 24.

Giſler. in Cant. c. 8

CONSIDERA SECVNDO, Annulis hiſce obſignari ſolere litteras, vnde in Scriptura ſæpiùs legimus, nomine Achab, vel Aſſueri miſſas litteras, eiuſdē Regis annulo obſignatas: vt ſecretū ac ratum id haberetur, quod in illis continebatur. Proinde hoc ſenſu Sponſus requirit, vt Anima ſit

3. Reg. 21. 8.

Eſther. 3. 13.

ſit quaſi viua Epiſtola, in qua Verbum Patris digito Dei, qui eſt Spiritus Sanctus, exaratum ſit; vtque eadem Epiſtola Sponſi ſigillo obſignetur: nimirùm vt CORDI, tamquam emollitæ ceræ, ipſa Dilecti effigies imprimatur, atque ita agnoſcatur à quo litteræ iſtæ ſcriptæ ſint.

ANNVLO quoque obſignantur, quæ diligenter cuſtodiri volumus; ſic Scriptura ait: Regem Darium miſſo Daniële in lacum leonum, poſuiſſe lapidem ſuper os laci, quem obſignauit annulo ſuo, & annulo Optimatum ſuorū, ne quid fieret contra Danielem. Et Clemens Alexandrinus in hunc vſum ſcribit à viris Annulum aureum dari ſolere Sponſis, non quidem ad ornatum, ſed vt ea obſignent, quæ domi digna ſunt quæ cuſtodiantur, propterea quòd ſeruandæ domus ad eas cura pertineat. Exigit ergo Sponſus hiſce verbis CORDIS cuſtodiam. COR enim receptaculū eſt cæleſtium theſaurorum, in quo gratia, charitas, ſapientia, & ipſe Spiritus Sanctus diffunditur, ac habitat. Cùm autem CORDE nihil ſit inſtabilius, maximâ indiget cuſtodiâ; ac propterea Sponſus ait: Pone me vt ſignaculum ſuper COR tuum, vt ego ipſe cuſtodiam illud, & cuncta quæ in illo habes; ne hoſtes audeant illud contingere, quod

Dan. 6. 16.

Lib. 3. Pædag. 9. cap. 2.

Cant. 8. 6.

quod tanto vident munitum ſigillo. Idcircò (inquit D. Gregorius) ſignaculum rebus ponitur, ne quâ diripientium præſumptione temerentur. Sponſi ergo in CORDE ſignaculum ponitur, quando fidei eius myſterium in cuſtodiam noſtræ cogitationis imprimitur; vt ille infidelis ſeruus, nimirùm noſter Aduerſarius, cùm ſignata CORDA fide conſiderat, tentando in ea irrumpere non præſumat.

Lib. 1. 2. Mor. c. 4.

CONSIDERA TERTIO, Morem eſſe quarumdam gentium, eorum quos diligunt notas, & ſigna quædam ſibi imprimere, vel ſuper COR, vel ſuper brachia: vt eos licet abſentes, quoquo modo habeant præſentes, nullaque illos ex ipſorum CORDE deleat obliuio. Ita Sponſus nobis portandus in CORDE eſt, & quaſi cælo inſculpendus; vt cum Paulo dicere poſſimus: Ego enim Stigmata Ieſu in Corpore meo porto; id eſt, mancipium Chriſti ſum, miles, & vehemens illius amator ſum: & ideò eius Stigmata inuſta, vel inſculpta in Corpore meo gero, vt omnes ſciant interiùs, & exteriùs; CORDE, & opere, non meum iam eſſe, ſed Chriſti; & illum viuere in me vt Crucifixum, quia Chriſto confixus ſum Cruci, & ſemper mortificationem Chriſti Ieſu in Corpore meo porto, vt vita illius manifeſtetur in meipſo. Quemadmodum igitur Antichriſti ſerui habituri dicuntur characterem beſtiæ in dextera manu, aut in frontibus ſuis: ita Animæ Chriſto deſponſatæ, ſignum Dei viui non tantùm in frontibus, non tantùm in manibus, aut aliis Corporis membris, ſed intimo CORDE geſtare debent infixum; vt ſicut portauimus imaginẽ terreni hominis, ita portemus & cæleſtis. Optimè in hunc ſenſum dixit Ambroſius: Signaculum Chriſtus in fronte eſt, ſignaculum in CORDE. In fronte, vt ſemper confiteamur; in CORDE, vt ſemper diligamus; ſignaculum in brachio, vt ſemper operemur. Luceat ergo imago eius in confeſſione noſtra, luceat in dilectione, luceat in operibus & factis, vt ſi fieri poteſt, tota eius ſpecies exprimatur in nobis.

Galat. 6. 17.
Lud. de Pont. in Cant.
Gal. 2. 19
2. Cor. 4. 10.

Apoc. 13. 16.
Apoc. 7. 3.
1. Cor. 15. 47.
Lib. de Iſa. c. 8. Tom. 1. Cant. 6.

CONSIDERA QVARTO, Oportere COR noſtrum eſſe velut numiſma ſummi Regis, gerens impreſſam illius imaginem. Vult Saluator noſter (ait Theodoretus) vt eum pro ſignaculo in contemplationibus, & in actionibus noſtris habeamus, & notam ipſius tum dictis, tum factis imprimamus. Sic enim erunt numiſmata regia, non adulterina, ſed regiam imaginem præferentia. Quemadmodum ergo nummi,

mi, valorem suum habent à Regis effigie: ita opera & cogitationes, quæ ex CORDE prodeunt, meritum omne à Christo habent; & in quantũ COR est conforme CORDI eius, cuius imaginem gerit; in tantum erit Deo acceptum. Agnosce quoque, Anima, te Dei denarium esse, signatum lumine vultus eius; atque ideò te non tuiipsius esse, sed illius cuius imaginem & superscriptionem geris. Dominus enim, viso Cæsaris nummo, dicens: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, tantum dicere voluit, vt Augustinus exponit: Quemadmodum Cæsar à vobis exigit impressionem imaginis suæ, sic & Deus: vt quemadmodum illi redditur nummus, sic Deo Anima lumine vultus eius illustrata, atque signata. Non immeritò nos monet Ambrosius, vt imaginem hanc nitidam & splendentem conseruare studeamus: Apostolus, inquit, in Spiritu nos dicit esse signatos: quoniam Patris imaginem habemus in Filio, sigillum Filij habemus in Spiritu. Hac Trinitate signati, caueamus diligentiùs, ne quod accepimus pignus in CORDIBVS nostris, aut morũ leuitas, aut vllius adulterij fraus resignet. Sed quia, nisi Dominus custodierit COR, in vanum laborant qui custodiunt illud:

Ps. 4. 7.

Matth. 22. 21.

In Ps. 4.

Lib. 1. de virginib. Tom. 4.

Ephes. 4. 30.

illud: rogandus est Deus CORDIS, vt illius splendorem conseruare dignetur. Illumina Domine vultum tuum super nos. Impressisti nobis vultum tuum, fecisti nos ad imaginem & similitudinem tuam, fecisti nos nummum tuum, sed non debet imago tua in tenebris remanere. Mitte radium sapientiæ tuæ, repellat tenebras nostras, & fulgeat in nobis imago tua.

Aug. in Psal. 66.

CONSIDERA QVINTO, Praxim & fructum huius exercitij. Praxis enim eius consistit in continuâ memoriâ præsentiæ Dei in CORDE nostro existentis, & velut Templum suum inhabitantis. Templum enim Dei Sanctum est, inquit Apostolus, quod estis vos. Commendat hoc exercitium S. Basilius: Agendum assiduè, vt ex perpetuâ ac purissimâ recordatione, impressam in CORDE nostro de Deo cogitationẽ, veluti indelebile aliquod signum circumferamus. Idemque rursus: Est verò Dei inhabitatio, insidentem intùs Deum memoriâ complecti; hacque nos ratione Templũ Dei efficimur, quando nec terrenis curis perpetuus tenor memoriæ interpellatur, nec improuisis perturbationibus intellectus tumultuatur: sed hæc omnia effugiens vir amore Dei præditus, ad Deum ipse secedit. Sed de hoc exer-

1. Cor. 3. 17.

In Reg. fuse disp.

Epist. 1.

exercitio alij fusiùs. Fructus autem vt multiplex est, ita cum primis eminet gaudium in Spiritu Sancto, quo abundè perfunduntur illi, qui Dei memoriam CORDI suo altissimè imprimunt. Expertus id testatur Regius Propheta, dicens: Memor fui Dei, & delectatus sum. Et Iudas Machabæus, & qui cum eo erant, manu quidem pugnantes, sed Dominum CORDIBVS orantes, scribuntur prostrasse non minus triginta quinque millia, præsentiâ Dei magnificè delectati. Gaudebant hi, & exultabant infestissimorum hostium agmine circumdati, ob solam præsentis Dei memoriam. Nam

Ps. 76.4. *2. Mach. 15.26.*

Iesu dulcis memoria
Dat vera CORDIS *gaudia;*
Sed super mel, & omnia,
Eius dulcis præsentia.
Nil canitur suauius,
Auditur nil iucundius,
Nil cogitatur dulcius,
Quàm Iesus Dei Filius.

Ex Iubilo S. Bern.

Etenim est ipse benignissimus Dominus

Iesus decus Angelicum,
In aure dulce canticum,
In ore mel mirificum,
In CORDE *nectar cælicum.*

Exempla quædam huc spectantia.

VISVM est hanc Meditationem exemplis quibusdam illustrare, quibus admirando modo diuina bonitas ostendit, quàm gratum sibi sit, per piam memoriam in humano CORDE commorari. Primum autem sit, quod Angelicus Doctor in hunc modum enarrat: Beatus Ignatius in tantum nomen Christi dilexit, vt cùm Traianus requireret ab eo, vt nomen Christi negaret, respondit: Quòd de ore eius remoueri non posset; & cùm ille minaretur, ipsi caput abscindere, & Christum de eius ore remouere, dixit: Etsi de ore abstuleris, numquam tamen de CORDE abripere poteris. Hoc enim nomē CORDI inscriptum habeo, & ideò ab eius inuocatione cessare non valeo. Quod audiens Traianus, & probare cupiens, serui Dei abscisso capite, COR eius extrahi iussit, & inuentum est habens nomen Christi in se scriptum litteris aureis. Posuerat enim super COR suum hoc nomen quasi signaculum.

B. Thom. in opusc. de expos. orat. Domin. secutus Adonem Treuir. in Martyrol.

AFFINE huic est, quod de Beata Margarita de Castello Ludouicus Granatensis refert: Cùm enim frequentissimè in Natiuitatis

Granat. Conc. 3. de Nat. Dom. n. 3

tiuitatis Domini nostri mysterij contemplatione versaretur, maximisque in eo deliciis frueretur, ac post mortem intestina ab eius Corpore extraherentur, vbi COR eius ab eâ, quâ pendebat intestinorum parte, abscissum fuit, vnio quidam insigni magnitudine & pulchritudine, non sine ingenti miraculo inde erupit: in qua, velut in tabula quadam, Dominicæ Natiuitatis imago sculpta erat, eademque Virgo genibus flexis ibidem ante Dominicum Præsepe collocata. Qui quidem vnio ad hunc vsque diem in Sacrario domus Beati Dominici (cuius illa tertium Ordinem professa erat) seruatur. Aliud exemplum Thomas Bozius recenset, & asserit se vidisse Corpus Claræ Virginis de monte Falco, & COR eius, in quo insculptus est Christus Cruci affixus, ex eadem carne flagra, quibus est cæsus; columnam cui alligatus, omnia denique simulachra, quibus eius perpessiones referuntur.

Lib. 15. de sign. Eccl. c. 3. Tom. 2.

CANTIPRATANVS aliud nobis suppeditat, & ait: De quodam Martyre, prope nostra tempora, veridicâ relatione suscepi: cùm captus quidam gentili tyranno seruiret, & ille eum honestissimè tractaret, Martyr autem gemebundus incederet, miratus Tyrannus causam tristitiæ, quærit, & quare cum seruis aliis non gauderet? cui Martyr: Cum aliis, inquit, gaudeo; sed semper tristis incedo, quia mortis Dei mei memor, continuè in CORDE meo Passionis eius stigmata porto. Hæc mox vt Tyrannus audiuit, grauiter indignatus; Et ego, inquit, experiar quæ dixisti. Nec mora, exemptore vocato, iubet aperto pectore Martyris, COR eius euelli, & per medium cultro secari. Vbi statim, mirante Tyranno cum suis, res miranda conspicitur; quia pro sigillo, pars vna CORDIS Crucifixi Christi imaginem continens, reperitur. Quo viso, Tyrannus mox credidit, & cum omnibus suis sacrum Baptisma suscepit.

Lib. 1. Apum cap. 15. part. 8.

CVIDAM personæ Deus reuelare dignatus est, quanto amore S. Gertrudem Islebiensem Ordinis S. P. N. Benedicti prosequeretur: ei enim inter cetera dixit: Nusquam optatiori, congruentiorive modo me inuenire potes, quàm aut in Sacramento Altaris; aut in huius meæ Dilectæ CORDE, ac Anima. Paria de eiusdem sorore S. Mechtilde referuntur, quæ Christum Dominum in CORDE suo, velut in vineâ quadam pulcherrimâ deambulantem vidit.

Insinuat. diuin. piet. l. 1. cap. 4.

Mechtil. lib. 1. de grat. spir. cap. 41.

CORDIS VVLNERATIO.

Tetendit arcum suum, et posuit me quasi signum ad sagittam. *Thren. 3. 12.*

Mille COR hoc validis, mea lux, transfige sagittis,
Pharmaca sunt tua quę vulnera dextra facit.

34.

LECTIO XIV.

CORDIS Vulneratio.

Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.
Thren. 3. 12.

Mille COR *hoc validis, mea lux, transfige sagittis,*
Pharmaca sunt, tua quæ, vulnera, dextra facit.

SPECIOSVS ille formâ præ filiis hominum, in cuius vultum etiam desiderant Angeli prospicere, CORDIS nostri regnum sibi vendicare delectatur; dum amore nos possidere, vnus nobiscum fieri, & verus Emmanuël, id est, nobiscum Deus esse concupiscit. At quibus armis hoc regnum sibi obtinet? iis proculdubiò, de quibus Dauid ad eum ait: Specie tuâ & pulchritudine tuâ intende, prosperè procede, & regna. ac si diceret: Insignis illa species & pulchritudo, instrumenta sunt, quibus pacificus Rex intendit, siue pergit in victoriâ, prosperè procedit,

Ps. 44. 3. *1. Pet. 1. 12.* *Ps. 44. 5.*

regio & triumphali more equum vel quadrigam ascendit; & gloriosissimè regnat. Ipse enim est imago Dei inuisibilis, Primogenitus omnis creaturæ, in omnibus primatum tenens; quia in ipso complacuit omnem pulchritudinem inhabitare. Quare non immeritò bis speciosus à Dilectâ Sullamite prædicatur, dum ait: Ecce tu pulcher es, Dilecte mi, & decorus. Diuina ergo illa pulchritudo est, quæ CORDA nostra domat, sibique subiicit, vt in iis regnare delitiosissimè possit. Quod pulcherrimè declarat Magnus Basilius: Cùm præceptum nobis sit, vt charitatem in Deum habeamus, in ipso confestim ortus nostri initio vim quamdam nanciscimur, per quam nostrapte sponte ad ipsum diligendum impellamur; nam rerum pulchrarum naturâ appetentes sumus. Verùm, quid est, quæso, pulchritudine diuinâ admirabilius? quæ notio Dei maiestate excogitari gratiosior potest? quod eiusmodi desiderium, quis secum comminisci queat, cuiusmodi est illud, quod Animæ vitiis omnibus perpurgatæ diuinitus ingeneratur adeò vehemens, adeove intolerandũ? quæ verè, sincereq; dicere illud possit: Ego amore lãgueo. Et: Vulnerata charitate ego sum. Inexplicabiles prorsus, nec vlli pro digni-

Coloss. 1. 15.

Cant. 1. 15.

In Reg. fus. disp. quæst. 2.

Cant. 2. 5.

dignitate enarrabiles, quæ è fulgurantissimo fonte illo diuinæ pulchritudinis intermicant, ac prosiliunt fulgetræ. Ex hac pulchritudine, velut è pharetrâ quadã, sagittæ illæ procedunt, de quibus Dauid: Sagittæ tuæ acutæ, in CORDA inimicorum Regis. Exiuit enim Rex noster cum arcu & corona, vt populos sibi subiiceret & vinceret, sed vicit sagittis, quas infixit in CORDA inimicorum Regis. Quos enim inimicos inuenit, iaculis transfixit amoris, & amicos sibi fecit. Hæc sunt vulnera diligentis; quæ, Salomone teste, meliora sunt, quàm oscula odientis.

Ps. 44. 7.

Prou. 27. 6.

CONSIDERA SECVNDO, Sagittam hîc & sagittarium eumdem esse: sagitta enim charitas est, sagittarius Deus: Deus autem est charitas. Quisquis diligit Deum, sagitta hæc in CORDE eius hæret, & sagittarius sagittam sequitur, & ambo manent cum amante. Qui enim manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Sed audi Nyssenum eleganti oratione hoc explicantem: Sagittarius, ait, eiaculatus hoc telum, est ipsa dilectio; & Deum esse dilectionem, sacris è Litteris didicimus, qui quidem telum electum, Deum illum vnigenam ad eos mittit qui seruãtur, Spiritu vitæ triplicem cuspidis aciem inun-

Ioan. 4. 16.

Ibid.

Nyssen. orat. 4. *in Cant.*

 gens,

gens, vt eum in quem immiſſa fuerit, vnà cum telo & ipſo ſagittario in vnum colligat. Itaque videt iam Anima, per diuinos gradus in ſublime deducta, dulcedinem dilectionis, tamquam telum in ſeſe, quo vulnerata eſt. O præclarum vulnus! ô dulcem plagam, per quam vita ad interiora penetrat, quaſi quoddam oſtiũ & ianuam ſibi aperiens ipsâ diuiſione! Quàm pulchrum eſt, inquit Origenes, quàm decorum, vulnus è charitate accipere! Alius iaculum carnei amoris accepit, alius terreno cupidine vulneratus eſt; tu nuda membra tua, & præbe te iaculo formoſo; ſiquidem Deus ſagittarius eſt. Audi Scripturam de hoc eodem iaculo, immò vt ampliùs admireris, audi ipſum iaculum quid loquatur: Poſuit me in ſagittam electam, & in pharetra ſua ſeruauit me, & dixit mihi: Magnum eſt tibi hoc vocari puerum meum. Intellige ſagittam, quid dicat, & quomodo à Deo ſit electa. Quàm beatum eſt, hoc iaculo vulnerari!

Hom. 2. in Cant.

Iſa. 49. 2

Considera Tertio, Quàm neceſſarium ſit, vt Cor noſtrum hâc ſagittâ transfigatur. Hæc eſt enim ſagitta ſalutis Domini. Hæc ſagitta, cùm adducat ipſum ſagittarium Ieſum, veram quoque adfert ſalutem. Hoc vulnus, inquit Auguſtinus, ad

4 Reg. 13. 17.

In Pſ. 37.

ad veram ſalutem rapit; & qui hoc vulnere non fuerit vulneratus, ad veram ſanitatem non poterit peruenire. Magis verò id explicat Gregorius, dum ait: Corda noſtra malè ſana ſunt, cùm nullo Dei amore ſauciantur, cùm peregrinationis ſuæ ærumnam non ſentiunt, cùm erga infirmitatem proximi nec minimo affectu langueſcunt. Sed vulnerantur, vt ſanentur; quia amoris ſui ſpiculis mentes Deus inſenſibiles percutit, moxque eas ſenſibiles per ardorem charitatis reddit. Vnde & Sponſa dicit: Vulnerata charitate ego ſum. Malè enim ſana Anima, atque in huius exilij ſtatu cæcâ ſecuritate proſtrata, nec videbat Deum, nec videre requirebat: percuſſa autem charitatis eius ſpiculis, vulneratur in intimis affectu pietatis, ardet deſiderio contemplationis, & miro modo viuificatur ex vulnere, quæ priùs mortua iacebat in ſalute. Transfige ergo, ô Diuine ſagittarie, tam ſalutaribus, tamque efficacibus ſagittis Cor meum, vt tui amore & deſiderio langueat.

Lib. 6. Moral. cap. 14.

Cant. 2. 5.

Considera Quarto, Effectus piæ huius ſagittationis. Vt enim penetrante ſagittâ Cor noſtrum, cum ſanguine ſimul exit & vita: ita intrante charitate & ſagitta amoris Dei, exit à nobis amor pro-

prius. Teſtatur id ſaucia Sponſa, dum non ſemel ait: Amore langueo. ac ſi diceret: Sagitta illa electa, quâ me Dilectus meus vulnerauit, ignita eſt, æſtum inducit, & languorem: languorem ſalubrem, languorem vitalem, quo quis ſibi moritur, vt Chriſto viuat. Nam (vt benè Guilielmus Abbas) languor iſte intelligitur etiam defectus ſuimet ad ſe. Quantum quis proficit in amore Dei, & quantò quis propiùs accedit ad Deum; tantò plus deficit in amore ſui, & tantò longiùs à ſe diuellitur: ideò quò quis in Deo validior, in ſe eſt languidior; quò quis plus amat Deum, hoc ſeipſum magis contemnit. Alios porrò effectus exponens Gregorius, ait: Mens quæ iam talis eſt, nullam præſentis ſæculi conſolationem recipit; ſed ad illam quam diligit, medullitùs ſuſpirat, feruet, anhelat, anxiatur: vilis ei fit ipſa ſalus ſui Corporis, quia transfixa eſt vulnere amoris. Mala autem eſt ſalus CORDIS, quæ dolorem huius vulneris neſcit. Cùm verò anhelare iam in cæleſti deſiderio, & ſentire vulnus amoris cœperit, fit Anima ſalubrior ex vulnere, quæ priùs ægrotabat ex ſalute.

Cant. 2. 5.

Apud Delrio in cap. 2. Cant.

Hom. 15. ſuper Ezechiel.

CONSIDERA QVINTO, Salutares hos effectus in Sanctis apparere, quorum pectora Dei amor penetrauit, de quibus

bus Baſilius: Si quando Sanctorum virorum quempiam Dei pulchritudo circumfulſit, intolerabilem illorum in Animis defixum deſiderij aculeum reliquit: quippe qui, cùm vehementer eos vitæ huius tæderet, in voces illas erumpere ſoliti eſſent: Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt! Et: Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Et: Diſſolui, & eſſe cum Chriſto melius eſt. Et: Sitiuit Anima mea ad Deum fortem viuum. Et: Nunc dimittis ſeruum tuum Domine. Vehementer enim vitam hanc, veluti tetrum quemdam carcerem abhorrebant; vſque adeò difficiles ad cohibendũ Animis erant ij, quorum mentes Dei amor perſtrinxerat. Ecce hæ ſunt ſagittæ potentis acutæ. His ſagittis, ait Hieronymus, & Cleophas in itinere, cum altero vulneratus aiebat: Nónne COR noſtrũ ardens erat in nobis? & in alio loco legimus: Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filij excuſſorum. His ſagittis totus mundus vulneratus & captus eſt. His ſagittis vulnerata Magdalena ad Chriſtum in domo Phariſæi accumbentem cucurrit, vt peccatorum veniam obtineret. Quàm verò charitate vulnerata eſſet, exteriora eius quæ faciebat opera, facilè declarabant, de quibus canit Eccleſia:

Quæſt. 2. in Reg. fuſ. diſp.

Pſ. 119. 5

Pſ. 41. 3.

Ph. 1. 23

Pſ. 41. 3.

Luc. 2. 29.

Pſ. 119. 4

Ep. 140. ad Princ.

Luc. 24. 32.

Pſ. 126. 4.

Luc. 7. 37.

Breuiar. Rom.

Amore currit saucia
Pedes beatos vngere,
Lauare fletu, tergere
Comis, & ore lambere.

Nec spe suâ frustrata est; quæ enim venerat ægra, reuersa est sana. Tactus & hisce iaculis fuit B. Augustinus, cùm de se aiebat: *Insaniebam salubriter, & moriebar vitaliter; gnarus quid mali essem, & ignarus quid boni post paululum futurus essem. Fremebam ego Spiritu, indignans turbulentissimâ indignatione; quòd non irem in placitum & pactum tecum Deus meus, eò quò eundum esse omnia ossa clamabant. Sagittaueras tu* COR *nostrum charitate tuâ; & gestabamus verba tua transfixa visceribus: & exempla seruorum tuorum, quos de nigris lucidos, & de mortuis viuos feceras. Congesta in sinum cogitationis nostræ vrebant, & absumebant grauem torporem, ne in ima vergeremur, & accendebant nos validè.* Sed stupendum prorsus est, quod hoc in genere Sanctissimæ Virgini Theresæ accidit: Astantem quippe ad latus sinistrum sibi vidit Angelum, formâ corporeâ indutum, quem de Seraphinorum numero fuisse ex miro oris splendore Sancta Mater credidit. Hic aureum manu iaculum oblongum, &

Lib. 8. Confess. cap. 8.

Lib. 9. Confess. cap. 2.

Ribera l. 1. c. 11. eius vitæ.

& loco cuspidis flammulâ obarmatum vibrabat, quod ipse CORDI illius, vt videbatur, infixum cùm educeret, ipsa simul euelli præcordia credebat, & ingenti diuini amoris æstu COR penitus flammescere. Sed & longè antè S. Gertrudis idem charitatis beneficium à diuino amore consecuta est; vt enim ipsa refert, personam quamdam obligauerat, vt singulis diebus ante Imaginem Crucifixi hæc verba diceret: *Per tuum transuulneratum* COR, *transfige amantissime Domine,* COR *eius iaculis amoris tui; in tantum, vt nihil terreni continere possit; sed à sola efficacia tuæ diuinitatis contineatur.* Cuius precibus confidebat se assecutam, quod posteà ei euenit. Die enim Dominicâ sensit se appropinquasse diuino CORDI Christi Domini, idque tam per interioris gratiæ infusionem, quàm per euidentis signi in Imagine Crucifixi demonstrationem. Videbatur enim ei de vulnere dextri lateris Crucifixi prodire tamquam radius Solis, in modum sagittæ acutus, qui affectum eius blandè allexit. Sed non ita satisfactũ fuit desiderio amantis Sponsæ, donec alio quodam die Christus Dominus ei adfuit, velut ex improuiso insigens vulnus CORDI eius, cum his

Lib. 2. Insinuat. diuin. piet. c. 5.

his verbis: Hîc confluat tumor omnium affectionum tuarum. Alio quodam tempore dum quidam Frater in Capella prædicans inter cetera dixit: Amor est aurea sagitta, quâ si quid sagittauerit homo, hoc sibi quodammodo vendicat: ergo stultus est, qui amorem suum terrenis occupat, cælestia negligendo. Ad hæc verba eadem Sancta Gertrudis inardescens, dixit ad Dominum: O vtinam ego haberem hanc sagittam! quia absque dilatione te vnicum Dilectum Animæ meæ transfigere vellem, vt te semper retinerem. Quod cùm diceret, vidit Dominum versus eam tenentem auream sagittam,& sic respondentem: Tu proponis me vulnerare, si auream sagittam haberes; ergo, cùm ego hanc habeam, volo te transfigere in tantum, quòd numquam ampliùs ad priorem redibis sanitatem. Iam dicta ergo sagitta videbatur tripliciter reflexa, scilicet in prima parte, in media,& prope finem. Per quod dabatur intelligi triplex vis amoris, quam in Anima effecit eam vulnerando. Prima enim reflexio, cùm pertransierit Animam, eo modo ipsam vulnerat, vt more languentis, omnia transitoria penitus sibi reddat insipida; in tantũ, vt de cetero in nullo talium valeat delectari, aut consolari. Secunda

Lib. 5. Insinuat diuin. piet. cap. 27.

cunda autem pertransiens, facit Animam more febricitantis (qui ex acerbitate doloris cum maxima impatientia expetit medicinam) supra modum impatienti desiderio æstuare, ad hærendum Deo: cùm omninò sibi impossibile videatur, citra ipsum aliquo modo posse respirare. Tertia deinde pertransiens, Animam ad tam inæstimabilia perducit, quòd nulla alia similitudo dici potest, quàm quòd Animam quasi à Corpore separando, nectareis torrentibus diuinitatis facit iucundè ingurgitare.

EIVSDEM gratiæ quoque consors fuit germana S. Gertrudis soror Mechtildis, quæ è medio Crucis aureã sagittam probè acutam exilientem vidit, quæ amantissimè COR eius transfixit. In ipsa verò CORDIS sui vulneratione, Dilectũ Animæ suæ hæc dicentem audiuit: Dilecta mea, tota huius mundi substantia impar est, vt oblectare possit vnicã Animam, cuius suprema gloria & salus in eo consistit, vt pœnas,& tribulationes sustineat. Quis mihi det, Domine Deus, vt cum his Sanctis tuis salubriter vulnerari merear! Saucia, quæso Domine, interioris hominis arcana tui amoris iaculo; & tepentis iecoris medullas sagittis salutaribus penetrando succende, atque amore tuo intima mentis & Corporis vniuersa depasce. Pone me vt signum ad sagittam,

Lib. 2. grat. Spirit. cap. 20.

Aug. in Meditat. cap. 9.

Thren. 3. & 12.

& pertute obsecro durissimam petram CORDIS mei, piâ & validâ cuspide dilectionis tuæ; & altiùs ad ima potenti virtute penetra, vt lugeam, & langueam desiderio amoris & pulchritudinis tuæ; quam ostendes mihi cùm apparuerit gloria tua.

CORDIS INFLAMMATIO.

Concaluit COR meum intra me, et in meditatione meâ exardeſcet ignis. *Pſal. 38. 4.*

Perge Amor et ſuccende mei penetralia CORDIS; Viuat vt in patrio, ceu Salamandra, rogo.

35.

LECTIO XV.

CORDIS Inflammatio.

Concaluit COR *meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis.*
Pſal. 38. 4.

Perge Amor, & ſuccende mei penetralia CORDIS;
Viuat vt in patrio, ceu Salamandra, rogo.

CONSIDERA PRIMO, CORDIS noſtri amator Deus noſter, ignis deuorans atque conſumens eſt: deuorat enim peccata, & cõſumit veterem vitam, innouatq; totum hominem. Quare etiam flagrantia, ardentia, atq; ignita CORDA deſiderat; vt his ſe coniungat, ac vniat. Vniri enim non poſſunt niſi ea, quę aliquo modo ſunt ſimilia. Cùm autem humana CORDA multo gelu conſtricta, & prorſus algida eſſent, adeoq; à Deo maximè diſtarent, miſſus eſt Vnigenitus Dei Patris, vt CORDA hominũ præpararet, quò Auctori ſuo coniungi poſſent. Teſtatur id ipſe Chriſtus, cùm ait: Ignẽ veni mittere in terram,

Deut. 9. 3.

Luc. 12. 49.

& quid volo nisi vt accendatur? Hæc terra, COR nostrum est: quemadmodum enim frigidum, & infimum terræ elementum, in media est mundi sede conglobatum; sic COR humanū in medio Corporis est constitutum, terram amans, & terrena sapiens. Terra, ait Gregorius, vocata sunt CORDA terrena, quæ dum semper in se infimas cogitationes congerunt, à malignis spiritibus conculcantur. Sed ignem Dominus in terrā mittit, cùm afflatu Sancti Spiritus CORDA carnalium incendit. Et terra ardet, cùm COR carnale, in suis prauis voluptatibus frigidū, relinquit concupiscentias præsentis sæculi, & incenditur ad amorē Dei. De hoc igne præclarè Ambrosius: Dominus ignem Nouo sparsit Testamento, qui secretos mentium diuinæ ardore cognitionis inflammaret affectus; qui vaporem fidei, & deuotionis adoleret; qui cupiditatem virtutis accenderet. Hoc igne calefactus dicit Ieremias: Et erat ignis flammigerans in ossibus meis. Hoc sermonum igne cælestiū vaporati Cleophas, & ille alius qui simul cum Domino ab Ierusalem vsque ad castellū confecerant iter, dicebant: Nónne COR nostrum ardens erat in nobis, cùm aperiret nobis Scripturas? Vis etiam accendi diuino hoc igne? inuoca eum qui solus dare

Hom. 30 in Euang.

In Psal. 118.

Thren. 1. 13.

Luc. 24. 32.

dare potest, & cum Ecclesiâ supplici voce clama: Veni Sancte Spiritus, reple tuorum CORDA fidelium, & tui amoris in eis ignem accende.

Missal. Rom.

CONSIDERA SECVNDO, Nefas olim fuisse summo Sacerdoti Aaron, ingredi in Sancta Sanctorum, nisi priùs assumpto thuribulo, quod de prunis Altaris implesset, compositum thymiama in incensum obtulisset. Quid autem hoc significat, nisi quòd CORDA nostra, tamquam aurea quædam thuribula, igne Spiritus Sancti replenda sunt, cui thymiama variarum virtutum, & suffitus Orationum imponantur, atque ita ad cælestium promissorum beatitudinem desideria nostra extendantur? Quantum verò scelus sit, thuribulum CORDIS nostri alieno igne implere, stupendo exemplo Nadab & Abiu filij Aaron demonstrarunt. Qui alienum ignem thuribulis suis imponentes, vt eum coram Domino offerrent, egressus ignis à Domino deuorauit eos, & mortui sunt. Ignis hic alienus, est quæuis cupiditas, quæ igni sacro, id est, charitati est contraria. Charitas enim est ignis è cælo missus, & Animæ à Deo inditus; ignis verò alienus est, cùm Anima ardet irâ, auaritiâ, luxuriâ, inquit Radulphus. Hæc enim non Deus,

Leuit. 10 1.

Radulph. in Leuit.

ſed caro, vel dæmon Animæ ſuggerit & indit. Habet enim, vt Bernardus loquitur, etiam Aduerſarius noſter (vtpote peruerſus diuinorum operum æmulator) habet, inquam, ignem ſuum & ipſe; ignem concupiſcentiæ carnalis; ignem inuidiæ & ambitionis; quem Saluator in nobis non accendere, ſed extinguere venit. Denique ſi quis alienum hunc ignẽ in diuino offerre præſumpſerit ſacrificio, etiamſi Patrem habeat Aaron, morietur in iniquitate ſuâ. Auertat benigniſſimus Deus, ne alienus hic ignis in nobis ſuccendatur, ſed potiùs ignẽ ſui amoris accendat Deus in CORDIBVS noſtris. Dulcis Chriſte, bone Ieſu, charitas, Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tui, ſuauitate & dulcedine tuâ, iucunditate & exultatione tua, voluptate & concupiſcentia tuâ; vt totus dulcedine amoris tui plenus, totus flammâ charitatis tuæ ſuccenſus, diligam te Deum meum ex toto CORDE meo, totiſque medullis præcordiorum meorum, habens te in CORDE, in ore, & præ oculis meis ſemper, & vbique: ita vt nullus pateat in me locus adulterinis amoribus.

Serm. 2. in Puriſ. B. Mariæ.

CONSIDERA TERTIO, Præcepiſſe olim Deum, vt ignis in Altari ſuo ſemper arderet, quem nutriret Sacerdos, ſubiiciens

Leuit. 6. 12.

ciens ligna manè per ſingulos dies. Præceptum hoc accommodatiſſimè ad noſtrum propoſitum ita explicat S. Gregorius: Altare Dei, inquit, Cor noſtrum eſt; in quo iubetur ignis ſemper ardere: quia neceſſe eſt, ex illo ad Dominum charitatis flammam indeſinenter accendere. Sacerdos ligna ſubiiciens, eſt fidelis quiſque, qui, ne in eo charitatis flamma deficiat, debet in excitationem amoris exempla Patrum, vel præcepta Dominica miniſtrare. Debetque hoc fieri manè, quia manè prima diei pars eſt: poſtpoſitis cogitationibus vitæ præſentis, hoc priori loco quiſque fidelium cogitet, vt quibus valeat niſibus, ſtudium charitatis inflammet. De hoc igne ibidem Dominus ait: Ignis iſte perpetuus erit, qui numquam deficiet in Altari. Numquam enim charitas à CORDE noſtro abeſſe debet, quæ, niſi ipſi nos extinguamus, durabit in omnem omninò æternitatem; ſiue enim Prophetiæ euacuabuntur, ſiue linguæ ceſſabunt, ſiue ſcientia deſtruetur, charitas numquam excidit. Caue igitur, Anima mea, perpetuum hunc ignem extinguere; ne in perpetuas detrudaris tenebras. Ignis autem iſte, vt idem Gregorius ait, in CORDE noſtro citiùs extinguitur, niſi adhibitis

Lib. 27. Moral. cap. 7.

1. Cor. 13. 8.

Vbi ſupr.

exemplis Patrum, & Dominicis testimoniis reparetur. Amplectere igitur, Anima mea, Sacerdotale hoc ministerium; & per singulos dies manè per aliquod tempus ignem hunc nutrias, & nunc ligna Dominicæ Crucis, nunc diuinorum beneficiorum materiam Altari subiicias; vt in eo diuini amoris flamma exardescat: nam vir perfectus, vt Radulphus ait, totâ nocte huius sæculi, & præsentis vitæ, ignis sui, id est, charitatis & feruoris flammam illustrem seruare debet: vt vero manè (æternæ gloriæ) illucescente, sub Dei præsentiâ in æternum fulgeat. Succende ergo, Domine, COR meum, succende mentem meam igne illo tuo, quem misisti in terram, & voluisti vehementer accendi, vt Sacrificium Spiritus contribulati, & CORDIS contriti obortis lacrymis quotidie offeram tibi. Dulcis Christe, bone Iesu, reple semper COR meum inextinguibili dilectione tui, continuâ recordatione, adeò vt sicut flamma vrens, totus ardeam in tui amoris dulcedine; quem & aquæ multæ in me numquam possint extinguere.

In Leuit. *Aug. in Medit. cap. 36.* *Ibid. cap. 35.*

CONSIDERA QVARTO, Varias ignis proprietates, ex quibus facilè cognosces, num in thuribulo & Altari CORDIS tui, diuini

diuini amoris ignis impositus sit. Plurimas enumerat S. Dionysius Areopagita, ex quibus paucas hîc adferemus. Primò enim cùm lucidissimus sit, ipse tamen non admotâ materiâ, in qua suam vim, suumque ostendat officium, in seipso occultus atque incognitus manet: ita ignis diuini amoris, non nisi in benè compositâ Animâ relucet, non nisi in moribus cælestis conuersationis apparet, vt videant homines & glorificent Patrem, qui in cælis est, tanti ignis Auctorem. Secundò, ignis omnia superat, & ea quibus insederit, in suum traducit officium. CORDA etiam charitas accendit, eaque lucida atque ardentia efficit. Considera ferrum, quid illo durius? quid frigidius? & tamen si ignem concipiat, nō tantùm in se mollescit, & ardet; verumetiam alia incendere potest. Idipsum in duro & frigido CORDE Dei charitas efficere valet. Tertiò, & ignis, & Amor, omnibus sibi appropinquantibus sui consortium tradit: cùm enim

Lib. de cælesti Hierarc. cap. 15. *Matt. 5. 6.*

Flammescit igne charitas,
Accendit ardor proximos:

nec tamen propterea mutuati luminis, aut ardoris detrimenta sentit. Quartò, ignis renouat omnia calore vitali, fulgoribus apertis illuminat, teneri misceriique

 non

non poteſt: Diuinus Amor COR renouat, mentem illuminat, nec terrenis miſcetur affectibus. Quintò, ignis ſuperiora ſemper petit, nullaque vi ad inferiora adigi poteſt: ita quos Amor Dei tetigit, quæ ſurſum ſunt ſapiunt, quæ ſurſum ſunt quærunt, & Corpore in terris poſiti, CORDE verſantur in cælis. Sextò, in qualibet ſuſcipiente materia, ſuæ maieſtatis potentiam ignis indicat, efficax, potens, omnibus inuiſibiliter præſens. Quàm aptè verò hæc in charitatem quadrant: charitas enim patiens eſt, benigna eſt, non æmulatur, non agit perperàm, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, ipſiſque operibus oſtendit, quid in hominum CORDIBVS efficiat. Septimò, ignis ſi negligatur, non eſſe videtur; attritu autem veluti irritatione quadam, continuò lucentem excitatur in flammam: quid hoc aliud eſt, quàm quòd diuina beneficia, & fidei noſtræ myſteria, quæ huius ignis ligna & materia ſunt, niſi confricentur, & aſſiduâ meditatione ac vehementi deſiderio atterantur, flamma huius ignis minimè apparet? O igitur, Deus meus, ignis qui ſemper ardes, & numquam extingueris, accende me! ô lux quæ ſemper luces, & numquam ob-

Col. 3. 1.

1. Cor. 13. 4.

Auguſt. Solil. 34.

obfuſcaris, illumina me! ô vtinam arderem ex te! Ignis Sancte, quàm dulciter ardes, quàm ſecretè luces, quàm deſideranter aduris! Væ iis, qui non ardent ex te! væ illis, qui non illuminantur ex te!

LE-

CORDIS VIGILIA.

Ego dormio, et COR meum uigilat. *Cant. 5. 2.*

Te vigil exquirit COR, dum sopor occupat artus,
Nec sine te noctu, nec potis esse die.

36.

LECTIO XVI.

CORDIS Vigilia.

Ego dormio, & COR meum vigilat.
Cant. 5. 2.

Te vigil exquirit COR, dum sopor occupat artus,
Nec sine te noctu, nec potis esse die.

CONSIDERA, ô fidelis Anima, quid diuinus amor in eorum CORDIBVS operetur, quos semel occupauit: id enim efficit, vt etiam dum dormiunt, mens tamen eorum vinculis Corporeis soluta, suique iuris Animus, solitas suas cogitationes voluere non desinat. Nam, vt ait Chrysostomus, consueuit Anima, quæ interdiu cogitat, eadem in somnis per phantasiam cernere. Testatur id Dilecta Deo Sponsa, cùm in sacro Epithalamio ita canit: Ego dormio, & COR meum vigilat. Quod Iusto Orgelitano exponente: Ego à temporalibus delectationibus, consopitis quodammodo sensibus, conquiesco; sed futura desidero, æternaque

Hom. 10 de pœnitent.

Cãt. 5. 2. Iust. Orgel.

que conquiro,ſic dormio, ſic vigilo. Hunc verò Sponſæ ſomnum,& CORDIS vigiliæ, non vno modo SS Patres exponunt, omnes tamen ad CORDIS inſtructionem maximè conducunt. Quare

CONSIDERA PRIMO, Intelligi hîc dormitionem illam, quâ iuſtus dormit vitiis,& concupiſcentiis carnis, vigilet verò virtutibus. Eſt enim ſomnus Sanctorũ, aitAmbroſius,feriatus ab omnibus Corporis voluptatibus, ab omniAnimi perturbatione tranquillitatẽ menti inuehens,& placiditatem Animæ;vt tamquam ſoluta nexu Corporis, ſe ableuet, & Chriſto adhæreat. Quare idem Antiſtes alibi ſic exhortatur: Cùm Chriſtus venerit,vigilantem te inueniat,vt paratus ſis;dormiat caro tua,vigilet fides; dormiant illecebrę Corporis,vigilet CORDIS prudẽtia; membra tua redoleant Crucẽ Chriſti,& ſepulturæ odorẽ,vt nihil iis ſomnus caloris infundat, nullos excitet motus: ipſa eſt Anima, quæ ſe Chriſto aperit, quam nulli vapores carnis exagitant.

Epiſt.21. ad Aniſiũ l.3. Epiſtolarũ.

Tom.3. in exhortat. ad Virg.

CONSIDERA SECVNDO, Quomodo S. Auguſtinus Sponſæ ſomnum intelligat ceſſationem ab operibus externis, bonis etiam & licitis, à quibus abſtineat,vt mens internæ vacet ſapientiæ;quod eleganter ſic explicat: Tutiùs, inquit, veritas auditur, quàm

Tract.57 in Ioan.

quàm prædicatur; vix non ſubrepit cuiuis hominum quantulacumque iactantia, in qua vtique coinquinantur pedes. Et paulò poſt: Proinde in iis qui libenter & humiliter audire nouerunt, & vitam quietam in ſtudiis dulcibus & ſalubribus agunt,ſancta deliciatur Eccleſia,& dicit: Ego dormio, & COR meum vigilat. Quid eſt hoc? niſi ita quieſco, vt audiam; otium meum non impeditur nutriendæ deſidiæ,ſed percipiendæ ſapientiæ.Ego dormio, & COR meum vigilat; vaco, & video quoniã tu es Dominus, quoniam ſapiẽtiam ſcribo tempore otij,& qui minoratur actu,ipſe percipiet eam.Ego dormio,& COR meum vigilat; ego requieſco à negotioſis actibus, & Animus meus diuinis ſe intẽdit affectibus.

Pſal.45. 11. Eccl.38. 25.

CONSIDERA iam TERTIO, Vt affinis ſit huic S. Auguſtini explicationi, ea quæ ſomnũ explicat per quietẽ ab exterioribus Marthæ operibus, CORDIS verò vigiliam meliorem Mariæ partem, ſtudium Orationis intelligit: quo ſenſu S.Petrus monet: Vigilate in Orationibus. Quin & ipſum Petrum, & dormientes cum eo Apoſtolos Chriſtus Dominus hortatur: Sic non potuiſtis vnâ horâ vigilare mecum? Vigilate, & orate; vt non intretis in tentationem. Clarè inſinuans, ſe Apoſtolis

Luc.10. 42. 1.Pet.4. 17. Matt.26 40.

ſtolis eam vigiliam commendare, quæ fit non ſolùm oculis corporeis, ſed mentis. Quare S. Cyprianus ait: Alienari & rapi ineptis cogitationibus inter orandum, eſſe vigilare oculis, & CORDE dormire: cùm debeat Chriſtianus, & cùm dormit oculis, CORDE vigilare, ſicut ſcriptum eſt ex perſona Eccleſiæ loquentis in Cantico Canticorum: Ego dormio, & COR meum vigilat. Quapropter ſollicitè, & cautè Apoſtolus admonet, dicens: Inſtate Orationi, vigilantes in eâ; docens ſcilicet & oſtendens, eos impetrare quod poſtulant de Deo poſſe, quos Deus videat in Oratione vigilare. Cùm ergo ad orandum te contuleris, ô Anima mea, intra in cubiculum tuum, dicito Corpori & ſenſibus, ac omnibus terrenis curis & cogitationibus: Manete foris ad oſtium, & requieſcite ibi donec ego orem, & COR meum coram Deo vigilet.

In Orat. Domin. — *Cãt. 5. 2.* — *Col. 4. 2.*

Intenta (enim) ſupplicatio
Dormire COR mundum vetat.

Sed & meditatio CORDIS, quæ in conſpectu Dei fit, ſomnum ab oculis mentis, & à palpebris CORDIS dormitationem excludit. Vt enim Climachus aſſeruit: Anima quæ verbum Domini quotidie ſine intermiſſione meditatur, ſolet per ſoporem

Pſ. 131. 4 — *Grad. 19 ad fin.*

rem quoque in eodem immorari. Somni ipſi (inquit Baſilius) pietatis exercendæ meditationes quædam ſint; quæ enim nobis ſopore depreſſis occurſant imaginationes, conſueuerunt vt plurimum contingere ceu extremus quidam tenor ſuſurri lenis, aut ſoni editi, idq́ue ex curis quas tecum agitaueris interdiu. Tantiſper enim dum viuitur, cuiuſmodi fuerint ſtudia, exercitationesq́; noſtræ, iſtiuſmodi neceſſe ſit in ſomnia ſe dormientibus nobis ingerere. Sanè ad eum modum indiuulsè, & continenter oraueris. Talis ſomnus fuit Sacratiſſimæ Virginis Genitricis Dei Mariæ; de qua hæc ait Ambroſius: Dormire non priùs cupiditas, quàm neceſſitas fuit. Et tamen cùm quieſceret Corpus, vigilaret Animus, qui frequenter in ſomnis aut lecta repetit, aut ſomno interrupta continuat, aut diſpoſita gerit, aut gerenda prænuntiat.

Hom. ad Iulitt. — *Lib. 2. de virgin.*

CONSIDERA QVARTO, Sublimiorem CORDIS vigiliam, quæ per contemplationem fit, ſopitis Corporis ſenſibus, SS. Patres hîc agnoſcere. Gregorius Papa ait: Sancti viri, dum terrena omnia deſpiciunt, dum tumultus mundi omninò fugiunt, dum otium in via Dei aſſumunt, nequaquam vt torpori vacent ea dimittunt: ſed interiùs laborantes, quæ ſint illa, ad quæ

In Cant.

facti sunt, in CORDE aspicere contendunt. Neque enim vt torpeant dormiunt, sed vt liberiùs æterna contēplentur, à transitoriis rebus quiescunt. Pulchrè autē hunc somnū & vigiliam contēplationis explicauit Gregorius Nyssenus: Somnus simulachrū mortis est; nam per somnum omnis sensuum effectio in Corporibus remittitur, & Corporis ipsius velut omnis intensio laxatur, & curarum in homine velut obliuio inducitur, & metus sopitur, & ira mitigatur, & malorū omnium sensus adimitur. Hinc discimus, eam quæ se iactat Corpore dormire, ac mēte vigilare, ipsam seipsâ sublimiorem esse redditam. Reuerà enim in illo, in quo mens sola sibi viuit, à nullo sensu molestata, quasi quodam somno Corporea natura libratur, vereq; visio tranquillitate quâdam sopitur. Nimirùm tunc oculus Animæ liber, ac solutus est; nec patitur se deorsum trahi, intuens dumtaxat ea, quæ celsiora sunt rebus sub aspectū cadentibus: tunc auditus, velut amissis effectionibus suis, mortuus iacet, occupatâ mente rebus iis quæ rationem omnem longè superant. Reliqui sensus, qui ad brutorum naturam aliquantò propiùs accedunt, ne recenseri quidem hîc debent. Etenim cadauerosi cuiusdam fœtoris instar, longè tum ab Animo

Hom. 10. in Cant.

mo remouentur, & odoratus sagaciter odores peruestigans, & gustatus obsequio gulæ destinatus, & pręter hos etiam tactus, organum illud sentiendi seruile & cæcum, quod fortassè tantùm cæcorum causâ natura condidit. Atque his omnibus quasi in quodam somno quiescentibus, effectio CORDIS pura est, & sursum spectat ratio, nullo eam motu sensus circumstrepente. Eam ob causam Anima, quotiescumque se solâ veri boni contemplatione oblectat, omni rei voluptuariæ dormit: & omni motu Corporeo sopito, nudâ puraq; mente, quasi per diuinam quamdam vigiliam, Dei patefactionem recipit. Hactenus Nyssenus. Cuius vltima verba de arcanorum reuelatione confirmans Ambrosius, ait: Secundùm hoc S. Iacob diuina dormiens videbat mysteria, quæ vigilans non viderat: de cælo ad terras aërem peruium Sanctis Angelis, respicientem Dominum, & pollicentem terræ eius possessionē: itaque breui somnio dormiens impetrauit, quod magno labore posteà acquisiuit. Felix profectò Anima, quę ita in pace, in idipsum dormit & requiescit! cui nox illuminatio in deliciis eius! quàm meritò hæc dicere poterit: Consolabitur me lectulus meus, & releuabor loquens mecum in stratu meo. Felix

Epist. 60. ad Anisium.

Psal. 4. 9

Ps. 138. 11.

Iob. 7. 13

Ps.15.11 Sponsa, quæ vacat, & videt, quàm suauis est Dominus; cuius sanè somnũ ipse Sponsus interturbari vetat, dum ait: Adiuro vos filiæ Ierusalem, per capreas ceruosque camporum, ne suscitetis, neque euigilare faciatis Dilectam, quoadusque ipsa velit. Quis mihi det suaui hoc sopore ita obdormire, ita CORDE vigilare, vt cùm venerit Dominus, inueniat vigilantem: & cum sapientibus Virginibus introducat ad nuptias. Tribue mihi, ô Dilecte votorum meorum

Cãt.2.7.

Luc. 12, 37.

Ambr. in hymn.

Vt cùm, profunda, clauserit
Diem, caligo noctium;
Fides tenebras nesciat,
Et nox fidei luceat.
Dormire mentem ne sinas,
Dormire culpa nouerit;
Castos fides refrigerans,
Somni vaporem temperet.
Exuta sensu lubrico,
Te CORDIS *alta somnient:*
Nec hostis inuidi dolo
Pauor quietos suscitet.

CORDIS VOLATVS.

Quæ ſurſum ſunt quærite, quæ ſurſum ſunt ſapite. *Coloſs. 3.1.*

Quis mihi Chaonij geminas dabit alitis alas,
Pertæſum terre quęis COR ad aſtra volet.

37.

LECTIO XVII.

CORDIS Volatus.

Quæ ſurſum ſunt quærite, quæ ſurſum ſunt ſapite. Coloſſ. 3. 1.

Quis mihi Chaonij geminas dabit alitis alas,
Pertæſum terræ, queîs COR, *ad aſtra volet?*

QVAM diu ſumus in hoc Corpore, peregrinamur à Domino. Exules, eheu! filij Euæ in hac lacrymarum valle erramus, & vagamur inſtabiles, longè remoti à patriâ: non enim hîc habemus manentem ciuitatem, ſed futuram inquirimus. Quænam verò hæc, niſi illa quæ ſurſum eſt Ieruſalem mater noſtra? Aſcendit in illam, qui de cælis deſcendit Mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus; vt & nos ad illam ſuſpirare, & aſcendere doceret. Quò enim præceſſit gloria Capitis, eò ſpes vocatur & Corporis. Liberos igitur CORDIS oculos ad illam altitudinem, in qua Chriſtus eſt, erigamus. Surſũ vocatos Animos, deſideria terrena non deprimant;

2. Cor. 5. 6. — *Hebr. 13. 14.* — *Galat. 4. 26.* — *1. Tim. 2. 5* — *Leo Ser. de Aſcẽſ.* — *Idem Serm. 2.*

ad æterna præelectos, peritura non occupent; viam veritatis ingressos, fallaces illecebræ non retardent. Non discordet COR nostrum à facie nostrâ; non habeamus faciem sursum, & COR deorsum; non stemus recti Corpore, & CORDE repamus in terrâ: & si peregrini simus in viâ, leuemus CORDA in cælum, vt imitemur eum qui ait: Nostra autem conuersatio in cælis est. Sursum ergo COR, sursum cogitatione, sursum amorem, sursum spem ne putrescat. Quia laborasti & messuisti, triturasti & ventilasti: quæris locum tritico tuo, & non quæris locum CORDI tuo? & non quæris locum thesauro tuo? Ecce Dominus Deus dat tibi consilium de CORDE tuo: Vbi enim, inquit, fuerit thesaurus tuus, illic erit & COR tuum. Leua, inquit, COR in cælo, ne putrescat in terra. Consilium est eius, qui te vult saluare, non perdere. Sequere, Anima mea, consilium hoc; & stans in terrâ, COR affige cælo. Vis scire quomodo? Deum diligendo. Machina enim CORDIS (vt inquit Gregorius) est vis amoris, quæ dum COR à mundo extrahit, in alta sustollit.

Bernard. in Cant.

Philip. 3. 20.

Aug. in Psal. 85. post prin.

Idem Serm. 50 de temp.

Lib. 6. Moral. cap. 17.

CONSIDERA verò, hanc CORDIS eleuationem, quæ per amorem fit, ipsâ CORDIS figurâ & qualitatibus nobis insinuari.

nuari. Primò enim constat, COR esse pyramidale, cuius orificium cælum spectet, conus verò terram. Quid autem hoc aliud designat, nisi nos CORDE, id est, amore & affectu cælum respicere debere: terram verò, & terrena, puncto tantùm tangi oportere. Heliotropium herba est Solaris, ita dicta, quòd se circumagat cum Sole, ad illum folia sua conuertens, eius cursum sequitur; verùm, radicem numquam mutat, semper eam in terrâ defixam habet. Ita multi Solem iustitiæ, Christum Deum nostrum sequi videntur; sed foliis tantùm & externâ apparentiâ, cùm radicem, & CORDIS intentionem terræ inhærentem habeant. Contrà verò vapores graues, qui virtute Solis à terra extolluntur, quasi quærentes ipsum Solem, sursum petunt, seque condensantes in nubes lucidas, volitant post illum: ita oportet COR nostrum à terrenis affectibus eleuare, Christũ totâ intentione quærere, vt fulgidæ nubes efficiamur, de quibus aiebat Isaias: Qui sunt hi, qui vt nubes volant?

Isaiæ 60. 8.

CONSIDERA deinde, COR esse valdè calidum, quam quidem qualitatem leuitas consequitur; quare etiam sursum moueri appetit, indeque fit, vt latior & crassior

eius pars superiorem occupet locum. Quo sanè innuitur, amorē Dei in CORDIBVS nostris diffusum, COR ad superna dilatare, & quasi additis alis ad sublimia, cælumque euehere. COR igitur, quod Dei amore ardet, rectà cælum petit; quod autem non amat, nec sapit ea quæ sursum sunt, ad terram vergit, & luto infigitur: idque totum inde accidit, quòd frigidum sit, & superabundãte iniquitate refrixerit charitas, atq; hinc COR graue efficitur, quod pondere suo deorsum tendit. Magna sanè est eius, qui talis est, miseria: COR enim habet inuersum, & superiori parte acutũ, inferiori dilatatum; cælum vnico puncto vix tangens, ad infima verò latissimè diffusum. Contra naturam igitur facit, qui CORDE in terrâ hæret, quod ad cælestia bona natum, & destinatum est. Quis dabit CORDI meo pennas sicut columbæ, & volabo, & quiescã? Volabo ad patriam illam supernã, patriam cælestẽ, in qua requies & pax summa est: in terrâ autem hac non est CORDI requies, sed labor, & dolor, & afflictio Spiritus. Da igitur, ô Deus CORDIS mei, da, quæso, toto desiderio, & omni studio tendere quò te ascendisse credimus, vt in præsenti quidem miseriâ solo tenear Corpore, tecum autem sim cogitatione semper &

Coloss. 3. 2.

Ps. 54. 7.

Eccli. 1. 17.

August. in medit. cap. 37.

& auiditate; vt ibi sit COR meum, vbi tu es thesaurus meus desiderabilis, & incomparabilis, multumque amabilis. Assumat, Domine, assumat, rogo, Spiritus meus pennas, & volitet, & non deficiat; volet, & perueniat vsque ad decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriç tuæ. Requiescat in te, Deus meus, COR meum. Præbe mihi, rogo, contemplationis pennas, quibus indutus, ad te volitem sursum; & quia omne sinistrum deorsum iacet, tene COR meum, ne ad ima tenebrosæ vallis corruat; ne interueniente vmbrâ terræ, à te vero iustitiæ Sole separetur, & obductâ tenebrarum nebulâ, prohibeatur alta respicere. Idcircò sursum tendo ad pacis gaudia, lucisque delectabilem & serenissimum statum. Tene COR meum manu tuâ, quia sine te ad altiora non rapitur. Illuc festino, vbi summa pax regnat, & iugis tranquillitas rutilat. Tene, & rege Spiritum meum, & assume illum secundùm voluntatem tuam, vt te duce, ascendat in illam regionem vbertatis, vbi pascis Israël in æternum pabulo veritatis.

Ps. 25. 8.

CORDIS VNIO.

Dabo cis COR unum. *Ezech. 11. 19.*

Vnanimes animę, concordia viuite CORDA,

Vnum quêis velle, et nolle dat vnus amor

38.

LECTIO XVIII.

CORDIVM Vnio.

Dabo eis COR *vnum.*
Ezech. 11. 19.

Vnanimes Animæ, concordia viuite CORDA,
Vnum queîs velle, & nolle, dat vnus Amor.

CONSIDERA PRIMO, Inter præclaros illos, & prorsus eximios fauores, quos Animarum nostrarum Sponsus Dilectis suis exhibet, principem facilè locum insignis illa prærogatiua obtinet, quòd per amorem CORDI nostro intimè coniungatur, & quodammodo vniatur. Amor enim strictissimo vinculo CORDA connectit; est enim, vt Augustinus dixit, quasi iunctura quædam duo aliqua copulans, vel copulare appetens, amantem scilicet, & quod amatur. Hoc est quod S. Dionysius refert de Sancto Paulo: Amor, inquit, vim habet vniendi res inter se; nec sinit, vt qui amat, sit Dominus suiipsius, sed transit in rem amatam; idcircò magnus ille Amator dicebat: Viuo, iam

Lib. 8. de Trinit.

Dionys.

Gal. 2. 20.

non

non ego, viuit autem in me Christus. Vt autem quàm arctum sit hoc vinculum, quo amantium CORDA inuicem colligantur, Scriptura declaret, assimilat illud vnioni isti, quâ glutinæ res coniungi solent. Ita explicare volens amorem, quo Sichem Dinam filiam Iacob deperibat, ait: Conglutinata est Anima eius cum eâ. Et de Deo ipso Moyses ait: En Domini Dei tui cælũ est, & cælum cæli, terra, & omnia quæ in eâ sunt: & tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus, & amauit eos, elegitque semen eorum. Sic de duobus amantissimis illis legitur: Anima Ionathæ conglutinata est Animæ Dauid, & dilexit eum Ionathas quasi Animam suam. Quibus verbis significatur, Animas illas, quasi glutino quodã amoris inter se strictissimè coniunctas fuisse. Hæc enim est natura amoris, quam pulchrè explicat Hugo de S. Victore: Verus amor, inquit, siue charitas, nullũ patitur medium inter se, & obiectum; quòd Deus, sed vehementer tendit in ipsũ immediatè, & ideò numquam quiescit, donec omnia transeat, & ad ipsum Dilectum, & in ipsum veniat. Vnde subdit ibidem: Dilectio siue amor, impetum sequens ardentis desiderij sui, nec dissimulare valens, donec ad amatũ peruenerit, amato appropinquat quantum

Gen. 34. 3.
Deut. 10 15.
1. Reg. 18. 1.
Super Dionys. cap. 7. de Angel. Hierarc.

tùm potest; & eò ampliùs sitiens intrare ipsum, cupit esse cum ipso, & esse tam propè, vt si fieri posset, hoc idem ipsum sit quod ipse. Nihil enim velocius, nihil acutius, nihil subtilius amore aut penetrabilius: quia naturâ suâ non quiescit, donec naturaliter amabilis totã penetrauerit virtutem, & profunditatem, & totalitatem quantum potest. Quantum autem gestiebat illa Dei amatrix S. Theresa, amoris funibus Deo intimè connexa, dum ita caneret:

B. Theres. in Cant.

Illa die charitatis
Vincla, quæ me implicant,
Deum meæ potestatis
Et captiuum indicant.
Indicant captiuum Deum,
Et in libertatem, meum
COR ligando, vindicant.
Sed dum video captiuum,
Me tenente, Deum viuum,
Præ dolore morior!
Morior, dum cesso mori,
Tacta spe sublimiori
Vitæ de qua glorior.

CONSIDERA SECVNDO, CORDIVM hanc coniunctionem ita ab aliquibus explicari, quasi duæ Animæ conflarentur in vnam. Ita Augustinus dicebat: Amicos, & se inuicẽ diligentes, signis illis à CORDE aman-

L. 4. conf. cap. 8.

amantium & redamantium procedentibus, per os, per linguam, per oculos, & per mille motus gratissimos, quasi fomitibus Animos conflare, & ex pluribus vnum facere. Huc spectat Platonis commentum: Olim Vulcanus, inquit, obuius fuit duobus coniunctissimè amicis, quibus cùm plurima beneuolentiæ signa ostendisset, iussit eos rogare aliquid, præsertim quod in officinâ eis suâ placere posset. Illi cùm præsentem occasionem prehendere vellent, supplices rogarunt, vt (cùm faber Deorum esset, cui non difficile est artis suæ potentiâ, instrumentorumque vsu accommodo, quiduis efficere) colliquaret eos, vnumque ex duobus redderet: atque ita consequerentur amoris sui finem, qui est Animæ Corporisque vnitas. Votum hoc amantium homines explere non possunt: at spirituali quodam modo hominum Conditor Sanctis Animabus id largiri solet. Non semel enim legitur Christus COR suum vniuisse CORDI S. Mechtildis: Cùm enim hæc Sancta à communione Deo gratias egisset, multumque cum illo collocuta fuisset, visum ei fuit Christum Dominum COR eius assumere, effundere, liquefacere, & in diuinum COR suum illud exprimere, ita vt duo illa CORDA in vnum coalescerent,

Christop. Fonseca lib. de amore cap. 7.

Lib. 1. grat. Spirit. c. 1. c. 42. & l. 2. c. 14.

rent. Illique dixit: Dilecta mea, id vnicè volui, & desideraui, vt per flagrantia desideria hominum CORDA ita mihi vnirentur, nihil vt ipsi proprio voto expetant, sed omnia sua desideria secundùm COR meũ disponant: non secùs ac duo venti simul spirantes, non nisi vnicum & eumdem aërem impellunt. Propiùs porrò ad Platonis figmentum accedit, quod reuerà Deus cum S. Gertrude egit, de qua Blosius refert Dominum de hac sua Sponsa cuidam dixisse: Ego totus sum illius, & iam per amorem inseparabiliter mihi vniui, sicut argentum & aurum per ignem in vnum metallum conflantur. Quàm felix Anima est, quæ taliter Dilecto suo adhæret! quàm dulcis vnio, quâ Sponsum suum Dilecta strictissimè tenet, nec dimittit, sed in ipsum quodammodo mutatur! Pulchris verò similitudinibus hanc coniunctionem Nazianzenus explicat: Quomodo, inquit, stilla aquæ modica, multo infusa vino, deficere à se tota videtur, dum & saporem vini induit, & colorem; & quomodo ferrum ignitum & candens, igni simillimum fit, pristinâ propriaque formâ exutum; & quomodo Solis luce perfusus aër, in eamdem transformatur luminis claritatem, adeò vt non tam illuminatus, quàm ipsum

Lib. 3. cap. 27.

In appēd. monil. Spirit.

Orat. 21

lumen esse videatur: sic omnẽ tunc (id est, eo tempore, quo Anima Deo est intimè vnita) in Sanctis humanam affectionem quodam ineffabili modo necesse erit à seipsâ liquescere, atque in Dei penitùs transfundi voluntatem.

CONSIDERA TERTIO, Amorem non tantùm Amantium CORDA vnire, in vnum conflare; sed vnum quodammodo alterum se efficere: amans enim velut in amatum transformatur. Si terram amaueris, inquit Augustinus, fies terra; si dilexeris cælum, cælum eris; si Deum, audeo dicere, Deus quoque fies. Immò idipsum Propheta insinuauit, dicens: Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt: quasi hoc vellet, mutari amantem in amoris obiectum. Hanc ob causam Aristoteli, amicus dicitur alter ego. Marsilius Ficinus dicit, amorem esse amici Speculum, in quo sui imaginem atque veram effigiem speculari queat: & si amor reciprocus sit, reciprocum quoque esse eius effectum. Videndum igitur in quem scopum CORDIS nostri desideria tendant; si enim ea in Deum ferantur, Deo coniungemur, & diuinæ efficiemur participes naturæ. Quo sanè nihil dignius, nihil excellentius excogitari potest. Quantæ, quæso, nobilitatis, quantæ dignitatis

In Canonic. Ioan.

Osea. 9. 10.

In comment. ad Platon.

tatis est, Deo vniri? qui enim adhæret Deo, vnus Spiritus est.

1. Cor. 6. 17.

CONSIDERA QVARTO, Vnionem, ac transformationem hanc non esse naturalem, sed spiritualem; non enim mutatur natura vnius rei in aliam, sed mutantur CORDA, affectus, desideria, & tota vita. Ita mater, quæ impensè filium diligit, sui oblita, id agit quod filio suo vtile nouerit; flet cum flente, arridet ridenti, cum infirmo infirmatur, omnisque eius cura & cogitatio in illo, & pro illo est: adeò quidem, vt quemadmodum vmbra Corporis imitatur omne id quod facit Corpus, & sequitur eius motus atque figuras; sic etiam, si videre possemus duo illa CORDA, cerneremus quale vnum est, tale & alterum esse, accidentiaque & motus, quæ in vno mutantur, in illo quoque mutari. Anima igitur, quæ sic Deum amat, transformatur in illum, ita vt quidquid ille vult, & ipsa velit; & quidquid Deo displicet, & Animæ displiceat: quidquid ille vel amat vel odit, idem & illa amet atque oderit; nec rationem habet sui, sed solius Dei, eiusdemque gloriæ. Itaque in omnibus, & per omnia, est ipsi & Deo,

Lud. Gran. de perfect. amoris Dei. c. 1.

Velle duobus idem, nolle duobus idem.

Mutatâ porrò voluntate propriâ in vo-

luntatem Dei, confestim mutatur & vita, & omnia opera, quæ ab illa procedunt. Quemadmodum enim cùm resecatur ab arbore ramus, & surculus illi inseritur, fructus qui in illo surculo nascuntur, non iam ampliùs sunt naturæ illius resecati rami, sed inserti surculi: sic abscissâ voluntate hominis, & insertâ illâ Dei, fructus verborum, operum, & cogitationum, quæ ab illâ procedunt, non sapiunt iam ampliùs voluntatem hominis antiquam, sed Dei nouam. Vis ergo cognoscere, ô Anima, an COR tuum vnitum sit CORDI Dilecti tui, vide an amet ea, quæ ille diligit; oderit, quæ illi sunt aduersa; & in omnibus cum eius voluntate consentiat.

CONSIDERA QVINTO, Cùm vnio fieri non possit, nisi inter res quodammodò similes (neque enim aqua vniri potest igni, nec oleo; neque ferrum cretæ, eò quòd hæc dissimilia sint) debet COR Deo vniendum aliquam illius gerere similitudinem, quæ quò maior erit, eò etiam perfectior erit cum Deo coniunctio. Tres autem proprietates in Deo obseruauit Plotinus Philosophus, quas homo habere debeat, si Deo vniri desideret: Deus enim est vnus, & summus, & bonus. Proinde, inquit, qui vniri vult bono, eique

Lud. granaten. de perfect. amor. Dei c. 10

similis effici, debet abstinere ab omnibus malis; qui summo, ab omnibus inferioribus; qui vni, à multis. Quo loco, paucis verbis tres gradus tradit ad hanc vnionem necessarios. Primus, & maximè necessarius est, abstinere ab omnibus rebus malis: hoc est, ab omnibus peccatis. Secundus, & perfectior est, abstinere ab omnibus rebus inferioribus, vilibus, & abiectis; etiamsi malæ non sint: vt vacare negotiis sæcularibus, contractibus, commerciisque & negotiationibus; etsi enim hæc illicita non sint, tamen exercitia sunt vilia, abiecta, & seruo Dei indigna: nisi fortè aut obedientia, aut charitas aliud postulent. Tertius est perfectissimus, abstinere scilicet à πολυπραγμοσύνη, hoc est ab occupationum multitudine: etiamsi nec malæ sint, nec viles; sed bonæ, dummodo sint superfluæ, hoc est, quando occupationes plures sunt & grauiores, quàm vt debilitas Spiritus & Corporis nostri ferre queat. Vísne igitur, Dilecta Deo Anima, vniri bono? declina à malo, & quasi à facie Colubri fuge peccatum. Vis coniungi summo? quæ sursum sunt quære, quæ sursum sunt sapias, non quæ super terram. Vis vnico adhærere? noli turbari erga

Psal. 36. 27. Ecc. 21. 2 Col. 3. 1. Luc. 10. 41.

erga plurima, neque in multis sint actus tui; sed vnum pete, vnum require, vni intende, qui tibi intendit, vnico Dilecto CORDIS tui; vt illi dicere queas: Dilectus meus mihi, & ego illi. Et rursus: Ego Dilecto meo, & ad me conuersio eius.

Eccli. 11. 10.
Cant. 2. 16.
Ibid. 7. 10.

L E-

CORDIS QVIES.

conuertere anima mea, in requiem tuam. *Psal.114.7.*

Mobile COR nullâ potis est requiescere sede,
Vnus ei centrum nam Deus vna quies.

39.

LECTIO XIX.

CORDIS Quies.

Conuertere Anima mea in requiem tuam. Psal 114. 7.

Mobile COR, *nullâ potis est requiescere sede,*
Vnus ei centrum nam Deus, vna quies.

CONSIDERA PRIMO, Omnia quæ à Deo Optimo Maximo creata sunt, certum locum & terminum habere, in quo, tamquam in suo centro & fine, permaneant ac requiescant. Creauit Deus cælum, & Angelis impleuit. Creauit terram, & animantibus, reptilibus, fructibus, ac plantis eam impleuit. Creauit mare, & piscibus impleuit. Quis homini locus proprius restat? aut quid nunc homini Deus dabit, in quo quiescat? cetera omnia præoccupata sunt. Nam ignis elementum homini conuenire non poterat facilè, quo ad Corpus corruptibili, & quo ad Animam variis cupiditatibus per peccatum plus satis accenso & inflammato. Cùm nihil ergo donandum

ſupereſſet, Deus homini ſeipſum dedit; ſolus Deus hominis hereditas eſſe voluit. Dominus pars hereditatis meæ; & portio mea in terra viuentium. Hinc quàm diu homo peregrinatur à Domino, irrequietum eſt COR eius, vt teſtatur Auguſtinus: COR humanum, inquit, in deſiderio æternitatis non fixum, numquam ſtabile poteſt eſſe: ſed omni volubilitate volubilius, de alio in aliud tranſit, quærens requiem vbi non eſt. In his autem caducis & tranſitoriis, in quibus eius affectus captiui tenentur, veram requiem inuenire non valet; quoniam tantæ eſt dignitatis, vt nullum bonum, præter ſummum bonum ei ſufficere poſſit. Ab hoc vero bono dum elongatur, per multa diſpergitur, & prorſus diffluit in varias ineptias. Conqueritur de hoc grauiter S. Bernardus: COR meum, COR vanum, vagum, & inſtabile, dum ſuo ducitur arbitrio, & diuino caret conſilio, in ſeipſo non poteſt conſiſtere; ſed omni mobili mobilius, per infinita diſtrahitur, & hac atque illac per innumera diſcurrit. Et dum per diuerſa requiem quærit, non inuenit; ſed in labore miſerum, à requie vacuum manet. Cauſam verò huius Hipponenſis Præſul aſſignans, ait: Quia feciſti nos Domine ad te; & inquietum

Pſ.15.5. *Pſ.141.6.* *In Manu. cap.25.* *In Medit. cap.9.* *Aug. l.1. conf. c.1.*

quietum eſt COR noſtrum, donec requieſcat in te.

CONSIDERA SECVNDO, Omne ſtudium in eo te ponere debere, vt relictis omnibus, COR tuum redeat ad Deum, in quo ſolo Animæ quies, & tranquillitas inueniri poteſt. Meritò enim monet Propheta: Surgite, & ite, quia non habetis hîc requiem. In vniuerſis enim quæ fiunt ſub Sole, labor, & dolor, & afflictio Spiritus eſt. Hinc COR impij, qui Deum non quærit, ab Iſaia dicitur, quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt. COR enim noſtrum in hoc Corpore, quaſi in carcere compeditum detinetur, vnde in eo minimè quieſcere poteſt. Auicula caueâ incluſa, etſi optimis cibis abundè nutriatur, numquam tamen quieſcit, ſed perpetuò ſaltitat, exitum è caueâ quærens; vt malit foris ſimplici herbâ ſuſtentari, quàm in caueâ delicatiſſimè ali. Sic Anima, ergaſtulo Corporis incluſa, vtcumque falſis cupiditatibus obſequatur, requiem tamen & ſatietatem, niſi in ſolo Deo non inuenit. Feſtinemus igitur appropinquare Deo, feſtinemus ingredi in requiem Domini. Columba emiſſa ex Arcâ Noë, cùm non inueniſſet vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt ad eum in Arcam. COR noſtrum,

Mich.2.10. *Eccleſ.1.18.* *Iſaiæ.57.27.* *Stapl. in prompt. moral. Dom.12. poſt Pent.* *Gen.8.9.*

nostrum, in diluuio aquarum multarum, quibus hic mundus vndique inundatur, nullam prorsus inuenire requiem potest; reuertatur ergo ad Noë, cuius nomen requiem significat: reuertatur ad Deũ, vnde exiuit; Deus enim refugiũ,& requies Animarum nostrarum. Audi Christum ad requiem inuitantem: Venite ad me omnes qui laboratis,& onerati estis,& ego reficiã vos. Tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiem Animabus vestris. Audi & seruum Christi increpantem,& tantùm non compellentem: Redite præuaricatores ad COR,& inhęrete illi qui fecit COR. State cum eo, & stabitis. Requiescite in eo,& quieti eritis. Quò itis in aspera? quò itis? bonum quod amatis, ab illo est: sed quantũ est ad illum, bonũ est & suaue. Sed amarum erit iustè, quia iniustè amatur deserto illo, quicquid ab illo est. Quò vobis adhuc & adhuc ambulare vias difficiles & laboriosas? non est requies, vbi quæritis eam. Quærite quod quæritis, sed ibi non est, vbi quæritis. Beatam vitam quæritis in regione mortis, non est illic. Quomodo enim beata vita, vbi nec vita? Sed qui ita vitam & requiem quærendam monet, doceat idem quænam sit vera CORDIS quies. Reuerà hæc est (inquit) vera CORDIS quies,

Matth. 11. 28.

Aug. l. 4. conf. cap. 12.

Idem in Manu. cap 29.

quies, cùm totum in amorem Dei per desiderium figitur, nec quidquam aliud appetit; sed in eo quod tenet, felici quadam dulcedine delectatur, delectando iucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione inde aliquantulum abstractum fuerit, summâ cum festinatione illuc redire festinat, exilium reputans, alibi quàm ibi moram facere. Sed hoc scio, Domine Deus meus, quia vbicumque sum sine te, malè est mihi præter te, non solùm extra me, sed etiam in me; quia omnis copia quæ non est Deus meus, mihi est egestas. Satiabor tunc, cùm apparuerit gloria tua.

CONSIDERA TERTIO, Quanto desiderio Sancti viri ad hanc CORDIS requiem aspirarint, quàm grauiter conquesti fuerint se adhuc Corporeo carcere conclusos, ab illâ requie præpediri. Audi Dauidis suspiria: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est! habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea. Iterumque: Educ de custodia Animã meam, ad confitendum nomini tuo. Et: Quemadmodũ desiderat Ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat Anima mea ad te Deus. Ac si diceret: O fons vitæ, vena aquarum viuentium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terrâ desertâ, inuiâ & inaquosâ,

Idem Solil. c. 13.

Psal. 16. 15.

Ps. 119. 5.

Ps. 141. 8

Ps. 41. 2.

Aug. Solil. c. 35.

Ps. 62. 3

quosâ, vt videam virtutem tuam & gloriam tuam,& satiem ex aquis misericordiæ sitim meam? Sitio, Domine, fons vitæ es, satia me. Sitio, Domine, sitio te Deum viuũ. Sitiuit in te Anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. O quando veniam, & apparebo ante faciem Dei! Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? & volabo, & requiescã. Nihil, ait Augustinus, mihi tam dulce, quàm cum Domino meo esse: præbe mihi rogo, pennas, quibus indutus, ad te volitem sursum. Non minoribus æstuabat desideriis vas illud electionis S. Paulus, qui coarctatũ se scribit, desiderium habens dissolui, & esse cum Christo. Quàm grauiter alibi exclamat: Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius? Quorsum autem liberari optabat, nisi quia suspirabat ad patriam, & requiem Domini sui? Quis nõ similiter cum his Sanctissimis viris suspiret, & anhelet ad Deum finem suum, & centrũ Animæ suæ? Si enim aues quærunt aërem, pisces aquam, ignis terræ ignem elementarem (cuius locus est spatium inter conuexum aëris & concauum lunæ) si omnia denique quærunt suum locum & centrum, & illuc tendunt; cur nos non quæremus Deum, qui est quies nostra, nostrũ centrum, & summum bonum?

Psal. 62. 2. *Ps. 41. 3.* *In Medit. cap. 27.* *Philip. 1. 25.* *Rom. 7. 24.* *Hector. Pint. in cap. 23. Ezech.*

Si flumina magno impetu tendunt in mare, quia, vt ait Salomon, exeunt è mari; cur nos non amabimus, non aspirabimus, non tendemus omni conatu amoris in Deum, in illud immensum mare bonitatis diuinæ, vnde processimus?

CONSIDERA QVARTO, Quanta sit lætitia illius CORDIS, quod in summo bono quiescens, inebriatur ab vbertate Domus Dei! quæ voluptas illius Animæ, quæ postquam in omnibus requiem quæsiuit, in hereditate Domini moratur. COR humanum (inquit S. Augustinus) COR indigens, COR expertũ ærumnas & miserias, immò obrutum miseriis, quantũ gauderes, si in his omnibus abundares? Interrogo vltima intima tua, si capere possent gaudium suum, de tantâ beatitudine suâ. In hac enim beatitudine inuenit homo quem diligit Anima sua. Inuenit post longam peregrinationem, ciuitatem habitationis; post nauigationem, portum; post exilium, patriam; post diurnum opus, lectulum quietis; post laborem, mercedem; post pugnam, præmium. Hedera, arborem quâ sustentatur, & in altum surrigitur, mille ramis quasi brachiis stringit, eamque amplexatur; quia suam ab illâ perfectionem & erectionem accipit.

Eccle. 1. 7. *Ps. 35. 9.* *Eccli. 24. 11.* *In Man. cap. 35.*

Quis

Quis mihi det, ô Dilecte mi, gaudium & felicitas CORDIS mei, vt inueniam te, vt requiescam in te! apprehendam te, & innitar super te, nec dimittam te in æternum: Mihi enim adhærere Deo bonū est. Quòd si torpida sit Anima mea, & tantæ bonitatis intuitu non moueatur, trahe me post te, ô Magnes CORDIS mei, vt post te expeditè in odorem vnguentorū tuorum currens, vsque ad tuæ pulchritudinis visionem efficaciter satiandus quantocius, te quoque duce merear peruenire. Factus sum Domine ad videndum te, & nondū feci propter quod fecisti me. Miserere mei, & exaudi me. Tibi enim dixit COR meum; exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Eia nunc ergo tu Domine Deus meus, doce COR meum, vbi & quomodo te quærat? vbi & quomodo te inueniat? vbi & quomodo in te requiescat? Tu es enim Animæ meæ centrum, Tu CORDIS mei requies, Tu cupiditatis meæ satietas, Tu votorum summa meorum, Tu desideriorum omnium consummatio.

Psal. 72. 28. *Aug. in Medit. cap. 35.* *Cāt. 1. 3.* *Ps. 26. 8.* *Ansel. in proslog. cap. 1.*

Tu requies tranquilla piis, te cernere Finis,
Principiū, Rector, Dux, Semita, Terminus idem.

Boët. l. 3. Metro. 9.

FINIS LIBRI TERTII.

SCHOLÆ CORDIS LIBER QVARTVS.

Exercitatio CORDIS *in Christi Passione.*

PRÆFATIO.

De vtilitate meditandi Passionem Domini nostri Iesu Christi.

Fasciculus Myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Cant. 1. 12.

CONFECIMVS Diuinâ adiuti gratiâ, trium dierum iter, & auersum olim à Deo COR, per triplicis viæ spiritualis semitas ad felicissimam, cum benignissimo Animarum Sponso, vnio-

 nem

nem adduximus: adeò quidem, vt ad consummatam huius Scholæ perfectionem, nihil iam ampliùs superesse videri posset. Verùm, cùm inter omnia pietatis exercitia, nihil sit quod efficaciùs COR à peccatis auertat, ad omnem vehementiùs virtutem impellat, & diuini amoris flammis ardentiùs succendat, quàm sedula Meditatio acerbissimæ Passionis Domini nostri IESV Christi; vtile omninò, immò penè necessarium est, vt in ea quoque COR nostrum frequentissimè exerceatur, & maximo studio illi incumbat. Certum enim est (vt Origenes dixit) quia vbi mors Christi Animo circumfertur, non potest regnare peccatum. Est enim tanta vis Crucis Christi, vt si ante oculos ponatur, & in mente fideliter retineatur, nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, nulla superare possit inuidia; sed continuè ad eius præsentiam, totus ille peccati, & carnis

Orig. in c. 6. ad Rom.

carnis fugatur exercitus. Hæc Origenes. Cui consonat mellifluus Bernardus, dicens: Mirabilis Passio tua Domine Iesu, quæ passiones omnium nostrûm propulsauit, propitiata est omnibus iniquitatibus nostris, & nulli vmquam pesti nostræ inuenitur inefficax. Quid enim tam ad mortem, quod non tuâ morte saluetur? Iam verò quis explicet, quot & quàm eximiæ virtutes in sacra Domini Passione resplendent? Quamuis enim in omni vitâ suâ Saluator noster omnium virtutum Magistrum se exhibuerit, multò tamen perfectiùs, ac luculentiùs in morte suâ eas toti mundo spectandas proposuit. Non ita elucet candidum Lilium inter spinas, quàm pulcherrimæ Christi virtutes in medio atrocissimarũ pœnarum coruscant. Optimè proinde dixit Apostolus: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Tota enim Christi

Fe n. ser. in Ter 4. I e dom. Pen.

1. Pet. 2. 21.

Paſſio nihil aliud fuit,quàm Schola virtutum, in qua (vt Auguſtini verbis vtar) lignum, cui affixa ſunt membra patientis, cathedra fuit Magiſtri docentis. Quid verò de diuino amore dicam,cùm hîc nō tam ſcintillæ quædã, aut flammæ erumpant; ſed maximi incendij fornax ſuccenſa videatur. Quis enim cum Bernardo non obſtupeſcat exceſſũ diuini amoris, quem Chriſtus in Paſſione oſtendit? Propter nimiam charitatē ſuã, quâ dilexit nos Deus, vt ſeruum redimeret, nec Pater Filio,nec ſibi Filius ipſe pepercit. Verè nimiam, quia menſuram excedit, modum ſuperat, planè ſuperemi- nens vniuerſis. Maiorem, inquit, charitatem nemo habet, quàm vt Animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Tu maiorem habuiſti, Domine, ponens eam etiam pro inimicis. Cùm enim adhuc inimici eſſemus, per mortem tuam, & tibi reconciliati ſumus, & Patri. Quænam alia

Auguſt. Tract. 119. in Ioan.
Vbi ſupr.
Eph. 2.4.
Ioan. 15. 13.
Rom. 5. 10.

alia videbitur eſſe,vel fuiſſe,vel fore huic ſimilis charitati? Vix pro iuſto quis moritur,tu pro impiis paſſus es; moriens propter dilicta noſtra, qui veniſti iuſtificare gratis peccatores; ſeruos facere fratres; captiuos, coheredes; exules, reges. Hæc tanta charitas planè digna eſt cuius Meditatio ſic mentem occupet, ſic totam ſibi vendicet Animam, vt omninò vitium curioſitatis exſufflet. Ita Bernardus. Ob hos tam eximios fructus, Alberto etiam Magno iudice, ſimplex recordatio, vel Meditatio Paſſionis Chriſti, pluris æſtimanda, quàm ſextâ qualibet Feriâ ieiunare, vel ſe verberare, vel dietim Pſalterium integrũ recitare. Meritò proinde aure CORDIS excipienda eſt breuis illa quidē, ſed optima S. Auguſtini ad Virgines exhortatio: Totus, inquit, vobis figatur in CORDE, qui pro vobis fixus eſt in Cruce. Fecit id amans & amata cæleſti Sponſo Anima, quæ dicebat: Faſciculus

Rom. 5. 7
Tract. de Miſſa.
Lib. de S Virgin. c. 54.
Cãt. 1. 12

Myrrhe Dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Id est: Sponsus meus, ob Passionis asperitatem, & mortis amaritudinem, est mihi velut Myrrhę fasciculus, quem in medio CORDIS mei gestabo, vt eius odore recreer. Quàm prudenter verò hîc monet Bernardus: *Ser. 43. in Cant.* Tu quoque si sapis, imitaberis Sponsæ prudentiam, atque hunc Myrrhę tam charum fasciculum, de Principali tui pectoris (nec ad horam) patieris auelli; amara illa omnia quæ pro te pertulit, semper in memoriâ retinens, & assiduâ meditatione reuoluens, quò possis dicere & tu: Fasciculus Myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Quod vt omninò persuadeat, proprium subiungit exemplum. *Ibidem.* Sed & ego, inquit, Fratres, ab ineunte meâ conuersatione, pro aceruo meritorum, quæ mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter vbera mea collocare curaui, collectum

ctum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei. Primùm videlicet infantilium illarum necessitatum, deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationũ in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo, postremò periculorum in falsis fratribus, conuitiorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similium, quæ in salutem nostri generis sylua Euangelica copiosissimè noscitur protulisse. Hæc meditari dixi Sapientiam, in his iustitiæ mihi perfectionem constitui, in his plenitudinem scientiæ, in his diuitias salutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdum potus salutaris amaritudinis, ex his rursum suauis vnctio consolationis. Propterea hæc mihi in ore frequenter, sicut vos scitis: hæc in CORDE semper, sicut Deus scit: hæc stylo meo ad-

modum familiaria, ſicut apparet: hęc mea ſublimior interim Philoſophia, ſcire Ieſum, & hunc crucifixum. Hunc & vos dilectiſsimi tam dilectum faſciculum colligite vobis; hunc medullis inſerite CORDIS, & hoc munite aditum pectoris, vt & vobis inter vbera commoretur. Hactenus Bernardus, more ſuo ſuauiſsimè. Cuius quidem tam Sancti Patris vt monitis obtemperaremus, extremo hoc Libro præcipua Dominicæ Paſsionis myſteria & inſtrumenta CORDI meditanda proponimus, vt illa in Myrrhæ quemdam faſciculum colligata, in medio vberũ, in meditullio, inquam, CORDIS collocari queant. Vt autem (quod maximè hîc ſpectandum eſt) affectus magis inardeſceret, Soliloquiorum ſtylo vſi ſumus: quòd omninò conſideremus id Lectoribus, huiuſque Scholæ Diſcipulis fore gratius. Venite igitur ad menſam hanc, & comedite, & inebriamini chariſſimi.

1. Cor. 2. 2.

Cãt. 5. 1.

ſimi. Comedite, hîc, coctum in ligno Crucis, panem, qui COR hominis confirmat. Bibite, de calcato à Dilecto votorum veſtrorum torculari, vinum COR hominis lætificans. Quotidie aliquam Libri huius Lectionem diſcite, quotidie huius Lectionis ſumite bolum; hunc non tranſglutiendo, ſed magnâ moroſitate maſticando, hinc inde tranſferte per ora, vt ſentire dulcedinem valeatis. Audite denique quid vnicuique veſtrûm magnus Romanæ Eccleſiæ Præſul dicat Gregorius: Compatere, inquit, Saluatori noſtro Ieſu, memoriam Paſsionis & vulnerum eius, in CORDE tuo, habendo: certiſsimè confidens, quòd eius conſolationis ſocius in futuro efficieris, ſi eius tribulationis in præſenti ſocius inueniris: nec enim pro ipſo piè lugentibus, gloriam ſuam negabit; qui nec Magdalenæ dolenti, & ipſum quærenti, reſurrectionem ſuam occultari voluit.

Pſ. 103. 16.

Ibid. v. 15

Hier. in Epiſt. ad Euſtoch.

Lib. 6. Mor. c. 6.

Ioan. 20. 15.

RHYTMICA
S. BONAVENTVRAE
CARDINALIS
PARÆNESIS,
Ad Dominicæ Pasſionis meditanda Mysteria.

RECORDARE, frater pie,
Septem vicibus in die,
Paſsionis Domini:
Per quam ſumus liberati,
Et æternæ vitæ dati,
Et ſupremo lumini.
Quando ſedes, ſtas, & iaces,
Quando loqueris, & taces,
Feſſus cùm quieueris:
Chriſtum quæras, in quo ſperas:
Crucifixum CORDE geras,
Vbicumque fueris.

Dili-

Diligenter pone mentem,
Super Chriſtum patientem,
Vt ei condoleas.
Chriſti mortem, Chriſtiane,
Plange ſerò, plange manè,
Et in planctu gaudeas.
Quàm deſpectus, quàm deiectus
Rex cælorum eſt effectus,
Vt ſaluaret ſæculum!
Eſuriuit, & ſitiuit,
Pauper, & egenus iuit
Vſque ad patibulum.
Recordare paupertatis,
Et extremæ vilitatis,
Et grauis ſupplicij.
Si es compos rationis,
Eſto memor Paſsionis,
Fellis, & abſynthij.
Cogitans hæc ingemiſce,
Et in iſtis planctum miſce,
Et CORDIS mæſtitias.
Corpus ange, CORDE plange,
Mentem frange, manu tange,
Chriſti mortis ſemitas.

Virum

Virum respice dolorum,
Et nouißimum virorum,
Fortem ad supplicia.
Tibi gratum sit & æquum,
Iam in Cruce mori secum,
Compati conuitia.
Quando vides te afflictum,
Desolatum, ita victum,
Vt quasi deficias;
Christi cogites dolores,
Graues pœnas, & mœrores,
Sputa, contumelias.
Bone frater, quidquid agas,
Crucifixi vide plagas,
Et ei compatere.
Omni tempore sint tibi
Quasi spiritales cibi,
His gaudenter fruere.

SEXTA

SEXTA CLASSIS.

Peregrinatio CORDIS cum Christo patiente.

QVAM *ignominiosa Discipulis, tam Christo tristis admodum fuit, fuga illa, quâ Apostoli omnes relicto eo, iam Iudæorum manibus comprehenso, turpiter fugerunt. Tantum verò hæc desertio Saluatori nostro dolorem attulit, vt de eo non semel in Sacra Scriptura conquestus sit. Noti mei, ait apud Iob, quasi alieni recesserunt à me. Iterumq;: Fratres mei præterierunt me, sicut torrens, qui raptim transit in conuallibus. Et per Psalmistam: Qui iuxta me erant, de longè steterunt. Contrà verò, eximiam laudem merentur illæ Mulieres, quæ secutæ fuerunt Iesum à Galilæa, & baiulantem sibi Crucem comitabantur, plangentes & lamentantes eum, quarum etiam lacrymæ Christo Domino non ingratæ fuerunt. Piæ hæ feminæ,* SEXTÆ *huius* CLASSIS *Hypodidascalæ erunt, suoq; exemplo*

Luc. 14. 50.
Iob. 19. 13.
Iob. 6. 15
Ps. 37. 13
Matt. 27 55.

emplo fidelem Animam docebunt, vt toto CORDE sequatur Dilectum suum, non tantùm vsque ad nuptias Cana Galilææ, vbi bonum vinum ex aquâ factũ fuit; vel in desertum, vbi panes multiplicauit; aut ad montem Thabor, in quo bonum videbatur Petro esse; vel hortum tandem Gethsemani, in quo ille dormiebat: sed vsque ad ipsum montem Caluariæ. Maxima enim hominis gloria est, cum Deo ambulare, Christum sequi, & eius vestigia imitari. Cùm Rex Dauid rebellis filij persecutionem declinans, nudis pedibus Oliueti montem ascenderet, suamq; calamitatem, calentibus lacrymis, aspectu lamentabili defleret, plangens & eiulans; vniuersus populus, & ipse colacrymando sequebatur. Sequere & tu, Anima mea, Dilectum tuum, à Discipulo venditum, trans torrentem Cedron hortum Gethsemani subeuntem. Sequere ligatum, per vicos & plateas immaniter protractum, sequere diuersa tribunalia subeuntem, sequere ad Pilati prætorium, in quo durißimè flagellis cæditur, spinis coronatur, & tandem morti adiudicatur. Vade cum illo Cruce onusto vsque in Caluariæ montem; & ibi tum eodem te, & COR tuum crucifige, vt cum Apostolo dicere poßis: Christo confixus sum Cruci, & mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Hæc est enim salutaris peregrinatio, quam Lectiones huius Claßis te docebunt, hæc est digna Christi Sponsâ fide-

Matt. 17. 4.
Idem 26. 40.
2. Reg. 15. 30.
Gal. 2. 19
Ibid. 6. 14.

fidelitas, vt sequatur Agnum quocumque ierit. Sequere ergo audacter & generosè, quia vt Sponsus tuus ait: Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.

Apoc. 14. 4.
Ioan. 8. 12.

LE-

BALNEVM CORDIS, EX SVDORE SANGVINEO.

Multo labore sudatum est, et non exiuit de eâ nimia rubigo eius. *Ezech. 24. 12.*

Balnea, sanguinei sponsi sudata cruore,
COR ægrum hic tibi quæ dat Paradisus, adi.

40.

LECTIO I.

Balneum CORDIS, ex sudore Sanguineo.

Multo labore sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius.
Ezech. 24. 12.

Balnea sanguinei Sponsi sudata cruore
COR ægrum, hic tibi quæ dat Paradisus, adi.

AVSCVLTA, ô Anima mea, vocem Dilecti tui, ad Paradisum suum te inuitantis: Veni in hortum meum, soror mea Sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus. Non vereatur bona puella introire in Paradisum Dilecti sui, vt honorificetur ante faciem eius. Quia enim primus parens tuus in Paradiso peccauit, vbi & sub arbore malo corrupta est mater tua, vbi violata est genitrix tua: Ingressus est Sponsus tuus alium hortum, vt ibi progenitorum tuorum, tibique congenitum delictum expiaret; vt vnde mors oriebatur, inde vita resur-

Cāt. 5. 1.
Iudith. 12. 12.
Gen. 3. 7.
Cāt. 8. 5.
Missale Rom.

surgeret. In horto, propter vetiti cibi esum, primus parens in lethalem morbum inciderat: venit secundus Adam in hortum, vt pestiferum humorem, quem in eo prior suxerat, per sudorem foras expelleret;

Breuiar. Rom. ex Fortun.

Et medelam ferret inde,
Hostis vnde læserat.

Ingredere & tu coinquinata Anima, in hortum Sponsi tui, sanguineo eius sudore irriguo, ingredere vt laues à malitia COR tuum. *Ier. 4. 14* Ingressa est aliquando Susanna in pomarium suum, vt lauaretur; at deprehensa ab impuris senibus, in angustias incidit longè maximas, & graue mortis periculum. *Dan. 13. 15.* Ad Sponsi verò tui hortum si lauanda accesseris, nullum adibis discrimen; sed magis lauaberis ab iniquitate tua, & super niuem dealbaberis. *Ps. 50. 8.* Vt enim in veteri illo Paradiso fons ascendebat de terra, irrigans vniuersam superficiem terræ: *Gen. 2. 6.* ita & in nouo hoc Dilecti tui Paradiso, de sacro eius Corpore fons scaturit aquæ vitæ, vt irriget superficiem terræ CORDIS tui. Hic est ille fons, qui de domo Domini egreditur, irrigans torrentem spinarum. *Ioel. 3. 18* Sanguineus, inquam, de Domini Corpore profluit fons, vt spinas CORDIS nostri, vitia & peccata, quæ nullam frugem habuêre iustitiæ, commutet in Domini noualia; *Hier. in Ioel.* &

& ariditatem nostram riget aquis largissimis; & pro spinis ac vepribus, flores multiplices virtutum germinemus, & lilia castitatis, & rosæ pudoris ac virginitatis exuberent: vt in terra CORDIS nostri appareant flores rosarum, fusi cruoris colore vernantes. Hic est, ô Sponsa, fons patens domui Dauid, & habitantibus Ierusalem, in ablutionem Peccatoris & menstruatæ. *Zachar. 13. 1.* Hîc igitur lauâre, & mundaberis. Benedictus sis tu Domine Deus meus, qui in sudore vultus tui præparasti lauacrum immundo CORDI meo. Temperasti mihi, ô Sponse sanguinum pretiosissimum balneum, de cruore tuo calidum, de admixtis lacrymis tuis temperatũ. Intermiserit, cælesti consilio, Imperator Constantinus immane balneum, ex innocentium sanguine lepræ curandæ causâ præparatum: *Surius Tom. 6. in vita S. Siluestri c. 9.* ego sanè in innocentissimi Sanguinis tui balneo, in horto tuo præparato, COR meum abluam, & dealbabo illud in Sanguine Agni. Languet prorsus ægrum COR meum; at sanum efficietur, si hoc lacrymarum, sudorum, sanguinisque tui balneo innatare possit. Verè enim effusus hic sanguis Medici, factum est medicamentum phrenetici; & infirmitas tua, Domine Iesu, nostra facta est fortitudo. *August. Tract. 15 in Ioan.* Fortitudo tua

 nos

nos creauit, infirmitas recreauit. Fortitudo fecit, vt quod non erat esset; infirmitas tua fecit, vt quod erat non periret. Cùm enim COR meum sicut aquam bibisset iniquitatem, & inde in hydropisin, paralysin, variosque morbos incidisset, tu, ô cælestis Medice, sanans omnem languorem & omnem infirmitatem, misericordiâ motus, languores nostros ipse tulisti, & dolores nostros ipse portasti. In te omnem medicamentorum vim, quâ COR meum egebat, expertus es; atque ita, cùm ego noxios humores desudare deberem, tu pro me Sanguinē sudasti, tu apertis vndiq; venis cruorem tuum effluere permisisti, tu expurgantē fellis & aceti potionem pro me admisisti, vt mihi sanitatem tribueres. Væ vobis crudelissima peccata mea, quibus parū visum est molesta fuisse hominibus, nisi molesta fuissetis & Deo meo! Gratiæ verò tibi, Domine Iesu, qui in Sanguine tuo incircumciso CORDI meo præparasti balneum simul, & lauacrum. Complaceat, obsecro, tibi, vt in eodem abluas me, & sanitati restituas infirmum COR meum. Liquescat illud tantæ charitatis ardore. Si enim durissimus Adamas hirci sanguine mollescit, quomodo non duritia CORDIS mei sicut cera liquefiet attactu San-

Matt. 4. 23. *Isa. 53. 4* *Luc. 22. 44.* *Isa. 7. 13*

Sanguinis Agni immaculati? Repurga Domine, COR hoc lixiuio Sanguinis tui, & emunda ab omni inquinamento, ab omni scoria & rubigine. Non contingat mihi, vt de ingrato CORDE meo, nimiumque obdurato, veterem illam querelam iterare cogaris: Multo labore sudatum est, & non exiuit de eo nimia rubigo eius. Immunditia tua execrabilis: quia mundare te volui, & non es mundata à sordibus tuis. Ampliùs igitur laua me Domine, ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me. Iterùm ergo, iterumque rogabo

Ezech. 24. 12. 13 *Ps. 50. 4.*

Te iuste Iudex CORDIVM,
Vt auferas piacula,
Sordesq; CORDIS abluas,
Donesq; Christe gratiam,
Vt arceantur crimina.

Breuiar. Rom.

Laua Domine in Sanguine tuo,
Laua COR hoc sordidum,
Riga COR hoc aridum,
Sana COR hoc saucium,
Flecte COR hoc rigidum,
Foue COR hoc frigidum,
Rege COR hoc deuium.

Missale Rom.

VINCVLVM CORDIS EX FVNIBVS CHRISTI.

Traham eos in funiculis Adam, et in uinculis charitatis. *Oseæ. 11.*

Crimina te, duro, fateor, mea, fune ligarunt,
Dulcior, aſtringat COR tibi, funis, amor.

41.

LECTIO II.

Vinculum CORDIS, ex Funibus Chriſti.

Traham eos in funiculis Adam, & in vinculis charitatis.
Oſeæ. 11. 4.

Crimina, te duro, fateor, mea, fune ligarunt.
Dulcior aſtringat COR tibi funis amor.

CONCVPIVIT Anima mea frequenter ſequi te, ô bone Ieſu, quocumque ires; ſed eheu! funes peccatorum circumplexi ſunt me, & aggrauati ſunt compedes mei, vt incedere non valeam. Traxi, proh dolor! iniquitatem in funiculis vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri peccatum. Dicere & ego cum Manaſſe poſſum: Incuruatus ſum multo vinculo ferreo, vt non poſſim attollere caput meum: & non eſt reſpiratio mihi. Ita ſcilicet, ita iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur; ita ergo vinctus, & compeditus, non

Pſ. 118. 6
Thren. 3. 7.
Iſaiæ 5. 18.
2. Paralip. 36.
Prou. 5. 22.

possum currere, immò ne ambulare quidem post vestigia pedum tuorum. Neque verò ignoranti hunc morbum, & languorem meum commemoro: Imperfectum enim meum viderunt oculi tui. An non enim, ô Domine Iesu, Spiritus oris nostri, captus es in peccatis nostris, cui diximus: In vmbrâ tuâ viuemus. Propter manus meas operantes iniquitatem, traditus es in manus peccatorum: & quia nimiâ libertate primus Adam pater meus extendit manus suas ad Arborem vetitam, manus tuæ ligatæ fuerunt: & quia à via mala nō prohibui pedes meos, ideò pedes tui compedibus aggrauati sunt. Non igitur nescis, Domine, quàm parum expeditus sum ad currendam viam tuam. COR meum, quod igneæ naturæ, atque admodum mobile creasti, multo torpore saucium, graui catenâ deuinctum iacet, adeoque per se ire non potest, quò tantoperè tamen affectat. Quid igitur faciam, ô desiderium CORDIS mei? obsecro te per funes & vincula, quibus propter me alligari dignatus es, astringe COR meum tibi, & trahe illud post te; primùm quidem ad Crucem, inde verò vsque ad cælum. Tu enim dixisti: Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Benedictū sit eloquium Domini

Ps. 138. 16. *Thren. 4. 20.* *Ps. 118. 101.* *2. Reg. 3. 34.* *Ioan. 12. 23.* *1. Reg. 25. 33.*

Domini mei! Fiat mihi secundùm verbum tuum, ô Verbum æternum. Trahe me ad te, qui exaltatus es in Cruce pro me; trahe me in funiculis Adam, & in vinculis charitatis. Vincula enim dolorum tuorum, vincula charitatis nobis effecta sunt; quibus nos tibi alligare dignaris. Tenax enim funiculus amor: amor affectuosè trahit, cui est idipsum alloqui, quod est allicere; nihil amoris tenacius vinculo, nihil trahentius. Dicā ergo cum Sponsâ tuâ: Trahe me, post te curremus in odorem vnguentorum tuorum. Fessa sum, deficio; noli me deserere, sed trahe me post te, ne incipiam vagari post amatores alios, nec curram quasi in incertum. Trahe me quodammodo inuitam, vt facias voluntariam: trahe torpentem, vt reddas currentem. Tu quidem, ô Domine, exultasti vt Gigas ad currendam viam salutis nostræ; sed quis mihi det, vt sine timore de manu inimicorum meorum liberatus curram post te, & sequar te: nisi enim sequar te, numquam dabitur assequi te, numquam consequi te. Trahe me igitur post te, trahe COR meum vinculo perfectionis, vt sequatur te, & alligetur tibi.

QVAM verò gloriosa sunt CORDI meo hæc vincula tua, hi funiculi tui, qui diffi-

Luc. 1. 38. *Oseæ 11. 4.* *Gilbert. in Cant. hom. 19.* *Cāt. 1. 3.* *Bern. ser. 21. in Cant.* *Ps. 18. 6.* *Luc. 1. 74.* *Eccle. 4. 12.*

 culter

culter rumpuntur. Meritò de iis cum Dauide exultabundus canam: Funes ceciderunt mihi in præclaris. Præclara enim sunt vincula, quæ me tibi, teque mihi deuinciunt. Dicam & de illis, quod de Sapientia scriptum est: Erunt mihi compedes tui in protectionem fortitudinis, & bases virtutis, & torques tui in stolam gloriæ: decor enim vitæ est in illis, & vincula tua alligatura salutaris. Quàm libenter igitur iniiciam pedes meos in compedes tuos, & COR meum dabo ligandum vinculis dulcissimæ charitatis tuæ! Quis mihi hoc tribuat, vt cum Paulo gloriari possim in vinculis meis, & vocari vinctus Iesu Christi: qui ideò gaudio repletus est, quòd vincula eius manifesta fierent in Christo, in omni prætorio, & in ceteris omnibus. Vinctum enim esse propter te, Domine Iesu, illustrius est, quàm siue Apostolum, siue Doctorem, siue Euangelistam esse. Magna dignitas hæc, & Regno quouis ac Consulatu maior; qui diligit & ardet Christum, eligit potiùs vincula ferre propter Christum, quàm cælos inhabitare: non enim caput ita splendidum reddit imposita corona margaritis conspicua, vt catena ferrea quæ propter Christum fertur. Quid autem? si tam gloriosum est pro Christo alligari, quid erit cum Christo colligari, illique astringi? Mihi certè adhærere Deo bonum est, & absolutum à vinculis peccatorum vinculis perpetuæ charitatis alligari Amori meo, pro me alligato, vincto, & crucifixo. Ita quæso mihi contingat, Domine Iesu! Quis enim refugiat vincula tua, quæ soluunt, & non alligant? vincula tua, vincula charitatis; gloriosiùs ab his astringimur, quàm ab aliis absoluimur & relaxamur. Vincula tua voluntaria sunt, & vertuntur in amplexus: quique his fuerit colligatus, dicet: Sinistra eius sub capite meo, & dextera eius complectetur me. Fruar, obsecro, his vinculis tuis Amor meus, & innoda COR meum CORDI tuo, vt vnus tecum efficiar spiritus, vt vnus esse possim de numero eorum, de quibus Propheta tuus dixit: Post te ambulabunt, vincti manicis pergent, & te adorabunt, teque deprecabuntur.

Ps. 15. 6.
Eccli. 6. 30.
Phil. 1. 13.
Chrysost. hom. 8. in Epist. ad Ephes.
Psal. 72. 28.
Ambros. lib. 3. Epist. 25.
Hieron. Ep. 127.
Mans. 27
Cant. 8. 3.
Isaiæ. 45 14.

LE-

FVLCRVM CORDIS, CHRISTI COLVMNA.

Confirmate CORDA uestra. *Jacob. 5. 8.*

Non flores, non poma, meum COR *debile poscit,*
Fulcit hæc tua me, christe, columna satis.

42.

LECTIO III.

Fulcrum CORDIS, Christi columna.

Confirmate CORDA *vestra.*
Iacob 5. 8.

Non flores, non poma meum COR *debile poscit,*
Fulciet hæc tua me Christe columna satis.

QVAM instabile, & labile est COR nostrum! Quasi mare feruens, quiescere non potest, huc atque illuc fluctuat, & numquam in eodem statu permanet. Dignè pensare, & sufficienter æstimare non valeo; quæ sit illa tam multiplex cogitationum CORDIS mei volubilitas, & tam inquieta & infatigabilis velocitas, quæ per tam multa, tam varia, tam infinita discurrere me facit. Nullâ enim horâ, & nullo temporis momento quiescere possum; sed per infinita spatia locorum, & volumina temporum, mirâ festinatione pertranseo. Faciliùs atomos mundi possem dinumerare, quàm motus COR-

Isaiæ 57. 20.
Iob 14. 2
Bern. de interiori domo c. 64.
Cap. 62.

DIS

DIS mei. Velocitas animalium & volatilium meis motibus æquiparari non potest. Desideriorum meorum non est modus, quæ discurrunt per innumerabiles formas creaturarum tuarum. Cogitationes CORDIS mei in vnum figere non possum, quia valdè dissipatæ sunt, torquentes COR meum, & rapientes illud in diuersa. Quis mihi det, ô desiderata tranquillitas mea, vt procella mea mutetur in auram, & sileant omnes fluctus eius? Vtinam, Domine, opponeres mari huic turbido vectem columnam tuam, & diceres: Vsque huc venies, & non procedes ampliùs; & hîc confringes tumentes fluctus tuos. Non possum, Domine, conqueri satis instabilitatem & inconstantiam CORDIS mei, quod subitò mouetur, sicut mouentur ligna syluarum à facie venti. Fluctuat etiam sicut nauis in medio mari. Esto tu, Domine, anchora huius nauiculæ, & alliga eam solidissimæ columnæ tuæ, ad quam pro me alligatus es, vt non ampliùs circumferatur omni vento. Sentio, Domine, quàm debile & infirmum sit COR meum, quàm crebro timore vacillet, quàm sæpè deiiciatur à pusillanimitate Spiritus & tempestate, quàm frequenter deficiat atque desperet. Nescio sanè, an hoc nō ipsa figura CORDIS mei

Iob 17. 11.
Ps. 106. 29.
Iob. 38. 11.
Isaiæ 7. 2.
Ephes. 4. 14.
Ps. 54. 9.

mei me admoneat: superius enim latum, inferne in conum desinit, adeoq; puncto insistere nequit, nisi ab alio sustentetur, aut eidem fortè alligetur. Quare, ô Domine, firmamentū meum, & refugium meum, oro te, suppone labanti CORDI meo columnā tuam, quæ suffulciat me: nisi enim adhibueris manum tuam, citò subuertetur domus CORDIS mei. Creatoris enim omnitenentis omnipotentia causa est subsistendi omni creaturæ. Corrobora igitur, Domine, COR meum, & sustenta me; confirma columnas eius, vt non corruat.

DILECTA illa Sponsa tua, ô Rex pacifice, defectionē CORDIS patiens, exclamabat: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Ego verò præ delitiosis illis fulcimētis, eligo mihi fortissimā columnā tuā, quam brachia tua circumplexa sunt, & cui te alligatum credo, non vt ab ea firmitatem acciperes, sed vt illam tu fortior fulcires. In hac columnâ ego sperabo, per hanc sustentabor, & erit mihi columna, vt requies. Neque verò marmori innitor, dum hac columnâ fulcio COR meum; sed tibi ipsi fortitudo mea. Non enim diuido te à columnâ illâ, ad quam amore mei alligari dignatus es, Deus meus, coram quo columnæ cæli contremiscunt. Tu

Ps. 17. 3.
Eccli. 27. 4.
Prosper in sententiis.
Cāt. 2. 5.
Ps. 26. 3.
Eccli. 36. 26.
Iob. 26. 11.

Ps.70.3. Heb.1.3. Tu ergo ipse es columna mea, & firmamentum meum, qui portas omnia verbo virtutis tuæ. In te ergo recumbet debile COR meum, vt incedens per vias huius vitæ, & sensim ascendens de deserto, cum Cāt.8.5. Sponsa tua innitar superDilectum meum. Veniant venti, excitentur tempestates, in- Iudæ1.13 surgant fluctus feri maris, firmiter stabit COR meum, firmissimâ hac columnâ su- Ps.26.6. stentatum. Si consistant aduersum me castra, non timebit COR meum. Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Quis mihi det, ô Dilecte mi, vt tecum alliger ad columnam, & stringam te, & fortior efficiar alligatus, quàm solutus? Nónne enim vitis, dum suis flagellis palum cui alligatur amplectitur, ab ipso sustentatur? Ita & quisquis tibi innititur, stabilis & constans permanebit, nec vacil- Ps. 111. 7. labit vmquam, quia scriptum scit: Confirmatum est COR eius, non commouebitur, Hebr.13. 9. donec despiciat inimicos suos. Stabilire igitur digneris gratiâ tuâ COR meum, tu Missale Roman. qui es fragilitatis humanæ singulare præsidium; & concede, vt, qui sine te subsistere non valeo, columnæ Passionis tuæ subnixus, inueniar semper in fide tua stabilis, & in amore tuo constans.

LE-

STIMVLVS CORDIS CHRISTI FLAGELLA.

Virga in dorſo eius, qui indiget CORDE. prou. 10. 13.

Ceſſat iners, ceſſant tua cum vigilare flagella:
Coge, Amor, inuitum COR meliora ſequi.

43.

LECTIO IV.

Stimulus CORDIS, Chriſti Flagella.

Virga in dorſo eius, qui indiget CORDE. Prouerb. 10. 13.

Ceſſat iners, ceſſant tua cum vigilare flagella,
Coge Amor inuitum COR *meliora ſequi.*

CONTREMVIT COR meum intra me, & conturbatum eſt vehementer; dum conſidero te, mitiſſime Agne, planè nudum, & columnæ crudeliter alligatum, flagellis duriſſimè cædi, ac laniari. Quis crediſſet, Domine, eò vſque progreſſuram iniquitatem filiorum hominum quos creaſti, vt ſupra dorſum Creatoris ſui fabricarent peccatores, & prolongarent iniquitatem ſuam? Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini: Angeli pacis flete, & omnes habitatores terræ vlulate; quia ille, de quo ſcriptum eſt: Flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo,

Pſ. 128. 3.
Ier. 2. 12.
Iſa. 33. 7
Idē 47. 2
Pſ. 90. 10

nunc non vno flagello, sed innumeris cingitur, pectusque Dei capax, tabernaculum quod sanctificauit Altissimus, impiâ militum manu laceratur. Rabidi illi canes, qui circumdederunt te, mansuetissime Iesu, conciderunt te vulnere super vulnus, & nullâ commiseratione moti, nullo sanguine satiati, supra dolorem vulnerum tuorum addiderunt. Sed mirandum magis est, quòd ad hoc spectaculum non commoueantur CORDA nostra, quæ certissimâ fide credunt, quòd propter scelus populi tui percussus sis, quodque disciplina pacis nostræ super te fit. Dignissimum quidem est, vt seruus sciens voluntatem Domini, & non faciens, plagis vapulet multis; sed quòd tu Vnigenite Fili Dei, cuius cibus fuit vt faceres voluntatem Patris, flagellatus fueris totâ die, vt quæ non rapuisti exolueres, indignissimum omninò, atque ab omni sensu alienum est. Verùm hoc consilium æterni Patris tui fuit, vt liuore tuo sanaremur. Omnes enim nos quasi oues errraueramus, vnusquisque in viam suam declinauerat; at Pater misericordiarum posuit in te iniquitatem omnium nostrûm, atque ideò percussus à Deo, & humiliatus, vulneratus es propter iniquitates nostras, attritus propter scelera nostra. Gratiæ

Ps.45.5. Ps.21.17 Iob.16.15. Psal.68.27. Isa.33.8 Luc.12.47. Ioan.4.34. Ps.72.14 Ps.68.5. Isaiæ53.5.

Gratiæ tibi, Domine Iesu, qui propter flagitia CORDIS nostri, in flagellis paratus fuisti, & irâ Patris tui castigatus mitigasti.

SED iam reuertere ad COR tuum, ô Anima mea, & vide quid hîc discere debeas, & facere CORDI tuo. Si enim COR filij habes, non debet respuere flagella, quibus enim Deus tamquam filiis loquitur, dicit: Fili mi noli negligere disciplinam Domini, neq; fatigeris dũ ab eo argueris; quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autẽ omnẽ filium quem recipit. Flagellatio ergo, filij Dei nota est. Ne tę ergo sine flagello speres futurum, nisi fortè cogites exheredari: nullus enim filius sine flagello, etiam vnicus Dei Filius licet sine peccato, non tamen sine flagello. Audi porrò, ô Anima mea, loquentem deinceps Apostolum ad COR tuum, & flagella velut filiorum Dei characterem commendantem ausculta: Tamquam filiis vobis offert se Deus. Quis enim filius, quem non corripit Pater? Quòd si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri, & nõ filij estis. Multiplicentur ergo, Domine, super me flagella, vt hereditatem filiorum tuorum possim accipere, & conformis fieri imaginis Filij tui, pro me flagellati.

Psal.37.18. Prou.3.11. Heb.12.6. Aug. in Psal.31. Heb.12.7. Rom.8.29.

SED quæ vtilitas CORDI meo, quæve necessitas illud flagellandi? multa per omnem modum. Primùm quidem vt castigatione voluntariâ, & CORDIS afflictione, peccata per ipsum commissa expientur, atque ita ab æterno damnationis flagello liberetur. Ideò enim flagella tua peccantibus nobis immittis Domine, vt misericorditer parcas; sic enim de posteris Dauid dixisti: Si iustitias meas profanauerint, & mandata mea non custodierint, visitabo in virgâ iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum: misericordiam autem meam non dispergam ab eo, neque nocebo in veritate mea. Clementiæ ergo tuæ est, Domine, quòd iniqua gerentes arguas in virgâ virorum, & in plagis filiorum hominum. Væ autem iis qui cum hominibus non flagellabuntur, cum dæmonibus enim posteà flagellabuntur; tales sunt impij illi, de quibus Iob: Domus eorum securæ sunt & pacatæ, & non est virga Dei super illos; sed qualis virga eos maneat, mox aperit, dicens: Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Corripe me igitur, Domine, in virgâ filiorum hominum, ne in æternum proiicias me. Deinde COR hoc meum vecors, tardum, ac pigrum stimulo indiget ac scuticâ, quâ

Rom. 3.2 — *Psal* 88. 32. — 2. *Reg.* 7. 14. — *Ps.* 72. 5. — *Iob.* 21. 9

quâ excitetur ad currendam viam mandatorum tuorum. Flagellum equo, & chamus asino, (dixit Sapiens) & virga in dorso imprudentium. COR meum, velut equus refractarius restitat, vnde flagello & calcaribus eget. Pigrum est instar Asini, nec gressum promouet nisi flagelletur. Stultum est, & viam prudentiæ ignorat, nec ingreditur eam, nisi virgâ coactum.

ASSIDVA ergo ei, Domine, flagella tua, ne in insipientia pereat. Instar trochi est COR meum, consistere in cono non potest nec moueri, nisi flagris impellatur: tam parum scilicet, Domine, amat te, tam parum currit post te, vt nisi tribulatione & flagellis adigi non possit ad quærendam faciem tuam; in eorum nempe numero est, de quibus Regius Vates dixit: Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, posteà accelerauerunt. Gratulabor mihi igitur, Domine, in tuis flagellis, quæ ad meliora, immò ad te Optimum COR meum impellunt.

SED quid vltrà boni latet in his flagellis? erudiunt sanè imprudens COR, & Sapientiam ei tribuunt. Stultitia enim colligata est in CORDE pueri, & virga disciplinæ fugabit eam, vt inquit Sapiens; qui alibi quoque ait: Virga,

Ps. 118. 32. — *Prou.* 26. 3. — *Eccli.* 30. 1. — *Ps.* 15. 4. — *Prou.* 22. 15. — *Prou.* 29. atque 15.

atque correptio tribuit sapientiam. Et: Virga in dorso eius, qui indiget CORDE. Quàm multi insipientes, socordes, immò sine CORDE redierunt ad COR, postquam flagellis Domini afflicti sunt, Testis Ephraim transmigrans, & dicens: Castigasti me, & eruditus sum, quasi iuuenculus indomitus. Quis igitur superponet in cogitatu meo flagella, & in CORDE meo doctrinam sapientiæ, ne increscant ignorantiæ meæ, & multiplicentur delicta mea, & peccata mea abundent? Domine Pater, & Dominator vitæ meæ, per Vnigenitum Filium tuum pro me flagellatum, te humiliter rogo, vt flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis meis mereor, auertas: & pro iis flagella aduersitatis de paternâ tuâ manu patienter suscipiam; vt iis eruditus, discam sicut Filius tuus ambulauit, & ipse ambulare; & adoptionem filiorum Dei merear recipere.

Prou.23.2. *Ierem.31.18.* *Eccli.23.2.* *Eccli.23.1.* *Missale Roman.*

LE-

SEPIMENTVM CORDIS CORONA SPINEA.

Sepiam uiam tuam ſpinis. *Oſeæ. 2. 6.*

Ne careat tua ſpina roſis, COR concolor armet;
Horto arceat ſtygias, ſeps diadema feras.

44.

LECTIO V.

Sepimentum CORDIS, Corona Spinea.

Sepiam viam tuam ſpinis.
Oſeæ. 2. 6.

Ne careat tua ſpina roſis, COR concolor armet:
Horto arceat ſtygias, ſeps-Diadema, feras.

BENIGNISSIME Domine; cui deliciæ ſunt eſſe cum filiis hominum, voluiſti COR meum fieri quaſi Paradiſum deliciarum, & hortum voluptatis, quem ipſe cæleſtis Hortulanus plantaſti, & aquis gratiæ tuæ rigaſti, vt vnus eſſem de numero eorum, de quibus Propheta tuus dixit: Eritque Anima eorum quaſi hortus irriguus. Spiritualem autem hunc hortum, ô cæleſtis Sponſe, ſæpè viſitas & ingrederis, ſiue vt deambules in Paradiſo ad auram post meridiem, ſiue vt conſideres num quid in culturâ eius deſit, videaſque ſi floruit vinea,

Prou. 8. 31.

Ierem. 31. 12.

Gen. 3. 8.

vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica. Quin & descendis in hortum nucum, ad areolam aromatum, vt pascaris in hortis, & lilia colligas, comedasque fructum pomorum tuorum. Quare, cùm tanta sit tibi horti CORDIS mei cura, tamque frequens ad eum accessus, seriò mihi procurandum est, vt talis omninò sit, qualem desiderat Anima tua. Quid autem inter cetera de horto tuo, vnicam Columbam tuam deprædicans, dixisti? Hortus conclusus, soror mea Sponsa, hortus conclusus; iterasti autem verbum istud, vt designares duplici munitione COR nostrum egere: vna enim ei satis non est maceria. Omnimodis igitur mihi hoc curandum est, vt sepem horto meo circumducam, ne fortè Aper de sylua exterminet eum, aut singularis ferus depascatur eum. Timendum quoque ei est à vulpibus paruulis, quæ demoliuntur vineam, quam & destructâ maceriâ vindemiant omnes qui prætergrediuntur viam. Tanti igitur refert hortum hunc esse benè conclusum, & sepe circumdatum; vbi enim non est sepes, diripietur possessio. Vt igitur fiam ædificator sepium, vnde mihi earum materiam conquiram? vbi inueniam rubum aut dumum, vepres, & textiles ramos, è quibus hanc

Cant. 7. 12. *Cāt.* 6. 1. *Cāt.* 5. 1. *Cant.* 4. 14. *Psal.* 79. 14. *Cant.* 2. 15. *Psal.* 79. 13. *Eccles.* 36. 29. *Isaiæ* 58. 12.

hanc mihi sepem plectam? Liceat mihi, ô Rex pacifice, ad hoc vti spineo diademate, quo coronauit te impia mater Synagoga in die lætitiæ CORDIS tui, & desponsationis cum Anima mea. Terra enim nostra, quam sudore vultus tui irrigasti, sentes & spinas protulit tibi. Tu verò, ô Domine, qui factus es velut colonus, agrum hominis pigri, quem totum repleuerant vrticæ & spinæ, expurgasti, atque ideò vineæ tuæ pampinis, & agri tui spicis (vt messis tempore Agricolæ solent) coronari voluisti:

Omnia nostrorum accipiens spineta malorum.

Redimitus es igitur spinis, vt terræ CORDIS nostri spinas extirpares, & peccati aculeos in tui capitis tolerantiâ obtunderes.

SERTVM ergo hoc spineum erit sepes CORDIS mei, quæ facilè illud tutabitur ab incursantium bestiarum iniuriâ. Coronent se alij rosis, ego ad honorem spinis coronati pro me Capitis mei, spineam coronam CORDI meo circumplectam; in huiusmodi lætabor, & esse sub sentibus delicias computabo: hîc, velut lilium inter spinas, COR meum à vellicantium manibus liberum permanebit. Armat spina rosas, armabunt hæ spinæ hortum

Cant. 3. 11. *Ierem.* 14. 8. *Prou.* 24. 30. *Sedul.* l. 4. *car.* *Tertul. de corona milit.* *Iob* 30. 7 *Cāt.* 2. 2.

CORDIS mei contra omnes aduersarios. Hoc enim Diadema inimicum iis, qui insidiantur, eos prohibet: iis autem, qui in Ecclesiâ simul versantur, amicum; eos circumsepit & munit. Hæc corona est flos eorum, qui crediderunt in eum, qui fuit glorificatus; cruentat autem & castigat eos, qui non crediderunt. Meritò sanè sepem CORDIS ex spinis tuis contexam. An non enim consilium tuum illud est, ô Sponse suauissime? Numquid non per os Ecclesiastici dixisti: Sepi aures tuas spinis? Cùm enim aures, oculi, reliquaque sensuum organa, portæ velut CORDIS sint, per quas omnia sensibilia in ipsum CORDIS penetrale intrant, optimè omninò iubes, vt si COR velimus habere munitum, ostia illius spinis obturemus, atque vndique hortum nostrum spinis sepiamus. Aliud porrò beneficiũ, dilectissime Sponse CORDIS mei, in spinis tuis mihi prouidisti. Videns enim multiplices fornicationes CORDIS mei, quamque sæpè currat ad virum alterum, dixisti per Prophetam tuum: Ecce ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceriâ, & semitas suas non inueniet; & dicet: Vadam, & reuertar ad virum meum priorem: quia benè mihi erat tunc, magis quàm nunc. Spinæ enim

Clem. Alexand. l.2. pæd. c.8.

Eccli. 28 28.

Osee.2. 6.7.

enim tribulationum, quas misericorditer sæuiens sæpiùs immittis, CORDA nostra ita concludunt, vt non liceat eis ire quò desiderabant, sed reuertantur ad te virum suum priorem: sicut olim Israëlitæ, cùm occideres eos, quærebant te & reuertebantur, & diluculò veniebant ad te. Sed & spinea corona tua, Domine, & consideratio dolorum, quos ea tibi inflixit, sepiet viam CORDIS mei spinis, ne excurrere velit & vagari post greges sodalium suorum, ne sectari velit delectabilia & vanitates sensuum; sed maneat in horto tuo tecum, consors spinarum & tormentorum tuorum. Eligam ergo, cùm Lectissima Sponsa tua Catharina Senensi, spineam coronam præ aureâ, illaq; COR meum circumcingam, timens, multumque reformidans, sub capite spinato membrum esse delicatum. Muniat, oro Domine, COR meum spinea corona capitis tui, vt per medios tribulationum aculeos, ad immarcessibilem coronam gloriæ tandem pertingere merear. Amen.

Psal.77. 34.

Cãt.1.6.

LE-

PICTVRA CORDIS EX SINDONE VERONICÆ EXPRESSA.

Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. dedisti lætitiam in CORDE meo. *Psal. 4. 7.*

Inspice prototypon, tensiq; in sindone CORDIS *Dilecti faciem spinea pingat acus.*

45.

LECTIO VI.

Pictura CORDIS, ex Sindone Veronicæ expressa.

Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, dedisti lætitiam in CORDE *meo.* Psal. 4. 7.

Inspice prototypon, tensiq; in sindone CORDIS *Dilecti faciem spinea pingat acus.*

QVAM felix, Domine, munere tuo, quàm fortunata fuit illa Veronice, siue Veronica; quæ tibi sub trabali Cruce gementi, præque laboris, itinerisque molestiis extremè fatigato, & tantum non fatiscenti sudarium obtendit, quo vultum tuum benedictum, sanguine, sudoreque conspersum abstergeres. Recepit verò Mnemosynon omni veneratione dignissimum; velum siquidem illud venerandæ faciei tuæ applicatum, viuam eiusdem effigiem impressam retinuit, magno piæ illius menti solatio. Desideraui & ego sæpissimè, ô speciose formâ præ

Ps. 44. 3.

præ filiis hominum, faciem illam tuam decoram, & plenam gratiarum, faciem illam, in quam desiderant Angeli respicere, imprimi CORDI meo, tamquam mollissimæ ceræ, vt perpetuam tui retineret imaginē. Quoties optaui, vt celte sculperetur in silice CORDIS mei viua effigies serenissimi vultus tui! Nosti Domine, quàm sæpè concupiui, vt claui illi, qui cæli fabricatrices manus tuas, & beatissimos pedes terebrarunt, efficerentur mihi cælum, quo profundissimè exararem, inciderémque te in lamina CORDIS mei! O quoties tibi dixit COR meum: Exquisiuit te facies mea! faciem tuam Domine requiram. Ne auertas faciem tuam à me! Quoties dixi: Ostende mihi faciem tuam, & decorem vultus tui, quem deprecantur omnes diuites plebis. At hactenus non licuit esse tam beatos.

1. Pet. 1. 12. *Iob. 19. 24.* *Ps. 26. 9.* *Cant. 2. 14.* *Psal. 44. 13.*

QVID igitur faciam, aut quod consilium excogitabit COR meum cupidissimum speciei & pulchritudinis tuæ? Quid agā Domine, vt fruar similitudine & imagine faciei tuæ? Scio quid faciam: ingeniosus amor est, quod ille suggerit, perficere tentabo: tigilla mihi de Crucis tuæ ligno accipiam, quę in quadratos margines compingam, in quibus COR meum, tamquam telam mundissimam, explicabo, illudq́; funibus,

nibus, quibus alligatus es, ô libertas mea, in quadrū ita distendam, vt nullā habeat plicam vel rugā, planumq́; fiat, in quo efformetur pictura faciei tuæ. Quis verò hic Apelles, qui viuis coloribus hanc mihi exprimat? Quis Zeuxis aut Parrhasius, lineamenta hæc, Veronices sindoni impressa, artifice manu imitabitur. Ipse ego hîc, dum alius non est, qualiscumq; pictoris munus obibo, & respiciens in faciem Christi mei sudario impressam, eamdē, quâ potero, in CORDE meo phrygio opere adumbrabo. Sed vbi acus? vbi byssus? vbi versicoloria fila? Ignosce Domine, reuerentiam Amor nescit, foras mittit pudorem; à tua hęc omnia desumam Passione. Suspiciendum Angelicis potestatibus caput, sed spinis, eheu! coronatum, omnia mihi hæc suppeditabit. Pro radio enim & acu, mihi erit spina vna diadematis tui, quæ sanguine tuo purpurata, quoties CORDIS mei telam punget, eamdem roseo cruore pinget; nec opus mihi bysso, sed euulsis è sacrâ cæsarie tuâ & honorandâ barbâ capillis texere mihi liceat. Quòd si non satis variegata videatur hæc pictura, lacrymis, ô Christe, tuis, nimium ruborem temperabo; vt pingam scilicet Dilectum meum candidū & rubicundum. Quis verò exactam adeò hîc pulchritudinem

Psal. 83. 10. *Cant 5. 10.*

tudinem requirat, cùm ipsi prototypo non fuerit species neque decor ; cùm fuerit quasi absconditus vultus eius & despectus, putatus quasi leprosus & percussus à Deo, vermis & non homo ; opprobrium hominum, & abiectio plebis. Nullus ergo in Nazaræo meo nimium candorem requirat, quem non licuit exprimere, nisi in diademate quo coronauit eum mater sua. Nemo à manu mea columbinos illos oculos velut lacte lotos expectet, cùm imbres lacrymarum, & defluentem stillantes sanguinem defigurare oportuerit. Qualis qualis tamen hæc pictura est, aptissima illa & gratissima est CORDI meo ; & ideò cum gaudio & exultatione dicam : Signatum est super me lumen vultus tui Domine: magno vtique fructu; nam idcircò dedisti lætitiam in CORDE meo. Quid enim dulcius? quid lætius, quàm in CORDE suo portare Imaginem filij Dei? Aptissimum porrò est, vt hæc phrygia acu CORDI intexetur; vt ita non in superficie tantùm hæreat, sed vndique COR penetret, & ex vtraque parte sanguineum Sponsum depictum exhibeat. Delebilis est pictura, quæ calamo fit aut penicillo : oblitterari potest luto laminæ sculptura: eradi possunt altissimæ cælatæ litteræ: emollita cera, aut

Isa. 53. 2 *Ps. 21. 6.* *Cant. 3. 11.* *Cant. 5. 12.* *Ps. 4. 7.*

aut nouo impresso signaculo, perit quæ ei anteà erat impressa forma. Mea autem indelebilis est pictura; stabit quamdiu COR stabit; eradi aut scindi non potest, nisi CORDE ex parte lacerato. Manebit igitur CORDI meo indita amoris mei facies : Fasciculus Myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea, in medio CORDIS mei, commorabitur. Ita fiat, Domine Iesu! Illustra faciem tuam super COR serui tui, mansionem tuam in eo fac, nec deseras donec reuelatâ facie videam te, & adimpleas me lætitiâ cum vultu tuo in æternum benedicto.

Cant. 1. 12. *Psal. 30. 17.* *2. Cor. 3. 18.* *Ps. 15. 11.*

COR PHIALA CHRISTO SITIENTI.

Dabo tibi poculum ex Vino condîto. *Cant. 8. 2.*

Respue, quæ Iudæ genus offert, pocula fellis,
Compuncti CORDIS sed bibe, sponse, merum.

46.

LECTIO VII.

COR Phiala Christo sitienti.

Dabo tibi poculum ex vino condito.
Cant. 8. 2.

Respue quæ Iudæ genus offert pocula fellis,
Compuncti CORDIS *sed bibe Sponse merum.*

ADMIRANDVM valdè fuit, Amator hominum Iesu, quòd tu, apud quem est fons vitæ, & aqua saliens in vitam æternam, fatigatus ex itinere, sedensque supra fontem, mulieri Samaritanæ dixeris: Da mihi bibere. Quam petitionem & ipsa non parum admirabatur. Verùm, sitis illa multò grauior, multoque admirabilior fuit, quam Passionis tuæ tempore tolerasti, quam non dubito ipsos quoque Angelos in admirationem rapuisse, de qua sola in Cruce conqueri voluisti, & iam tanto ante tempore apud Prophetam Regium lamentabiliter eam deplorasti: Aruit, dicens, tamquam testa virtus mea, & lingua mea ad-

Psal. 35. 10.
Ioan. 4. 7
Ioan. 19. 28.
Psal. 21. 16.

Cartag. hom. 7 de pass. l. 11. adhæsit faucibus meis. Quid est hoc, Domine, quòd tu qui das potum omni carni, ipsemet sitias, & non habeas qui refrigeret arentem linguam tuam? *Iudic. 15. 19.* Sampsoni sitienti, aquam potabilem ex asini mandibula dedisti. *Gen. 21. 19.* Sitiuit abiectus puer Ismahel in deserto, & matri Agar Angelus puteum aquæ detexit. *Num. 20 11.* Sitiuit rebellis populus Iudæorũ, & largissimas aquas petra eis suppeditauit. *3. Reg. 17. 3.* Ne siti periret Elias, iussus est recedere ad torrentem Carith, vt ex eo biberet. *Matth. 10. 42.* Et Domino vniuersorum, calix aquæ frigidæ negatur. Potus enim ille, quem vitis aliena, Synagoga Iudaica, Plantatori suo offert, non potus est, sed tormentum: *Ps. 18. 11 Cãt. 2. 14* De quo audire lubet eloquium tuum, super mel dulce. Sonet vox tua in auribus meis: & explica mihi, ô Dilecte mi, vinum illud, quod tibi sub mortem propinatum est. *Ps. 68. 22* Dederunt, inquis, in escam meam fel; & in siti mea potauerunt me aceto. *Thr. 3. 15* Circumdedit me (impia Synagoga) felle, repleuit me amaritudinibus, inebriauit me absynthio. Sed augetur hæc crudelitas, quòd & ego ex amaro CORDE meo propinem tibi quotidie vinum cum felle mixtum, *Matth. 27. 34.* dum bona opera malâ intentione vitio, & corrumpo. Quid reddo tibi è vineâ, quam plantauit dextera tua, nisi vuam fellis, *Deuter. 32. 32.*

lis, & botros amarissimos? Tu stabiliuisti COR meum fructu frumenti, vini, & olei; *Ps. 4. 8.* & pro eo, eheu! obtuli tibi fel draconum, & venenum aspidum insanabile. *Deuter. 32. 33.* Doleo, Domine, super ingratitudine meâ tantâ; atque opto deinceps, conuerso CORDE in vineam electam, & phialam auream, charitate rutilantem, ex eodem propinare tibi vinum optimum, dignum Dilecto meo *Cãt. 7. 9.* ad potandum, labiisque & dentibus illius ad ruminandum. Verùm, vt hoc de Cellario CORDIS mei proferam, necesse est, vt priùs cognoscam quidnam sit illud, quod tantopere sitis. Sitis enim tua, salus nostra, redemptio nostra, conuersio Animarum nostrarum est: quæ multò plus, quàm Corporalis cruciatus te torquet. Quis mihi det, Domine Deus meus, vt possim restringere hanc sitim tuam, & potare te vino *Ps. 59. 5.* compunctionis, defluentis è torculari contriti CORDIS mei! Lego scriptum: *Prou. 31. 6, 7.* Date siceram mœrentibus, & vinum his qui amaro sunt Animo; bibant, & obliuiscantur ægestatis suæ, & doloris sui non recordentur ampliùs. Quàm congruum esset, Domine, vt tibi in maximo mœrore & amaritudine Animæ existenti, hoc, quod ad mortem damnatis negari non solet, beneficium impenderetur; qui vtique iam

inde à Natiuitatis tuæ exordio flagrantissimam hanc sitim semper habuisti, eamque in vltima mortis hora maximè aperuisti, vt tuus in nos Amor, planè eximius, nobis apertè pateret. Quis autem, ô amantissime Spôse Animæ meæ, adeò ferus sit, qui, cùm audit te raucâ & intermoriente voce dicentem, Sitio, non mitescat, & liquefiat, vt totus conuertatur in potum, & leniat sitim amore captæ Animæ tuæ? Quis non os illud, quod verba vitæ æternæ deprompsit, & ignita illa eloquia, penetrantia vsq; ad diuisionem Animæ & Spiritus toties eructauit, refocillare optaret, etiamsi maximo labore idipsum ei constaret? Concupiuit in siti sua Dauid aquam de Cisterna Bethlehem, & tres viri fortissimi irruperunt castra Philisthinorum, & haustam aquam attulerunt ad Regem: & non curram ego per medios cuneos aduersariorũ meorum, per mille pericula Animę meę, vt hauriam aquam ad refocillandum Dilectum meum? Vereor enim, ne mihi dicat aliquando: Sitiui, & non dedisti mihi bibere. Vtinam, Domine, vnicum solatium Animæ meæ, dirumperes penetralia CORDIS mei, & scaturire facias fontes & torrentes in medio pectore meo, vt de torrente in via bibas, antequam vitam morte claudas. Si forem

Ioan. 19. 28.
Hebr. 4. 12.
2. *Reg.* 23. 15.
Matt. 26 35.
Ps. 109. 7.

forem beneficio gratiæ tuæ instar amatæ Sullamitidis tuæ, darem equidem in hac æstuantissima siti tua, ori tuo poculum ex vino condîto, & mustum malorum granatorum meorum. Qualiscumq; tamen sum, offero tibi COR meum, vt inde bibas qualemcumque amorem meum, satagentem sedare sitim tuã. Bibe Domine, obsecro te, bibe COR meum liquefactum, quod cupit infundi CORDI tuo, & misceri amore liquescentibus visceribus tuis. Bibe citò, precor te, & absorbe vota mea, & innumera libamenta, quæ profero tibi de præcordiis meis: & celebrabo conuiuium Regis mei, conuiuiũ, cui præsidet sollicitus amor, qui poculis alternis certare solet. Verùm quid loquor, suauissime Deus CORDIS mei? quale refrigerium tibi paro CORDIS vnius eliquatione, quâ velut aquæ guttâ, magis irritabitur inexplebilis sitis tua? Vtinã liceret mihi, tenerrime Sponse Animæ meæ, vniuersa generis humani CORDA liquare, vt hoc potu dulcissimo sitis tua sedaretur! sed vt video, cùm tantus non suppetat potus, præ siti moriturus es. O sitis! ô sempiterne ardor, vre me, vt satier à fonte viuo, qui surgit in amœnissimo Paradiso deliciarum, & irrigat ciuitatem Dei.

Cãt. 8. 2.
Ioan. à Iesu Maria in Theolog. myst.

LE-

COMPVNCTIO CORDIS CLAVO TIMORIS DEI.

Confortauit eum clauis ut non moueretur. *Isaiæ. 41. 7.*

Hoc mihi COR sancti clauo transfige timoris,
Pro me, qui clauis in cruce fixus eras.

47.

LECTIO VIII.

Compunctio CORDIS clauo timoris Dei.

Confortauit eum clauis, vt non moueretur. Isaiæ. 41. 7.

Hoc mihi COR, sancti, clauo transfige, timoris,
Pro me qui clauis in Cruce fixus eras.

SITIVIT in te Anima mea, & COR meum multipliciter Deus meus: desiderio enim desideraui sequi te, & coniungi tibi; ideoque rogaui te per viscera misericordiæ tuæ, vt in funiculis Adam, & vinculis charitatis traheres me post te, & alligares me tibi. Verùm, quæ mea infidelitas fuit, confregi iugum, dirupi vincula, & retrò recessit COR meum. Quo nexu igitur me tibi astringes, vt ampliùs non discedam à te? Confringi possunt vincula, computrescere funes; at fortiùs & duriùs figunt claui. Quare, ô Domine, clauis tuis confige me tibi, vt nihil omninò sit quod me possit separare à charitate

Ps.62.3. *Luc.1.78* *Osea 11. 4.* *Ier.5.5.* *Rom.8. 39.*

ritate tua, possitque de me illud dici: Confortauit eum clauis, vt non moueretur. *Isaiæ 41. 7.* Voluisti tu, ô Sponse Animæ meæ, priùs quidem funibus trahi & extendi, deinde verò in Cruce clauis configi, qui sacras illas manus tuas foderunt, & terebrarunt. Quid autem hoc significare dicemus, nisi quòd electos tuos, quos prædestinasti cõformes fieri imagini tuæ, per hos gradus *Rom. 8. 29.* prouehas ad salutem? Primùm enim trahis eos funibus ad te, deinde etiam fortiùs clauis tibi configis. Fune, ô Redemptor, alligatus tibi est, qui dum vehementiore tentatione turbatur, proponit sibi honestatis intuitum, memoriam promissionis, & hoc interim se fune retinet, ne propositum penitus abrumpatur. *Bernard. Serm. de triplici vinculo.* Durum profectò vinculũ & molestũ, sed & periculosum nimis, & quod diu tenere non possit. Siquidem putrescunt funes, & pudoris vinculum nos obliuiscimur, aut abrumpimus citò. Est autẽ qui clauis cõfigitur Domino Maiestatis, quem timor Dei ligat, qui non expauescit ad vultus hominum, sed ad memoriam gehennalium tormentorũ. Et hic quidẽ peccare non metuit, sed ardere. Duriùs tamen & fortiùs primò imprimitur, quia cùm ille vacillet in proposito, iste propositum non amittit. Confige igitur, timore tuo carnes *Ps. 118. 20.* meas;

meas; clauum timoris tui adige per COR meum, vt vel sic diligam te. Vt verò expressiùs desiderium CORDIS mei Dilecto meo exponam, opto fiat in me, quod factum est in te propter me, & meam salutem. Quid illud, quæso? Audi Iesu Sacerdos magne, tu & amici tui, qui habitant coram te. *Zachar. 3. 8. 9.* Nónne Pater cælestis dixit de te: Ecce lapis quem dedi coram Iesu, super lapidem vnum septem oculi sunt: Ecce ego cælabo sculpturam eius, ait Dominus exercituum: & auferam iniquitatem terræ illius in die vna. Lapis hic Tu ipse es, Domine Iesu, lapis summus, angularis, electus, in fundamento fundatus, in quo septem dona Spiritus sancti, vt septem oculi, requieuerunt. *Hier. & Rupert. in cap. 3. Zachar.* Hunc lapidem clauis Crucis Deus Pater per manus Iudæorum cælauit, vt in die vna Passionis tuæ, auferret iniquitatem terræ. Eia age, Dilecte mi, ad imaginem & similitudinẽ istius, sculpe etiã in CORDE meo timorẽ tuum: esto quæso tu Cælator; clauus Crucis tuæ scalprũ & cælũ; malleus verbũ Dei (verba enim tua quasi malleus conterens petrã) lapis verò sit COR meũ. *Ier. 23. 29.* In hoc ergo, ô Diuine sculptor, profundissimè insculpe timorẽ tuũ, vt ille me à noxiis reuocet, & tibi configat COR meũ. Timor enim

enim Domini expellit peccatum. Confige ergo clauis, & destrue fomenta peccati, moriatur in carne mea omnis illecebra delictorum: libertatē vagandi cupiditas voluptatum Cruci affixa non habeat. Est enim quidā clauus spiritalis, qui patibulo Crucis Dominicæ affigat has carnes. Quòd si carnes istæ reiiciunt clauos diuini timoris, haud dubiè dicitur: Non permanebit Spiritus meus in his hominibus, quoniam carnes sunt. Nisi igitur affigantur Cruci, & configantur clauis à timore Domini, non permanebit in his Spiritus Dei. Confige igitur timore tuo COR meum, vt mortificationem tuam, Domine Iesu, in Corpore meo iugiter portem.

Eccli. 1. 27. *Ambr. in Ps. 118.* *Gen. 6. 3.*

SED tam timor Domini, quàm clauus Crucis, qui illum designat, erit mihi pro præsidio & fræno. Sic enim accepimus, Helenam Constantini matrē, clauos Crucis tuæ, ô Domine, inuenisse, & vnum fręno, alterum Diademati Imperatoris intexuisse. Non insolentia ista, sed pietas est; cùm defertur sacræ Redemptioni. Rectè în capite clauus, vt vbi sensus est, ibi præsidium. In vertice corona, in manibus habena; corona de Cruce, vt fides luceat; habena de Cruce, vt potestas regat. Impletum est in eo Zachariæ vaticinium: In die

Ambros. de obitu Theodos.

die illa erit quod super frænum equi est, sanctū Domino omnipotenti. Quare sanctum super frænum, nisi vt Imperatorum insolentiam refrænaret, & sancto dicere Spiritu videretur: Nolite fieri sicut equus & mulus: sed in fræno & chamo maxillas eorum constringe. Sit quoque, Domine, clauus timoris tui CORDI meo galea salutis, & frænum restringens me à lapsu impietatis, retrahens à noxiis excessibus.

Zach. 14. 20. *Ita exponūt Greg. Tur. de gl. Mart. c. 8. Niceph. l. 8. c. 29. Cyrill. Ambros.*

SED & aliud mihi beneficium omni acceptione dignissimum in clauo Crucis tuæ contulisti. Ex clauo enim hoc licet mihi fabricare clauem, qua ingrediar penetralia tua. Clauis enim reserans, clauus penetrans factus est mihi, vt videam voluntatem Domini. Quídni videam per foramen? clamat clauus, clamat vulnus, quòd verè Deus sit in Christo, mundum reconcilians sibi. Ferrum pertransiit, Domine, Animam tuam, & appropinquauit COR tuum; vt iam non nescias compati infirmitatibus meis. Patet arcanum CORDIS, per foramina Corporis, patet magnum illud pietatis Sacramentum, patent viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus nos visitauit oriens ex alto. Liceat ergo mihi, Domine, claue hac, de clauo tuo fabricatâ, introire in locum munitum, & in domum

Lyran. in Psal. 31. *Bernard. Ser. 61. in Cant.* *Ps. 104. 18.* *Hebr. 4. 15.* *Luc. 1. 78* *Ps. 30. 3.*

mum refugij sacratissimorum Vulnerum tuorum: vt ibi abscondas me à conturbatione hominum, à Spiritu pusillanimitatis, & tempestate. Concede hoc, Amor meus, qui calamo clauorum tuorum, atramento Sanguinis tui scripsisti me in manibus tuis, lege ibi scripturam tuam, & salua me opus manuum tuarum.

Ps. 30. 31
Ps. 54. 9.
Isa. 49. 16.

SE-

SEPTIMA CLASSIS.

CORDIS cum Cruce & Crucifixo conformatio.

CRVX Christi, Christusq; Crucifixus; Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitia; Vocatis verò atque electis, Dei virtus & Dei sapientia, iustitia, sanctificatio & Redemptio est. Quare redempti à Domino, omnem suum honorem & gloriam in Cruce, contemptibili anteà ligno, posuerunt. Hinc Paulus Apostolus dicebat: Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi. Hanc venerabundus Andreas ita salutabat: Salue Crux, quæ in Corpore Christi dedicata es, & ex membris eius tamquam margaritis ornata. O bona Crux, quæ decorem & pulchritudinem de membris Domini suscepisti, accipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo; vt per te me recipiat, qui per te me redemit. Hæc est arbor illa, de qua Sponsa canit: Sicut malus

1. Cor. 1. 23.
Gal. 6. 14.
Breuiar. Rom.
Cãt. 2. 3.

 inter

inter ligna siluarum, sic Dilectus meus inter filios: Sub vmbra illius, quem desideraueram, sedi; & fructus eius dulcis gutturi meo. (Cant. 1. 15.) Crux est lectulus floridus Nazaræi nostri. Ferculum Salomonis de lignis Libani, (Cãt. 3. 9.) cuius reclinatorium aureum, ascensus purpureus, media charitate constrata propter filias Ierusalem. Crux Christi est vltima Scholæ nostræ Classis, & supremus Gymnasij CORDIS vertex. (Cãt. 1. 6.) Venite ergo filiæ Sion, & ingredimini Classem hanc, & videte vbi pascat, vbi cubet Dilectus vester in meridie. Crucis hanc Arborem, è Golgothano colle in agrum CORDIS vestri transferte, totum COR triumphali titulo Domino consecrate. Si amore vulnerari iuuat, Lancea illa, quæ Dominicum pectus aperuit, COR vestrum charitate vulnerabit. Si sitis torqueat, (Cãt. 8. 2.) dabitur hîc poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum de torculari Crucis profluens. Si Azylum quæritis, ô trepidæ columbæ, (Cant. 2. 14.) nidificare hîc licet in foraminibus petræ, & in cauerna maceriæ. Nec deest hîc Speculum, (Iac. 1. 23.) in quo vultum natiuitatis vestræ consideretis: quinque enim illa protiosissima Christi Vulnera, totidem Specula sunt, omni vitro atque argento lucidiora, in quibus CORDIS vestri næuos facilè aspicietis. Si vagatæ hactenus post greges sodalium requiem quæritis, (Cãt. 1. 6.) extra Dilectum ne quæratis; sed illi COR vestrum iungite in monumento nouo, (Ioan. 9. 41.) in quo sepultus fuit. Ibi

Ibi cum illo dulciter requiescite, vbi vos nullus suscitare neque euigilare faciet, quoadusque ipse velit. Atque hæ sunt Lectiones, quæ in vltima hac Classe explicantur.

CORDIS IN CRVCE EXPANSIO.
In ſimplicitate CORDIS quærite illum. *Sap.1.1.*
Jn cruce, ne rugoſa fores, expanſus obiui:
Sponſa tuum tendas COR, *ſit vt abſqʒ plicâ.*
48.

LECTIO IX.

CORDIS in Cruce expanſio.

In ſimplicitate CORDIS *quærite illum.*
Sap. 1. 1.

In Cruce, ne rugoſa fores, expanſus obiui;
Sponſa tuum tendas COR, *ſit vt abſqʒ plicâ.*

IN lectulo meo per noctem quæſiui quem diligit Anima mea. Quæſiui eum, & non inueni. Quomodo enim inueniſſem te in lectulo quietis & ſenſualitatis meæ, qui triduo quæſitus à Sanctiſſima Matre tua & caſtiſſimo Spōſo eius Ioſeph, inter cognatos & notos tuos minimè inuentus es. Surgam ergo, & circuibo ciuitatē: per vicos & plateas quærã quem diligit Anima mea. Tandē autem póſt diligentem inquiſitionē, inueni vbi quieſcas, vbi cubes in meridie charitatis tuæ. Inueni autem te in incommodo admodum lecto duriſſimæ Crucis. In lecto, ſi clauos attendo,

[margin: *Cāt.*3.1] [margin: *Luc.*2. 44.] [margin: *Cāt.*1.6.]

ferreo; si ceruical, spineo; si Crucem, ligneo. Iaces hîc, ô Rex pacifice, in nobilissimo ferculo Salomonis de lignis Libani: super omnia enim ligna cedrorum sola Crux celsior, in quo mundi vita pependit, cuius ascensus purpureus, immò sacro tuo Sanguine purpuratus, media autem eius charitate constrata sunt, propter filias Ierusalem: quia tu ipse ardens charitate, medium Crucis occupas, & fideles Animas ad te attrahis. Durus fuerit hic lectulus, horridum prorsus reclinatorium, cùm tamen tu in eo caput & Corpus reclinas, dicam meritò: Dulce lignum, dulcis lectus, dulce pondus sustinent; fitque fatalis ista Arbor, olim maledicta, per te,

Cât. 3.9.

Arbor decora & fulgida,
Ornata Regis purpura.

Breuiar. Rom.

Optimè dixit Sponsa tua: Lectulus noster floridus. Quomodo enim non floridus, in quo non requiescit nisi flos campi, & lilium conuallium; in quo dormit flos de radice Iesse, roseo cruore vernans, & spirans odorem suauitatis. An non floridus lectulus qui in vertice Titulum inscriptum præfert: Iesus Nazarenus, id est florens, ac floridus omnium virtutum varietate. Id verò quod maximè in hoc lectulo placere debet, est, quòd dicatur NOSTER, id est, tibi

Cant. 1. 15. Cât. 2. 1. Isa. 11. 1.

tibi mihique communis: id scilicet me docens, vt consortium Crucis tuæ non abhorream. Necesse enim est vt & crucifigatur vetus homo cum Christo, vt resurgat nouus: necesse est vt compatiatur, si velit conregnare; crucifigendum est incircumcisum COR, & rebellis caro: qui enim sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Sed quid peccauit vetus homo? quam accusationem adfertis aduersus COR illius? quid mali fecit? Irritauit impius Deum; dixit enim in CORDE suo, Non requiret. COR eius congregauit iniquitatem sibi. Dixit denique in CORDE suo: Non est Deus. Quid vobis videtur? Blasphemauit: crucifigatur: tolle, tolle crucifige eum. Iustum est, Domine, iudicium tuũ; crucifigendũ prorsus est COR hoc, vt moriatur mundo, & mundus ipsi; vt possim cum Paulo dicere: Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Accipe igitur, Domine, COR meum, & crucifige illud tecum, affigens illud clauis timoris tui, vt vniuersa eius desideria non eius seruiant concupiscentiæ, sed mortificationi maneant affixa. Et sicut qui patibulo Crucis affigitur, non iam præsentia contemplatur, nec de suis affectionibus cogitat, non pro die crastino sollicitudine

Rom. 6. 6. Rom. 8. 17. Galat. 5. 24. Ioan. 18. 29. Ps. 10. 13. Ps. 40. 7. Ps. 13. 1. Matth. 26. 66. 2. Mach. 12. 41. Galat. 6. 14. Cassian. l. 4. c. 35.

curaque distenditur, seque cùm adhuc spirat in Corpore, cunctis elementis credit esse defunctum, illuc præmittens sui CORDIS intuitum, quò se non dubitat illicò transiturum. Ita me quoque timore tuo crucifixum, non solùm carnalibus vitiis, verùm etiam ipsis elementis mortuum fac, Domine; vt illuc habeam oculum CORDIS defixum, quò spero tecum per Crucem peruenire. Aliud prætereà Documentum, Crucifixio tua CORDI suggerit. Simplex enim naturâ, simplicitatem CORDIS exquiris: & ideò cum simplicibus sermocinatio tua. Hinc & admonemur, in simplicitate CORDIS quærere te. Hoc est, non aliud tamquam te, non aliud præter te, non aliud post te. Contrà verò dehortatur nos Scriptura tua à duplicitate CORDIS, dicens: Ne sis incredulus Deo, & ne accedas ad illum duplici CORDE. Vir enim duplex Animo, inconstans est in omnibus viis suis. Quare autem est incõstans? quia nimirùm caret anchorâ spei, quâ COR hominis affigitur, ne huc illucque, instar nauis à vento agitatæ, circumferatur. Quid igitur facto opus est, vt multiplicis CORDIS plicas, latebras, & recessus explicemus? Docuisti nos hoc, Domine, in Cruce extensus. Vt enim exhiberes tibi gloriosam Ecclesiam, non habentem

Prou. 3. 42. *Sap.* 1. 1. *Bern. ser.* 2. *ad Fratres.* *Eccli.* 1. 36. *Iac.* 1. 6. *Ephes.* 5. 27.

habentẽ maculam aut rugam, temetipsum tradidisti pro ea. Vt illam mundares à macula, Sanguinẽ tuum fudisti illi in lauacrũ: vt expolires à ruga, extensus & explicatus es in Cruce; atq; ita quidẽ, vt dispersa sint omnia ossa tua, fieretque COR tuum tamquam cera liquescens in medio ventris tui. Foderunt, ô Domine, manus tuas, & pedes tuos; & ne vlla plica remaneret in Corpore tuo, illud ita extenderunt, vt dinumerarent omnia ossa tua. Tanti tibi constitit diducere rugas dilectæ Sponsæ tuæ! Quis mihi det, Domine, vt COR meum tibi configatur Cruci, & expandatur vndequaque, vt non remaneat in eo vlla plica aut ruga; vt habeam nimirùm puram & simplicem omnibus in rebus intentionem, quâ vni tibi Dilecto CORDIS mei placere desiderem, dicamque illud: Dilectus meus mihi, & ego illi. Displicent tibi qui in CORDE & CORDE loquuntur, ore suo benedicentes, mala autem in CORDIBVS eorũ. Oderunt quoq; filij hominũ duplices CORDE. Hinc etiam prudentes huius sæculi, obseruantes fructũ Arboris Perseæ formã CORDIS repræsentare, folia autẽ similitudinẽ linguæ, voluerunt illo designari, COR & linguam hominis debere conuenire; nec aliud linguâ, aliud CORDE promendũ. COR enim ingre-

Psal. 21. 15. *Cãt.* 2. 16 *Ps.* 11. 3. *Ps.* 61. 5. *Ps.* 27. 3. *Plutarc. de Iside, & Osiride.*

Eccli. 3. 28. ingrediens duas vias, non habebit succes-sus; & prauum COR in illis scandalizabi-tur. Scio autem, Domine Deus meus, quòd *1. Paral. 29. 17.* CORDA probes, & simplicitatem diligas, & ideò in simplicitate CORDIS mei offe-ro tibi meipsum totum ad crucifigendum, & ab omni plica explicandum, vt simplice CORDE vni Deo & simplici placere pos-sim. Placet mihi, Domine, Crux tua, quæ me tibi conformẽ faciat; quare cum B. An-*Breuiar. Rom.* drea Apostolo tuo dicam: O bona Crux, quæ decorem ex membris Domini susce-pisti, diu desiderata, sollicitè amata, sine intermissione quæsita, & aliquando cu-pienti Animo præparata: securus & gau-dens venio ad te, ita & tu exultans recipias me: accipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo; vt per te me recipiat, qui per te me redemit.

CRVCIS IN CORDE PLANTATIO.

Plantatio Domino ad glorificandum. *Isaiæ. 61. 3.*

Dulce, precor tenero CORDI crucis insere lignum.

Fæcundâ crescet nobilis arbor humo.

49.

LECTIO X.

Crucis in CORDE plantatio.

Plantatio Domini ad glorificandum.

Isaiæ. 61. 3.

Dulce, precor, tenero CORDI *Crucis insere lignum;*
Fæcundâ crescet nobilis arbor humo.

VENIAT Dilectus meus in hortum suum, non quidem vt Lilia colligat, aut comedat fructus pomorum suorum: sed vt quasi colonus & Agricola, rursum plantet Paradisum voluptatis, sicut plantauerat ab initio. Repurgaui terram CORDIS mei à vepribus & spinis, lapides selegi ex ea, & sarculo pœnitentiæ suffodi eam. Quid igitur restat, ô cælestis Hortulane, nisi vt venias, & plantes plantationem fidelem? Paratum COR meum Deus, paratum COR meũ! tempus plantationis aduenit: veni, & planta

Cãt. 5. 1. *Gen. 2. 8.* *Isa. 5. 2.* *Isaiæ 17. 10.* *Ps. 107. 2.*

planta hortum tuum, transfer lignum vitæ de monte Caluariæ, & insere illud humo CORDIS mei. Nobiliori sanè plantâ vernare non potest terra nostra, meliore ligno decorari non potest hortus noster. Est siquidem

Crux fidelis, inter omnes,
Arbor vna nobilis;
Nulla silua talem profert
Fronde, flore, germine.

Liuius. lib. 1. Fuerit olim infamis stipes, lignum ignominiosissimum, arbor infelix; postquam tamen in eâ salus mundi suspensa fuit, omnis illi ignominia detracta est, atque, vt Sybilla cecinit,

Syb. apud Sozom. lib. 2. c. 1. *Est lignum felix, in quo Deus ipse pependit.* Ipse enim Rex regum contactu membrorum suorum decorem & honorem huic ligno attulit,

Sedul. l. 4 Carm.
violentaq; robora membris
Illustrans propriis, pœnam vestiuit honore;
Ipsaq; sanctificans in se tormenta beauit.

Hæc est igitur Arbor nobilissima, in nobilissimo Paradisi mei loco collocanda. Arbor mali punici, vnde suauè rubens, hiansque pendet speciosissimus fructus, regiâ coronâ insignitus: hæc est Cedrus Libani, & Palma exaltata in Cades. Arbor hæc quasi oliua pullulans, & Cypressus in altitudi- *Eccli. 24 19.*

tudinem se extollens; immò, vt quidam cecinit,

Balduin. Cabil. in Magdal. l. 5. Epigram. 83
Vberior palmâ, platano formosior Arbor,
Fertilior citro, nobiliorq; cedro:
Durior hæc ebeno, buxiq; perennior vmbra,
Quæ sibi pomiferum sola sit apta nemus.

Quàm decora, quàm suauis est hæc Arbor, quæ nihil lethi habeat, sed tota lætitiæ sit. Semper enim lignum Crucis vitam germinat, fructificat iucunditatem, oleum lætitiæ stillat, balsamum sudat spiritualium charismatum: non est siluestris arbor, lignum vitæ est apprehendentibus illam. Oliua est, vncti Messiæ pinguedine & misericordiæ visceribus redundans; oleum enim effusum nomen eius, de cuius plenitudine omnes accipiunt. Crux est vinea Engaddi, Botrum Cypri nobis exhibens, è quo vinum compunctionis bibere liceat. Crux Arbor est dignissima, semper virens, *Bernard. Ser. de S. Andrea. Prou. 3. 18. Cāt. 1. 2. Ioan. 1. 16. Cant. 1. 13.*

I. Boch. in Carm. ad Lipsij lib. de Cruce.
Arbor, cui nostræ stemma salutis inest.
Ipsa Dei pietas ramorum amplexibus hæret,
Et riguus Christi Sanguine vernat apex.
De trunco fidei pendent mysteria nostræ,
Maiestate Deus, corpore verus homo.
Radicem cruor innocui purißimus Agni,
Qui lauat humanæ vulnera sortis, alit.

O Crux, ô columen, spes vnica, planta salutis,
O lignum ætherij fertile depositi.

Quid mirum igitur, si vnam hanc tam speciosam, tam frugiferam Arborem, præ omnibus CORDI meo eligam inserendam, cùm omnes fructuum vbertate superet? Desidero, ô Dilecte mi, vt vsque ad imum CORDIS mei fundum, infigas mihi Arborem Crucis benedictæ, vt in eo radices agat, crescat, & refloreat; vt viuam iam non ego, sed viuat in me Christus, & hic Crucifixus. (*Galat.* 2. 20.) Quòd si lignum hoc plantari desideret secus decursus aquarum, vt proferat fructum in tempore suo; (*Ps.* 1. 3.) affundam radici eius copiosissimos lacrymarum riuos, quibus nouellam plantationem rigabo: neque imbres mihi deesse poterunt; si enim Crux mihi figatur in CORDE, amore Amoris illius, qui in eâ pro me suffixus est, COR compunctum scaturiet fontem lacrymarum, cuius exitus deducant oculi mei die ac nocte. (*Ps.* 118. 136.) Quídni enim hoc sperem contactu salutaris huius ligni, si arida virga Moysis è durissimo saxo fontem profluum elicuit? (*Exod.* 17. 6.)

SED quo emolumento hanc Arborem ita in horto meo plantari concupisco? nisi vt cum Sponsâ dicā: Sub vmbrâ illius, quem desideraueram, sedi; & fructus eius dulcis (*Cãt.* 2. 3.)

dulcis gutturi meo. Refrigerium peto, & refectionem: refrigerium ab vmbrâ, vt scapulis tuis obumbres mihi, (*Ps.* 90. 4.) tu huius Arboris fructus suauissime, cui diximus: In vmbrâ tuâ viuemus. (*Thren.* 4. 20.) Nathanael sub arbore fici videtur, (*Ambr. in Ps.* 118.) Dauid in vmbra alarum tuarum sperat, (*Ps.* 16. 8.) Zachæus in arborem Sycomori ascendit, vt te, Dilecte mi, videat. (*Luc.* 19. 5.) Ego verò sub hac Arbore sedeo, in qua expandisti manus tuas, vt totum mundum obumbrares: sedeo, inquam, vt Crucis tuæ velamento à malignitate sæculi, & Corporis ardore protegar atque defendar. Quos enim adussit libido, hos, ô Domine Iesu, Crux tua refrigerat, in quâ te reclinasti, vt nostra delicta susciperes. Confugiat, Domine, COR meum sub vmbra alarum tuarum, ab æstibus cogitationum huius sæculi, vt in tui refrigerij temperamento absconsum, cantet & dicat: (*August. Meditat. cap.* 37.) In pace, in idipsum dormiam & requiescam. (*Ps.* 4. 9.) Refectionē quoque mihi dabit hæc Arbor, cuius fructus dulcis gutturi meo. (*Cãt.* 2. 3.) Cetera quidem siluarum ligna, etsi vmbram solatij habeant; sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis: (*Bernard. Serm.* 48 *in Cant.*) vnus est enim vitæ Auctor, vnus Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, (*I. Timot.* 2. 5.) qui dicit Sponsæ suæ: Salus tua ego sum. (*Ps.* 34. 3.) Hic est fructus ligni vitæ

Orig. homil. 13. in Cant.

tæ gratus, ſuauis, & immortalitatem præbens. O Domine, da mihi hunc fructum, dulcem fructum CORDI meo; altus eſt, attolle deſiderium; benedictus eſt, ſanctifica obſequium; imputribilis eſt, purifica affectum; ſuauis eſt, lætifica COR; vt in te ſolo delectetur, qui es potiſſimus fructus potens illud in æternum ſatiare.

LE-

DEDICATIO CORDIS TITVLO CRVCIS.

Titulus Domini iuxta terminum altaris erit in signum et in testimonium Domino exercituum. *Isaiæ. 19. 19.*

Hoc titulo, tibi, Christe, COR hoc, dico, consecro totum:

Nolo quod esse meum, si queat esse tuum.

50.

LECTIO XI.

Dedicatio CORDIS Titulo Crucis.

Titulus Domini iuxta terminum Altaris, erit in signum, & in testimonium Domino exercituum.

Isaiæ. 19. 19.

Hoc Titulo, tibi Christe COR hoc, dico, consecro totum,
Nolo quod esse meum, si queat esse tuum.

CONSIDERA, ô Anima mea, Sponsum tuum non vno modo COR tuum sibi velle præberi. Vult enim illud sibi vendi pretio regni cælestis; vult sibi dari in munus gratuitum; vult sibi offerri in sacrificium gratiarum actionis, pro eo quòd tradidit semetipsum oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis. Templum quoque desiderat in CORDE tuo sibi construi, in quo habitet; idemque optat esse Altare, in quo spirituales ei hostiæ offerantur. Sequere, Anima mea, votum Sponsi tui, & Templum hoc

Ephes. 5. 2.

hoc ei consecra; sanctificatum hoc Altare illi dedica. Quomodo verò, quibúsve verbis solemnem hanc dedicationem perficies? Non aliis sanè, quàm iis ipsis, quæ Pilatus coronato capiti Amoris tui in Titulum superposuit. Si enim Martyrum Basilicæ, & prima Christianorum Templa dicta sint Tituli; quídni conueniat Titulo Crucis Dominicæ spirituale CORDIS Templum Domino consecrari. Constructurus Iacob Altare Domino, erexit lapidem in Titulum: erige & tu Titulum Dilecti tui super lapidem Altaris CORDIS tui, vt fiat quoque Bethel, id est, Domus Dei.

Ioan. 19. 19.
Gen. 29. 8.

SVPERSTITIOSI Athenienses Aram suam inscripserant, Ignoto Deo. Ego verò non sic; sed dicam: Domini ego sum, & manu mea scribam, Domino. Noto, inquam, in Iudæa Deo, CORDI meo cognito, CORDIS mei Cognitori & Conditori consecrabo Aram CORDIS mei. Dauid, dum eructaret COR eius verbum bonum, dicauit opera sua Regi: tibi verò Regi immortali & inuisibili, Deo CORDIS mei, dico ego non modò opera mea; sed ipsum operum fontem COR meum, vnde exeunt cogitationes meæ, laudationes tuæ. Tibi Iesu Nazareno Regi Iudæorũ aram CORDIS mei æternùm dico, consecroque: tot

Act. 17. 23.
Isaiæ 44. 5.
Ps. 75. 2.
Ps. 44. 1.
1. *Tim.* 1. 17.
Matth. 15. 19.

tot enim titulis COR totum tuum est, quot Titulus hic tuus verba præfert. Debetur enim tibi, ô Iesu Saluator, COR illud, pro quo saluando in Cruce mori dignatus es. Tuus igitur sum ego, saluum me fac, quem tanto pretio redemisti; saluum fac à vitiis, & à meipso, vt non meus, sed tuus esse possim. Nazareno florido Sponso, & flori de radice Iesse, in arbore Crucis venustissimè vernanti, lectulum floridum CORDIS mei ab eo consitum, ab eo cultum, sponte offero: vt, si quæ ibi sint de eius munere, lilia colligat, & amore in Cruce languens, floribus meis vtcumque fulciatur. Tu verò, ô Nazarene flos agri, & lilium conuallium, pretioso Sanguine riga hunc hortum, vt denuò flores appareant in terra nostra. Regi super Sion montem sanctum constituto, qui gloriosissimè regnauit à ligno, in quo suspensus fuerat, vt acquireret sibi regnum CORDIS mei, & non regnaret in eo peccatum; Regi, inquam, CORDIS mei, & amori meo crucifixo dedico COR meum; vt in eo adueniat regnum ipsius, sedeatq; in illo tamquam in præparato solio maiestatis suæ. Quare

Ps. 118. 94.
Cãt. 6. 1.
Cãt. 2. 5.
Cãt. 2. 1.
Ps. 2. 1.
Rom. 6. 12.
Matt. 6. 10.

Rex Christe clementissime,
Tu CORDA *nostra posside:*

Tu esto Rex meus, & Dominus meus; vt non dominetur mei omnis iniustitia. Iudæorũ Regi, regnanti super Iudæos nõ litterâ, sed Spiritu, quorum CORDA circumcisa sunt circumcisione spirituali, COR meum in perpetuum offero sacrificium. Rex diceris Iudæorum, id est, confitentium, vel peccata sua, vel laudes tuas. Quare & ego confitebor tibi in directione CORDIS omnes iniquitates meas, & præuaricationes CORDIS mei; vt fiat mihi confessio ad salutem. Dignus quoque es tu, Domine Iesu, vt omne COR, & omnis lingua confiteatur gloriam nominis tui: sed & ego confitebor tibi in toto CORDE meo, & collaudabo nomen tuum assiduè, nec erubescam te coram regibus & principibus terræ; vt cùm confessus fuero te coram hominibus, confitearis & me coram Patre tuo, qui in cælis est.

Ps. 118. 133. 2. Cor. 3. 6. Ps. 118. 7. Rom. 10. 10. Philip. 2. 11. Ps. 137. 1 Eccli. 51. 1. Matth. 10. 22.

ECCE Domine, debitum tibi tot titulis COR meũ, æterno affectu dedico tibi. Agnosce, quæso, inscriptionẽ Altaris huius, Titulo Crucis tuæ exaratam, tibiq́; illud vendica, vt numquam profanetur, aut ad deos alienos transferatur. Scripsi manu meâ, & inscripsi tibi possessionem Altaris huius: reclamet licet caro, obganniat mundus, contradicat diabolus; quod scripsi, scripsi. Non

Ioan. 19. 22.

Non refigo Titulum quem posui, non corrumpo Tituli inscriptionem. Quinimmò sit mihi hic Titulus pro fortissimo præsidio, & munitissimâ tutelâ: siquidem Titulus, quasi tutulus à tuendo dictus est. Sit, inquam, mihi turris fortitudinis à facie inimici; vt ex inscriptione Tituli, videns in cuius possessione sit locus cui præponitur, longè fugiat ab eo, sciens, quòd nemo possit tibi resistere.

Festus verb. tit. & Varro lib. 6. de ling. latina.

ITA enim (Augustino teste) ne domum alicuius inuadat aliquis potens, ponit ibi Titulos potentis; vt cùm Titulus lectus fuerit, conterritus quis potentiâ nominis, abstineat se ab inuasione. Et quando potens aliquis inuenerit Titulos suos, iure rem sibi vendicat, & dicit: Titulos meos posui, mea res est. Sic & qui Baptismum tuum, Christe Iesu, habemus, non delemus Titulos; sed agnoscimus Titulos Regis nostri, Titulos Imperatoris nostri. Sed quid dicimus? ô domus misera, ille te possideat, cuius Titulos habes: Christi Titulos habes, noli esse diaboli possessio. Tua sit ergo, Domine Iesu, possessio CORDIS mei, Titulo tuo prænotata; sitque, oro, mihi pro regiis velis (vt vocabat Iustinianus) regiisque cortinis (vt Ambrosius loquebatur) siue, Sauue Guarde, Titulus

In Ps. 21. in Exposit. 2.

L. nequis. C. vt nemo priu. Amb. Ep. 33. ad Marcell.

Titulus tuus, qui contra aduersariorum impetus domum CORDIS mei custodiat.

AGNOSCE igitur, Domine, hanc scripturam, & tuere tuam creaturam; fiatque spirituali quodam modo in me illud, quod apud Isaiam scriptum est: Titulus Domini iuxta terminum Altaris erit in signum, & in testimonium Domino exercituum. Sit, inquam, Titulus Domini mei positus iuxta, vel supra terminum CORDIS mei, in signum & testimonium Domino exercituum: quòd nempe Cruce & Passione suâ me sibi redemerit; ideoque ex Titulo hoc agnoscat me suum; agnoscar quoque ab aliis redemptus Iesu Christi, æternumque Regis mei mancipium glorioso eius Titulo insignitum.

Isaiæ 19. 19.

APERTIO CORDIS, LANCEÂ LONGINI.
Vulnerata charitate ego ſum. *Cant. 2. 5.*
COR, *pia, tranſadigat diuini vulnere amoris. Lancea, quę Jeſu tincta cruore rubet.*
51.

LECTIO XII.

Apertio CORDIS Lancea Longini.

Vulnerata charitate ego ſum.
Cant. 2. 5.

COR, *pia tranſadigat Diuini vulnere amoris*
Lancea, quæ Ieſu tincta cruore rubet.

NON timore tantùm, ſed & amore tuo, Amator CORDIS mei dulciſſime, configi deſidero: non enim te in Cruce timor detinuit, ſed amor. Magis enim amore mei, quàm ferreis iſtis clauis Cruci affixus eras. An non igitur meliùs amore tibi coniungi, quàm timore? timor enim habet pœnam, perfecta autem charitas foras mittit timorem. Sed quàm diues es, Domine, in miſericordia & miſerationibus, qui non paſſus es in Paſſione tua quidquam deeſſe, quod noſtræ ſaluti quoquo modo poſſet deſeruire. Inſtrumenta enim Paſſionis tuæ, facta ſunt inſtrumenta perfectionis noſtrę.

1. Ioan. 4. 18.
Eph. 2. 4.

Funes

Funes enim tui COR nostrum ad te trahunt, Columna tua COR sustentat, Flagella excitant, Corona munit, Claui timore tuo COR configunt. Quid restat, quæso, nisi vt Lancea tua amore COR sauciet? Postquam enim iam mortuus eras, vnus militum Lanceâ sacratissimum latus tuum aperuit, & quidem Animam tuam non attigit crudelis lancea; sed Matris vtique tuæ Animam pertransiuit. Tua, Domine, Anima, iam ibi non erat, sed Matris tuæ planè inde nequibat auelli. Tuum igitur Corpus, non Animam: Matris verò Animam non Corpus

Ioan. 19. 34.
Bernard. Serm. Signum magnum.
Lucæ 2. 35.
Breuiar. Rom.

Mucrone diro lanceæ

Longinus ille Centurio vulnerauit. O quàm velim, vt integro Corpore, eâdem lanceâ transuerberes Animam meam, & COR meum amoris tui cuspide salubriter vulneres: potens est enim hæc lancea frigidum COR meum amoris igne succendere. Postquam enim feruentissimam fornacem æstuantis amore pectoris tui introiuit, eodem igne candens & feruens regressa est. Non iam ampliùs riget, aut friget hoc ferrum, calido Sanguinis tui imbre tinctum: suauis est hasta, quam Dilecti mei purpura vestit, cruor diluit, amor efficit ignitum. Hac igitur lanceâ transfige pectus

pectus & COR meum; transfige, dulcissime Domine Iesu, medullas ac viscera Animæ meæ, suauissimo ac saluberrimo amoris tui vulnere, verâ, serenaque, & Apostolicâ sanctissimâ charitate, vt langueat & liquefiat Anima mea solo semper amore & desiderio tui. Meritò mihi reposco vulnera, quia vulneratus es propter iniquitates nostras: amore tuo vulnerari exopto, qui amore mei multò validiùs quàm lanceæ mucrone vulneratus es. Vnde & dixisti: Vulnerasti COR meum, soror mea Sponsa, vulnerasti COR meum in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. Vulneratus ergo à me, Amor meus, amoris vulnus repone. COR enim meum malè sanum est, cùm nullo tui amore sauciatur; percussum autem charitatis spiculis, vulneratur in intimis affectu pietatis, ardet desiderio contemplationis: & miro modo viuificatur ex vulnere, quæ priùs mortua iacebat in salute. His me Vulneribus offero, felicem me reputans hac lanceâ sauciari. Hæc sunt enim Vulnera, quæ osculis præferuntur: Vtiliora vulnera amici, quàm voluntaria oscula inimici. Saucia ergo Domine, pectus meum, vt cum Sponsâ dicere queam: Vulnerata charitate ego sum. Heu! heu, Domine mi, quare me fecisti, si

Bonauet. in Stim. diuini amoris.
Isa. 53. 5
Cât. 4. 9.
Greg. l. 6. Moral. cap. 14.
Ambr. in Ps. 118.
Prou. 27. 6.
Cant. 2.

Bonauẽt. in prima part. c. 2. Stim. diuini amoris.

ſi non debeo tibi eſſe coniunctus? quare non ſum pariter tecum vulneratus? Pro me, Domine, pro me vulneratus es, non pro te; & tu vulnera portas, non ego. Quid eſt hoc? Ego debeo eſſe ſubiectum vulnerum, & non tu: quia ego ſum, qui peccaui, ego qui iniquè egi; ſed tu, qui es innocens ouis, quid feciſti? Vertantur, obſecro, vulnera hæc in me, & in domum Patris mei. Redde nobis, Domine, redde vulnera noſtra, ne tu, qui innocens es, nocens appareas, retinens vulnera aliena: aut ſaltem tecum vulnera CORDA noſtra. En mori volo, niſi vulneres mentem meã. Abhorreo videre COR meum non vulneratum, cùm videam te Saluatorem ſic pro me viliſſimo Cruci affixum. Aut ergo, Domine Ieſu, me tecum conuulnera, aut certè da mihi licentiam transfuerberandi meipſum materiali gladio. Nolo enim, Domine, ſine vulnere viuere, quia te video vulneratum. O Domine, quare mihi quod peto non tribuis? Si te offendi, pro iuſtitia COR meum vulnera. Si tibi ſeruiui, nunc pro mercede peto vulnera. Et vbi eſt, Domine, vbi eſt pietas tua? vbi eſt immenſa clementia tua? quare factus es mihi crudelis, qui ſemper fuiſti benignus? Quare factus es mihi amarus, qui

Cap. 3.

qui ſemper fuiſti dulcis & pius? Quare factus es mihi auarus, qui ſemper fuiſti liberalis & largus? Non peto à te, Domine, Solem, neque ſidera; ſed peto vulnera. Quid eſt hoc, quòd ſic de iſtis vulneribus es auarus. Aut à me, Domine, vitam auferas corporalem, aut COR meum vulnera. Verecundum enim & opprobrioſum eſt mihi, videre Dominum meum Ieſum vulneratum, & me ſeruum viliſſimum pertranſire illæſum. Rogo te per illa ſalutifera vulnera tua, quæ paſſus es in Cruce pro ſalute noſtra, è quibus emanauit ille pretioſus Sanguis, quo ſumus redempti: vulnera hanc Animam meam peccatricem, pro qua etiam mori dignatus es: vulnera eam igneo & potentiſſimo telo tuæ nimiæ charitatis. Viuus eſt enim ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Tu ſagitta electa, & gladius acutiſſimus, qui durum ſcutum humani CORDIS penetrare tuâ potentiâ vales: configе COR meum iaculo tui amoris, vt dicat tibi Anima mea: Charitate tuâ vulnerata ſum: ita vt ex ipſo vulnere amoris tui vberrimæ fluant lacrymæ die ac nocte. Iterùm rogo te, Amor meus, vt

Aug. in Meditat. cap. 37.

Heb. 4. 12

Cat. 2. 5.

Per medullam CORDIS mei
Peccatoris, atque rei,

Ex rythmis S. Bernar.

Tuus Amor transfigatur;
Quo COR *totum rapiatur*
Languens amoris vulnere.
Da COR CORDI *sociari,*
Tecum IESV *vulnerari:*
Nam COR CORDI *similatur,*
Si COR *meum perforatur*
Tuæ mucrone lancea.

LE-

MVSTVM CORDIS E TORCVLARI CRVCIS.

Vinum lætificet COR hominis. *Psal. 103. 15.*

En Cypri premitur botrus, COR excipe, grata
De torculari, quę cruce vina fluunt.

52.

LECTIO XIII.

Mustum CORDIS è Torculari Crucis.

Vinum lætificet COR *hominis.*
Psal. 103. 15.

En Cypri premitur botrus, COR *excipe, grata*
De torculari quæ Cruce vina fluunt.

QVAM bonus Israël Deus, his qui recto sunt CORDE! Quid enim non præstas Animæ diligenti te, quæ omnia habet in te, & cui tu es omnia? Si à vulnere curari desiderat, medicus es: si febribus æstuat, fons es: si grauatur iniquitate, iustitia es: si indiget auxilio, virtus es: si mortem timet, vita es: si tenebras fugit, lux es: si dubia fluctuat, veritas es: si perire metuit, salus es: si cælũ appetit, via es: si esuriat, cibus es: si sitiat, potus es. Confiteantur tibi, Domine, misericordiæ tuæ, quas multiplicasti super filios hominũ. Dedisti enim eis frumentũ, & vinũ, quod in iucunditatẽ

Ps. 72. 1.

Ps. 106. 8.

à te creatum est: Exultatio enim Animæ & CORDIS, vinum moderatè potatum. At dolendum est, quòd optimo dono tuo pessimè abutantur homines: vsq; adeò, vt fiat illis beneficium tuum in venenum. Vinum enim lætificandis CORDIBVS natū, aufert COR, multosque exterminauit; vt non immeritò dixerit Apostolus tuus: Bonum est non bibere vinum. Verùm, multò pretiosius vinum seruasti Animæ nostræ, Domine Deus, vinum sanè præstantissimum, vinum germinans Virgines, de Virgine carnem profluens, viteque illâ quam plantauit cælestis Agricola, Pater tuus. Botrus Cypri Dilectus meus mihi, in vineis Engaddi. Tu enim, Dilecte mi, instar botri vinearum Engaddi, ex vicinis fructibus aromaticis suaueolentis, ad Crucis torcular expressus, nostra propitiatio & expiatio factus es, atque vinum hoc quod lætificat COR hominis, in Eucharistico Calice nobis propinas. Hoc est poculum ex vino condîto, & mustum malorum granatorum. Tu botrus terræ promissionis, quem duo exploratores ad filios Israël è vecte suspensum detulerunt. Quis enim est racemus ex ligno pendens, nisi Amor meus in Cruce appensus? Botrus hic spiritalis vindemiæ, sacræ Passionis tuæ tempore

Eccli.31. 3. Osea.4. 11. Rom.14. 21. Zachar. 9.17. Ioã.15.1 Cant. 1. 14. Ps.103.3 Cãt.8.2. Num.13 24. August. Ser.100. de temp.

pore prælo Crucis expressus, vinum lætitiæ fidelibus exhibet. Tunc enim torcular calcasti solus, & aspersus est Sanguis super vestimenta tua, & omnia indumenta tua inquinasti. Tanti tibi stetit, Domine, vt sitienti Sponsæ vinum sacratissimi Sanguinis tui exprimeres. Sed & lauisti in vino stolam tuam, & in sanguine vuæ pallium tuum. Stola autem hæc tua est Ecclesia, quam mundasti tibi Sanguine tuo non habentem maculam aut rugam. Quando verò sanguis vuæ dicitur, quod aliud vinum, quàm Calicis Domini Sanguis ostenditur? Hunc porrò Sanguinem vuæ non tantùm effudisti in remissionem peccatorum; sed etiam in potum longè suauissimum Ecclesiæ tuæ reliquisti. An non enim ipse ore tuo Sancto & benedicto dixisti: Sanguis meus verè est potus. Et qui bibit meum Sanguinem, manet in me, & ego in eo. Nec reliquisse tantùm Amori tuo satis fuit, sed suauissimè etiam nos ad bibendum inuitas. An non hæ tuæ voces? Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite: Venite, emite absq; argento, & absq; vlla commutatione vinum & lac. Quàm dulcia verò hæc tua apud Sapientem verba: Venite, comé-

Isaiæ63. 3. Gen. 49. 11. Orig. in Gen. homil. 17. Ephes.5. 16. Cypria. Epist.63. Matt.26 28. Ioan.6. 55. Ioan.7. 36. Isaiæ55. 1. Prou.9.5

comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Relinquite infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ. Quid dulcius, quid voluptuosius nobis hac benignissimâ tuâ inuitatione, Sponse charissime? Quin & prælibatoris officium subire non renuis, ipse prior prægustans Calicem, ad quem inuitas; agnosco enim vocem tuam: Comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo: Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Quid vltrà addi, aut excogitari posset? Eheu Domine, quanto desiderio desideras teipsum communicare nobis! quàm ardenter concupiscis, vt

Cãt. 5. 1.

Breuiar. Roman.

Læti bibamus sobriam
Ebrietatem Spiritus.

Ambros. Serm. 13 in Psal. 118.

Bona enim ebrietas, quæ ad meliora, atque iucunda, quemdam facit mentis excessum: vt immemor sollicitudinum Animus noster, vino iucunditatis hilaretur. Inebriatæ fuerunt hoc vino charissimę tibi Sponsæ, S. Catharina Senensis, & S. Lutgardis: quas tu benignissimę Rex introduxisti in cellam vinariam, & potasti vino de Sacratissimo Lateris tui vulnere scaturiente. Illam enim, cùm post insignem mortificationis actum, quo diabolum, propriamque naturam debellauit, vulneri Lateris tui admouisti,

Cãt. 2. 4.

Surius. in vita.

mouisti, & ineffabili potu ita refecisti, vt deinceps cibum capere nequiuerit. Huic autem, Cruci affixum, & cruentatum te obuium exhibuisti, depositoque de Cruce brachio eam amplexans, os eius vulneri Lateris tui applicuisti: vnde tantam hausit suauitatem, vt in Dei seruitio semper & robustior & alacrior fieret. Vnde & saliua oris eius mellis dulcedinem superabat: neque id mirum, quando COR illius & diuinitatis tuæ mel, & humanitatis lac ruminabat. Quis mihi det, vt quod illis visibiliter exhibere dignatus es, idem CORDI meo inuisibiliter etiam præstes? Ecce, Domine, prouocatus tuâ inuitatione, prouocatus harum exemplo, venio etiam ad te: introducas me, quæso, in cellaria tua, vt hauriam de fontibus Saluatoris mustum spiritualium deliciarum, bibamque vinum illud magnificentiâ regiâ dignũ, quod fluit de torculari tuo. Eia Domine, dignare vt excipiã illud in mundissimo vasculo CORDIS mei, & refocillem sitientem Animam meam. Quemadmodum enim desiderat Ceruus ad fontes aquarũ, ita desiderat Anima mea ad te Deus. Sitiuit Anima mea ad Deũ fontẽ viuũ: ô quando veniam, quando inueniam potum Animæ meæ, instar testæ præ siti exarescentis!

Cantipr. lib. 1. vitæ S. Lutgardis.

Isa. 12. 3

Esther. 1. 7.

Ps. 41. 1.

O

August. soliloq. cap. 35. O fons vitæ! vena aquarum viuentium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terra deserta, & inuia, & inaquosa; *Ps.62.3.* vt satiem ex aquis misericordiæ tuæ sitim meam? Sitio, Domine, Fons vitæ es; satia me. Sitio, Domine, sitio te Deum vi- *Deut.32 14.* uum. Sitio Sanguinem vuæ meracissimum. Eia Domine, inebria me, vt dicat tibi Ani- *Ps.22.5.* ma mea: Calix tuus inebrians quàm præ- *Cyprian. Epist.63.* clarus est! Quia Sanguis tuus bibentes sic inebriat, vt sobrios faciat, & mentes ad spirituale sapientiam redigat; vt à sapore isto sæculari, ad intellectũ Dei vnusquisq; resipiscat. Et, quemadmodum vino isto communi mens soluitur, & Anima relaxatur, & tristitia omnis exponitur: ita & potato Sanguine Domini, & poculo salutari, exponatur memoria veteris hominis, & fiat obliuio conuersationis pristinæ fæcularis, & mœstum pectus ac triste, diuinæ indulgentiæ lætitiâ resoluatur. Lætificet ergo vinum hoc COR meum, vt non recordetur *Prou.31. 9.* doloris sui, sicut scriptum est: Date siceram mœrentibus, & vinum his qui amaro sunt Animo; bibant & obliuiscantur ægestatis suæ. *Sap.12.1.* Vbi ergo gustauerit COR meum *Lucæ 1. 47.* quàm suauis est Dominus, exultet Spiritus meus in Deo salutari suo.

O quàm

O quàm dulcis sapor iste,
Qui te gustat, Iesu Christe,
Tuo victus à dulcore,
Mori posset præ amore,
Te vnum amans vnice!

Sed & hoc insuper peto, vt salutaris hic potus emundet COR meum ab omni peccato. Si enim sanguis Hircorum, aut Tau- *Hebr.9. 13.* rorum, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis; quantò magis Sanguis tuus, Domine Iesu, emundabit conscientiam meam ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo viuenti? Verè beati, qui lauant stolas *Apocal. 22.14.* suas in Sanguine Agni, vt sit potestas eorum in ligno vitæ! Rogo igitur te

Pie Pellicane Iesu Domine, *Ex D. Thoma.*
Me immundum munda tuo Sanguine,
Cuius vna stilla saluum facere
Totum mundum possit omni scelere.

LE-

AZYLVM CORDIS IN LATERE VVLNERATO.

Esto quasi Columba nidificans in summo ore foraminis. *Ierem. 48. 28.*

Fas lateris thalamo latitare, et amoris azylo.
Et COR cum Domini iungere CORDE mei.

53.

LECTIO XIV.

Azylum CORDIS in Latere Vulnerato.

Esto quasi Columba nidificans in summo ore foraminis. Ierem. 48. 28.

Fas Lateris thalamo latitare, & amoris azylo,
Et COR *cum Domini iungere* CORDE *mei.*

AD te Domine lauaui Animam meam, & clamaui per singulos dies: Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias. Sed vt video te in Cruce extensum, ibi Domine refugium factus es nobis. In vulnere enim transfixi Lateris tui apertum est ostium, per quod introire possimus in ciuitatem refugij: ibi, ô Domine, passer inuenit sibi domum, & turtur nidum sibi, vbi ponat pullos suos. Nec tantùm ad hoc azylum & propugnaculum Lateris tui nos admittere dignaris; sed suauissimè etiam inuitas, dicens: Surge amica mea, speciosa mea, &

Ps. 24. 1. *Ps. 30. 3.* *Ps. 89. 1.* *Ps. 83. 4.* *Cant. 2. 13.*

& veni: columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ. Et per Prophetam: Relinquite ciuitates, & habitate in petra, habitatores Moab; & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Quàm dulce hoc faucibus meis eloquium tuum, Domine? Hactenus enim gemens in valle lacrymarum, in loco quem posuisti, ascensiones in CORDE disponebam, & dicebam: Quis dabit mihi pēnas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Nunc autem, ô optatissima requies mea, tu dicis: Veni columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ; & esto quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Et quænam hæc foramina petræ, nisi Vulnera manuum & pedum, Domine? Et quænam cauerna maceriæ, nisi Vulnus lateris, quod lanceâ factum est. Quàm tuta firmaque infirmis securitas & requies in vulneribus Saluatoris? Petra refugium herinaciis, petra autem est Christus; in petra se columba tutatur, & circum volitantem intrepida intuetur Accipitrem: fremit mundus, fremit corpus, diabolus insidiatur, non cado, fundatus enim sum supra firmam Petram.

Ier.48. 28. *Ps.118. 103.* *Ps.83 6.* *Ps.54.7.* *Cant. 2. 13.* *Ier. 48. 28.* *Gregor. in Cant.* *Bernard. Serm.61. in Cant.* *Ps. 103. 18.* *1. Cor. 10.4.* *Matt.7. 24.*

EIA igitur, Anima mea, si de adolescentularum adhuc numero es, quæ vaga sequeris

equeris vestigia sodalium tuorum, & peccatorum aculeis instar herinacij etiamnũ horres; pone refugium tuum in hac petra. Si incipientium concubinarum consortiũ adepta es, esto quasi lepusculus, plebs inualida, qui in petra ponit cubile suum. Si Reginarum, proficientium statum attigisti; velut aquila, in arduis pone nidum tuum, mane in petra hac. Si verò iam miserentis Sponsi dignatione, ad vnicæ columbæ dignitatem euecta es, nidifica in summo ore foraminis, occupa cauernam maceriæ. Hîc enim suges mel de petra, oleumq́ue de saxo durissimo. Ingredere, ingredere Anima mea in petram, ibiq́ue abscondere; nusquam enim extra eam requiem inuenies, nusquam tibi meliùs erit.

Cant. 1. 6. *Prouerb. 30. 26.* *Iob. 39. 28.* *Ierem. 48. 28.* *Deuter. 32.11.* *Isaiæ. 2. 10.*

FELIX es tu, ô Sancte Ioannes, cui priuilegio amoris præcipui concessum est supra pectus Domini in cœna recumbere, & fluenta Euangelij de sacro Dominici pectoris fonte largiùs potare: hinc scilicet altiùs ceteris intonas, & Verbum, quod erat in principio apud Deum, mũdo eructas! Felix, ô lancea Longini, cui sacrũ Latus aperire, & Domini Sanguinem haurire licuit! Inuideo rigido frigidoq́ue huic ferro tanti honoris prærogatiuam.

Breuiar. Roman. *Ioan.1. 1.* *Ioan. 19. 34.*

VTINAM, vtinam Amor, ingeniosus

Faber, COR hoc in lanceam recudat, Dominicum Latus subituram. An non enim natura trigonum COR effecit, & in morem triformis cuspidis exacuit? Hoc igitur hastæ impositum, currat in pectus Domini, & amoris vulnere Dilectum sauciet. Liceat tantum, Amor meus crucifixe, non facilè semel admissum COR meum intra dulcissima amoris limina, inde egrediatur; non vt militis illius lancea facto vulnere redibit, sed perpetuò immorari, immorique volet purpureo huic amoris thalamo, roseoque Sponsi sui lectulo.

Ioan.20. 27. FORTVNATE nimiùm Thoma, qui inuitatus à Domino, manum in Vulnus hoc sacrati pectoris immisisti. Sed & tibi licet, ô Anima mea! aperuit enim Longinus ostium, per quod ingredi possis. Accede ergo ad Deum CORDIS tui, ad COR Dei tui, in quo tabernaculum tibi figas, domiciliumq; constituas. Iunge hîc COR tuum CORDI amoris tui, non digitum, non manum; sed COR iaculare in patentem hunc Dilecti tui thalamum. En patet fenestra in *Gen.8.6* latere Arcæ salutiferæ, frustrà cum coruo vagaris, frustrà circa cadauera mundi moraris: Ingredere ad Noë in Arcam, vt sal- *Psalm. 131.14.* ueris in diluuio aquarum multarum. Et dic: Hæc requies mea in sæculum sæculi: hîc

hîc habitabo, quoniam elegi eam. Habitabat ibi Beatus Elzearius Ariani comes, ad quem diutiùs absentem cùm famulū vxor misisset; respondit per litteras: Sanus corpore sum & sospes; quòd si verò videre me cupis, quære in vulnere Lateris Christi; ibi habito, ibi poteris me inuenire, frustrà alibi quæsitura. *Surius in eius vita 27. Septemb. ca. 30.* Hoc quoque deinceps erit habitaculum CORDI meo: per hoc ostiū si introiero, pascua inueniam, panemq; in fornace amoris mei coctum. *Ioan. 10 9.* Hîc cella vinaria musto malorum granatorum redundant: *Cāt.8.2.* hîc apotheca medicamentorum salutarium, omnem curans languorem, omnem sanans infirmitatem. *Matth. 9.35.* Vulnus hoc, mi Domine, est refrigerium & leuamen omnium afflictorum, ciuitas refugij omniū fugientium à facie iræ Dei, ad misericordiæ tuæ asylum; porta aurea, ante quam sedentes mendici peccatores, expectant eleemosynam multiplicis misericordiæ Dei. *Actor. 3.2.* Hoc vulnus ostium lateris Templi, & porta orientalis, præter quam non est aditus ad vitam æternam, neque ianua alia, per quam intret quis, vt stare possit coram Deo. *Ezech: 48. 10.* Ad hanc Portā, ad hoc Templū, ad hæc Sancta Sanctorū, ad hanc Arcā Testamenti adorabo, & nomē Domini iugiter laudabo. *Rupert. in cap. 16. lib. 3.Reg.* Quàm bonum & iucundum,

in hoc CORDE habitare? Bonus Thesaurus, bona Margarita, COR tuũ, bone Iesu, quã effosso agro tui Corporis inuenimus. Quis hanc Margaritam abiiciat? Quin potiùs dabo omnia, omnes cogitationes & affectus mentis commutabo, & comparabo illam mihi, iactans omnem cogitatum in COR Domini Iesu, & sine fallacia illud me enutriet. Eia igitur, vt cum mellifluo Bernardo tuo dicam,

Bernard. Ser. 20. de Passione Domini.

Psal. 54. 23.

Bernard. in Rythmis.

Salue Latus Saluatoris,
In quo latet mel decoris,
In quo patet vis amoris,
Ex quo scatet fons cruoris,
Qui CORDA *lauat sordida.*
Ecce tibi appropinquo,
Parce Iesu, si delinquo:
Verecundâ quidem fronte,
Ad te tamen veni sponte,
Scrutari tua Vulnera.
Salue mitis apertura,
De qua manat vena pura;
Porta patens & profunda,
Super rosam rubicunda,
Medela salutifera.
Plaga rubens aperire,
Fac COR *meum te sentire,*
Sine me in te transire,
Vellem totus introire,

Pulsanti pande pauperi.
In hac fossa me reconde,
Infer COR *meum profundè,*
Vbi latens incalescat,
Et in pace conquiescat,
Nec prorsus quemquam timeat.

SPECVLVM CORDIS IN QVINQVE VVLNERIBVS.

Inspice et fac secundum Exemplar quod tibi in monte monstratum est. *Exod. 25. 40.*

Pro speculo CORDIS, COR *aspice dulcis Jesu.*
Imprimet hoc CORDI, *vulnera viua, tuo.*

54.

LECTIO XV.

Speculum CORDIS in Quinque Vulneribus.

Inspice, & fac secundùm Exemplar, quod tibi in monte monstratum est.
EXOD. 25. 40.

Pro Speculo CORDIS COR *aspice dulcis* IESV,
Imprimet hoc CORDI *Vulnera viua tuo.*

QVID Anima mea, quid Dilectus tuus Speciosus formâ præ filiis hominum, à te requirit, nisi vt ad imaginem & similitudinem eius composita, specie tuâ & pulchritudine tuâ illi placere quàm maximè studeas? Vt hoc autem aptè facere possis, necesse est, vt frequenter consideres vultum natiuitatis tuæ in Speculo; vt ex eo agnoscens næuos tuos, quamque deformis & incompta sis, teipsam expolias atque exornes, vt illo nō indigna videaris Sponsa, cuius pulchritudinē Sol & Luna mirantur. Verùm, quis tibi arte elaboratū Speculū exhibebit, in

Ps. 44. 3.

Iacob. 1. 23.

in quo te explores & contempleris ? Ipſe qui tibi omnia eſt in omnibus, Sponſus tuus hoc præſtabit : Candor eſt enim lucis æternæ, & Speculum ſine macula Dei maieſtatis, & imago bonitatis illius. Verè enim Christus Dominus Speculum Dei Patris eſt, non tantùm vt Dei Filius, diuinitatis ſplendorem, & Patris Imaginem referens; verùm etiam vt homo, radios diuini illius ſplendoris è mundiſsimo ac nitidiſsimo ſacroſanctæ humanitatis vitro ad nos reflectit, ac reuerberat. Speculum es tu, Domine Ieſu, præclariſsimum, omni carens imperfectionis maculâ, omnique deformitate virtutis : quædam enim Deiformis ſpecies fulget in te. Tu liber vitæ, exemplar verum, perfectionis Speculum, forma rectè viuendi, perlucida via, religionis magiſterium, cunctarumque norma virtutum. Tu, ô Saluator noſter, omnibus quicumque pietatem colere vellent, virtutis Speculum, ac pictura veluti proba, expreſſam effigiem quamdã in te propoſuiſti; vnde cuncti, lineamentis tuis inſpectis, (ſimile pro ſe quiſque) in vitam ſuã exemplum transferrent. Si enim fideliter atque ſapienter creationis meæ conſidero exordium, inuenio ſanè ideò ad imaginẽ Dei hominem conditum, vt imitator ſui

Sap. 7. 26.

Laurent. Iuſtin. in faſcic. amoris cap. 2. Idem lib. de humil. cap. 21. Baſil. cõſtit. Monaſt. c. 5.

Leo Ser. 1. de ieiunio.

ſui eſſet Auctoris : & hanc eſſe noſtri generis dignitatem, ſi in nobis, quaſi in quodam Speculo, diuinitatis forma reſplendeat, ad quam tuâ gratiâ reparamur. Equidem cognoui, Domine, quia omnis tua actio, noſtra eſt inſtructio; & tota vita tua, vitæ noſtræ Speculum eſt : verumtamen in ſacratiſsimis quinque Vulneribus tuis, ſplendidiſsimum & nobiliſsimũ mihi Speculum exhibitum agnoſco. Speculum, inquam, quintuplex, in Vulnerum tuorum foraminibus excauatum, quod non modò me mihi repræſentat (vt plana Specula efficere ſolent) ſed collectis in vnum punctum radiis, calorem etiam emittit, & in obiectam materiam eiaculatur, eamque non rarò accendit. Ita concauo vſtulantique Speculo, Archimedes Syracuſanus hoſtiles naues incẽdiſſe narratur. Quidni & Vulnerum tuorum concaua Specula ignem illum in CORDE meo accendant, quem veniſti mittere in terram, & vehementer exardeſcere voluiſti ? Præſtitiſti id amantiſsimæ Sponſæ tuæ S. Gertrudi; quæ dum ita clementiam tuam exoraret : Scribe, miſericordiſſime Domine, Vulnera tua in CORDE meo pretioſo Sanguine tuo, vt in eis legam tuum dolorem pariter & amorem, &

Luc. 12. 49.

Inſinuat. diuin. pietat. lib. 2. c. 4.

Vulnerum tuorum memoria iugiter in secreto CORDIS mei permaneat. Cùm enim hisce occuparetur, sensit in CORDE suo, quasi corporalibus locis impressa colenda illa & adoranda sanctissimorum Vulnerũ tuorũ stigmata, quibus Animæ eius Vulneribus medicasti, nec non poculum nectarij amoris propinasti. Quantum verò amoris ignem Vulnerum tuorum radiis in eius CORDE accéderis, quis enarrare sufficiat? Non est abbreuiata manus tua, Domine; fac quoq; & hanc cum seruo tuo misericordiam, vt si non Vulnerum tuorum pretiosa monilia, saltem eorumdem salutarem memoriam & compassionis dolorẽ CORDI meo imprimas, vt ardor dilectionis tuæ, à Vulnerum tuorum Speculo radij instar euibratus, & à CORDE meo reflexus, luculentissimè accendatur.

Isa.59.1

SED vt iam me ipsis Speculis ex aduerso opponam, & aspiciam in Auctorẽ fidei & consummatorem Iesum, video in iis exactâ mihi viuendi normam descriptam esse. In transfossis enim istis manibus, pro me in Cruce extensis, quid manibus operari debeam; in pedibus, quò mihi sit ambulandum; in CORDE, quid mihi sit cogitandũ & desiderandũ, perspicuè, velut in archetypo, conspicio. Adeoq; hîc disco prudentiam

Hebr.12 2.

tiam Sanctorũ, quæ est nosse me, & nosse te. Tornatiles illæ tuæ aureæq; manus, plenæ hyacinthis, docẽt manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Illæ sunt quæ instruunt præliari prælia Domini, aduersus mundum, carnem, & sanguinem.

Cant. 5. 14. *Ps. 143. 2.* *1. Reg. 18. 17.*

MERITO mihi Speculũ formo in Vulneribus manuum tuarũ, Domine; ibi enim video descriptum me. Sed quis Scriptor? Amor tuus, bone Iesu. Quis calamus? Claui. Quo atramento? Sanguine tuo pretioso. In qua charta? In palmis manuum tuarũ, quibus Crux mensæ loco fuit, in qua characteribus æternæ dilectionis, æternumq; duraturis, scripsisti me. Quid verò hæ litteræ à me requirunt, nisi vt & manus meæ stillent myrrham mortificationis, & digiti mei pleni sint myrrhâ probatissimâ?

Isa. 49. 16. *Cãt. 5. 5*

SED & pedibus meis Speculum inueni, in pedibus illis toties pro me præparatis in Euangelizationem pacis. Nitidissimum prorsus Speculũ, pedes Domini mei, Magdalenæ lacrymis loti, capillis tersi, vnguento delibuti. Ad speciosos hos pedes, cum eadem sedebo, vt ibi misericordiam inueniam, & hauriam salutem à Domino. Pedes hi, velut Cynosura, dirigent pedes meos in viam pacis, & salutis æternæ. Sequar hos pedes, Domine,

Ephes. 6. 15. *Lucæ 7. 38.* *Lucæ 10 39.* *Prouerb. 8. 35.* *Luc. 1. 79*

mine , & eos sequens , non errabo ; sed recto itinere gradiar : ipsi enim me deducent in domum Dilecti mei.

NEQVE deest Speculum CORDI meo, quod in aperto Latere Saluatoris mei apparet. Quid namque cogitare in CORDE meo debeam, in hoc CORDE scriptum inuenio. COR enim tuum, est regula & amussis humanorum CORDIVM, quæ dirigi debent iuxta normam CORDIS tui. Accedam igitur ad COR altum,& ad COR Dei mei, & speculabor perfectiones eius; vt eas, opitulante eiusdem gratiâ, in COR meum transferam. Fuit, ô Deus CORDIS mei, COR tuum mundum ab humana delectatione & temporalium amore, à placendi desiderio & intentione sinistrâ, ab inutili cogitatione, curis superfluis, anxietate, impatientiâ, & propriâ voluntate. Dignare, Domine, Amator CORDIVM nostrorum, transfundere hæc in COR serui tui; vt sit COR eius perfectum tecum. Complaces enim tibi in iis, quorum est COR secundùm COR tuum. An non enim ita de Samuele locutus es: Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta COR meũ & Animam meam faciet? Et de Dauide: Inueni Dauid filium Iesse, virum secundùm COR meũ, qui faciet omnes voluntates

Psalm. 63.7.

1. Reg. 2.35.

Actor. 13. 22.

tates meas? Ergóne etiam, Domine, tam chari tibi sunt homines iuxta COR tuum, vt è numero filiorum Adam sollicitè vnũ talem requiras, eoque reperto, quasi gratulabundus exclames: Inueni hominem secundùm COR meum? Quid verò cum inuento hoc concorde tibi homine facis? Illud sanè arbitror, quod Iehu Regem Israel cum Ionadab fortissimo viro, quem ad delendam impij Regis Achab progeniẽ in Samariam miserat, fecisse legimus. Iehu enim occurrentem sibi Ionadab interrogauit: Nũquid est COR tuum rectum, sicut COR meum cum CORDE tuo? Cui cùm ille respondisset: Est. Si est, inquit, da manum tuam. Qui dedit ei manũ suã. At ille leuauit eum ad se in currum,& duxit in Samariam. Quid autem hoc significat, nisi quòd tu, Deus CORDIS mei (verus Iehu, id est existẽs) nostræ mortalitatis vestimẽto indutus veneris in Samariã huius mundi, vt dæmonis familiam (Achab stirpe notatam) prorsus exscinderes, & idololatras Baal internecione deleres. Inueniẽs autem Ionadab (hominem spontaneũ, votoq; tibi astrictũ) interrogas eum, an COR eius sit rectum cum CORDE tuo, intelligensque ita esse, præbes ei manum diuinæ gratiæ tuæ, subleuasque illum in triumphalem

4. Reg. 10.15.

Gabriel Inchino. Concion. De munditia Cordis.

phalem currum Sanctissimæ Crucis tuæ, pergensq; deinceps cum eo, regnum peccati destruis, tandemque victorem vnà tecum in cælestem Ierusalem introducis. Hoc scilicet meritum vnanimis, & vnicordis tecum viri. Eia igitur, Domine, pone me iuxta COR tuum; vt inspiciam illud, & secundùm exemplar illius rectificem COR meum. Aspice & tu in me, & miserere mei Domine; atque ex hoc vstulanti Speculo CORDIS tui, immitte ignitos radios in COR meum, qui illud accendant, & conforment sacratissimo CORDI tuo. Fac me, quæso, reuelatâ facie ita gloriam Dominici CORDIS speculari, vt in eamdẽ imaginem transformer à claritate in claritatem; vt mortificationem Iesu in Corpore & CORDE meo circumferens, vita quoque eius manifestetur in Corpore meo mortali.

Hebr. 2. 14.

Ps. 118. 132.

2. *Cor.* 3. 18.

2. *Cor.* 4 10.

LE-

THALAMVS CORDIS
IN CHRISTI SEPVLCHRO.
Consepulti sumus cum Christo. *Rom. 6. 4.*
COR CORDIS, vitęq; meę quo vita sepulchro
Conditur, hoc vitam, et COR quoq; claudo meum.
55.

LECTIO XVI.

Thalamus CORDIS in Christi Sepulchro.

Consepulti sumus cum Christo.
Ad Rom. 6. 4.

COR CORDIS, *vitæq; meæ quo vitæ Sepulchro*
Conditur, hoc vitam, & COR quoque claudo meum.

ERGONE in tenebrosis collocata est lux mea, sicut mortui sempiterni? Ergóne in Sepulchro mortua vita iacet? Ergóne speluncâ reconditur cæli terræq; Conditor? Ergo in saxeo hoc lectulo Nazareius ille, floridusque Animæ meæ Amor, cubat & requiescit? Quid facies Anima mea? Discedes hinc? Amor non patitur. Manebis? Prohibet militaris custodia. En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: vniuscuiusque ensis super femur suum. Quid facies inermis, tantâ ar-

Thren. 3. 6.

Cát. 3. 7.

matorum militum cincta manu? Quî, quæso, audebis ad lectulum hunc terrore consternata, vel eminùs adrepere? Noli tamen expauescere, Anima mea, noli fugam capere, mane hîc etiam cum Magdalenâ, quæ

Breuiar. Roman.

Amore perstans saucia,
Sepulchro inhæret anxia,
Truces nec horret milites,
Pellit timorem charitas.

Túne igitur deseres Dilectum tuum, Vitam vitæ tuæ, Animā tuæ Animæ, & CORDIS tui COR? & quò sine vitâ, sine Animâ, sine CORDE curres? Eia Domine, nō discedo à te. Vbi est thesaurus meus, ibi & COR meum erit. Ideoque COR meum tuo includo Sepulchro, vt maneat coniunctū & vnitum CORDI tuo. Solebant olim amicorum sepulchris CORDIS figuram insculpere, vt hoc symbolo significarent, se non modò viuum, sed mortuum etiam amore prosequi, & CORDI insculptum retinere. Mihi verò minimè satis erit COR appingere, aut Sepulchro insculpere; sed viuum ipsum COR meum, ô Vita mea, tuo impono Sepulchro. Licet enim mortuus sis, Domine, non es tamē mortuus à CORDE meo, in quo viuit mortis tuæ memoria, nec viuere cupit extra tuum Sepulchrum.

Matth. 6.21.

Plutarc. li. de Funeral.

Ps. 30.13

chrum. Maneat, obsecro, COR meū mundo & peccato mortuum, tibi consepultum, tibique soli viuat: qui pro me mortuus, & sepultus es. Protegat & muniat me, vt sit tuum Monumentum CORDIS mei munimentum à facie inimici, & ab aduersantium hostium incursu. Neque verò gratis omninò gloriosi Sepulchri tui consortium efflagito; sed habeo, quem pro eo offeram, Sanguinem tuum pretiosum, pro me in Cruce effusum. Si enim pretium Sanguinis tui expendi voluisti in agrum figuli, in Sepulturam peregrinorum, cur peregrino etiamnùm abs te CORDI meo, requies & Sepultura, Sanguinis tui merito, non prouideatur? Sed de spirituali nostra Sepultura lubet audire Sanctum tuū Ambrosium sic loquentem: Ideò peregrinis Christi Sepultura promittitur, vt qui se à carnalibus vitiis, vt peregrinum & alienum custodierit, is Christi requiem mereatur. Nos peregrini in hoc mundo sumus, & nobis Sanguinis Christi pretio empta est Sepultura: Consepulti enim sumus, sicut ait Apostolus, cum illo per Baptismum in mortem. Baptismus igitur Christi nobis est Sepultura, in quo peccatis morimur, ac sepelimur; & veteris hominis conscientiâ resolutâ in alteram Natiui-

Matth. 27.7.

Serm. 51

Rom. 6. 4.

tiuitatem, rediuiuâ infantiâ reparamur. Magna huius gratia Sepulturæ, quæ & morte purificat peccatorem, & simul viuificat morientem. Ita Domine, iuxta S. huius Viri sententiam, consepultus tecum fui per Baptismum; sed quia malâ deinde vitâ sæpius, prô dolor! reuixi, iterùm tecum mori, iterùm sepeliri desidero: atque ideò COR meum tuo impono Sepulchro, vt ibi tecum moriatur, tecum sepeliatur, tecum maneat.

SED resurgente te, Domine, nolo remaneat COR meum in Sepulchro; sed tecum pariter resurgat, & in nouitate vitæ tecum ambulet. Dabis hoc mihi, Amor meus, qui per Apostolum tuum dixisti: Si complãtati facti sumus similitudini mortis eius; simul & resurrectionis erimus. Tu enim es, Domine, granum frumenti, cum quo, in terram Sepulchri cadente ac moriente, COR meum complantatum, commori, & consepeliri optat: vt te resurgente, surgat noua seges, fructusque seminis tui. Et an non ideò in Horto sepeliri voluisti, vt ibi arboris instar plantata, reuiresceret ac refloreret Caro tua? Refloruit illa, cùm succiso per Iudæos Corporis flore, rediuiua de Sepulchro Resurrectionis gloriâ germinauit, & in floris modum,

Rõ. 6.4.
Rom. 6. 5.
Ioã. 12. 24.
Ioan. 19. 41.
Ps. 27.7.
Ambros. Ser. 54.

modum, odorem pariter & nitorem cunctis hominibus immortalitatis afflauit. Ita quoque refloreat COR, & caro mea virore sanctitatis, & flore iustitiæ. Cur enim hoc non sperem à contactu sacri Corporis tui, Domine; qui mortificas, & viuificas; deducis ad inferos, & reducis? Si enim Elisei sepulti Corpus, mortuum excitare potuerit, quídni resuscitet me in nouitatem vitæ Corpus tuum, qui Auctor es omnis vitæ? Concede hoc mihi, qui solus potes, benignissime Iesu, per sanctam Sepulturam, & admirabilem Resurrectionem tuam. Sed fortassè, vt ego COR meum tecum sepeliri desidero, ita vicissim spirituale Sepulchrum ex CORDE meo tibi fieri concupiscis: vt non tantùm requiescas in CORDE terræ, sed etiam in terra CORDIS mei. Paratum COR meum Deus, paratum COR meum; sed à gratia tua præparatum. Veni Domine Iesu, requiesce molliter in CORDE serui tui. Verùm, quale illud esse debeat, tuum me instruit Monumentum, factum mihi iam monimentum; mentem enim meam monet, mouetque vt ad eius similitudinem præparet tibi CORDIS habitaculum. Sed quia scio, Nisi tu, Domine, ædificaueris hanc tibi domum, in vanum laborare omnes qui

Ps. 27.7.
1. Reg. 2. 6. Tobiæ 13. 2.
4. Reg. 13.21.
Ps. 56.8.
Psalm. 126. 1.

ædificant eam: Te humiliter rogo, Spiritum rectum innoua in visceribus meis, pulsisque vetustatis immunditiis, COR nouum pro tua Sepultura mihi concede. Sit illud (velut hortus conclusus) odoriferis virtutum floribus consitum & exornatum; sit excisum in petra, soliditate immutabilis propositi constans. Sit prope montem Caluariæ, vt totus mihi figaris in CORDE, qui totus fixus es pro me in Cruce: sit denique alienum ab omni immunditia carnis & spiritus. In hoc verò Sepulchro, te Myrrhâ mortificationis vnctum, in Sindone mundissimæ conscientiæ inuolutum, spiritualibus desideriorum brachiis componam; vt & mihi cum Sponsa tua dicere liceat: Fasciculus Myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Morare, Domine, in medio CORDIS mei, quod æternâ charitate dilexisti; ibi cuba, ibi requiesce, donec aspiret dies Resurrectionis tuæ. Sed ne quis hunc thesaurum mihi eripiat aut deprædetur, saxũ magnum aduoluendum video ad ostium monumenti. Occlude ergo, Domine, ianuam CORDIS & sensuum meorum; ne per eam irrepant latrunculi aut fures, qui spolient me Dilecto CORDIS mei. Sed & appone vigiles custodes, Angelos tuos

Psal. 50. 12. *Cant. 4. 12.* *Marc. 15. 46.* *Cant. 1. 11.* *Cãt. 4. 6* *Marci 15. 46.*

Sanctos,

Sanctos, qui omnes insidias inimici ab eo longè repellant, & Sepulchrum tuum in pace custodiant. Eia Domine, iterùm rogo te, fiat hoc modo COR meum Sepulchrum tuum gloriosum; vt tu Rex gloriæ, & Domine virtutum, illud sanctifices, virtutibus exornes, reddasque tui capax, nunc & in æternum.

Breuiar. Rom. *Isaiæ. 11. 10.*

FINIS LIBRI QVARTI.

 LÆ-

LAETETVR COR QVÆRENTIVM DOMINVM.

Psalmo 104. 3.

INDEX

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

D.

E.

F.

G.

H.

Hortus

Musica

Tene-

T.

V.

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ IN HAC SCHOLA EXPLICANTVR.

Genesis.

Exodus.

Leuiticus.

EX NOVO TESTAMENTO.

FINIS INDICIS.

MEN-

MENDA, QVÆ IRREPSERVNT, SIC EMENDA.

Pag. 22. lin. 3. à fine. littera. leg. litteris.
23. l. 4. vinceretur leg. vincietur.
29. l. 24. solo. leg. soli
30. l. 20 Negotium leg. Vegetium.
36. l. 7. præcepta. leg. Præceptorem.
72. l. 5. dele hoc.
121. l. 23. Iachino. leg. Inchino.
155. l. 15 qui filij. leg. quæ filiæ.
164. l. 22. Pontitiani. leg. Potitiani.
242 l. 17. mens. leg. meus.
250 l. penult. Eum. leg. Cùm.
325. l. 3. paterni luminis. leg. paternæ gloriæ.
339. l. 4. leg. Ezechielis 36.
346. in margine leg. Exod. 23.
Ibid. l. 27. qui. leg. quæ.
373 l. 9. retrorsis. leg. retortis.
381. l. 12. ianua. leg. ianuam.
410. l. 12. χαμαιγυνίαις. leg. χαμευνίαις.
416. l. 25. leg. Quanta vero dignitas est.
453. l. 13. cui. leg. quibus.
462. l. 2. vigiliæ. leg. vigiliam.
478. l. 5. glutinæ leg. glutino.
479. l. 12. die. leg. Diæ.
504. l. 22. consideremus. leg. confideremus.
509. l. 12. eo. leg. ea.
514. l. 10. irriguo leg. irriguum.
545. l. 11. Veronice. leg. Berenice.
546. l. 19. bearos. leg. beato.
553. l. 20. defluentis. leg. defluente.
592. l. vlt. ignitum leg. ignitam.
600 l. 19. carnem. leg. carne.
511 l. 13. redundant. leg. redundans.

Cætera, si quæ occurrant, siue mea, siue Typographi errata, & præsertim in interpunctionibus; excusata suo tempore, LECTOR, *habe.*

CEN.

CENSVRA.

HAec SCHOLA CORDIS, quam, inspirante CORDIVM Scrutatore; instruxit REVERENDVS ac ERVDITISSIMVS D. BENEDICTVS HAEFTENVS, AFFLIGENII PRÆPOSITVS, vbique publicanda videtur; vt ad eam confluant omnes pusilli & magni: illi, vt elementa exordij Sermonum Dei addiscant; hi, vt sapientiam, non illam huius sæculi, quæ inflat & destruitur; sed superemimentem illam, quam loquebatur Apostolus inter perfectos, quâ illustratur oculus, quo solo videri potest Deus deorum in Sion. Felices proinde censeo eos, qui terunt limen SCHOLÆ huius, & qui vigilant ad fores eius quotidie, & obseruant ad postes ostij eius; vt hauriant scientiam & salutem à Domino. Ita censeo, Bruxellis, hac 25. Martij, 1629.

Henricus Calenus, S Theol. Licentiatus, Archipresbyter Bruxellensis, Librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHilippus Dei gratia, Hispaniarum, Indiarum, &c. Rex Catholicus, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Serenissimus Belgarum Princeps, diplomate suo sanxit, ne quis Librum, cui Titulus est: SCHOLA CORDIS, siue, Auersi à DEO CORDIS ad eumdem Reductio & Instructio; Auctore D. BENEDICTO HAEFTENO Vltraiectino, Reformati Monasterij Affligemiensis Ordinis S. Benedicti PRÆPOSITO, præter Boëtij à Bolswert voluntatem, vllo modo imprimat, aut alibi impressum in Inferioris Germaniæ ditiones imp[illegible] venalémve habeat. Qui secus faxit, confiscatione [illegible]brorum, & alia graui pœna mulctabitur, vti latiùs p[illegible] in Litteris datis Bruxellæ, VI. Martij, M. DC. XX[illegible]

Signat.

Wouwere.